348

Oficiāls izdevums.

Latvija. Senāts. Civilais kasācijas departaments.

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1933. g. spriedumi.

J. Osītis.

V 4790

1935.
Valsts tipografija Rīgā, pilī.

Latv. PSR Valsts bibliotēka
65-69.946

Valsts tipografija Rīgā, pilī 388 5 35

1933.

1. 1933. g. 27. janvārī/24. februārī. Kārļa Bleivas pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Martas Vičs prasībā pret Kārli Bleivu. (L. № 5.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Ievērojot: 1) ka liecinieku liecību nozīmes un ticamības apsvēršana piekrīt tiesai, kas lietu izspriež pēc būtības, kādēļ atkrīt un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā atbildētāja paskaidrojumi, kuros viņš apstrīd Tiesu palātas atzinumus par liecinieku S. un C. pierādījuma spēku; 2) ka asinsgrupu noteikšanā paternitātes noskaidrošanai jāizmeklē bērna, mātes un prezumējamā tēva asinis (sal. M. Veidemaņa „Par asinsgrupu nozīmi tēva noteikšanā Latvijā un šo asinsgrupu pastāvību", Tiesl. min. Vēstn., 1929. g. 110. lpp.); konkrētā lietā Tiesu palāta konstatējusi, ka prasītāja šādai izmeklēšanai nav piekritusi, kādos apstākļos Tiesu palāta pareizi atstājusi bez ievērības stbildētāja lūgumu par šās izmeklēšanas izdarīšanu, jo prasītājas asins izmeklēšana pret viņas gribu nozīmētu principa laušanu par cilvēku miesas neaizskaramību; 3) ka Tiesu palātas atzinums par piespriežamo alimentu apmēru nav pārbaudāms kasācijas kārtībā, ar ko atkrīt visi atbildētāja pret šo atzinumu vērstie paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā; 4) ka tādējādi atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Kārļa Bleivas pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

2. 1933. g. 25. janvārī/23. februārī. Viktora Eglīša pilnvarnieka zv. adv. J. Ķuzes lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Viktora Eglīša prasībā pret Latvijas valsti Ministru kabineta personā un Latvijas Tēlegrafa aģentūras „Leta" un ministru prezidenta H. Celmiņa paskaidrojums. (L. № 6.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: tagadējā prasība celta pret Latvijas valsti, Ministru kabineta personā un Latvijas Tēlegrafa aģentūru „Leta" un pamatota uz to: a) ka prasītājs esot 1921. g. noslēdzis apgādes līgumu ar grāmatu apgādniecību „Leta", b) ka šī pēdējā esot ietilpusi līdz 1922. gadam kā nodaļa Ministru kabineta kancelejā, un c) ka „Leta" 1922. g. pārvērtusies par Latvijas Tēlegrafa aģentūru.

Tiesu palāta pareizi uzsver, ka ceļot prasību pret fisku, jāuzrāda valsts attiecīgā pārvalde kā valsts pārstāve (CPN. 1399. [1284.] p.) un ka pie tam no svara, vai šai pārvaldei ir juridiskas personas raksturs, vai tai ir patstāvīga procesa spēja. Īstenībā, kā redzams no CPN. 1400. (1285.) p., minētai pārvaldei tiktālu taisni piešķirama procesa spēja un proti, ja vien viņa ir vai nu centrāla iestāde, vai kaut arī vietējā iestāde, bet tomēr patstāvīga saimnieciska vienība un ja tā patstāvīgi noslēgusi strīda līgumu (CPN. 1399. [1284.] p.). Bet, neatkarīgi no tā, CPN. 1400. (1285.) p. paredz arī iespēju celt tiešu prasību pret valsts pārvaldi, ja tai ir procesa spēja un ja šī pārvaldes iestāde ar prasītāju noslēgusi līgumu, no kura izriet viņa prasība. Tiesu palāta konstatē, ka prasība celta tieši pret valsti, t. i. izejot no CPN. 1399. (1284.) p. paredzētās premises. Tā tad Tiesu palāta izspriedusi lietu no tā viedokļa, vai Ministru kabinets būtu

uzskatāms par to „centrālo" iestādi, kuŗas uzdevums būtu šajā lietā reprezentēt valsti kā fisku. Šajā ziņā Tiesu palāta atrod, ka Ministru kabinets nevarot reprezentēt valsti, jo Ministru kabinets nevarot „ar savu rīkojumu izdarīt grozījumus valsts saimnieciskā sfērā".

Šāds tiesas izejas punkts vispirms nav savienojams ar CPN. 1399. (1284.) p. burtisko tekstu, pēc kuŗa jautājums par valsti reprezentējošās iestādes „patstāvīgo saimniecisko vienību" un par to, vai strīda līgums būtu noslēgts taisni ar iestādi, kristu svarā vienīgi tajā gadījumā, ja prasība pret valsti būtu celta kādas vietējās iestādes personā. Turpretim, minētie divi priekšnoteikumi nav piemērojami runā esošam gadījumam, kad prasība pret valsti celta kādas centrālas iestādes personā. Ar to vien jau sabrūk visa Tiesu palātas argumentācija, ar kuŗu Tiesu palāta cenšas nodibināt to tezi, it kā Ministru kabinets nevarot „taisīt lēmumus ar obligātorisku spēku arī saimnieciskā sfērā". Bet, neatkarīgi no tā, Ministru kabineta funkcijas nav pilnīgi izslēgtas arī saimnieciskā sfērā. Ministru kabinets ir kollēģiāla centrāla iestāde, kuŗai pievienota Valsts kanceleja, kas nav patstāvīga valsts centrāla iestāde, bet Ministru kabineta apakšorgans, un tā tad tikai Ministru kabineta vārdā „rīko Ministru kabineta kreditus" (Ministru kabineta iekārtas 32. p.; 1925. g. 1. aprīļa likums: Lkr. 25./60.). Īstenībā, Ministru kabinetam ir savi krediti un tikai techniski par tiem, Ministru kabineta vārdā, kā Ministru kabineta pilnvarots organs pēc likuma rīko pie Ministru kabineta pastāvošā Valsts kanceleja. 1925. g. 1. aprīļa likuma virsraksts taisni ir: „Ministru kabineta iekārta", bet nemaz ne it kā „Ministru kabineta un Valsts kancelejas iekārta". Tā tad, arī 30.—32. p. (V nodaļā), kuŗi runā par Valsts kanceleju, ieiet Ministru kabineta iekārtā un tā tad paredz Valsts kanceleju kā Ministru kabinetā ieejošu, pie viņas pastāvošu Ministru kabineta organu, t. i. Ministru kabineta apakšorganu, bet ne kā patstāvīgu valsts centrālu iestādi. Neatkarīgi no tā, Ministru kabinetam pat ir sava īpaša saimniecība. Senāts savā 1926. g. spriedumā Švarca lietā pret Saeimu (№ 391), jautājumu par to, vai Saeimai ir saimnieciskas vienības pazīmes, izšķīris apstiprinoši uz tā pamata, ka Saeimai ir savas amata personas, ka Saeima pieņem un atlaiž savus ierēdņus, ka Saeimas saimniecību pārzina saimniecības komisija, un kontrolē revīzijas komisija, ka Saeimai ir savs budžets, ka vispār Saeimai ir sava saimniecība, savi atsevišķi ieņēmumi un izdevumi, šķirti no vispārējiem valsts ieņēmumiem un izdevumiem, un viņai ir tiesība slēgt privāttiesiskus darījumus, rīkojoties un uzstājoties kā privāttiesiskam subjektam. Pārbaudot nupat aprādītos jautājumus par attiecīgas pārvaldes kā saimniecības vienības raksturu, no Ministru kabineta viedokļa, izrādās, ka Ministru kabinets ir augstākā pārvaldes iestāde, jo viņam padotas valsts pārvaldes iestādes (Sen. 27./4. spried.). Ministru kabinets apspriež visus atsevišķu ministriju izstrādātos likumprojektus un jautājumus, kas attiecas uz vairāku ministriju darbību: Latvijas Republikas Satversmes 61. p. (Lkr. 22./113.). Ministru kabinetam ir savs budžets (piem., budžets 1925./26. saimniecības gadam (Lkr. 25./130.): A. Kārtēji ieņēmumi III daļā: Ministru kabinets un Valsts kanceleja (396. lpp). Ministru kabinets (atalgojumi, pārvaldes izdevumi, saimniecības izdevumi u. t. t.) un Valsts kanceleja (tie paši posmi un izdevniecības izdevumi) 414. līdz 415. lpp.; sk. arī prasītāja blakus sūdzībā minētos 1927. g. budžeta posmus (II-2. op.). Ministru kabinetam ir savas amata personas, proti, Valsts kancelejas amatpersonas, kuŗas tas iecel un atlaiž pēc likuma par civildienestu uz vispārēja pamata (Ministru kabineta iek. 31. p.). Valsts kanceleja pārzina Ministru kabineta darbvedību zem Valsts kancelejas direktora, kā Valsts kancelejas amatpersonas, vadības, kuŗu iecel tāpat Ministru kabinets (noteik. par civildienestu 5. p. 1. pk. (27./172.); Valsts civildienesta amatu saraksts: „III katēgorija: Ministru kabinetā: Valsts kanceleja: Direktors (32./172)". Par Ministru kabineta saimniecības lietām rīkojas pie viņa pastāvošā Valsts kanceleja. Tādējādi aiz tiem pašiem iemesliem, aiz kuŗiem Saeima atzīstama par „saimniecības vienību", kuŗai savs atsevišķs budžets, tādas pašas saimnieciskās vienības raksturs atzīstams arī Ministru kabinetam. Tiesu palāta noliedz Ministru kabinetam centrālās iestādes raksturu uz tā pamata, it kā viņš tieši ar savu rīkojumu nevarot izdarīt grozījumus valsts saimnie-

ciskā sfērā. Šis Tiesu palātas uzskats nav savienojams ar Ministru kabineta iekārtu. Pēc 12. p. Ministru kabinets apspriež visas lietas, kuŗas ietilpst viņa kompetencē saskaņā ar Republikas Satversmi un attiecīgiem likumiem. Pēc Satvesmes 58. p. Ministru kabinetam padotas valsts pārvaldes iestādes. Pēc Satversmes 61. p. Ministru kabinets apspriež visus atsevišķu ministriju jautājumus, kas attiecas uz vairāku ministriju darbību. Ministru kabinets jau pēc savas būtības „apvieno un saskaņo atsevišķo resoru darbību, vada valsts tekošās darīšanas saskaņā ar likumiem un parlamenta norādījumiem" (Dišlers, Latvijas valsts varas organi un viņu funkcijas 114. lapp.). Ministru kabinetam ir arī administrātīvi-saimnieciskās funkcijas, kuŗas izpaužas budžeta projekta sastādīšanā, un tā iesniegšanā Saeimā, atsevišķo resoru budžetu apvienošanā un saskaņošanā, kā arī valsts izdevumu budžeta saskaņošanā ar ieņēmumu budžetu, pie kam svarīgākie jautājumi atsevišķo resoru darbības laukā apspriež taisni Ministru kabinets (Dišlers l. c. 121. lapp. 3. pk.). No tā, ka Ministru kabinets pats esot tieši tikai „lēmējs", bet ne „darītājs" (kā izteicas Tiesu palāta), nemaz neizriet nedz tas, ka Ministru kabinets nebūtu augstākais pārvaldes organs valstī, nedz tas, ka viņam nebūtu procesa (partu) spēja kā valsts pārstāvim lietās, kuŗas izcēlušās sakarā ar Ministru kabineta darbību, kāda savukārt varētu izteikties taisni viņa „lēmumos" vai Valsts kancelejas un tās direktoru rīcībā, kādi apakšorgani resp. amatpersona „pastāv" pie Ministru kabineta t. i. padoti Ministru kabinetam. Arī Saeima pati par sevi nav „darītāja", bet tikai „lēmēja", tomēr caur savu kanceleju un saimniecības komisiju Saeima var rīkoties saimnieciskās lietās un šajās lietās kā valsts pārstāve uzstāties tiesā kā parts (sk. augšā minēto Senāta spriedumu). Pretēji Tiesu palātas domām, Valsts kanceleja nav patstāvīgs organs, uz kuŗa vien — pēc Tiesu palātas uzskata — it kā „guīstoties" (valsts) pārstāvības pienākums lietās, kas cēlušās rīcībā ar Ministru kabineta vai Valsts kancelejas budžetiem", bet par tādu pārstāvības organu atzīstams taisni tikai pats Ministru kabinets. Latvijas Republikas Satversmē par Valsts kanceleju kā atsevišķu organu nemaz nav minēts un arī Valsts kancelejas budžets valsts budžeta likumā (Lkr. 24./111.) nav minēts kā patstāvīgs budžets. Pēc valsts budžeta likuma (Lkr. 24./111.) 27. p. piez. par „kredita rīkotājiem uzskatāmi: a) ministrijas — attiecīgie ministri un viņu šim nolūkam pilnvarotās personas; b) no ministrijām neatkarīgās iestādes, ja atsevišķos likumos nav noteikts citādi — šo iestāžu vadītāji un viņu pilnvarotās personas". Tā tad, ja Valsts kancelejas direktors „rīko Ministru kabineta un Valsts kancelejas kreditus", tad direktors tā var rīkoties taisni tikai kā Ministru kabineta pilnvarota persona, t. i. Ministru kabineta vārdā. Valsts kanceleju nevar uzskatīt par „no ministrijām neatkarīgu iestādi". Taisni valsts budžeta lietās Ministru kabinetam piešķirta noteicoša loma, cik tālu pati Saeima vēl nav budžetu apstiprinājusi līdz saimniecības gada sākumam, jo šajā gadījumā Ministru kabinets lemj par kreditu atvēlēšanu kredita rīkotājiem ik mēnešus iepriekš attiecīgās summās (valsts budžeta lik. 33. p.). Tāpēc, pretēji Tiesu palātas domām, Ministru kabinetam, tāpat kā arī pašai Saeimai, ir sava īpaša saimniecība, pie kam, tāpat kā arī Saeima caur savu saimniecības kommisiju, arī Ministru kabinets par saviem kreditiem rīkojas caur savu pilnvaroto apakšorganu, Valsts kancelejas direktoru. Ja nu Valsts kancelejas direktors „rīko Ministru kabineta un Valsts kancelejas kreditus" kā Ministru kabineta pilnvarota un Ministru kabinetam padota persona, tā direktors par savu darbību un it sevišķi par savu rīcību ir atbildīgs taisni Ministru kabineta kā savas priekšniecības priekšā. Tāpēc nevis Valsts kanceleja un viņas direktors ir augstākā vai centrālā pārvaldes iestāde un nevis tā reprezentē valsti, bet tikai Ministru kabinets. Noliedzot — principā — Ministru kabinetam centrālās iestādes raksturu, kuŗas personā valsts varētu atbildēt tiesā, Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 1399. (1284.) p. un Ministru kabineta iekārtas 30.—32. p. Tiesu palāta nav paskaidrojusi, kādēļ viņa lietas tagadējā stāvoklī atradusi par iespējamu prasību pret „Latvijas valsti Ministru kabineta personā" atstāt bez caurskatīšanas, t. i. taisīt spriedumu pēc būtības par vienu pašu atbildētāju atsevišķi, neizspriežot lietu arī pret otro atbildētāju, Latvijas tēlegrafa aģentūru („Leta"). Nav šajā ziņā piemērojams

CPN. 795. (693[1].) p., kuŗu nemin nedz apgabaltiesa nedz Tiesu palāta, un kas „daļas spriedumu" attiecina vienīgi uz gadījumiem, kad tiesa izspriež kādu no vairākiem prasībā celtiem prasījumiem, vai kādu prasījuma daļu vai pretprasību, bet nekad tiesai nepieder tiesības ar daļas spriedumu lietu izspriest attiecībā uz vienu no vairākiem atbildētājiem. Uz CPN. 675. (584.) p. Tiesu palāta neatsaucas un, pat izejot no šā panta, Tiesu palātai būtu bijis lieta jāizbeidz, bet nevis prasība jāatstāj bez caurskatīšanas. Ar to Tiesu palāta pārkāpusi arī CPN. 444., 816. (339., 711.) p.

Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palātas spriedums atceļams, kādēļ Senāts, neielaižoties pārējo, kasācijas sūdzībā minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1928. g. 10./15. novembŗa spriedumu CPN. 816., 1399., 1400. (711.,1284., 1285.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

3. 1932. g. 16. decembrī/1933. g. 27. janvārī. Pāvila Topunova pilnvarnieka zv. adv. A. Zēberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Pāvila Topunova prasībā pret akc. sab. „Rīgas Starptautiskā banka". (L. № 14.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Izklausījis prasītāja pilnvarnieka zv. adv. A. Zēberga paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta ir konstatējusi, ka parti ir noslēguši biržas termiņa darījumu, pēc kuŗa atbildētāja pārdevusi frankus par noteiktu cenu ar pienākumu piegādāt tos uz noteiktu laiku, un ka atbildētāja pareizi frankus pārdevusi pašpalīdzības pārdošanas ceļā, jo prasītājs nav izdarījis pieprasīto avansa papildinājumu, bet pēc pastāvošā tirdzniecisklā ieraduma pārdevējam termiņa darījumā ir tiesība pieprasīt no pircēja iemaksātā avansa papildinājumu, ja pirkto papīru kurss strauji krīt un ir pamats domāt, ka pircējs nebūs spējīgs termiņā samaksāt nolīgtās summas, stājoties — avansa nepapildināšanas gadījumā — pie pašpalīdzības pārdošanas. Neatkarīgi no tā, tiesa ir saskatījusi zem termiņa darījuma ārējās formas paslēptu diferences darījumu, jo prasītājs esot spekulējis uz vērtību paaugstināšanos un darījuma motīvs esot bijis vienīgi mantkārīga spēle, kādēļ šāds diferences darījums, kā neatļauta spēle, vispār nevarot dot prasītājam tiesību uz prasību. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, diferences *darījumi gan ir ierindojami aizliegtās spēlēs (Dr Lēbers, Tirdzn. tiesību pārskats, 250.lpp.)*. Tomēr parastie termiņa darījumi pieņem diferences darījuma raksturu tad, kad tajos izslēgta faktiska izpildīšana un kontrahents ir ieinteresēts ne tik daudz, lai dabūtu pašas preces (vērtspapīrus), kā lai iegūtu preču apmaiņas vērtību un šādā kārtā attiecīgu peļņu; tā tad īstenībā par spēli ir uzskatāmi darījumi, kuŗi nesaimnieciskā nolūkā vērsti vienīgi uz cenu starpības (diferences) maksāšanu un kuŗi tā tad nav vērsti uz piegādāšanu pret pilnas pirkšanas cenas samaksu. Tiesu palātas atzinums par partu darījuma diferences darījuma raksturu pamatojas galvenām kārtām uz prasītāja pilnvarnieka paskaidrojumu kādā citā lietā, ka „prasītājs, tāpat kā visi tirgotāji tajā laikā, gribējis uz reizi iegūt lielu summu un tikt pie bagātības", kādu frazi prasītāja pilnvarnieks šajā lietā neapstiprināja un par valūtas iegūšanas iemesliem lūdza dot termiņu pierādījumu iesniegšanai. Tādos apstākļos, ja, bez tam, paši parti rīkojušies savā darījumā kā termiņa darījumā, un arī pati Tiesu palāta konstatē partu darījumā nopietnu nodomu piegādāt frankus no atbildētājas puses, un atrod, ka atbildētāja līgumu arī ir izpildījusi, kaut arī ar pašpalīdzības pārdošanu, Tiesu palātai nebija pietiekoša pamata nākt pie atzinuma par notikušu diferences darījumu partu starpā; taisni no Tiesu palātas konstatētā piedraudējuma no bankas puses frankus pārdot, varēja nākt arī pie tā atzinuma, ka jautājums grozās ap reālu, īstu piegādāšanu, kas taisni izslēdz diferences darījuma iespējamību (sal. Cvingmaņa l. № 119). Tiesu palāta gan atrod, ka pamatprasība ir atraidāma arī tajā gadījumā, ja partu darījumu atzītu par termiņdarījumu, jo atbildētāja ir izdarījusi pašpalīdzības pārdošanu, kuŗas rezultātā prasītāja izdarītās iemaksas bija zaudētas ar notikušo kursa krišanu. Tiesa atbildētājas rīcību attaisno ar ekspertu atzinumu un Rīgā pastāvošo tirdzniecisko ieradumu (konstatētu

pēc tiesas atzinuma no Rīgas Biržas komitejas) par pašpalīdzības pārdošanu, ja vērtspapīru kursa straujas krišanas gadījumā pircējs neizdara avansa papildinājumu. Tomēr Tiesu palāta nav ievērojusi, ka pēc Rīgas Biržas ieradumu 118. §, kas pēc analoģijas piemērojams arī konkrētā gadījumā, pārdevējam pašpalīdzības pārdošanā rakstiski jāuzaicina pircējs nokārtot darījumu nākošā dienā un tikai šā rakstiskā uzaicinājuma neizpildīšanas gadījumā pārdevējam ir tiesība nākošā dienā pārdot līguma objektu caur biržas mākleru. Prasītājs ir aizrādījis tiesā, ka atbildētāja nav devusi nekādu termiņu, kas izriet arī no pašas atbildētājas 1924. gada 17. maija raksta satura, kurā viņa paskaidro, ka papildu nodrošinājumu 800.000 rub. viņa pieprasījusi 1924. gada 13. maijā un tajā pašā dienā izdarījusi franku pārdošanu; tāpat prasītājs ir aizrādījis, ka pārdošana nav notikusi caur biržas mākleri, kādu apgalvojumu atbildētāja neapstrīd. Tādos apstākļos Tiesu palātai nebija pamata atzīt, ka pašpalīdzības pārdošana ir notikusi saskaņā ar Rīgā pastāvošo tirdzniecisko ieradumu. Par prasības apmēru Tiesu palāta ir aprobežojusies ar aizrādījumu, ka „pret bankas aprēķinu strīds nav celts", kaut gan prasītājs taisni ir apstrīdējis kā kursa svārstīgumu, tā arī bankas iztrūkumu uz 1924. gada 13. maiju, kad franki pārdoti. Tādējādi Tiesu palāta ir pielaidusi savā spriedumā kā lietas apstākļu noskaidrošanas, tā arī motīvēšanas nepilnību, un tāpat arī motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 444. un 816. p.

Atrodot tādējādi, ka CPN. 444. un 816. p. pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums pārsūdzētā daļā nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1928. gada 1. oktobra spriedumu atcelt CPN. 816. (711.) panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

4. 1933. g. 22. martā. Firmas „Brāļi Hillmaņi" pilnvarnieka zv. adv. M. Hilmaņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Valsts kuģu pārvaldes prasībā pret Liepājas firmu „Brāļi Hillmaņi", kuras īpašnieki ir Morduchs un Ārons Hillmaņi. (L. № 15.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis Valsts kuģu pārvaldes pilnvarnieka zvēr. adv. A. Lavrentjeva paskaidrojumus, Senāts atrod: *Tiesu palāta atrod, ka pēc laika čartera atbildētājai* neesot bijusi tiesība vienpusīgi uzteikt čartera līgumu, paziņojot par to 10 dienas iepriekš, jo līgums pēc čartera nosacījumiem izbeidzoties tikai pēc visu paredzētā baļķu daudzuma pārvešanas. Tiesu palāta šajā ziņā līguma izbeigšanās momentu noteic pēc „teorētiska aprēķina" saskaņā ar izdarīto ekspertīzi, kura „izkalkulējusi", ka visa baļķu daudzuma pārvešanai esot nepieciešamas 180 dienas. Tomēr Tiesu palātai pirms līguma termiņa noteikšanas pēc „teorētiskā aprēķina", bija jāizšķir jautājums par to, vai pats čartera līgums, tā saturs un juridiskā un saimnieciskā nozīme nedotu konkrētus (nevis „teorētiskus") datus par to, kā īsti būtu noteicams līguma izbeigšanās termiņš. Čartera līgums ir noslēgts uz to laiku, kuru ieņem apm. 900.000 kubikpēdu baļķu (baulks) pārvešana no Ventspils uz Liepāju. Prasītāja savā prasības rakstā, kā aizrāda pati Tiesu palāta sprieduma vēsturiskā daļā, tieši apgalvo, ka, pēc čartera angļu teksta, runa esot „par laiku, kurā baļķi faktiski būs pārvesti, bet ne kurā tos varētu pārvest". Izejot no tādas čartera līguma nozīmes, Tiesu palātai vispirms nebija tiesības ielaisties kādā teorētiskā aprēķinā, bet gan viņai bija, iztulkojot līgumu, jāpieturas pie likuma noteikumiem par līguma iztulkošanas veidiem. Šajā ziņā, pēc CL. 3273., 3093., 3094. p., jāiziet no kontrahentu gribas. Tā tad šajā gadījumā Tiesu palātai bija jāizšķir jautājums, kāda īsti parta interesē līgumā ievests noteikums par to, ka kuģis izīrēts atbildētājai uz tādu laiku, kurš vajadzīgs minētā daudzuma koku pārvadāšanai no Ventspils uz Liepāju, vai prasītājas vai atbildētājas interesēs? Ja prasītāja būtu ieinteresēta saņemt noteiktu īres naudu par absolūti noteiktu laiku, tad prasītāja neapmierinātos ar šā laika noteikšanu vienīgi relātīvi, bet gan pieprasītu, lai čarterā ievestu taisni to termiņu, kuru „pēc teorētiska aprēķina" eksperti noteikuši par

6 mēnešiem (180 dienām). Baļķu pārvešanā bija ieinteresēta tā tad taisni atbildētāja, un Tiesu palātai bija čartera līgums jāiztulko taisni no šā viedokļa. Atbildētāja bija ieinteresēta, lai kuģa īres laiku nenoteiktu kādā absolūtā termiņā, bet gan tikai relātīvi, atkarībā no tā darba izpildīšanas laika, kas viņai (bet ne prasītājai) būtu vajadzīgs. Prasītāja turpretim ieinteresēta tieša un absolūta termiņa noteikšanā, lai viņai būtu iespējams īres maksu vienkārši prasīt par laiku līdz norunātā līguma izbeigšanas momentam, nebūdama piespiesta sevišķi pierādīt savu lucrum cessans, kā tas bija viņai jādara konkrētā gadījumā. Nemaz neielaižoties, pie čartera līguma interpretācijas, nupat aprādītā jautājuma izšķiršanā par līguma īsto nozīmi un sevišķi jautājumā par līgumā paredzētā laika nozīmi, Tiesu palāta pārkāpusi ar to CL. 3093., 3094. p. Pie tam Tiesu palātai bija jāievēro, ka katrs līgumā paredzētais termiņš šaubu gadījumā prezumējams par noliktu taisni parādniekam (atbildētājai) par labu (3206. p.). Tā tad, atbildētāja varēja termiņu izlietot vai neizlietot. Prasītāja nemaz neapgalvo, ka atbildētājai taisni jāpārved minētais daudzums baļķu it kā prasītājai un ka it kā prasītājai būtu tiesība prasīt, lai baļķi nokļūtu Liepājā noteiktā daudzumā un noteiktā termiņā. Tāpat, kā prasītājai nebūtu tiesības prasīt kādu atlīdzību par zaudējumiem, ja atbildētāja visu daudzumu būtu agrāk par 6 mēnešiem pārvedusi uz Liepāju vai 6 mēnešu laikā vispār nekādus kokus nebūtu pārvedusi, tā arī atbildētāja, tagadējos lietas apstākļos, nevar prasīt vairāk nekā īres naudu par to laiku, kas notecējis līdz atbildētājas paziņojuma iesniegšanai prasītājai par to, ka viņa uz kuģi vairs nepretendējot. Ja prasītāja būtu gribējusi nodrošināt sev tiesību prasīt īres naudu katrā ziņā ne mazāk par viņas izredzēto laikmetu (par 180 dienām jeb 6 mēnešiem), tad viņai par to būtu bijis noteikti jāatzīmē pašā čarterā. Saskaņā ar 3275. p., divpusīgi līgumi iztulkojami tam kontrahentam par ļaunu, kas kontrētā gadījumā ir kreditors un kam tādēļ vajadzēja izteikties skaidrāki un noteiktāki. Tāpēc arī čartera noteikumi par baļķu pārvešanas termiņu, un par īres naudas samaksu, kā arī par paša čartera līguma spēku laika ziņā, prasītājai bija jāizteic noteiktāki noteicot absolūtu termiņu pašam čartera līgumam un sakarā ar to pašā līgumā nodibināt atbildētājas absolūtu pienākumu īres naudu samaksāt taisni par šo pašu noteiktu laikmetu. Tādēļ jau principā nevar runāt par prasītājas tiesībām prasīt zaudējumu atlīdzību, kaut arī lucrum cessans veidā, jo, ja arī prasītājai būtu kādi zaudējumi, tad viņa pati pie tiem būtu vainīga un tāpēc arī zaudējumus prasīt nevar (3441. p. 1. teik.). Tādējādi čartera līgums, noteiktam, absolūtam izbeigšanās termiņam trūkstot — attiecībā pret prasītāju — uzskatāms par līgumu bez noteikta termiņa, jo tajā paredzētais laiks atzīstams par nodibinātu atbildētājai par labu. Tāpēc ar atbildētājas „paziņojumu" ipso jure iestājies līguma notecējuma termiņš, piemērojoties 4106. p. noteikumiem. Izejot no tā, ka līguma izpildīšanas termiņš iztulkojams it kā prasītājam (kreditoram) par labu, Tiesu palāta pārkāpusi 3206., 3275., 4106. p. Aprādītie Tiesu palātas pielaistie likumu pārkāpumi tomēr nevar šās lietas apstākļos novest pie Tiesu palātas sprieduma atcelšanas, jo atbildētāja uz tiem nebija aizrādījusi zemākās instancēs, kas lietu izspriedušas pēc būtības, un arī kasācijas sūdzībā tos nav minējusi kā kasācijas iemeslus.

Kas attiecas uz atbildētājas minētiem kasācijas iemesliem, tad Tiesu palāta, apsverot liecinieka Hansena attiecības pret prasītāju, konstatējusi, ka Hansens rīkojies nevis kā prasītājas pilnvarnieks, bet gan tikai ka māklers-vidutājs. Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā, Ar to atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības 1. pktā, kuros tā apstrīd Tiesu palātas konstātējuma pareizību pēc būtības. Īstenībā, visus tos Hansena darbus un rīkojumus, uz kuriem atsaucas atbildētāji savam uzskatam par labu, t. i. it kā Hansens bijis prasītājas pilnvarnieks, varēja izskaidrot tāpat arī ar Hansena māklera attiecībām pret prasītāju. Prasītāja šajā lietā bija rīkojusies pati un pilnīgi patstāvigi, no sevis, jau no paša sākuma. Prasītāja bija parakstījusi čarteru, kuģa pārvaldes, proti (valdes) locekļa Rusmaņa personā. Atsaucoties uz tā paša Rusmaņa liecību,

atbildētāji sagroza šo liecību. Īstenībā, taisni šis Rusmanis (I, 74) savas liecības sākumā noteikti paskaidro, ka viņš pirms stāšanās sarunās ar atbildētājiem „pieprasījis vidutāju; pēc tam viņi atnāca ar Hansenu kā vidutāju". Tālāk Rusmanis apliecinājis, ka Hansens viņam uzrādījis Hillmaņu tēlegrammu, aizrādot, ka viņi tai piekrītot un ka pats Hansens iedevis Rusmanim čarteru, kuru Rusmanis tad arī parakstījis. Visas nupat minētās liecības daļas atbildētāji apiet ar klusēšanu. Atbildētāji samaina divus pilnīgi atšķirtus jēdzienus, uzdevumu (Auftrag, mandatum, поручение) un pilnvaru (pilnvarojums, Vollmacht, Bevollmächtigung, уполномочие). Var uzdot (mandatum) citai personai, piem., mākleram, izpildīt kādu uzdevumu, tomēr nepilnvarojot šo personu rīkoties mandāta vārdā. Ja atbildētāja apgalvo, ka Hansenam bijis tiešs pilnvarojums uzņemties prasītājas vārdā noteiktu un atbildīgu garantiju par kuģa tilpumu pāri par paša čartera uzdoto tilpumu, tad atbildētājiem noteikti būtu bijis jāpierāda šāds konkrēts pilnvarojums, jo vairāk tāpēc, ka prasītāja pati bija parakstījusi to pašu čarteru, aprādot tai noteiktu tilpumu. Šādos apstākļos Tiesu palātai bija pietiekošs pamats iziet no tā, ka atbildētājiem nav bijusi tiesība rēķināties ar lielāku par pašā čarterā apzīmēto tilpumu. Kas attiecas uz kuģa tilpumu (kas. sūdzības IV pkts), tad Tiesu palāta gan sagrozījusi čartera skaidro tekstu. Pretēji Tiesu palātas domām, čarters (savā ievadā) nemaz nerunā par to, ka nebūtu jāņem vērā baļķu tilpums it kā tāpēc, ka čarterā aizrādījums uz „bale" capacity esot izsvītrots. Pretēji Tiesu palātas domām, angļu vārds „bale" nemaz nenozīmē „baļķus" (baulks), bet gan ķīpu, Ballen, тюк. Tā tad, čarterā paredzētais tilpums gan nav attiecināms uz ķīpām, ja šāds tilpums ir izsvītrots čarterā, bet ar to, no vienas puses, vēl nav teikts, ka čartera tilpums būtu attiecināms taisni vienīgi uz baļķiem, un, no otras puses, arī nav teikts, ka atbildētājiem tomēr nebūtu jārēķinās taisni ar to kuģa tilpumu, kas čarterā netika izsvītrots, proti ar labības tilpumu, t. i. ar tilpumu, kas aprēķināts sabeņamām precēm, bet ne baļķiem (baulks). Tā tad, minētā Tiesu palātas pielaistā kļūda valodas ziņā nav iespaidojusi viņas gala atzinuma pareizību par to, ka atbildētājiem nav tiesības atsaukties uz čarterā apzīmētā tilpuma it kā nesaskaņu ar patiesību. Tiesu palāta noteikti aprāda, kādēļ pēc lietas apstākļiem atbildētājiem bijis jāņem vērā, ka uz labību aprēķinātais kuģa tilpums vispār nav piemērojams tai kravai (baļķiem), kuru pārvadāšanai atbildētāja noīrējusi kuģi. Šāds Tiesu palātas atzinums par to, ka kuģa tilpuma apzīmējums pašā čarterā nespēlē lomu attiecībās starp partiem, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc kasācijas kārtībā pārbaudāms. No šā sava konstatējuma Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā atzinuma, ka atbildētājiem nav tiesības no čartera līguma vienpusīgi atkāpties it kā aiz tā iemesla, ka čarterā apzīmētais kuģa tilpums neatbilstot patiesībai. Ar to atkrīt arī atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzības III un IV pk. Jautājumā par prasības apmēru, atbildētāji atrod, ka Tiesu palāta esot pārkāpusi 3452. p., pēc kuŗa nav jāņem vērā tikai iespējamības (Möglichkeiten) vien. Atbildētāja tomēr nepaskaidro, kur un ar ko īsti Tiesu palāta būtu atsaukusies uz iespējamībām vien. Īstenībā, Tiesu palāta min ekspertu atzinumu, pēc kuŗa, kā aizrāda Tiesu palāta, no vienas puses, kuģis no 1923. g. 17. septembŗa līdz 1924. g. 17. janvārim cietis zaudējumus Ls 2918,74 (I, 119) un, no otras puses, kuģim par laiku, kad tas bijis atbildētāja rīcībā, t. i. no 1923. g. 2. augusta līdz 2. septembrim, bijusi faktiska (tā tad nevis teorētiska vai prezumptīva peļņa Ls 9891,29 (I, 119). Uz šādiem ciparīem Tiesu palāta taisni arī atsaucas savā spriedumā (II, 61. o. p.). Pretēji atbildētāju domām, eksperti nākuši pie noteikta, nupat aprādītā atzinuma. Izejot no minētiem datiem, Tiesu palāta pilnā mērā ievērojusi CL. 3452. p., pēc kuŗa, aprēķinot lucrum cessans, jānodibina vai vismaz jāpierāda, ar juridiskam pierādījumam pielīdzināmu varbūtību (Wahrscheinlichkeit), ka kaitējums (zaudējumi, Nachteile) bijuši kaitīgās darbības vai bezdarbības tiešas vai netiešas sekas. Kas jāsaprot par netiešu zaudējumu, tas izriet no CL. 3438. p., uz kuŗu atsaucas minētais 3432. p., un proti: zaudējums, kas izcēlies no sevišķu apstākļu vai attiecību sagadīšanās. Atbildētājs arī nepareizi min 3452. p. skaidro tekstu, kur nav aizliegts atsaukties arī uz varbūtībām, bet gan aizliegts tikai atsaukties

uz iespējamībām vien. Patiesi, lucrum cessans pēc būtības nekas cits, ka varbūtējā peļņa, kuru prasītājs nav varējis saņemt atbildētāja darbības vai bezdarbības dēļ. Vispār, Tiesu palātas atzinums par prasītājas nesaņemtās peļņas apmēru par to laiku, par kuru, pēc Tiesu palātas domām, prasītāja būtu varējusi vēl rēķināties uz kuģa ekspluatāciju, saskaņā ar čartera noteikumiem, attiecas uz lietas faktisko pusi un tāpēc pazaudētās peļņas apmēra ziņā nav pārbaudāmas kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzības II pktā, kuros tā apstrīd Tiesu palātas šajā jautājumā minēto datu un atzinumu pareizību pēc būtības. Par nepareizu atzīstams arī atbildētājas celtais iebildums par prasības priekšlaicību. Čartera noteikums (27. pkts) runā nevis par šķīrējtiesāšanas kārtību, bet gan par arbitrāžu, kuras uzdevums pēc Latvijā spēkā esošiem likumiem ir vienīgi noskaidrot jautājumus par apmēru vai preču kvalitāti u. t. t., bet nevis strīda izšķiršana pēc būtības, pie kam katrā ziņā tiesai ir tiesība, arbitrātoru (tā tad nevis arbitru) — kā ekspertu — atzinumu pārbaudīt un novērtēt pēc sava ieskata kā pierādījumu lietā. Tāpēc arbitrāžas klauzula neatņem partiem iespēju tieši griezties pie tiesas. Tikai tad, ja starp partiem patiesi noslēgtu formālu šķīrējtiesas līgumu, partiem nebūtu tiesības griezties pie tiesas iekams nav notecējuši CPN. 1492., 1493. p. paredzētie termiņi (1494. p.). Tāpēc runā esošā gadījumā nekrīt svarā, vai prasītāja būtu atteikusies no piedalīšanās arbitrāžā, vai ne. Ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības III pkts.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāju minētos likumus, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: firmas „Brāļi Hillmaņi" pilnvarnieka zv. adv. M. Hillmaņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

5. 1933. g. 22. martā. Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. J. Ķuzes lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Ēvalda Amende prasībā pret Rīgas pilsētu un Finanču ministriju. (L. № 21.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: 1) ka Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, un pievienojoties tā motīviem, apmierinājusi prasību Ls 8460 apmērā, starp citu, aiz tā iemesla ka: a) t. s. „Verpflegungsamt", kas 1918. g. 4. decembrī pārorganizēts par „Apgādības padomi", caur kādu iestāžu rīcību prasītājam atņemts cukurs, ir bijuši pilsētas pašvaldības organi, pie kam tas vien, ka Apgādības ministrijai piederēja uzraudzības funkcijas par pašvaldības organiem, nepārvērta tos par valdības organiem, b) pilsētai nepiederēja tiesība rekvizēt produktus, kādēļ pilsēta patstāvīgi atbild par savu organu izdarītām nelegālām rekvizīcijām, neatkarīgi no tā, vai valdības kontroles organi tās pareizi vai nepareizi sankcionējuši, c) savā laikā pilsēta nav apstrīdējusi savu pienākumu izdarīt attiecīgas samaksas par faktiski izdarītām produktu rekvizīcijām, d) iebildums par lietas piekritību kara zaudējumu komisijai nepelna ievērības, jo cukurs nav atņemts no karaspēka daļām vai valsts iestādes sakarā ar kara apstākļiem, bet gan no pilsētas organiem, kādēļ lieta piekrīt tiesu iestādēm; 2) ka pēc pareiza tiesas konstatējuma, produktu rekvizīcijas tiesības nepiederēja pilsētas organiem, bet gan Apgādības ministrijai, un tas vien, ka Apgādības ministrija devusi rīkojumu par rekvizētā cukura nodošanu „Apgādības padomei", neliedza tiesai atzīt, ka faktiski pašu rekvizīciju izdarījuši pilsētas organi, un ka pašas rekvizīcijas izdarot šie organi nav rīkojušies kā Apgādības ministrijas organi; pie tāda atzinuma tiesa varēja nākt uz tā pamata, ka cukura „rekvizīcija" izdarīta no pilsētas apgādības padomes resp. pārorganizētā „Verpflegungsamt'a" uz pilsētas domes izdoto „obligātorisko noteikumu" pamata; tādos apstākļos, konstatējot, ka cukuru nav atņēmušas karaspēka daļas vai valsts iestādes, sakarā ar kara apstākļiem, bet to rekvizējuši pilsētas organi uz pilsētas domes lēmuma pamata, un ka pašai rekvizīcijai nav bijis likumīga pamata, Tiesu palāta pareizi nākusi pie atzinuma, ka jautājums par pilsētas atbildību, tās pamatiem un apmēriem, kāda

izcēlusies sakarā ar viņas organu rīcību ir apspriežams civiltiesā un nevis kara zaudējumu komisijā; ar to atkrīt visi apcerējumi, kas minēti kasācijas sūdzības 1. un 2. punktā; 3) ka Tiesu palāta ir paskaidrojusi, kādēļ viņa atrod par lieku nopratināt liec. Ķīvieti un Vāgneru, un pareizi ir uzsvērusi, ka liecinieku liecībām par iestāžu un amatpersonu savstarpīgo attiecību juridisko kvalifikāciju nevar būt nozīmes; kasācijas sūdzībā atbildētāja pat nemēģina tuvāk paskaidrot, kādā ziņā viņai būtu iespējams ar liecinieku liecībām it kā papildināt 1918. gada trūcīgās likuma normas par iestāžu savstarpējām attiecībām un to juridisko raksturu, jo lieciniekiem gan būtu jāliecina vienīgi par faktiem, bet juridisko jautājumu apsvēršana taisni piekrīt tiesai; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 3. punkts; 4) ka maisu svara atskaitīšana no atņemtā cukura brutto svara 4306 pudiem un prasības apmierināšana pēc cukura netto svara ir notikusi taisni atbildētāju interesēs; 762 maisu svaru jau apgabaltiesa noteikusi uz 76 pudiem, izejot no katra maisa svara caurmērā 4 mārciņas piemērojot CPN. 809. (706[1].) p. noteikumu; atbildētāja šādu apgabaltiesas aprēķinu nav apstrīdējusi nedz savā apellācijas sūdzībā, nedz lietu izspriežot apellācijas instancē; tādēļ viņai nav tiesības jautājumu par maisu svaru pacelt kasācijas instancē ar aizrādījumu uz CPN. 809. (706[1].) p. nepareizu piemērošanu, sevišķi, ja savā kasācijas sūdzībā atbildētāja pat neapgalvo, ka maisu svara aprēķins būtu nepareizs resp. lielāks par tiesas pieņemto, ar to atkrīt kasācijas sūdzības 4. pkts; 5) ka Tiesu palāta ir nodibinājusi, ka cukura rekvizīciju faktiski izdarījuši pilsētas organi, un pie tam uz pilsētas domes lēmuma pamata, bet nevis uz Apgādības ministrijas priekšraksta; tāpat tiesa ir nodibinājusi, ka Apgādības ministrijas rīkojums par jau rekvizētā cukura nodošanu „apgādības padomei" nav sedzis pilsētas organu rīcību nelikumīgās rekvizīcijas izdarīšanā; no tā tiesa ir nākusi pie atzinuma, ka pilsētai ir pilnīgi patstāvīga atbildība par savu organu rīcību, kurpretim Finanču ministriju tiesai piesaista ar solidāru atbildību pie pilsētas pamatatbildības; pie šāda atzinuma tiesa pareizi nākusi uz lietas apsvērumu pamata par to, kādējādi sadalās atbildība starp abām atbildētājām; ja nu tiesa ir nodibinājusi pilsētai patstāvīgu, neatkarīgi no otra līdzatbildētāja, pamatatbildību lietā, piesaistot pie šādas pamatatbildības otru līdzatbildētāju, Finanču ministriju, ar solidāru līdzatbildību, tad par prasības piespriešanu solidāri pret abiem atbildētājiem gan varētu strīdēties līdzatbildētāja Finanču ministrija, bet ne pilsēta, kuŗai nodibināta patstāvīga atbildība pret prasītāju, kāda atbildība savā pamatā negrozās atkarībā no tā, ka vēl kādam uzlikta līdzatbildība lietā; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 5. un 6. punkts; 6) ka tādējādi Tiesu palātas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. J. Ķuzes kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

6. 1933. g. 27. oktobrī. Mozesa Biksona pilnvarnieka zv. adv. Gorņicka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Mozesa Biksona prasībā pret I Latvijas Apdrošināšanas un Transporta akc. sabiedrību. (L. № 35.)

Sēdi vada senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Tiesu palāta prasītāja prasību pēc atlīdzības par ugunsgrēka zaudējumiem atraidījusi, starp citu, uz tā pamata, ka prasība atzīstama par noilgušu, saskaņā ar vispārējo ugunsapdrošināšanas noteikumu 44. § 6. p., pēc kuŗa apdrošināšanas līgums zaudē spēku, apdrošinātājs zaudē katru tiesību uz atlīdzību un iemaksātā prēmija paliek sabiedrībai, ja atlīdzības pieprasījumi par ugunsgrēka zaudējumu, kuŗš no sabiedrības nav atzīts vai par kuŗu summu vienošanās nav panākta, neiesniegtu noteiktā tiesas kārtībā gada laikā pēc ugunsgrēka dienas. Kasācijas sūdzības iesniedzējs neapstrīd šā noteikuma saistošo spēku priekš viņa un neapstrīd arī to, ka konkrētā prasība iesniegta pēc noteikumu 44. § 6. p. minētā termiņa notecēšanas. Prasītājs Tiesu palātas viedokli par prasības noilgšanu tomēr atrod par nepareizu tādēļ, ka likumā noteiktos noilguma termiņus nevarot grozīt ar kontrahentu vienošanos; tādēļ minētais apdrošinā-

šanas noteikumu 44. § 6. p., kam neesot likuma nozīmes, neesot prasītājam saistošs, jo tas nevarējis vispārējo noilguma termiņu saīsināt par vienu gadu. Kr. Senāts, uz kuŗu kasācijas sūdzības iesniedzējs atsaucas, gan arī paskaidrojis (1905. g. 103. spr.): „по точному смыслу ст. 3618 ч. III. Св. М. Указ. право на иск погашается только пропуском давностного срока, определенного законом, но не частным соглашением сторон. Законы о давности суть законы коренные, установленные в видах правового порядка и в интересах публичного права и потому они безусловны и не могут быть изменяемы договорными соглашениями.“ Šādā plašā nozīmē Kr. Senāta izteiktā teze tomēr nav uzturama. Noilguma likumu nolūks galvenā kārtā ir novērst iespēju celt pret parādnieku nepamatotus vai sen jau dzēstus prasījumus pēc ilga laika notecēšanas, kad parādnieka rīcībā bijušie pierādījumu līdzekļi dabiski varēja pazust. Šajā ziņā likumiem par noilgumu tiešām ir publisku normu raksturs, kuŗu nolūks ir kalpot vispārējai vai publiski tiesiskai drošībai (Rechtssicherheit). Tādēļ ir saprotams, ka nevar atkarāties no kontrahentu vienošanās likumā noteikto noilgumu termiņu pagarināšana, jo ar to privātām personām dotu iespēju pilnīgi anullēt noilgumu, kas nebūtu saskaņojams ar augšā minēto likuma mērķi — aizsargāt tiesisko kārtību vispārējās interesēs. Citādi jāskatās uz noilguma termiņa saīsināšanu pēc kontrahentu vēlēšanās; šāda saīsināšana publiskas intereses neaizskaŗ, kādēļ nav pamata šajā ziņā ierobežot vispārējo principu par kontrahentu gribas un vienošanās brīvu nodibināšanu. Šāds uzskats izteikts arī modernā teorijā (sk. Enneccerus, Kipp u. Wolff, Lehrbuch des bürgerl. Rechts, I sēj. § 211, I; Беляцкин, частное право в основных принципах, 772. lpp.); šis princips tieši izteikts vācu BGB 225. p. un arī no mūsu likumu viedokļa nav pamata to neatzīt (sk. arī Тютрюмов — Гражданское право 118., 119. lpp.).

Tādējādi jānāk pie atzinuma, ka apdrošināšanas noteikumu 44. § 6. p. atzīstams par spēkā esošu, neatkarīgi no tā, vai to uzskatītu par speciālo likumu, vai par noliguma noteikumu (pie šā pēdējā uzskata pieturas kasācijas sūdzības iesniedzējs). Atzīstot šo prasību par noilgušu Tiesu palāta tā tad nav likumu pārkāpusi. Šādos apstākļos lietai nav izšķiŗošas nozīmes Tiesu palātas tālākam motīvam par to, ka prasītājs arī esot atteicies no zaudējumu prasības, kādēļ Senāts neatrod par vajadzīgu apspriest prasītāja pret šo motīvu vērstos paskaidrojumus viņa kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Mozesa Biksona pilnvarnieka zv. adv. Gorņicka kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības.

7. 1933. g. 22. novembrī. Krievijas-Baltijas lopu produktu izmantošanas akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. F. Lacka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Krievijas-Baltijas lopu produktu izmantošanas akc. sab. prasībā pret Dāvīdu Frīdmani. (L. № 37.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta pareizi atrod, ka smaguma centrs strīda jautājumā ir tas, vai prasītāja pārņēmusi parādnieka Frīdmaņa uzņēmumu, lai atņemtu viņa kreditoriem iespēju piedzīt no viņa tos parādus, kas cēlušies pirms prasītājas dibināšanas un iesūdzēti pret Frīdmani vien. Uz šo jautājumu Tiesu palāta aiz viņas aprādītiem apsvērumiem devusi pozitīvu atbildi. Šāds Tiesu palātas atzinums juridiski atzīstams kā atzinums par runā esošā pārņemšanas darījuma fiktīvo raksturu CL. 2951. p. izpratnē. Jo par fiktīvu darījumu apzīmējams, ja tas noslēgts tikai skata dēļ, lai ar to paslēptu īstenībā ne ar ko negrozījušās kontrahentu attiecības. Tiesas atzinums par darījuma fiktīvo raksturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc kasācijas kārtībā pārbaudāms. Ar to atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi, kuŗos tas apstrīd Tiesu palātas atzinumu pēc būtības par darījuma fiktīvo raksturu. Pēc Tiesu palātas pareiza aizrādījuma, atbildētājam bija tiesība uz darījuma fiktīvo raksturu atsaukties arī ierunas ceļā, neceļot sevišķu pretprasību atzīt darījumu par fiktīvu vai

atcelt darījumu. Tiesu palātas apcerējumiem par tā paša darījuma nederīgumu it kā noslēgta ar nolūku „kaitēt" parādnieka kreditoriem, pretēji 1916. g. 3. jūlija likuma noteikumiem, piešķirams tikai blakus motīva nozīme. Jo Tiesu palātas konstatējums par darījuma fiktīvo raksturu vien jau deva Tiesu palātai pietiekošu pamatu pārņemšanas darījumu atzīt par nederīgu pēc CL. 2951., 2922. p.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Krievijas-Baltijas lopu produktu izmantošanas akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. Lacka kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības.

8. 1933. g. 25. oktobrī. Moteļa Lisus pilnvarnieka zv. adv. L. Gorņicka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jāņa Sniķera, kas rīkojās zem firmas „Hans Joh. Blumentāl" prasībā pret Mordcheli (Moteli) Lisu un prasītāja Jāņa Sniķera pilnvarnieka zv. adv. J. Kēmaņa paskaidrojums. (L. № 39.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta, apsverot lietas apstākļus, lietā iesniegtos dokumentus un liecinieku liecības, konstatējusi, ka prasības pamatā esošie 14 vekseļi nav bezvalūtas vekseļi. Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros tas apstrīd minētā Tiesu palātas konstatējuma pareizību pēc būtības. It sevišķi nav Senātā vērā ņemams tikai kasācijas sūdzībā celtais strīds par 1922. g. 23., 28. marta un 14., 15. jūnija iegrāmatojumiem atbildētāja kontā prasītāja veikala grāmatās. Uz šajā kontā iegrāmatotiem posmiem, sakarā ar tagadējo prasību, prasītājs bija atsaucies jau pirmajā instancē (I, 37). Ja atbildētājs ir piešķīris nozīmi jautājumam, kad vekseļi ierakstīti atbildētāja kontā un kādā šā konta pusē, tad atbildētāja pienākums bija laikā noskaidrot, kādi no konta iegrāmatotiem vekseļiem nav identiski ar vekseļiem, kuŗus prasītājs iesniedzis savā tagadējā prasībā. Atbildētājam nav tiesības tagad, tikai kasācijas instancē, aizkustināt jautājumu par vekseļu identitāti un šajā ziņā apstrīdēt Tiesu palātas minētos datus, kas nav Senātā pārbaudāmi. Bez tā, Tiesu palāta uz nupat aprādītiem datiem atsaucas vienīgi, lai apstiprinātu savu atzinumu par atbildētāja 2 liecinieku, Jofe un Haita, liecību neticamību, un proti, uzsverot, ka, pretēji šo divu liecinieku apgalvojumiem, 1922. g. februārī vai martā atbildētājs nav varējis nodot prasītājam visus vekseļus, par kuŗiem celta tagadējā prasība, jo vekseļi nodoti ne agrāki par marta beigām un pa daļai pat tikai jūnija mēnesī. Tāpat nav Senātā vērā ņemams atbildētāja tikai kasācijas sūdzībā celtais strīds pret eksperta atzinumu, kādā strīdā atbildētājs kritizē un analizē eksperta tabulā aprādītos datus. Vispār jāatzīmē, ka atbildētājam, operējot ar kontokorenta datiem, nav skaidrs, kādu lomu kontokorenta attiecībās spēlē vekseļi. Šaubu gadījumā vekseļi skaitās par nodotiem tikai solvendi causa, nevis in solutum, kādēļ nodotie vekseļi vispirms jau ierakstāmi vekseļnodevēja kontā kredita pusē, gan tikai ar rezolūtīvu nosacījumu, ka, ja vekseļus laikā nesamaksātu, resp. parādnieks neizpirktu, parādnieka konts ar tiem tiks dēbetēts. Tā tad vekseļi atrodas it kā ārpus kontokorenta (sk. Sen. 26./462., 477. spried.). Ar to arī izskaidrojams, ka parādnieka vekseļi figurē šajā lietā atbildētāja konta abās pusēs. Otrkārt, kontokorenta attiecībās nekrīt svarā, kādā stāvoklī atrodas kontokorents, kontokorenta perioda starplaikā, jo kontokorenta nedalāmības princips izslēdz iespēju izdalīt un izvest kādu atsevišķu posmu; tikai vekseļu prasījumi, kā ārpus kontokorenta esošie posmi, ir, saprotams, reālizējami atsevišķi un tie nemaz nav atspēkojami ar aizrādījumu uz kontokorenta stāvokli taisni vekseļu nodošanas momentā.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāja minēto CPN. 816. (711.) p., kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Moteļa Lisus pilnvarnieka zv. adv. Gorņicka kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

9. 1933. g. 25. oktobrī. Mārtiņa Skultes, Almas Zvaigznes un mir. Katrīnes Skultes mant. masas aizgādņa Andreja Skultes lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Annas Skultes un Jāņa-Arvīda Skultes prasībā pret Katrīni Skulti, Helēni Bērziņš, Mārtiņu Skulti, Viihelmīni Asmus, Kristīni Elīzabeti Pankars, Almu Zvaigzni, Katrīni-Matildi Pērkons un Kārli Skulti. (L. № 47.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē priekšsēdētājs.

Senāts atrod: Tiesu palāta pareizi iziet no tā, ka CL. 2681. p., aizliedzot līdzmantiniekiem rīkoties par visu mantojumu atsevišķi bez pārējo līdzmantinieku piekrišanas, neaizskaŗ CL. 929. p. paredzēto katra atsevišķa līdzīpašnieka (līdzmantinieka) tiesību patstāvīgi rīkoties par savu (ideālo) mantošanas daļu. Bet taisni iekš tā pastāv šās lietas kodols, ka, slēdzot mantošanas dalīšanas līgumu savā starpā par visu mantojumu, atbildētāji netikai rīkojušies tikai par savām mantošanas daļām, bet jau rīkojušies par mantojumu visumā. Kaut arī Tiesu palāta nav tieši nodibinājusi runā esošā mantojuma dalīšanas līgumu saturu, tomēr no mantojuma dalīšanas līguma teksta redzams, ka atbildētāji mantojumu sadalījuši savā starpā reālās daļās, t. i. nemaz nav aprobežojušies ar savu ideālo daļu it kā nodošanu vai atsavināšanu vien. Ideālā daļa pēc būtības nesakrīt ar kādu reālu daļu, un, ja kāds līdzīpašnieks (līdzmantinieks), savas ideālās daļas vietā saņem kādu mantojuma reālu daļu, tad šāda mantojuma dalīšana līdz ar to tieši skaŗ visu pārējo līdzmantinieku tiesības. Tāpēc mantojuma dalīšana pielaižama tikai ar visu līdzmantinieku piekrišanu. Tikai savstarpēji vienojoties, visi līdzmantinieki, varētu noteikt, ciktālu kāda reāla daļa, vērtības ziņā, atbilst mantinieka ideālai daļai, kāds jautājums, saprotams, nav izšķiŗams ar mantinieku balsu vairākumu. Ja viena mantinieku grupa nevēlas palikt kopīpašumā ar pārējiem mantiniekiem, tad šī grupa varēja prasīt mantojuma dalīšanu tiesas ceļā likumos paredzētā kārtībā. Bet minētai mantinieku grupai nav tiesības vienpusīgi noteikt dalīšanas kārtību un piespiest pārējos apmierināties ar mantojuma reālo dalīšanu. Ja dalīšanas līgums noslēgts apejot vienu vai vairāku līdzmantinieku mantošanas tiesības, tad apietiem mantiniekiem tiesība netikvien celt prejudiciālu prasību atzīt dalīšanas līgumu viņiem par „nesaistošu", bet arī tiesības tieši celt tagadējo kondemnācijas prasību atcelt dalīšanas līgumu visās šā līguma daļās. Pretēji atbildētāju domām, iepriekšējā prasītāju apstiprināšana mantošanas tiesībās nemaz nebija vajadzīga. Ceļot tagadējo prasību, prasītāji, sevišķi arī promesošā aizgādnis, jau izteikuši vēlēšanos mantojumu pieņemt. Tagadējās prasības celšanai gan aizgādnim bija jāpieprasa Bāriņu tiesas piekrišana, bet uz tās trūkumu atbildētājiem, kā partiem, nav tiesības atsaukties, jo par atļaujas nepieprasīšanu aizgādnis gan atbildētu Bāriņu tiesas priekšā, bet prasības pamatotība ar to nav aizskārta, jo šāda sankcija likumā nav paredzēta. Jautājumā par to, vai Jānis Skulte būtu uzskatāms par mirušu pirms mantu devēja nāves, Tiesu palāta konstatējusi, ka no liecinieka Elsiņa liecības nav atzīstams par pierādītu, ka Jānis Skulte būtu kritis kaujā. Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Tiesu palāta gan nav apspriedusi sevišķi atbildētāju iebildumu par prasības noilgumu, tomēr šis apstāklis vien nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas jau tāpēc, ka mantu devējs miris kaŗa laikā un Jānis Skulte līdz šim vēl atrodas prombūtnē. Pēc CL. 3081., 3088. p., 3625. p. 2., 3. pk. noilguma tecējums apturams gadījumā, ja sakarā ar kaŗa darbiem iestājas justitium un vispār attiecībā uz personām, kas atrodas zem aizgādnības. Attiecībā uz šīm personām arī 2620. p. paredzētais 10 gadu laiks atzīstams par apturētu (3627. p. 2. teik.). Tiesu palātas aizrādījumam uz to, ka dalīšanas līgums būtu atceļams neatkarīgi no tā, vai tajā līgumā minētā manta faktiski ietilptu vai neietilptu mantojuma masā, piešķiŗama tikai blakus motīva nozīme, kāds motīvs nav ietekmējis Tiesu palātas gala atzinuma pareizību.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāju minētos likumus, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts no-

lemj: Mārtiņa Skultes, Almas Zvaigznes un mirušās Katrīnes Skultes mantojuma masas aizgādņa Andreja Skultes kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

10. 1933. g. 25. novembrī. Mir. Kārļa Zariņa mant. masas un citu pilnvarnieka zv. adv. E. Grīnberga lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Kārļa Zariņa un nepilng. a) Arnolda un b) Austras Zariņu prasībā pret Žani Pulciņu un Žaņa Pulciņa pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 49.)

Sēdi vada senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: saskaņā ar lik. par zemes ceļiem (1925. g. 10. februāra lik. redakcijā, kura bija spēkā šās prasības celšanas laikā) 2. p., publiskie ceļi ir tādi, kuri vajadzīgi vispārējai lietošanai un par tādiem atzīti no vietējām pašvaldībām un attiecīgām valdības iestādēm un kurus nevar noliegt lietot uz privātīpašuma tiesību pamata. Tādējādi Tiesu palāta savu atzinumu par to, ka strīdā esošais ceļš ir publisks ceļš, varēja pamatot uz lietā pievienoto Sīpeles pagasta valdes apliecību par strīdā esošā ceļa raksturu (Sen. CKD. 27./315.). Šī apliecība atzīstama par izšķirošu lietai, kādēļ nekrīt svarā nopratināto liecinieku liecības šajā jautājumā; tāpēc Senāts neatrod par vajadzīgu apstāties pie kasācijas sūdzības iesniedzēja paskaidrojumiem, kuros viņš pārmet Tiesu palātai šo liecību nepareizu apgaismošanu. Otrā instancē prasītājs nav apstrīdējis, ka pagasta valdes apliecības attiecas taisni uz strīdā esošo ceļu, kādēļ viņam nav pamata ierosināt šo jautājumu savā kasācijas sūdzībā. Prasītājs nepamatoti atsaucas uz lik. par zemes ceļu 4. pantu; šis pants gan nosaka, ka visi publiskie ceļi iezīmējami saimniecību zemes plānos, bet no tā vēl neizriet, ka pirms šādas iezīmēšanas ceļu nevarētu atzīt par publisku. Tāpat prasītājs nepareizi atsaucas uz lik. 42. pantu, saskaņā ar kuru ceļu jaunbūvei, paplašināšanai, virziena izlabošanai vai citiem nolūkiem vajadzīgo zemes platību var atsavināt saskaņā ar pastāvošiem noteikumiem; prasītājs pat neapgalvo, ka kāda no 42. pantā minētām vajadzībām būtu pastāvējusi konkrētā gadījumā un ka būtu prasīta zemes atsavināšana. Saskaņā ar lik. par zemes ceļiem 5. p., katram ir tiesība lietot ceļu katrā laikā (ar 6. p. aprādītiem ierobežojumiem, par kuriem konkrētā lietā nav runa). Tādēļ, un konstatējot, ka strīdā esošais ceļš ir publisks ceļš, Tiesu palāta rīkojusies pareizi, atraidot prasību, kurā prasītājs lūdz atzīt, ka atbildētājam nav nekādas lietošanas tiesības uz strīda ceļu un aizliegt viņam braukt pa šo ceļu.

Atrodot tādēļ, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: mir. Kārļa Zariņa mant. masas u. c. pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

11. 1933. g. 25. novembrī. Bertas Jačuns un Lavīzes Jačuns pilnvarnieka zv. adv. V. Zāmuēļa, Zemkopības ministrijas pilnvarnieka zv. adv. F. Gailiša un Dāva Jačuna mant. masas aizgādņa Edgara Jačuna lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Augusta *un Dores Kaugaru un citu prasībā pret Zemkopības ministriju un Dāvi Jačunu.* (L. № 55.)

Sēdi vada senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: ar 1928. g. 10./17. decembra spriedumu Tiesu palāta nospriedusi: a) atzīt, ka izpirkšanas tiesības uz Jelgavas apr. Jelgavas valsts mežniecības „Danču" bij. mežsargu māju pieder prasītājiem un ka viņiem ir tiesība prasīt no atbildētājas Zemkopības ministrijas izpirkšanas akta noslēgšanu uz „Danču" mājām; b) atzīt, ka izpirkšanas akts, korroborēts 1926. g. 30. janvārī un slēgts ar Edgaru Jačunu, Bertu Jačuns un Lavīzi Jačuns, ir izdots pretlikumīgi un šis akts ir dzēšams no zemes grāmatu nodaļas zemes grāmatām.

Atbildētāji, pamatojoties uz 1925. g. 18. aprīļa papildinājumu pie 1869. g. 10. marta lik. par bij. kroņa zemnieku mājām (Lkr. 72), bija cēluši iebildumu par to, ka šī prasība

atzīstama par noilgušu. Tiesu palāta šo iebildumu atstājusi bez ievērības tādēļ, ka minētais likums izdots un stājies spēkā pēc konkrētās prasības celšanas.

Šis Tiesu palātas uzskats uzskatāms par nepareizu, jo — kā to Sen. CKD. jau paskaidrojis 1928. g. 322. spried. Verbeļa mant. masas lietā — minētais likums piemērojams arī lietās, kuŗas iesāktas pirms likuma spēkā stāšanās.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, neielaižoties citu atbildētāju kasācijas sūdzībās minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1928. g. 10./17. decembŗa spriedumu atcelt 1925. g. 18. aprīļa papildinājuma pie 1869. g. 10. marta likuma par bij. kroņa zemnieku mājām pārkāpuma dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

12. 1933. g. 23. martā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par nodokļa aprēķināšanu dāvinājuma līguma lietā starp Leibu un Īdu Švarciem. (L. № 56.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta nenoliedz, ka runā esošās 5 hipotēkas kopā Ls 10.000 apmērā ingrosētas jau pēc dāvināšanas līguma noslēgšanas un notāriālas apliecināšanas. Tomēr Tiesu palāta atradusi par iespējamu, šās hipotēkas atvilkt no immobiļa vērtības tāpēc, ka apdāvinātais tās uzņēmies uz sevi pašā līgumā (līguma 2. §). Vispirms līguma 2. § tieši runā pretim ierakstiem zemes grāmatās, saskaņā ar kuŗiem līguma noslēgšanas brīdī minētās „hipotēkas" nemaz nav vēl pastāvējušas. Bez tā, saskaņā ar Nod. nolik. 226. p., no atdāvinātā immobiļa vērtības atvelkami tikai atdāvinātāja parādi, kas nodrošināti ar immobili dāvinājuma līguma noslēgšanas laikā (Sen. CKD. 32./288.). Pie tam nekrīt svarā jautājums par to, vai pēc likuma jau pašam notāram būtu jāiekasē bezatlīdzības nodoklis, jeb tas būtu jāņem tikai tad, kad līgumu iesniedz immobiļa apstiprināšanai apdāvinātam. Tāpēc, Tiesu palāta, atvelkot no immobiļa vērtības tādas „hipotēkas", kas līguma noslēgšanas un notariālās apstiprināšanas brīdī nebija ierakstītas zemes grāmatās (kaut arī „obligācijas" jau izdotas un notariāli apliecinātas līguma noslēgšanas dienā), pārkāpusi Nod. nolik. 226. p. un CPN. 816. (711.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929 g. 4. februāŗa lēmumu, Nod. nolik. 226. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

13. 1933. g. 25 novembrī. Eduarda Trauberga pilnvarnieka zv. adv. pal. L. Rūbinšteina lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Zemkopības ministrijas prasībā pret 1) Eduardu Traubergu, un 2) Mārtiņu Sinku. (L. № 72.)

Sēdi vada senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Rīgas apgabaltiesā iesniegtā iesūdzības rakstā prasītāja, Zemkopības ministrija, paskaidrojusi, ka no pievienotās zemes grāmatu nodaļas apliecības esot redzams, ka atbildētāja Sinkas prasības nodrošināšanai pret atbildētāju Traubergu 1925. g. 13. novembrī ierakstīta Rīgas-Valmieras zemes grāmatu nodaļā atzīme Ls 20.602 apmērā uz Rīgas pilsētas IV hip. iec. esošo Švarcmuižas dzimtsnomas gruntsgabalu ar hip. № 2006. Šis immobilis uz agr. ref. lik. pamata esot atsavināts un ieskaitīts Valsts zemes fondā 1920. g. 2. oktobrī, par ko Zemkopības ministrijas rīkojums publicēts „Vald. Vēstn." 24./11. Tādēļ minētais immobilis atzīmes ierakstīšanas laikā — 1925. g. 13. novembrī — vairs neesot piederējis Traubergam uz dzimtsnomas tiesībām (A. R. L. 15. un 43. p.), bet gan valstij, neskatoties uz to, ka zemes grāmatās skaitījušies par virsīpašnieci Alīse Švarcs, bet par apakšīpašnieku Traubergs. Tādēļ arī atbildētājs Sinka nevarējis vērst savas prasības nodrošināšanu uz šo immobili. Prasītāja tādēļ lūgusi

atsvabināt gruntsgabalu no Mārtiņa Sinkas prasības nodrošināšanas un atzīt par spēkā neesošu un dzēšamu minēto atzīmi, uzliekot atbildētājiem prasītājai par labu tiesas un lietas vešanas izdevumus.

Atbildētājs Traubergs aizrādījis, ka viņš neesot devis nekādu pamatu minētās atzīmes ierakstīšanai un tas noticis ne aiz viņa vainas, jo zemes grāmatu nodaļai, uz agr. ref. lik. 1. d. 2. p. 2. pkta un Zemkopības ministrijas rīkojuma („Vald. Vēstn." 24./11.) pamata, neesot bijusi tiesība ierakstīt minēto atzīmi. Tādēļ atbildētājs Traubergs lūdzis, apmierinot prasību, noraidīt prasītājas lūgumu par tiesāšanās izdevumu piedzīšanu no viņa un uzlikt prasītājai viņam par labu šos izdevumus. Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību apmierinājusi, uzliekot atbildētājiem prasītājai par labu tiesas un lietas vešanas izdevumus par abām instancēm. Tiesu palāta atzinusi, ka dzimtsrents gruntsgabals, uz kuru ierakstīta strīdā esošā atzīme, ir atsavināts uz agr. ref. lik. pamata, kādēļ, saskaņā ar šā likuma 11. p., bez valsts piekrišanas nevarēja zemes grāmatās ierakstīt nekādus darījumus par īpašuma pāreju un apgrūtināšanu, sevišķi 1925. g. 13. novembra ieraksts un 1922. g. 15. decembra ieraksts (pēc kuru immobilis apstiprināts uz pirkšanas līguma pamata Traubergam, neaizskarot virsīpašnieka tiesības). Šos ierakstus Tiesu palāta tādēļ atzinusi par pretlikumīgiem, nederīgiem un dzēšamiem zemes grāmatās. Tiesas un lietas vešanas izdevumus par abām instancēm Tiesu palāta uzlikusi abiem atbildētājiem uz tā pamata, ka arī atbildētājs Traubergs, piedaloties nelikumīga 1922. g. ieraksta korroborēšanā, līdz ar to, lai gan netieši, devis prasītājai pamatu vispār celt šo prasību.

Tiesu palātas spriedumu pārsūdzējis kasācijas kārtībā atbildētājs Traubergs vien, lūdzot atcelt Tiesu palātas spriedumu par tiesas un lietas vešanas izdevumu uzlikšanu viņam. Atbildētāja Trauberga kasācijas sūdzība pelna ievērību. Tiesu palāta, atsaucoties uz Trauberga piedalīšanos 1922. g. ieraksta korroborēšanā, nav ņēmusi vērā, ka šajā lietā nav runa par 1922. g. 15. decembra ieraksta dzēšanu, kāda ieraksta korroborēšanā Traubergs nav piedalījies, bet gan vienīgi par 1925. g. 13. novembra ieraksta dzēšanu, kāds ieraksts — par ko lietā nav strīda — izdarīts pret Trauberga gribu, proti, uz vienpusīga Sinkas lūguma, sakarā ar prasibas nodrošināšanu, ko Sinka cēlis pret Traubergu. Nav Tiesu palāta arī apsvērusi atbildētāja Trauberga aizrādījumu, ka patiesībā ieraksts noticis zemes grāmatu nodaļas vainas dēļ, kura nedrīkstējusi šo ierakstu izdarīt zemes grāmatās, saskaņā ar agr. ref. lik. 1. d. 11. pantu. Beigās, Tiesu palātai šajā lietā izšķiramais jautājums bija jāapskata no Notār. nolik. 340. p. 2. pkta viedokļa un jāapspriež jautājums par to, vai konkrētā gadījumā, kur ir runa par atzīmes dzēšanu, Traubergs vispār uzskatāms par personu, pret kuru vērsta piedzīšana, un sakarā ar to — vai šās atzīmes dzēšanai vispār bija prasāma Trauberga piekrišana, resp. prasības celšana pret viņu.

Ievērojot sacīto, Senāts atrod, ka Tiesu palāta, atraidot aiz viņas spriedumā aprādītiem motīviem Trauberga lūgumu par tiesas un lietas vešanas izdevumu piespriešanu viņam par labu no prasītājas, nav ievērojusi visus lietas apstākļus un pielaidusi motivēšanas nepilnibu un CPN. 816., 993. p. pārkāpumus, kādēļ viņas spriedums pārsūdzētā daļā atceļams, Senāts tādēļ nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 30. maija spriedumu CPN. 816., 993. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

14. 1933. g. 23. martā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Pēteŗa un Praskovjas Vēžu nekustama īpašuma pārdošanas lietā un Praskovjas un Pēteŗa Vēžu un Reinholda un Alvīnes Goldšmitu pilnvarnieka zv. adv. A. Meca paskaidrojums. (L. № 75.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta atrod, ka vērtības pieauguma nodoklis neesot ņemams gadījumā, ja nekustama manta pārdota izsolē piespiedu kārtā un ka 1928. g. 6. jūnija

likuma 28., 29. p. (Lkr. 129) attiecoties tikai uz labprātīgo izsoli. Tiesu palātas uzskats nav pareizs. Pretēji Tiesu palātas domām, likuma 1. p. 11. pkts nemaz nezīmējas uz izsoli, bet gan uz gadījumu, kad „nekustamu mantu atsavina piespiedu kārtā". Ar termiņu „atsavināšana piespiedu kārtā" likums apzīmē t. s. ekspropriāciju. Tas skaidri redzams no 1922. g. 5. janvāŗa noteikumu par nekustamu īpašumu atsavināšanu un apgrūtināšanu 2. p. „d" pkta (Lkr. 3), pēc kuŗa atļauja nav vajadzīga „... nekustama īpašuma atsavināšanai ekspropriācijas ceļā". Pēc būtības 1922. g. noteikumu 2. p. „d" pkts pilnīgi saskan ar 1928. g. likuma 1. p. 11. pk. Tā tad 1928. g. lik. 1. p. 11. pkta vēsturiskā interpretācija pierāda, ka 1928. g. likuma 1. p. 11. pkts taisni domā par ekspropriācijas gadījumu. 1928. g. likumā pieņemtā terminoloģija, atvietojot terminu „ekspropriācija" ar terminu „piespiedu atsavināšana" izskaidrojama ar to, ka pa starplaiku, t. i. pēc 1922. g. noteikumu un pirms 1928. g. likuma izdošanas, izdots 1923. g. 24. maija likums par nekustamas mantas piespiedu atsavināšanu valsts vai sabiedriskām vajadzībām (Lkr. 59), kur pirmo reizi — svešvārda „ekspropriācija" vietā — lietots jau vārds: „piespiedu atsavināšana". Šis pēdējais terminš vēlāki pārgājis jau 1927. g. 23. marta pārgrozījumu un papildinājumu noteikumos par nekustamu īpašumu atsavināšanu un apgrūtināšanu 2. p. 10. pk. (Lkr. 48) un, sakarā ar to, arī tagadējā 1928. g. likumā. Tā tad nav nekādas vajadzības nodarboties ar kādas šķietamas pretrunas novēršanu it kā starp likuma 1. p. 11. pktu no vienas puses, un 28., 29. p. no otras puses, un šajā nolūkā mākslīgi ierobežot šo divu pantu nozīmi, attiecinot tos tikai uz labprātīgo izsoli. Tādā kārtā Tiesu palātas lēmums 1928. g. 6. jūnija likuma 1. p. 11. pkta un 28., 29. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ, nav spēkā atstājams.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 28. janvāŗa lēmumu 1928. g. 6. jūnija likuma (Lkr. 129.) 1. p. 11. pkta un 28., 29. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

15. 1933. g. 23. martā. Hermaņa Grosmaņa pilnvarnieka zv. adv. A. Hamaņa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par tiesu izpildītāja Vilkusa nepareizu rīcību Hermaņa Grosmaņa lietā pret Neochu Dinkinu. (L. № 82.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta Heifeca sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību apmierinājusi uz tā pamata vien, ka šis pēdējais, uzliekot arestu uz runā esošo malku, neesot ievērojis CPN. 724. turpm., 1222. turpm. (631. turp., 1078. turpm.) p. Savu atzinumu Tiesu palāta pamato uz to, ka malka atrodoties nevis paša parādnieka Dinkina valdīšanā, bet gan Dzelzceļa stacijas priekšnieka valdīšanā, no kuŗa malkas īpašnieks laukumu nomājis malkas nolikšanai.

Gan, kā pareizi aizrāda kasācijas sūdzības iesniedzējs, Tiesu palātai nebija tiesība atsaukties uz CPN. 1339., 1341. (1202., 1204.) p., jo tie panti attiecas tikai uz piedziņas vēršanu uz nekustamu mantu. Bet Tiesu palāta tomēr, gala atzinumā pareizi atrod, ka sūdzība izspriežama pēc būtības. Kā atzinusi Tiesu palāta jau savā pirmā 1927. g. 17. novembŗa lēmumā, sūdzība nav uzskatāma par novēlotu. Tāpēc Tiesu palātai bija pietiekošs pamats blakus sūdzību izspriest pēc būtības.

Saskaņā ar šajā lietā nodibinātiem apstākļiem, Tiesu palātai bija jāizšķiŗ principiālais jautājums par to, kas uzskatāms par kustamas mantas valdītāju, vai nu laukuma nomnieks, kam kustama manta pieder, vai laukuma iznomātājs. Jautājums konkrētā lietā nemaz negrozās ap pašu nomas objektu, it kā ap pašu laukumu, bet gan ap to mantu, kas atrodas uz iznomātā objekta. Gan nomnieks ir nonomātā objekta turētājs, bet iznomātājs ir šā objekta valdītājs. Tomēr tas ir saprotams vienīgi attiecībā uz pašu nomas tiešo objektu, bet nemaz ne attiecībā uz to mantu, kas savukārt atrodas

uz nomas objekta un pieder nomniekam. Tāpēc, ja strīda manta aprakstīta un pārdota kā nomniekam piederoša, tad tiesu izpildītājam jāpiemēro tikai vispārējie noteikumi par kustamas mantas apķīlāšanu, bet ne noteikumi, kas paredz, ka apķīlājamā manta atrodas it kā trešās personas (iznomātāja) valdīšanā. Šās trešās personas valdīšanā gan atrastos pats nomas objekts, bet nekad ne pati par sevi tā manta, kuŗa atrodas uz nomas objekta. Saskaņā ar CL. 641. p. 5. pk., kustamu mantu iegūst ar „rokās ņemšanu" (Besitzergreifung, обладание), kad to nones mantas ieguvējs ieņemtā ēkā. Tā tad, pietiek ar to, ka mantas ieguvējs nones to tajā ēkā (vai laukumā), kas atrodas ieguvēja faktiskā detencijā (turēšanā; pēc vācu teksta: „wenn die Sache in ein von dem Erwerber deteniertes Gebäude gebracht wird"). CL. 626. p. noteikti šajā ziņā atšķiŗ detenciju (kā faktisko turēšanu rokās) no valdīšanas, pie kam nomnieks taisni ir tikai detentors, bet ne valdītājs. Ja Tiesu palātas uzskats, ka līdzīgos gadījumos tiesu izpildītājam būtu jāievēro CPN. 724. turpm. p., būtu pareizs, kad kreditoram, kas piedzen parādu no kāda īrnieka, uzliekot arestu uz viņa mantu, būtu jānogaida visas minētos pantos paredzētās formālitātes. To nekur un nekad neievēro. Nākot pie pretējiem atzinumiem, Tiesu palāta šajā ziņā pārkāpusi CPN. 724. un 1222. resp. turpm. p. Bez tā, Tiesu palāta nemaz nav apspriedusi un izšķīrusi galveno jautājumu, un proti par to, kas īsti bijis vai ir laukuma nomnieks un kas ir atzīstams par malkas īpašnieku; vai parādnieks, vai trešā persona, t. i. Heifecs, un ko sevišķi lūdzis un domājis panākt Heifecs ar savu sūdzību, resp. vai tas maz cēlis CPN. 1234. (1092.) p. paredzēto sūdzību. Īstenībā, Heifecs savā sūdzībā bija lūdzis vienīgi atzīt tiesu izpildītāja rīcību par „nepareizu" un tikai šajās robežās Tiesu palāta izspriedusi lietu, atzīstot tiesu izpildītāja rīcību par nepareizu, un proti tikai tāpēc vien, ka tas nav izpildījis CPN. 724., 1222. (631., 1078.) p., kāds Tiesu palātas atzinums taisni ir uzskatāms par nepareizu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta pārkāpusi šajā lietā CPN. 724., 1222. (631., 1078.) un turpm. p. un 816. (711.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 28. februāŗa lēmumu CPN. 724., 1222. turpm., 816. (631., 1078., 711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

16. 1933. g. 22. martā. Eduarda Dances mir. Lienes Dance mant. masas pilnvarnieka zv. adv. A. Hamaņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Dārtas Eglīts, Miķeļa Dances, Eses Valdovskis prasībā pret Lieni un Eduardu Dance. (L. № 84.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi uz tā pamata, ka: 1) Kurzemē testāmenta taisīšanā liecinieku klātbūtne ir obligātoriska, bet no tā nevarot taisīt slēdzienu, ka Vidzemē liecinieku klātbūtne būtu tikai fakultātīva, 2) tā tad Vidzemē liecinieku klātbūtne esot vajadzīga tā fakta pierādīšanai, ka testāments tiešām atbilst testātora gribai, 3) Vidzemē testāments, kas taisīts bez lieciniekiem, esot spēkā tikai kā privilēģēts testāments CL. 2090. p. paredzētos apstākļos, 4) runā esošais akts par tādu neesot atzīstams, jo testātors nav piederējis zemāko kārtu ļaudīm, kas dzīvo uz laukiem; bez tā, nevarot šajā gadījumā runāt par liecinieku pieaicināšanas neiespējamību. Kr. Senāts šajā lietā dotā spriedumā jautājumu par to, vai rakstiskos testāmentos liecinieku pieaicināšana būtu nepieciešams rekvizīts, gan bija paskaidrojis, ka CL. 2060. p. un turpm. p. (arī 2061. p.) esot vispār attiecināmi arī uz testamentum holographum (2073. p.), bet tomēr tieši nav aizskāris līdz tam neierosinātu speciālo jautājumu par to, vai un cik tālu nebūtu atzīstama kāda izšķirība noteikumos no vienas puses Kurzemē (2061. p. 2. teik.) un no otras puses Vidzemē (2061. p. 1. teik.). Šo jautājumu, kaut arī tikai netieši, aizkustinājusi tikai Tiesu palāta savā 3. spriedumā. Tāpēc Senāts atrod par iespējamu, pie nupat aprādītā jautājuma izšķiršanas stāties pilnīgi patstāvīgi.

Gan tiesu palāta pareizi uzsveŗ izšķirību starp liecinieku pieaicināšanas nozīmi Vidzemē no vienas puses un Kurzemē no otras puses, aizrādot, ka Kurzemē liecinieku pieaicināšana ir obligātoriska. Tomēr Tiesu palāta nav paskaidrojusi, kā īsti būtu jāraksturo Vidzemē testāmenta liecinieku loma, jo Tiesu palāta noliedz hipotezi, ka Vidzemē *liecinieku pieaicināšana ir fakultātīva. Īstenībā, izšķirība gan pastāv tajā ziņā, ka* Vidzemē liecinieku pieaicināšana ir vajadzīga tikai tā fakta pierādīšanai, ka testāments visās savās daļās nāk (herrührt) no testātora un patiesi izteic viņa pēdējo gribu. Šāda liecinieku nozīme kā pierādīšanas līdzekļa, bet nevis testāmenta akta solenitātes apzīmējuma, redzama no 2060. p. sakarā ar 2061. p.; 2060. p. nosaka vispārējo principu normālos testāmentos, kādēļ testāmenta spēka vispirms vajadzīgs, lai nebūtu nekādu šaubu par testāmenta orīginālitāti un tā saskaņu ar testātora pēdējo gribu. No 2061. p. 1. teik. redzams, ka Vidzemē lieciniekiem taisni nav tādas nozīmes kā Kurzemē, kur liecinieku pieaicināšana ir nepieciešams rekvizīts (2061. p. 2. teik.). Tā tad Vidzemē liecinieku pieaicināšana taisni nav nepieciešams rekvizīts, no kā tad izriet, ka Vidzemē testāments var būt spēkā arī bez lieciniekiem, ja vien ar citiem līdzekļiem var pierādīt tos pamatrekvizītus, bez kuŗiem normāls testāments nebūtu spēkā un par kuŗiem runā minētais 2060. p. Jāaizrāda, ka 2061. p. (1. teik.) Vidzemē nemaz nedomā par privilēģētu testāmentu, kuŗu paredz 2090. p., *jo šis pants atzīst privilēģētam testāmentam spēku arī tad,* ja nebūtu tieši pierādījumi par to, ka tas izteiktu testātora pēdējo gribu, ja vien būtu nodibināta testāmenta orīginālitāte un liecinieku pieaicināšanas neiespējamība. Bez tā, 2090. p. nenoteic iemeslus, kādēļ testātoram nav bijis iespējams pieaicināt lieciniekus; tā tad likumdevējs liecinieku pieaicināšanu vai nepieaicināšanu atstāj gandrīz *it kā testātora ieskatam (sk. Erdmann, System. 3. sēj. 185. lpp. 1. parind. piez.).* Ka Vidzemē testāmentam ir pilnīgs spēks arī bez pieaicinātiem lieciniekiem, pilnā mērā atzīts arī literātūrā (sk. Erdmann, 1. c. 176. lpp. pie 5. parind. piez.).

Noraidot hipotezi par to, ka Vidzemē CL. 2081. p. būtu domājis par privilēģētu testāmentu (2090. p.), Senāts neatrod par vajadzīgu vispār ielaisties jautājuma pārbaudīšanā *par to, vai runā esošā gadījumā būtu tie faktiskie priekšnoteikumi, pie kuŗiem* likums atzīst testāmentam spēku kā privilēģētam.

Izejot no CL. 2061. p. 1. teik. īstās izpratnes, jāatzīst, ka, ja Tiesu palāta nenoliedz strīdā esošā testāmenta orīginālitāti (īstumu), testāmentu atzīt par spēkā neesošu it kā liecinieku trūkuma dēļ varētu tikai tad, ja Tiesu palāta būtu tieši nodibinājusi, ka *testāments nav izteicis testātora pēdējo gribu. Nenodibinot tomēr šo pēdējo faktu,* Tiesu palāta šajā ziņā pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību un nepareizību.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palāta pārkāpusi CPN. 616. (711.) p., kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo, atbildētāju aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 8. maija spriedumu CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

17. 1933. g. 23. novembrī. Arvīda Stirnas, Ernas un Alberta Stirnas pilnvarnieka zv. adv. V. Meijeroviča lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Arvīda Stirnas u. c. prasībā pret Līdiju Lapiņš un Līdijas Lapiņš pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka paskaidrojums. (L. № 89.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas aprādīto datu pamata un aiz viņas aprādītiem iemesliem konstatējusi, ka: 1) 1923. g. 19. jūnija raksts nav testāments, bet tikai *izteikta vēlēšanās sastādīt testāmentu un ar to atcelt agrāko 1921. g. 7. decembŗa* testāmentu; 2) lietā nav tādu faktisku apstākļu, pie kuŗiem testāments būtu atzīstams par privilegētu CL. 2091. p. izpratnē; 3) lietā nav pierādījumu, ka testātors savu 1921. g. 7. decembŗa testāmentu būtu sastādījis zem draudiem. Šādi Tiesu palātas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas

kārtībā. Ar to atkrīt visi prasītāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, kuŗos tie apstrīd minēto Tiesu palātas konstatējumu pareizību pēc būtības. Pretēji prasītāju domām, Tiesu palāta savu konstatējumu par to, ka runā esošais raksts nav galīgs testāments, pamato netikdaudz uz šā raksta tekstu, kā uz liecinieka Sproģis-Mastiņa liecību, pēc kuŗas pats nel. Stirna teicis lieciniekam, ka raksts neesot testāments un ka viņš tikai gribot atsaukt savu pirmo testāmentu. Šāds Tiesu palātas attēlotais nel. Stirnas sarunas saturs vien jau devis Tiesu palātai iemeslu, minēto rakstu neatzīt par galīgu testāmentu. Tiesu palāta, konstatējot, ka 1921. g. 7. decembŗa testāments nav sastādīts zem draudiem, gan runā tikai par liecinieku Ķimeni vien, bet tajā pašā laikā arī min, kādēļ viņa šā liecinieka liecību nav ievērojusi, un proti tāpēc, ka testātors viņam teicis, ka testāmentu taisījis zem kāda spiediena, bet nav paskaidrojis, zem kāda sevišķi. Pēc prasītāja paskaidrojuma viņa kasācijas sūdzībā, arī liecinieks Sproģis-Mastiņš zina liecināt tikai no paša nel. Stirnas vārdiem. Tā tad, arī ievērojot šā liecinieka liecību, tomēr, kā atzīst arī prasītāji, nav objektīvu datu par to, ka atbildētāja būtu piemērojusi draudus. Bez tā, Tiesu palāta šajā jautājumā aizrāda arī uz to, ka pēc liecinieka Vīndedža izteiciena pats nel. Stirna pateicis, ka testāmentu gribot taisīt tikai un taisni atbildētājai par labu. Tāpēc tas apstāklis vien, ka Tiesu palāta šajā jautājumā nav sevišķi apstājusies pie liecinieka Sproģa-Mastiņa, nevar pats par sevi novest pie viņas sprieduma atcelšanas. Nepelna ievērību prasītāju paskaidrojums, ka Kurzemes zemnieku testāments, kas neatbilst Kurz. zemn. lik. 134. p. paredzētai formai, būtu uzturams katrā ziņā it kā privileģēts pēc CL. 2091. p., neskatoties uz to, ka nav lietā tādu atsevišķu apstākļu, kādi paši par sevi attaisnotu privileģēta testāmenta sastādīšanu. Ja patiesi tādas domas būtu bijušas likumdevējam, tad viņš vienkārši būtu nosacījis, ka zemnieku testāmenti atsvabināti no kautkādas formālitātes. Tomēr, zemnieku likumos atrodami sīki noteikumi par testāmentu formām (132.—137.p.). Prasītāju minētais Kr. Senāta spriedums neiztur kritiku. Kr. Senāts šajā ziņā iziet no CL. 2060. p. „pēc kuŗa, lai privāts testāments būtu spēkā, vispirms jābūt pārliecībai par to, ka tas visās savās daļās nāk no mantu devēja un izteic viņa pēdējo gribu". Ar to vien, ka testāments izteic testātora pēdējo gribu vēl nepietiek, jo šis pants uzsveŗ šo rekvizītu tikai kā pirmo („vispirms"). Minētais pants atrodas civillikuma nodalījumā par privātiem testāmentiem. Tomēr civillikums pats jau paredz arī zināmas, testāmentos ievērojamas formas, no kuŗām atsvabināti taisni tikai privileģētie testāmenti. Tādēļ, ja pēc CL 2060 p. pastāv spēkā blakus prasījums pēc noteiktām testāmenta formām, tad tāds pat prasījums būtu jāatzīst un jāpieņem arī pēc zemnieku likumiem, kur minētā panta pat nav. Ja, kā atzīst prasītāji, CL. 2091. p. ir spēkā arī pie zemniekiem, tad šāds pants ir piemērojams tikai tajā pantā paredzētos gadījumos un kā izņēmuma noteikums nav paplašināti iztulkojams. Tāpēc, lai piemērotu 2091. p., tiesai būtu noteikti jākonstatē tie apstākļi, kuŗus paredz minētais pants. Prasītāji pat nav apgalvojuši šo apstākļu esamību šajā lietā. Par to, ka prasītāji, lūgdami apstiprināt viņus mantošanas tiesībās, domājuši testāmentu apstrīdēt it kā inoficiozu pēc Kurzem. zemn. lik. 130. p. vai CL. 2012. p., prasītāji runā pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ vien šāds viņu aizrādījums nav Senātā vērā ņemams.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, gala atzinumā, nav prasītāju aprādītos likumus pārkāpusi, kādēļ viņu kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Arīvda Stirnas, Alberta Stirvīnas un Ernas Stirnas pilnvarnieka zv. adv. Meijeroviča kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

18. 1933. g. 22. novembrī. Jēkaba Frenkeļa pilnvarnieka zv. adv. N. Dmitrijeva lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jēkaba Frenkeļa, tirg. zem firmas „Ch. Frenkel" prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi. (L. № 94.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: savā kasācijas sūdzībā prasītājs vispirms atrod, ka Tiesu palāta nav pamatojusi savu atzinumu par to, ka prasības daļa par prasības rakstā 1. pktā minētiem sūtījumiem būtu atraidāma. Tiesu palāta šajā ziņā aizrāda, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, ka pēc 1922. g. 28. marta 100. rīkojuma (V. V. 25./27.) vedummaksu, kā arī citas nodevas, aprēķinot katrs dzelzceļš par savu territoriju, t. i. pēc saviem tarifiem. Šāds Tiesu palātas atzinums runā pretim šā rīkojuma tekstam. Pēc minētā rīkojuma 11. d. 26. § („Preču pārvadāšana") noslēgtā Latvijas-Lietuvas konvencija pamatojas uz starptautiskās (Bernes) konvencijas nosacījumiem un tās *izpildu noteikumiem par preču sūtījumu pārvadāšanu ar turpmākiem papildu noteikumiem.* Starp tiem nav minēts Bernes konvencijas 5. p. 5. pkts, pēc kuŗa preču pieņemšana pārvadāšanai un to iekraušana vagonos notiek saskaņā ar pastāvošiem uz nosūtīšanas dzelzceļa likumīgiem noteikumiem un rīkojumiem. Tā tad minētais Bernes konvencijas 5. p. 5. pkts pastāvēja spēkā sūtījumu pārvadāšanas laikā bez kaut kādiem papildinājumiem un pārgrozījumiem. Vienīgie Bernes konvencijas panti, kas, saskaņā ar minēto rīkojumu, nav piemērojami tiešā satiksmē starp Latviju un Lietuvu, ir 57.—60. p., kuŗi uz runā esošo gadījumu neattiecas (rīkojuma beidzamais §). Šādos apstākļos, pretēji Tiesu palātas domām, Latvijas un Lietuvas tiešā satiksmē bija šajā lietā jārīkojas taisni pēc Bernes konvencijas 5. p. 5. pkta, t. i. jautājums par to, pēc kādiem likumiem, rīkojumiem un noteikumiem būtu jārīkojas attiecībā uz preču *pieņemšanu pārvadāšanai un iekraušanu vagonos, izšķiŗams Lietuvas territorijas* rajonos pēc Lietuvas „likumiem, noteikumiem un rīkojumiem", tā tad arī pēc Lietuvas pārvadāšanas techniskiem noteikumiem, kā uz to aizrādījis prasītājs savā 1927. g. 7. aprīļa lūgumā (I 77). Šādu prasītāja paskaidrojumu Tiesu palāta nav ievērojusi. Tāpēc, atraidot minēto prasības daļu (prasības 1. pkts), Tiesu palāta pārkāpusi 100. rīkojumu, 11. d., Bernes konvencijas 5. p. 5. pk., CPN. 444., 816. p., kādēļ Tiesu palātas spriedums šajā daļā atceļams, šajā ziņā neielaižoties pārējo, prasītāja aprādīto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā. Kas turpretim attiecas uz prasības raksta II un III pktā minētiem posmiem, prasītāja kasācijas sūdzība tajās daļās nepelna ievērību. Prasītājs atrod, ka tajā minētās preces ieejot Lietuvas tarifa 53. grupā un tāpēc būtu attiecināmas uz VI klasi kā „mizas". Šajā ziņā Tiesu palāta aiz viņas *aprādītiem iemesliem konstatējusi, ka lieta grozās ap t. s. „Germaņu vielu", kas* uzskatāma kā pusfabrikāts, bet nemaz ne ap jēlvielu, proti ne ap vienkāršu „mizu". Tiesu palātas konstatējums par to, kādas īsti preces pārvadātas, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos tas apstrīd aprādīto Tiesu palātas konstatējumu pareizību pēc būtības. No saviem minētiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka, saskaņā ar Lietuvas tarifu, minētās preces attiecināmas uz 88. grupas 2. daļu un tāpēc vedummaksa aprēķināma pēc VI klases (Tiesu palātas akts 16. lpp.), kā *pareizi aizrāda Lietuvas dzelzceļš savā iesniegumā (Tiesu palātas* akts 15. lpp.). Tiesu palāta, atraidot prasību nupat aprādītās daļās, tādēļ nav prasītāja minētos likumus pārkāpusi.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 27. maija 10. jūnija spriedumu daļā par prasības 1. pktā minētiem sūtījumiem par Ls 616,33 atcelt 100. rīkojumu 11. d., Bernes konvencijas 5. p. 5. pkta, CPN. 444.; 816. p. pārkāpumu dēļ un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā. Jēkaba Frenkeļa pilnvarnieka zv. adv. Dmitrijeva kasācijas sūdzību pārējās daļās, uz CPN. 907. p. *pamata, atstāt bez ievērības.*

19. *1933. g. 23. februārī Pāvila Pļechaviča (Pļechavičiusa) lūgums atcelt Tiesu* palātas lēmumu lietā par Pāvila Pļechaviča (Pļechavičiusa) lūgumu par izpildu raksta izsniegšanu, saskaņā ar Šauļu apgabaltiesas spriedumu, viņa prasībā ar Hugo Elertu un Hugo Elerta pilnvarnieka zv. avd. Fr. Alberta paskaidrojums. (L. № 102.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta atcēlusi Liepājas apgabaltiesas lēmumu, ar kuru pielaista Lietuvas tiesas spriduma izpildīšana Latvijā tāpēc, ka starp Latviju un Lietuvu nepastāvot konvencijas, kas paredzētu, ka vienas valsts spriedumi būtu izpildāmi otrā valstī.

Šāds Tiesu palātas uzskats atzīstams par pareizu un iesniegtā kasācijas sūdzība nepelna ievērības.

Pastāv gan starp Latviju un Lietuvu noslēgta konvencija par dažiem starptautiskiem privāttiesību jautājumiem (Lkr. 22./143.), bet šī konvencija neparedz, ka būtu izpildāmi Lietuvas tiesas spriedumi Latvijā vai arī otrādi, un ja šās konvencijas 11. p. d. pkts arī runā par spriedumu izpildīšanu, tad tas attiecas vienīgi uz jautājumu par tiesas izdevumu nodrošināšanu (cautio judicatum solvi), jo šis d. pkts atsaucas uz Hāgas 1905. g. 17. jūlija konvencijas (Kr. Lkr. 1909./89—714) 18. p., kur ir runa tikai par jau iepriekš aprādītā tiesas lēmuma (jautājumā par tiesas izdevumiem) izpildīšanu.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs nepareizi aizrāda, ka Lietuvas tiesas spriedumi būtu izpildāmi Latvijā tāpēc, ka, saskaņā ar noslēgtām konvencijām starp Latviju un Zviedriju (Lkr. 26./44.) un Somiju (Lkr. 26./43.), Zviedrijas un Somijas tiesas spriedumi esot izpildāmi Latvijā, un tāpēc uz 1922. g. konvencijas ar Lietuvu (Lkr. 22./137.) 19. p., arī Lietuvas tiesu spriedumi esot izpildāmi Latvijā. Minētās konvencijās par Zviedriju un Somiju gan norādīts, ka Latvijas un šo valšķu tiesiskos jautājumos jāpiemēro Hāgas 1905. g. 17. jūlija konvencijas 1.—24. p., bet šie Hāgas konvencijas 24. p. ir sadalīti 5 daļās un satur tikai norādījumus no 1.—7. p. par — tiesas un ārpus tiesas aktu izsniegšanas kārtību, no 8.—16. p. — tiesu uzdevumu izpildīšanu (судебныя поручения), no 17.—19.p. — par tiesas izdevumu nodrošināšanu (cautio judicatum solvi), no 20.—23. p. — par mazturības tiesībām un 24. p. — par personīgu aizturēšanu. Šajos noteikumos tikai 18. p. ir runa par tiesas lēmumu izpildīšanu un tas attiecas tikai uz jautājumu par tiesas izdevumiem, bet ka tiesas spriedumi būtu izpildāmi, to konvencija taisni neparedz. Tādēļ arī Somijas un Zviedrijas tiesu spriedumi, izņemot tos pašus lēmumus, kas paredzēti konvencijā ar Lietuvu II p. d. pktā, nav Latvijā izpildāmi.

Aiz aprādītiem apsvērumiem iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Pāvila Pļechaviča (Pļechavičiusa) kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

20. 1933. g. 23. novembrī. Mir. Kārļa Vinkmaņa mant. masas pilnvarnieka zv. adv. P. Berģa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Kārļa Vinkmaņa mant. masas prasībā pret Jāni Ziediņu. (L. № 104.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis prasītājas pilnvarnieka zv. adv. P. Berģa un atbildētāja pilnvarnieka zv. adv. Štrausmaņa paskaidrojumus, Senāts atrod: prasītāja lūdz: 1) uzlikt atbildētājam par pienākumu aizbērt kanāli, pa kuru viņš novada Gaujas ūdeni uz savām dzirnavām; 2) aizliegt atbildētājam novadīt Gaujas ūdeni uz savām dzirnavām. Savu prasību prasītāja pamato uz to, ka: 1) atbildētājs novadot gandrīz visu ūdeni un prasītājai nepaliekot ūdens; 2) ka prasītājas dzirnavas esot pirmās, un vēlākās dzirnavas nedrīkstot atņemt ūdeni; 3) tāpēc esot atjaunojams stāvoklis, kāds bijis pirms 17 gadiem, kad pastāvējušas vienīgi prasītājas dzirnavas; 4) atbildētāja rīcība, ar kuru tas pārkāpjot CL. 1048., 1050., 1055. p., esot pretlikumīga un izbeidzama piespiedu kārtā. Atbildētājs, neatzīstot prasību, paskaidrojis, ka: 1) viņš nenovadot visu ūdeni un ka strādāt varot abas dzirnavas; 2) arī atbildētājam esot tiesība dzīt savas dzirnavas ar Gaujas ūdeni, bet prasītājai neesot tiesības pretendēt uz visu Gaujas ūdeni; 3) neesot pierādīts, ka prasītājas dzirnavas būtu pirmās; 4) CL. 1048., 1050. p. attiecoties tikai uz upes aizdambējumiem un aizsprostojumiem, kādu nav pie prasītājas dzirnavām; 5) atbildētājs

ņemot ūdeni Gaujas demarkācijas līnijas robežās, kuŗās katram esot tiesības uz Gaujas ūdeni; 6) kanāļa aizbēršana novestu pie pašas Gaujas gultnes aizbēršanas, un 7) no kanāļa aizbēršanas prasītājas dzirnavām labuma nebūšot. Apgabaltiesa apmierinājusi prasību apzīmētās 2 daļās. Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību atraidījusi, uz tā pamata, ka: 1) CL. 1048., 1050. p. uz runā esošo gadījumu neattiecoties, jo tie atzīstot cietušam tikai tiesības prasīt aizsprostojuma un aizdambējuma pazeminašanu, bet nerēgulējot 2 dzirnavnieku intereses, kad būtu jādala upes ūdeņa lietošanu starp viņiem gadījumā, ja viens atrauj ūdeni otram; 2) šis pēdējais gadījums esot izšķiŗams pēc vispārējās 1013., 1055. p. normas, pēc kuŗas katram no vairākiem zemes īpašniekiem tiesība lietot to ūdens daļu, kas apskalo viņa zemi un tikai, lietojot caurtekošo ūdens masu, nedrīkstot ievērojami pazemināt ūdens līmeni, nedz grozīt upes virzienu; 3) par „jaunām" dzirnavām, 1048. p. izpratnē, esot jāsaprot dzirnavas, kas uzceltas pēc 1864. g. kodificēto likumu izdošanas; 4) prasītājai neesot tiesības uz visu Gaujas ūdeni it kā tāpēc vien, ka viņas dzirnavas būtu vecākas, un prasīt it kā aiz šā iemesla atbildētāja dzirnavu slēgšanu, aizrādot, ka abas dzirnavas nevarot sausā laikā strādāt vienā laikā; 5) likums neparedzot, ka zemes īpašnieks nevarētu pastāvošām dzirnavām atraut upes ūdeni, lietojot to tajā daļā, kādā viņam uz ūdeni ir tiesība; 6) šajā lietā prasītājai esot bijis jānorāda adekvāti līdzekļi, lai novērstu traucējumus prasītājas tiesībā, ko prasītāja neesot darījusi; 7) saskaņā ar apskati uz vietas un ekspertīzi, normāla ūdens stāvokļa Gaujas caurteces vairums, proti 1,8 kub. m. sek. pastāvošos kanāļos, pēc nodibinātās proporcijas esot sadalīts: prasītājas kanālī 0,78 kub. m. sek. ar apm. 8 HP, un atbildētāja kanāli 1,02 kub. m. sek. ar apm. 10 HP un ka tā tad prasītājas dzirnavu minimālā jauda (6 HP) esot sasniegta; 8) tā tad, ja atbildētājs lietojot ūdeni par $^1/_3$ daļu vairāk, tad tas varētu dot prasītājam tikai tiesību ar atsevišķu prasību prasīt Gaujas ūdens lietošanas taisnīgu (proporcionālu) sadalīšanu; 9) tāpēc prasītāja būtu varējusi vienīgi no atbildētāja pieprasīt, lai tas tā iekārtotu savu ūdens novadīšanas ierīci, ka atbildētājs neņemtu no Gaujas vairāk ūdens par likumīgo tiesu; 10) turpretim, prasības petītumi pārsniedzot to, ko prasītāja lietas apstākļos varētu prasīt no atbildētāja, kādēļ prasība esot atraidāma visumā kā nepamatota; 11) tāpēc prasītāja būtu varējusi tikai pretendēt uz ūdens proporcionālo sadalīšanu starp dzirnavu īpašniekiem, bet to, pēc Tiesu palātas domām, nevarot panākt rēgulējot ūdeni ar prasītājas pieprasīto vienīgo radikālo līdzekli, kas nozīmētu atbildētāja dzirnavu iznīcināšanu.

Savā kasācijas sūdzībā prasītāja atrod, ka: 1) Tiesu palāta iztulkojusi CL. 1048., 1050. p. pārāk šauri, jo ar tajos paredzēto „aizdambēšanu un aizsprostošanu" esot jāsaprot arī citi šķēršļi, kas novestu pie ūdens gaitas novirzīšanas no dabiskās gultnes, proti netikvien uzceļot ūdenim priekšā paaugstinājumu, bet arī izrokot tam priekšā padziļinājumu; 2) Tiesu palāta pārkāpusi prasības rakstā minēto 1055. p. ar to, ka viņa nav šo pantu piemērojusi atbildētāja rīcībai, nelikumīgi novadot ūdeni no Gaujas savā kanālī; 3) Tiesu palāta esot pārkāpusi arī 1013. p., jo runā esošais gadījums esot apspriežams pēc speciāliem noteikumiem (CL. 1047.—1052. p.); 4) Tiesu palātai neesot tiesības prasību atraidīt uz tā pamata, ka prasītāja nav precīzi norādījusi adekvātus līdzekļus prasītājas tiesību traucējumu novēršanai; prasītāja šajā ziņā atrod, ka, lai prasītu atbildētāja kanāla iznīcināšanu, prasītājai bijis jāpierāda tikai tas, ka viņas tiesību traucējums cēlies no atbildētāja kanāļa, kurpretim, ja atbildētājs apgalvojot, ka traucējumu var novērst kanāli neiznīcinot, bet ierīkojot slūžas vai kanāli pārbūvējot, tad atbildētājam esot jāpierāda šāds iebildums.

Prasītājas kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Tiesu palāta, aizrādot, ka pēc ekspertīzes datiem atbildētājs lielākā mērā izmanto Gaujas ūdeni nekā prasītāja un proti par $^1/_3$ daļu, nākusi pie atzinuma, ka prasītājas strīds īstenībā zīmējas vienīgi uz Gaujas ūdeņa lietošanas neproporcionālu sadalīšanu starp partiem, kādēļ prasības priekšmets būtu varējis būt tikai novērst tādu neproporcionālu ūdens sadalīšanu, bet ne iznīcināt atbildētāja dzirnavas. Šādu Tiesu palātas apce-

rējumu pareizību prasītāja savā kasācijas sūdzībā neapstrīd. Tāpēc atrodot, ka tagadējā prasība vērsta tikai uz to, lai atbildētājs aizbērtu savu kanāli, Tiesu palāta varēja jau aiz šā iemesla vien prasību atraidīt kā nepamatotu tajā formulējumā, kādā tā ir celta. Tādēļ atkrīt visi prasītājas paskaidrojumi, kuŗi vērsti vienīgi uz Tiesu palātas motīvu pareizību atspēkošanu. Tiesu palātas aizrādījumiem uz to, ka savā tagadējā prasībā prasītājai esot bijis jāmin adekvāti līdzekļi pareiza (pēc prasītājas domām) stāvokļa restaurēšanai, piešķiŗama tikai blakus motīvu nozīme, kas nav ietekmējis Tiesu palātas atzinuma pareizību par prasības nepamatotību tajā prasības formulējumā, kādā tā celta šajā lietā. Pretēji prasītājas domām, CL. 1048., 1050. p. nekad nav iztulkojami pāri par viņu tiešo saturu. Kā pareizi uzsveŗ atbildētājs, aprādītie panti zīmējas vienīgi uz pašas upes aizdambējumu un aizsprostojumu, ja ar tādiem ierīkojumiem celtos zaudējumi vainīgā zemes īpašnieka kaimiņam (1048. p.), vai pastāvošo dzirnavu īpašniekam (1050. p.). Sakarā ar šo atkrīt arī prasītājas aizrādījums uz to, it kā Tiesu palāta nepareizi esot piemērojusi 1013. p., kas neesot, pēc prasītājas domām, vērā ņemams, ja paplašināti iztulkotu 1048., 1050. p. *Ja nu tomēr šie pēdējie panti nav paplašināti iztulkojami, tad* izrādās, ka Tiesu palāta varēja atsaukties uz 1013. p. Par ūdens novadīšanu minētie 1048., 1050. p. nemaz nerunā, bet gan par to runā tikai 1055. pants. Tomēr Tiesu palāta nebija spiesta piemērot arī šo pantu, ja tā atradusi, ka jau principā prasība šās lietas apstākļos atraidāma, kā vērsta pēc būtības uz atbildētāja dzirnavu iznīcināšanu, bet ne uz ūdens proporcionālo sadalīšanu starp partiem un dzirnavām.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ prasītājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: mirušā Kārļa Vinkmaņa mantojuma masas pilnvarnieka zv. adv. Berģa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

J. Osīts.

21. 1933. g. 26. novembrī. Sofijas, Roberta, Eiženijas un Floras Hercenbergu pilnvarnieka zv. adv. G. Rūbinšteina lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Eduarda Klopmaņa prasībā pret Sofiju, Robertu, Eiženiju un Floru Hercenbergiem un Eduarda Klopmaņa paskaidrojums. (L. № 117.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: prasītājs lūdzis piespriest viņam par labu no atbildētājiem zaudējumu atlīdzību Ls 1960,20, paskaidrojot, ka 1927. g. naktī no 11. uz 12. jūniju esot nejauši uzdūries uz neredzamiem trotuāra aizsprostojumiem, sastāvošiem no pār trotuāru ceļgala augstumā pārvilktas dzelzs stiepules bez kautkādām brīdinājuma zīmēm, pie atbildētājiem piederošā nama Jelgavā. Krītot pret stiepuli, viņš esot pārlauzis sev labo kāju zem ceļgala un kreiso roku, kādēļ viņam esot cēlušies augšā minētie zaudējumi (tiešie ārstēšanas izdevumi, kā arī zudusi peļņa pa slimības laiku). Atbildētāji, neatzīstot prasību, paskaidrojuši, ka viņi par nelaimes gadījumu neatbildot tādēļ, ka tas noticis uz trotuāra, kuŗa izlabošanu atbildētāji caur nama pārvaldnieku Pfeilicer-Franku uzdevuši pazīstamajam Jelgavas būvuzņēmējam Krīgeram. Tiesu palāta, atceļot apgabaltiesas spriedumu, prasību apmierinājusi.

Atbildētāju kasācijas sūdzība pelna ievērību. Gan atbildētāji nepareizi atrod, it kā viņu atbildība atkrītot uz CL. 4236. p. pamata, jo trotuāra izlabošana uzdota uzņēmējam Krigeram, kam tādēļ arī esot jāatlīdzina prasītāja zaudējumi uz minētā likuma pamata. Ievērojot 4236. p. ciešo sakaru ar 4235. p., jāatzīst, ka šajā pēdējā pantā paredzētie noteikumi par uzņēmēja atbildību piemērojami tikai attiecībās starp uzņēmēju un pasūtītāju, bet neattiecas uz ārpus šā likuma stāvošām trešām personām (Cvingmaņa spried. kr. II. sēj. № 276., 230. lpp). Patiesībā atbildētāju atbildība apspriežama pēc CL 3447. p., kas attiecināms arī uz uzņēmēja trešām personām nodarītiem zaudējumiem (CL. 4227., 4185. p. piez.). Par pēdējā nodarītiem zaudējumiem, tādēļ atbildētāji tāpat atbild tikai tad, ja viņi nav ievērojuši vajadzīgo culpa in eligendo. No šā viedokļa tādēļ

nav no svara, vai Krīgers būtu uzskatāms par atbildētāju-kalpotāju (kā pieņēmusi Tiesu palāta), vai par uzņēmēju (kā to apgalvo atbildētāji); abos gadījumos prasītāja tiesība uz zaudējumu atlīdzību no atbildētāju puses būtu apspriežama pēc 3447. p., kuru konkrētā gadījumā piemērojusi arī Tiesu palāta, atrodot, ka atbildētāji esot pielaiduši culpa in eligendo. Tomēr šo pēdējo savu atzinumu Tiesu palāta nemaz nav motīvējusi, vispār aprādot faktus, kuri viņu pārliecinājuši, ka atbildētāji šajā gadījumā pielaiduši neuzmanību. Šajā ziņā Tiesu palātai bija jāapspriež atbildētāju paskaidrojumi par to, ka trotuāra izlabošanas darbi uzdoti pazīstamam speciālistam caur nama pārvaldnieku, un ka paši atbildētāji Jelgavā nemaz nedzīvojot. Neapspriežot šos atbildētāju iebildumus, kam var būt nozīme izšķiramā jautājumā, Tiesu palāta pielaidusi motīvēšanas nepilnību un ar to CPN. 444. (339.), 816. (711.). p. pārkāpumus, kādēļ viņas spriedums atceļams.

Ievērojot sacīto un neieiaižoties atbildētāju kasācijas sūdzībā aprādīto sprieduma atcelšanas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 22. maija spriedumu CPN. 444. (339.), 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

22. 1933. g. 13. decembrī. Kārļa Kļaviņa pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Kārļa Kļaviņa prasībā pret Mārtiņu un Pēteri Bramberģiem, Mariju Krišjāns, Elzu Judovičs, Marijas Brambergs mant. masu u. c. (L. № 134.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, prasības daļu — atzīt par likumīgā spēkā gājušu un izpildāmu mir. K. Bramberga 1906. g. 25. jūlijā pie notāra Voigta sastādīto testāmentu — atraidījusi aiz tā iemesla, ka šis testaments jau esot atcelts ar vēlāko 1920. g. 20. februāra testāmentu; bet prasības daļu — atzīt par spēkā neesošu tā paša testātora 1920. g. 20. februāra testāmentu — atraidījusi tāpēc, ka pret 1920. g. testāmentu prasītājs nekādus citus iebildumus neesot cēlis, kā vienīgi to, ka 1906. g. testāmentu testātoram vajadzējis atcelt Vidz. zemn. lik. 1015. p. paredzētā kārtībā un testātoram vajadzējis vai nu sastādīt atsevišķu aktu par testāmenta atcelšanu, vai vismaz par to aizrādīt vēlākā 1920. g. testāmentā. Šos iebildumus Tiesu palāta atradusi par nepamatotiem, jo vēlākais testaments esot taisīts divu uzticamu liecinieku klātbūtnē un, ja arī šajā testāmentā nekas neesot teikts par agrākā 1906. g. testāmenta atsaukšanu, tad tomēr ar jauna, cita satura testāmenta taisīšanu agrākais testaments pats par sevi esot zaudējis spēku saskaņā ar CL. 2801. p.

Pretēji prasītāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā, Vidz. zemn. lik. 1015. p. attiecas tikai uz to gadījumu, kad testātors taisa vienīgi agrākā testāmenta atcelšanas aktu, kurā tad būtu vienīgi teikts, ka viņš atceļ agrāko testāmentu, bet šis 1015. p. nemaz neizšķir jautājumu par to, vai iepriekšējais testaments nebūtu atceļams vienkārši ar jaunu testāmentu. Šo jautājumu Tiesu palāta pareizi izšķīrusi un apspriedusi pēc subsidāriem civillikuma noteikumiem (2801. p. sal. arī CL. ievada XII p). Tā kā pēc Vidz. z. lik. 1013. un 1014. p. noteikumiem, lai atzītu testāmentu par sastādītu, pietiek, ja pēdējais ir sastādīts divu uzticamu liecinieku klātbūtnē, tad arī Tiesu palāta, konstatējot šo apstākli, varēja nākt pie atzinuma, ka 1906. g. testaments ir atcelts ar 1920. g. 20. februāra testāmentu.

Nepareizs ir prasītāja uzskats, it kā tiesai, noraidot šo prasību, būtu vēl sevišķi jāpārbauda, vai 1920. g. testaments nesatur kaut kādus defektus pēc būtības, jo uz kaut kādiem trūkumiem, kā formas, tā arī būtības ziņā, izņemot iepriekš aprādītos iebildumus, prasītājs visā prāvas gaitā nemaz nav aizrādījis, un vienīgi paskaidrojis, ka viņš apstrīd visu testāmentu. Prasītājs ar to vēl nav uzlicis tiesai par pienākumu testāmentu visos sīkumos pārbaudīt, bet lai to panāktu, prasītājam vajadzēja konkrēti norādīt uz testāmenta trūkumiem.

Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka no prasītāja iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Kārļa Kļaviņa pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

23. 1933. g. 25. novembrī. Rīgas Hipotēku biedrības pilnvarnieka zv. adv. G. Rīzenkampfa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Dāvida Markuzes nekustama īpašuma pārdošanas lietā. (L. № 144.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Rīgas Hipotēku biedrība ir lūgusi apgabaltiesu nolikt publiskā izsolē Dāvida Markuzes nekustamu īpašumu biedrības statūtu 66., 85. un 86. § kārtībā hipotēkāriskā aizdevuma procentu nesamaksas dēļ. Apgabaltiesa ir noraidījusi lūgumu, konstatējot, ka uz immobiļa ir ierakstīta atzīme par Dāvida Markuzes maksātnespējību, un atrodot, ka šī atzīme, saskaņā ar Not. nolik. 317. p., ir par šķērsli immobiļa nolikšanai izsolē, kādēļ hipotēkāriskam kreditoram atliek vienīgi piedalīties ar savu pretenziju konkursā. Šādu viedokli ir izturējusi arī Tiesu palāta, atstājot bez ievērības Rīgas Hipotēku biedrības blakus sūdzību.

Pretēji Tiesu palātas domām, Not. nolik. 317. p. noteikumam par maksātnespējības atzīmi ir tā nozīme, ka jaunu prasījumu nodibināšanās parādnieka personā vairs nav iespējama pēc konkursa atklāšanas, un uz immobiļa nav ierakstāmas arī tiesības, kas būtu pamatotas, p. piem., uz tiesas sprieduma. Tomēr, maksātnespējības moments gan atņem atsevišķiem kreditoriem iespēju reālizēt savus prasījumus ārpus konkursa kārtības, bet šis noteikums taisni neattiecas uz ķīlu tiesību ņēmējiem, kuŗi patur pilnu brīvību patstāvīgi reālizēt savas tiesības vispārējā kārtībā, neatkarīgi no konkursa kārtības (Tjutrjumovs, Konkursa tiesības, 85. lpp.). Atzīme par maksātnespējību gan ir par šķērsli visādu tiesību ierakstīšanai zemes grāmatu reģistrā un kreditoru piedziņai sakarā ar mantas ieiešanu konkursa masā, bet tas neattiecas uz gadījumiem, īpaši apzīmētiem likumā, kad prasījumi apmierināmi īpaši, ārpus konkursa (sal. Gasman un Nolken 332. lpp.). Ķīlu tiesību ņēmēji ar likumu taisni ir nostādīti tādā stāvoklī, ka atsevišķai parādnieka mantai ir jākalpo šā kreditora īpašai (pret citiem kreditoriem) un atsevišķai (ārpus konkursa) apmierināšanai, jo pēc būtības ķīlu tiesību nolūks ir izņemt zināmu lietu no pārējo kreditoru piedziņām, atstājot to vienīgi ķīlas ņēmēja nodrošinājumam (sal. Gasman un Nolken, 292. lpp.). Konkursa masā taisni neieiet tā manta, kuŗa nodrošina hipotēkārisku prasījumu, izņemot gadījumus, kad mantai pēc hipotēkāriskā prasījuma apmierināšanas paliek pārpalikums, vai hipotēkāriskais kreditors vispār atsakās no savām tiesībām, un atrod par vajadzīgu uzstāties konkursā kā personīgs kreditors (Tjutrjumovs, Konkursa tiesības, 180. lpp.). Kā hipotēkārisks kreditors, viņš taisni nevar piedalīties konkursā, jo viņa prasījumam ir paredzēta atsevišķs, ārpus konkursa, apmierinājums (sal. Tjutrjumovs, o. c. 147. lpp.). Tiesību reālizēšana ārpus konkursa apmierināšanā taisni atkarājas no šādu privilēģētu kreditoru ieskata, un taisni tādēļ konkursa valdei, saskaņā ar V pielik. (pie CPN. 1396. p. [85.]) 24. p., ir dota tiesība lūgt tiesu noteikt termiņu ieķīlātās lietas pārdošanai, lai noskaidrotu atlikumu, kāds var ienākt konkursa masā pēc ķīlas turētāja prasījumu apmierināšanas (sal. Gasman un Nolken, 295. lpp., Tjutrjumovs, o. c. 180. lpp.). Notār. nolik. 317. p. redz maksātnespējības atzīmē šķērsli visādu tiesību ievešanai uz maksātnespējīgā immobiļa, bet ar to nav teikts, ka nevar notikt immobiļa pārdošana piedzīšanas kārtībā uz ķīlas turētāja pieprasījumu, jo šādam viedoklim runātu pretim V pielik. (pie CPN. 1396. p. [12.]) 12. p. noteikumu saturs. Tādos apstākļos jānāk pie atzinuma, ka Tiesu palātas motīvi, ar kuŗiem tā hipotēkāriskam kreditoram liek piedalīties ar savu pretenziju konkursā, nav pareizi, un ka motīvēšanas nepareizības dēļ Tiesu palātas lēmums uzrāda CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 816. (711.) p. pārkāpuma dēļ Tiesu palātas lēmums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 5. jūnija lēmumu atcelt CPN. 816. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

24. 1933. g. 14. decembrī. Grienvaldes-Iecavas krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Grienvaldes-Iecavas krājaizdevu sabiedrības prasībā pret Sergeju Pālenu. (L. № 159.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc Tiesu palātas nodibinātiem lietas apstākļiem, Zemkopības ministrijas Zemju departaments ar 1921. g. 6. augusta rīkojumu apriņķa valsts zemju inspektoram uzdevis nodot atbildētājam runā esošās ēkas uz tā pamata, ka tās nav atsavināmas. Minētās ēkas atbildētājs pārdevis prasītājai 1922. g. 29. martā. Pie tam netikvien prasītāja, kā ēku ieguvēja, nav paturējusi sev tiesības evikcijas gadījumam, bet pats pārdevējs vēl sevišķi ar līguma 5. § paredzējis, ka pārdevējs neatbild pircējai par kaut kādiem valdības rīkojumiem par pārdotām ēkām. Pēc tam minētais Zemju departamenta 1921. g. 6. augusta rīkojums ar Senāta Administrātīvā departamenta 1924. g. 7. janvāra lēmumu uzraudzības kārtībā atcelts. Sakarā ar to, ēkas ar apriņķa valsts zemju inspektora 1924. g. 11. februāra aktu, izpildot zemju departamenta 1924. g. 16./17. janvāra 758. priekšrakstu (pamatotu uz minētā Senāta 1924. g. 7. janvāra lēmumu), pārņemtas valsts rīcībā kā atsavinātas uz agr. ref. likuma pamata. Tā tad, lieta negrozās ap to, ka minētās ēkas būtu it kā pēc jau notikušās pārdošanas ar administrātīvas iestādes rīkojumu piespiedu kārtā (it kā ekspropriācijas ceļā) attiesātas (atņemtas) tagadējai pircējai, bet gan tikai ap to, ka tās administrātīvas iestādes lēmums, uz kura pamata pārdotās ēkas atzītas par brīvi pārdodamām (it kā agrārreformas likumam nepadotas), vēlāk ar kompetentas iestādes lēmumu atcelts. Ar to tad iepriekšējais Zemju departamenta 1921. g. 6. augusta lēmums galīgi atkritis ar atpakaļēju spēku un ēkas atzīstamas par padotām agrārreform. likumam, t. i. par piespiedu atsavinātām jau no 1920. g., kad stājies spēkā agr. likuma 1. daļa. Ar to tad pats pārdošanas līgums pats par sevi zaudējis savu spēku, taisni pārdevēja tiesību trūkuma dēļ uz pārdoto mantu. Šādos apstākļos atkrīt atbildētāja izteiktais uzskats, ka esot piemērojams CL. 3228. p. noteikums, pēc kura pārdevējs neatbild gadījumā, ja manta pircējam „atņemta" ar valdības rīkojumu.

Lieta negrozās ap to, ka pircēja nopirktās mantas (zemes) būtu tikušas „ex praecepto principali partim distractas, partim veteranis in praemis adsignatas", it kā jau pēc pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanas. Runā esošā gadījumā ekspropriācija notikusi nevis ex nunc it kā pēc pirkšanas-pārdošanas līguma slēgšanas, bet gan pārdošanas priekšmets atzīts par piespiedu atsavinātu un tā tad par nepadotu brīvai privātu personu rīcībai, un jau ex tunc, t. i. jau līguma noslēgšanas laikā. Tā tad, vispār ņemot, pārdevējs gan būtu atbildīgs par evikciju, jo pārdevis jau pirms tā ekspropriēto, t. i. viņam nepiederošo mantu. Tā tad, ēkas atbildētājam atņemtas taisni viņa tiesību trūkuma dēļ uz šādu mantu. Tomēr, pēc Tiesu palātas konstatējuma, atbildētājs, pašā līgumā (5. §) taisni izslēdzis savu atbildību par evikciju, saskaņā ar CL. 3232. p. Šāds Tiesu palātas konstatējums, kā pamatots uz minētā 5. § teksta un izpratnes, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Pretēji atbildētājas domām, CL. 3232. p. piemērošanai, nav prasāms, ka ieguvējs atbildību par evikciju izslēgtu kādā katēgoriskā atsacīšanās formulējumā, piem., ar vārdu „atsakos". Prasītājs runā esošā gadījumā taisni bija „tieši" atsacījies no atlīdzības, t. i. „tieši" izslēdzis to, deklarējot, ka viņš „neatbild pircējai par kaut kādiem valdības rīkojumiem ar šo līgumu pārdotām ēkām. Likums (CL. 2937. p.) izšķiļ: gribas izteikumus, kuŗus izteic „noteikti" ar vārdiem, vai kuŗus izdara klusējot, ar darbību, kuŗas „tiešs" mērķis nav izteikt gribu taisni šādā darbībā. Ja nu prasītājs savu gribu, izslēgt

atbildību par evikciju, izteicis ar noteiktiem vārdiem („pārdevējs neatbild . . .“), tad viņš taisni savu gribu izteicis „tieši“ (noteikti, ausdrücklich), t. i. tieši ar vārdiem, bet nevis tikai ar kādu netiešu darbību, kuras tiešs mērķis nebūtu vērsts uz noteiktas gribas izteicienu (CL. 2939. p.). Tā tad, Tiesu palātai bija pilnīgs pamats teikt, ka „līguma 5. § tieši paredzējis, ka atbildētājs neatbild pircējai par kaut kādiem valdības rīkojumiem par pārdotām ēkām“. Ar to atkrīt atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuros tā apstrīd minētā Tiesu palātas konstatējuma pareizību pēc būtības. Uz šā sava konstatējuma pamata Tiesu palāta varēja nākt pie sava gala atzinuma par to, ka atbildētājs par evikciju nav atbildīgs un risku par evikcijas sekām nenes, tā tad nav spiests atdot atpakaļ prasītājai to, ko viņš saņēmis uz pirkšanas-pārdošanas līguma pamata. Prasītāja pat neapgalvo, ka viņa būtu paturējusi sev tiesību prasīt atbildību evikcijas gadījumam (CL. 3230. p.), neskatoties uz to, ka viņai, tāpat kā arī atbildētājam, bijis jārēķinās ar to, ka ēkas tiktu atņemtas sakarā ar agr. ref. likuma izdošanu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, gala atzinumā nav likumu pārkāpusi, Senāts nolemj: Grienvaldes-Iecavas krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Pauļuka kasācijas sūdzību, uz CPN. 816. p. pamata, atstāt bez ievērības.

25. 1933. g. 23. martā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par nodokļu aprēķināšanu par dāvinājuma līgumu, noslēgtu starp Oto Šefleri un Hugo Šefleri. (L. № 175.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc Nod. nolik. 226. p., no 225. p. norādītā kārtībā pārejošās mantas vērtības atvelkami agrākā īpāšnieka parādi, kas nodrošināti ar šo mantu. Tā tad atvelkami parādi, bet nevis jau apgrūtinājumi. Runā esošā gadījumā gan nekustamā manta apgrūtināta Latvijas bankai par labu ar obligāciju Ls 12.000, jau pirms dāvināšanas līguma noslēgšanas. Tomēr šai obligācijai nav vēl tajā laikā korespondējis parāds Latvijas bankai par labu. Taisni otrādi, kā redzams no Nodokļu departamenta iesniegtām, Latvijas bankas dotām ziņām, uz kritisko laiku Latvijas bankai par labu nekāds parāds nekustamās mantas īpašniekiem nav bijis. Tā tad, obligācija būtu uzskatāma tikai kā kāda nākošā parāda nodrošinājums, un, pēc būtības, pati nekustamas mantas vērtība ar parādu nav samazināta. Tādēļ nekustamās mantas īpašnieki līdz noteikta parāda patiesai nodibināšanai būtu varējuši brīvi rīkoties par minēto obligāciju, prasot no Latvijas bankas vai nu obligācijas atdošanu viņiem ar blanko cesiju vai tieši tās dzēšanu zemes grāmatās. Tā tad obligācija pati par sevi ir „ieķīlātās“ nekustamās mantas īpašniekiem piederoša vērtība, kuŗa pagaidām atradusies tikai Latvijas bankas „rīcībā“ (bet nevis īpašumā), kā uz to noteikti aizrādījusi arī Latvijas banka savā 1929. g. 8. februāŗa apliecībā, kuŗu iesniedzis pats dāvātājs Oto Šeflers (I, 5). Līguma kontrahenti pat neapgalvo, ka līguma noslēgšanas laikā pastāvētu kāds viņu parāds Latvijas bankai. Tāpēc Tiesu palāta, kuŗa, kā redzams, samainījusi parāda jēdzienu ar apgrūtinājuma jēdzienu, nevarēja no atdāvinātās nekustamās mantas atskaitīt neeksistējušu tajā laikā, un pat arī tagad neeksistējušu, obligācijas „parādu“. Pat ja patiesi pirms dāvinājuma līguma noslēgšanas jau pastāvētu „garantijas parāds“, tad vienīgi šis pats parāds būtu bijis atvelkams (pēc 213. p. 5. pk.), bet nekad ne obligācijas „parāds“. Īstenībā, nav nekādas starpības starp gadījumu, kad kreditors, vai nākamais kreditors kā nodrošinājumu savam (nākamam) prasījumam saņem uz viņa vārda tieši izdotu obligāciju (fiducijas veidā) vai kad nekustamās mantas īpašnieks kā rokas ķīlu ieķīlā uz viņu nekustamās mantas ingrosētu obligāciju. Abos gadījumos parāds pastāvētu nevis uz obligācijas pamata, bet gan tikai uz obligācijas nodrošinātā kreditora (piem., Latvijas bankas) prasījuma pamata.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, atvelkot no dāvinājuma objekta vērtības runā esošo obligāciju, pārkāpusi Nod. nolik. 226. p. un CPN. 816.

(711.) p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1929. gada 26. septembŗa lēmumu Nod. nolik. 226. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

26. 1933. g. 25. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta pilnvarnieka zv. adv. B. Petkoviča lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Importa-Eksporta akc. sab. „J. Finkelšteins" atzīšanu par maksātnespējīgu parādnieku. (L. № 179.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: kā apgabaltiesa un Tiesu palāta, tā arī paši parti šajā lietā pielaiž parasto pārpratumu, izejot no tā kļūdainā uzskata, it kā konkursa pieteiktās pretenzijas pārbaudāmas kreditoru sapulcē (techniskā izpratnē). Īstenībā, likums (CPN. 1899. p. pielik. 27. p., tagad 1396. p. V pielik. 88. p.) neatstāj nekādas šaubas par to, ka konkursa pieteiktās pretenzijas pārbauda konkursa valdes sēdē, uz kuŗu gan konkursa valde sasauc kreditorus. Šādu sēdi (nevis sapulci) vada konkursa priekšsēdētājs vai kāds no kreditoriem, pie kam sēde uzskatāma par notikušu neatkarīgi no tajā ieradušos kreditoru skaita (turp. 28. resp. 89. p.; Gasmaņa un Nolkena paskaidrojumi pie 1889. g. procesa noveles 28., 31. p., tās 2. izd., 301., 303. lpp.). Minētā sēdē skata cauri katru pretenziju tajā kārtībā, kādā tā ierakstīta caurauklotā grāmatā (turp. 29. resp. 90. p.), bet nemaz neizšķiŗot pēc būtības jautājumu par pretenzijas pamatotību. Ar to pastāv principiālā izšķirība starp Latvijas konk. likumiem un Kriev. tirdzn. proc. noteikumiem par konkursu (Gasmaņa un Nolkena l. a. 298., 299. lpp.). Par pretenzijas atzīšanu vai neatzīšanu spriež nevis klātesošie kreditori, resp. konkursa valde it ka pēc balsu vairākuma un pēc būtības, bet gan no konkursa valdes un resp. no katra *atsevišķa kreditora atkarājas vai nu apstrīdēt attiecīgo pretenziju, vai neapstrīdēt* to. Pie tam pretenzija „uzskatāma" par atzītu, ciktāl to neapstrīd minētā sēdē konkursa valde vai kāds no atnākušiem kreditoriem (turp. 31. [92.] p. 1. d.). Pret pieteikto pretenziju celto strīdu atspēkot var tikai prasības ceļā 3 mēnešu laikā no sēdes dienas (31. [92.] p. 4. d.). Šādu prasību iesniedz, atkarībā no pieteiktās pretenzijas pamata, *vai nu pretenzijas pieteicējs* (31. [92.] p. 3. d.) *vai strīdu cēlējs* (31. [92.] p. 2. d.). Ar to, ka pretenziju pārbaude notiek konkursa valdes (ar kreditoru klātbūtni paplašinātā) sēdē, gan nemaz nav izslēgts, ka šāda paplašināta sēde tajā pašā laikā varētu konstituēties arī kā īsta kreditoru sapulce (techniskā izpratnē) un ka viņa apspriestu un izspriestu jautājumus, kas taisni piekrīt kreditoru sapulcei, ja vien tās sasaukšanai ievēroti formālie noteikumi.

Runā esošā gadījumā, 1928. g. 11. septembrī, pārbaudot Nodokļu departamenta pieteikto un caurauklotā grāmatā ar № 8 ierakstīto pretenziju summā Ls 2421,49, konkursa valdes sēdē (bet ne kreditoru sapulcē techniskā izpratnē) pacelts (protokola II. pk. lit. „b") jautājums par to, vai šī pretenzija būtu uzskatāma par laikā pieteiktu; minētā Nodokļu departamenta pretenzija tad nu atzīta kā pieteikta pēc termiņa, atzīmējot caurauklotā grāmatā (pēdējā slejā) „pēc termiņa" (I, 62. lpp. op.; 67. lpp.).

Līdz ar pretenziju pārbaudi kreditori aprādītā datumā, 1928. g. 11. septembrī, rīkojoties kā īsta kreditoru sapulce (techniskā izpratnē) taisījuši, starp citu, arī lēmumu par konkursa valdes un zvērinātā kreditora atalgojumu, par maksātnespēju raksturu un par konkursa slēgšanu. Šo lēmumu apstiprināšanai konkursa valde protokolu ar pielikumiem iesniegusi apgabaltiesai, kuŗa ar savu 1928. g. 9. oktobŗa lēmumu nolēmusi: maksātnespēju atzīt par vienkāršu bankrotu un konkursu par slēgtu, un par to izsludināt V. V. pēc lēmuma spēkā stāšanās. Sludinājums iespiests V. V. 1928 g. 23. oktobŗa 241. num. (I, 71., 80. lpp.). 1929. g. 8. jūnijā apgabaltiesā ienākusi Nodokļu departamenta sūdzība par 1928. g. 11. septembŗa kreditoru sapulces „lēmumu", ar kuŗu Nodokļu departamenta pretenzija atzīta par pieteiktu pēc termiņa. Apgabal-

tiesa atstājusi Nodokļu departamenta sūdzību bez caurskatīšanas kā novēlotu, Tiesu palāta apstiprinājusi apgabaltiesas lēmumu.

Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Pretēji Nodokļu departamenta domām, lieta — pēc būtības — nemaz negrozās ap kreditoru sapulces (techniskā izpratnē) „lēmumu", bet gan ap to, ka konkursa valdes sēdē konstatēts, ka pati konkursa valde un visi klātesošie kreditori cēluši strīdu pret Nodokļu departamenta pieteiktās pretenzijas šķiru, uzskatot šo pretenziju par pieteiktu pēc termiņa, t. i. neatzīstot tai tiesību saņemt apmierinājumu nedz I nedz II šķirā (turp. 35. [96.] p. 2. d.). Vienīgais ceļš, kas Nodokļu departamentam būtu atlicis, ja tas ar šādu pārbaudes rezultātu nebija apmierināts, būtu bijis tikai tas: celt prasību savas pretenzijas atzīšanai par apmierinātu attiecīgā šķirā un summā, ceļot šādu prasību 3 mēnešu laikā no pārbaudes dienas (31. [92.] p. 4. d.). Spēkā esošie noteikumi par konkursu neparedz konkursa valdes pienākumu sevišķi paziņot kreditoriem pārbaudes rezultātu. Tādu pienākumu nevar, runā esošā gadījumā, pamatot arī uz 19. (19.) p. Vispirms, konkursa valdes sēdē notikušais konstatējums, ka pret pieteikto pretenziju celts strīds, nav atzīstams par tādu galīgu „lēmumu" pēc būtības, kas vispār būtu pielīdzināms CPN. 1292., 1293. (1407., 1408.) p. aprādītiem tiesas spriedumiem un lēmumiem. Aprādītais „konstatējums" nav blakus vai apellācijas sūdzības kārtībā pārsūdzams, bet gan celtais strīds tikai atspēkojams vienīgi prasības ceļā 3 mēnešu laikā no pārbaudes dienas (31. [92.] p. 2.—4. d.). Šādu prasību Nodokļu departaments nav iesniedzis. Bez tā, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, konkurs jau bija noslēgts ar apgabaltiesas spēkā gājušu lēmumu, par ko izsludināts V. V. Tāpēc, pat ja atzītu, ka būtu noticis 1928. g. 11. septembrī tiešs kreditoru sapulces (techniskā izpratnē) lēmums (tā tad nevis konkursa valdes sēdē notikušais konstatējums par pārbaudes rezultātu), tad tomēr arī uz šādu „lēmumu" nav attiecināms minētais 19. (19.) p. un tajā minētie 1292., 1293. (1407., 1408.) p., jo šie pēdējie zīmējas uz konkursa lietās taisāmiem tiesu lēmumiem un spriedumiem. Arī 17. (17.) p. runā tikai par to, ka sūdzības lietas par konkursa valdes lēmumiem iztiesājamas pēc 784.—791. (897.—905.) p., kādi panti paredz, saprotams, sūdzību iztiesāšanas kārtību tiesās, bet nemaz neaizskar jautājumu par to, kādā kārtībā būtu pasludināmi paši konkursa valdes lēmumi. Ka 17. (17.) p. domā taisni par tiesas lēmumiem (blakus vai apellācijas sūdzību caurskatīšanas kārtībā) redzams arī no 18. (18.) p.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi Nodokļu departamenta minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta pilnvarnieka juriskonsulta B. Petkoviča kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

27. 1933. g. 15. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Aleksandra un Dmitrija Jurkeviču īpašuma tiesības atzīšanu uz nekustamu īpašumu aiz valdīšanas noilguma. (L. № 197.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sakarā ar lietas pamatā esošiem apstākļiem — Nodokļu departamenta iesniegtās kasācijas sūdzības robežās — Senātam jāizšķir jautājums par to, no kādas immobiļa vērtības ņemams atsavināšanas nodoklis gadījumā, ja immobilis pāriet iesēdējuma ceļā.

Īpašuma tiesības uz iesēdējuma pamata pāriet uz iesēdētāju ipso jure jau ar iesēdēšanas laika notecējumu, t. i. neatkarīgi no tiesas lēmuma; šajā ziņā nav starpības starp CL. un LCL. (sk. Kr. Senāta spried. krāj. 10./III, 390., lpp.). Atsavināšanas nodoklis ņemams, saskaņā ar to pašu Kr. Senāta spriedumu, nevis par īpašuma tiesību pāreju, bet gan no „kreposta (vai viņam pielīdzināma) akta", t. i. no dokumenta, kuru — iesēdējuma gadījumā — izsniedz tiesa, atzīstot īpašuma tiesības uz iesēdē-

juma pamata. Iztulkojot Nodokļu nolik. 235. p. sakarā ar nākošiem pantiem, jāatzīst, ka krep. nodoklis ņemams taisni pie „krepostvaldīšanas" pārmaiņas. Tāpat, ka izsoles lietas, par „krepostvaldīšanas" pārmaiņu uzskatāms apgabaltiesas lēmums par immobiļa adjudikāciju (bet ne izsole), tā iesēdējuma lietās par „krepostvaldīšanas" pārmaiņu uzskatāms apgabaltiesas lēmums par īpašuma tiesību atzīšanu „aiz valdīšanas noilguma". Arī praktiski cita izeja nav domājama atsavināšanas; nodokli (krepostnodokli) noteic un ņem amatpersona (piem., notārs) vai iestāde (tiesa) sakarā ar akta apliecināšanu vai tiesību atzīšanu, kamēr privātpersona no sevis, sastādot aktu, tādu nodokli pati nenoteic un no sevis arī nemaksā. Ja nostātos uz to viedokli, ka minētais nodoklis būtu jāmaksā jau iesēdējuma pabeigšanas dienā, vai lūguma iesniegšanas dienā (par īpašuma tiesību atzīšanu uz iesēdējuma pamata), tad būtu jānāk pie atzinuma, ka vēlākā nodokļa maksāšana novestu pie soda naudas uzlikšanas uz lūdzēju, kādu konsekvenci Tiesu palāta tomēr nav vilkusi. Bez tā, lūguma iesniegšanas moments, kas nekad nenodibina pats par savi „krepostvaldīšanas" pārmaiņu, atzīstams par nenozīmīgu jautājumā par iegūstamā, ar iesēdējumu, immobiļa novērtēšanu. Otrkārt, ja atzītu par izšķirošu iesēdējuma termiņa notecēšanas momentu, tad jāņem vērā, ka iesēdējuma pabeigšanas moments parasti paliek immobiļa ieguvējam nepamanīts; citādi būtu jāatzīst immobiļa ieguvēja pienākums pastāvīgi sekot iesēdējuma tecējumam, kas savukārt varētu izslēgt hipotezi par ieguvēja bona fides, un ar to vispār izslēgtu (izņemot Latgali) iesēdējumu kā īpašuma iegūšanas pamatu.

Tāpēc atsavināšanas nodokļa ņemšanai par izšķirošu atzīstama vienīgi tā vērtība, kura immobilim ir tiesas lēmuma taisīšanas laikā, kā pareizi aizrāda Nodokļu departaments.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, aprēķinot runā esošā immobiļa vērtību pēc lūguma iesniegšanas laika, pārkāpusi Nodokļu nolik. 235. p. un CPN. 711. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, nolemj: Tiesu palātas 1929. g. 20. jūnija lēmumu Nod. nol. 235. p. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

28. 1933. g. 25. janvārī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu mir. Kārļa Pēteŗa d. Vilka mantošanas lietā un Ellas un Hertas Vilks pilnvarnieka zv. adv. E. Pabsta paskaidrojums. (L. № 199.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pretēji Nodokļu departamenta domām, Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls neiziet no akciju nominālās vērtības, bet piegriezt izšķirošu nozīmi pašu mantinieku izdarītiem akciju novērtējumiem, ievērojot pie tam bankas, kas akcijas izlaidusi, apliecību (II, 5) par to, ka banka par 1927. g. nekādu dividendi nav maksājusi. Nodokļu departamenta minētais Nod. nolik. 233. p. nav piemērojams, jo Finanču ministrija nekādas tabulas neizsludina. Aiz tā paša iemesla nekrīt svarā arī Nodokļu departamenta minētais Kr. Sen. spried. 1909. g. N. 41, kur ir paskaidrots tikai tas, ka tabulā aprādītā cena nav atspēkojama ar pretpierādījumu, un kur taisni otrādi, uzsvērts, ka, ja kāds vērtspapīrs nav tabulās minēts, mantinieki nav aprobežoti pierādīšanas līdzekļos vērtspapīru īstās vērtības nodibināšanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi Nodokļu departamenta minētos likumus, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

29. 1933. g. 15. decembrī. Koku tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Latvood" pilnvarnieka zv. adv. A. Libinsona lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par zīmogsoda piedzīšanu no koku tirdzniecības un rūpniecības akc. sab. „Latvood". (L. № 202.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta apstiprinājusi Nodokļu departamenta uzrēķinu par Ls 14.000 zīmogsoda uzlikšanu akc. sab. „Latvood", atrodot, ka zīmogsods esot uzliekams aiz tā iemesla, ka sabiedrība, pretēji statūtu 9. §, esot tīši vilcinājusi pagaidu apliecību formālu izdošanu akcionāriem, bet tomēr šīs pagaidu apliecības izlietojusi savā iekšējā darbībā kā dokumentus akcionāru tiesību leģitimēšanai. Pretēji Tiesu palātas uzskatam, tas apstāklis vien, ka sabiedrība pagaidu apliecības (īstenībā tikai pagaidu apliecības projektu) izlietojusi savā iekšējā darbībā vēl nevar būt par iemeslu lai atzītu, ka tās arī būtu jau jāapmaksā ar zīmognodevu. Saskaņā ar rīk. par zīmognodevu 40. un 60. p., ar zīmognodevu ir jāapmaksā tādas pagaidu apliecības, kas ir pilnīgi gatavas izlaišanai apgrozībā. Šajā gadījumā turpretim, kā tas redzams no pievienotās pie lietas pagaidu apliecības grāmatas, pašas pagaidu apliecības vēl nav galīgi izgatavotas, jo uz tām trūkst attiecīgo parakstu, kādēļ tās var uzskatīt vienīgi par pagaidu apliecību projektiem, kas, pēc rīk. par zīmognodevu, nav apmaksājami ar zīmognodevu, neatkarīgi no tā, vai tās tiktu vai netiktu izlietotas sabiedrības iekšējā darbvedībā (sal. arī CKD. 31./717). Arī tas apstāklis, ka sabiedrība, pretēji statūtu 9. §, būtu tīši vilcinājusies ar pagaidu apliecību izdošanu, nevar būt par pamatu zīmogsoda uzlikšanai, jo, kā jau iepriekš aizrādīts, kamēr pagaidu apliecības nav galīgi izgatavotas laišanai apgrozībā, tikmēr arī tās nav apmaksājamas ar zīmognodevu.

Atrodot, ka tādos apstākļos Tiesu palāta pārkāpusi rīk. par zīmognodevu 40. un 60. p. un CPN. 816. p., kādu pārkāpumu dēļ viņas lēmums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 16. janvāra lēmumu rīkoj. par zīmognodevu 40. un 60. p. un CPN. 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un nodot šo lietu izspriešanai no jauna Tiesu palātai citā tiesnešu sastāvā.

30. 1933. g. 25. oktobrī. Maksātnespējīgās parādnieces akc. sab. „Kiršner un Meijer" konkursa valdes pilnvarnieka zv. adv. G. Rūbinšteina un Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgumi atcelt Tiesu palātas lēmumu akc. sab. „Kiršner un Meijer" nekustama īpašuma pārdošanas lietā un akc. sab. „Progress" un Izidora Bērmaņa pilnvarnieka zv. adv. G. Michelsona paskaidrojums. (L. № 212.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta konkursa valdes un arī Nodokļu departamenta sūdzības atstājusi bez ievērības uz tā pamata, ka runā esošais immobilis iegājis konkursa masā, ka immobiļa pārdošanas gadījumā izsolē, izsoles ienākums esot sadalāms vienīgi pēc noteikumiem par ģenerālā konkursa sadalīšanas kārtību un ka tāpēc atlīdzība konkursa valdei un arī uz immobiļa gulstošie nodokļi neesot apmierināmi pēc noteikumiem par speciālo konkursu, t. i. pēc CPN. 1890. p. (1928. g. red.). Kas attiecas vispirms uz konkursa valdes sūdzību, tad Tiesu palāta pareizi aizrāda, ka šajā gadījumā piemērojami vienīgi noteikumi par konkursa masas sadalīšanu, t. i. CPN. 1899. p. pielikums. Saskaņā ar šā pielikuma 25. p. 4. p., atlīdzība konkursa valdei apmierināma 4. kārtā pirms konkursa masas sadalīšanas, kā masas izdevumi. Tomēr jāņem vērā, ka minētā 25. p. paredzētā kārtība piemērojama tikai tiktālu, ciktāl vispār lietā iet ap konkursa masas tās daļas sadalīšanu, kas paredzēta konkurskreditoru (Konkursgläubiger) apmierināšanai, t. i. to kreditoru apmierināšanai, kas saņem apmierinājumu no konkursa masas līdzekļiem, samērā ar pārējiem konkurskreditoriem. Bet 25. p. nemaz nav piemērojams, cik tālu lieta grozās ap separātistu ex jure crediti apmierināšanu, kas, saskaņā ar 22. p. (sk. arī 5., 6., 12. p.), saņem apmierinājumu no noteiktas speciālas mantas un šajā ziņā bauda atdalīšanas tiesības. Atdalīšanas tiesības nekad nav ierobežojamas ar izdevumiem un pretenzijām, kas paredzētas 25. p., jo šādi pēdējie sedzami vienīgi no tās konkursa masas daļas, kas atliek jau pēc to viņas daļu atdalīšanas, kuras pienākās minētiem separātistiem. Viņiem atdalamās mantas kalpo kā nodrošinājuma absolūti. Ka tādas bija arī likumdevēja domas izriet tieši no 25. p. motīviem, kur noteikti uzsvērts, ka konkursa kārtībā konkursa masa ir sadalāma tikai tajā sastāvā, kas at-

liek pēc to viņas daļu atdalīšanas, kas pienākas separātistiem ex jure crediti (sk. Hasmaņa un Nolkena 2. izd. 296. lpp.). Tāpēc, pretēji konkursa valdes domām, viņai pienācīgā atlīdzība apmierināma tikai no tās konkursa masas daļas, kas paredzēta 25. p., bet nevis no tās konkursa masas daļas, kas pienākas separātistiem ex jure crediti, t. i. hipotēkāriem. Konkursa valdes minētais 1890. p. 2. pkts zīmējas vienīgi uz darba algu (CPN. 1890. p. 4. pk., 1928. g. red.) un tāpēc nav attiecināms uz atlīdzību konkursa valdei, kāda paredzēta tikai vispārējā 1899. g. piel. 25. p. 3. pk. Aiz aprādītiem iemesliem konkursa valdes kasācijas sūdzība atraidāma. Kas attiecas uz Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, tad generālā konkursā nodokļi apmierināmi pēc 1899. g. pielik. 36. p., kā pirmās šķiras parādi kopā ar reālnastām (CL. 1306., 1320. p., kuri tieši minēti 36. p. 4. pktā). Tā tad, pats likums jau rēķinās ar to, ka šādi parādi, kas paši par sevi gan apgrūtinātu immobili, tomēr apmierināmi nevis atdalīšanas kārtībā (it kā pēc 22. p.), bet gan kā konkursa pretenzijas, kas apmierināmas konkursa kārtībā pirmā šķirā. Tāpēc ģenerālā konkursa kārtībā nav piemērojami noteikumi, kas zīmējas uz ienākuma sadalīšanu speciālā konkursa kārtībā. Kā atdalīšanas kārtība, tā arī vispārēju konkursa pretenziju apmierināšanas kārtība ir paredzētas vienā un tajā pašā likumā, proti par ģenerālo konkursu, kamēr noteikumi par immobiļa izsoles ienākumu sadalīšanu paredzēti CPN. noteikumos par spriedumu izpildīšanu. Pretruna starp likumiem nav prezumējama. Tāpēc noteikumi par immobiļa izsoles ienākuma sadalīšanu zīmējas uz gadījumu, kad konkursa nav, bet noteikumi par ģenerālo konkursu un konkursa masas sadalīšanu šķiras, zīmējas taisni tikai uz gadījumu, kad konkurss jau ir atklāts, kas savukārt aptver arī immobiļus. 22. p. noteikti nosaka kādi prasījumi apmierināmi atdalīšanas kārtībā, starp viņiem nav nemaz minēts par nodokļiem un reālnastām. Tā tad jautājumā par nodokļu prasījumu apmierināšanas kārtību jāpiemēro vispārējie noteikumi par atlikušas masas sadalīšanu šķiras starp konkurskreditoriem. Tāpēc Tiesu palāta, neatzīstot Nodokļu departamentam atdalīšanas tiesības attiecībā uz nodokļiem, nav pārkāpusi Nodokļu departamenta minētos likumus. Kas attiecas beidzot uz Nodokļu departamenta aizrādījumu uz vērtības pieauguma nodokļa aprēķināšanu, Tiesu palāta konstatējusi, ka ar iesniegtajiem dokumentiem jau pierādīta izdarīto jaunbūvju un kapitālremontu vērtība. Pretēji Nodokļu departamenta domām, šajā ziņā likums neprasa, ka dokumentāriski pierādījumi būtu tikuši pārbaudīti no nodokļa inspektora kā neapstrīdēti. Likuma (28./129) 16. p. zīmējas vienīgi uz novērtēšanas procedūru, bet nav piemērojams, kad novērtēšana nav notikusi un ieguldītie kapitāli jau paši par sevi pierādīti dokumentāriski un tāpēc taisni nav sevišķi novērtējami.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētāju minētos likumus, kādēļ viņu kasācijas sūdzības atraidāmas, Senāts nolemj: maksātnespējīgās parādnieces akc. sab. „Kiršner un Meijer" konkursa valdes pilnvarnieka zv. adv. Rūbinšteina un Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

31. 1933. g. 25. janvārī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu mir. Aleksandra-Ferdinanda Štrausa mantošanas lietā. (L. № 236.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc Nod. nolik. 223. p., visāda veida lietu ierosināšana par pārkāpumiem noteikumos par mantošanas nodokli, aprobežota ar 10 gadu noilgumu. Saskaņā ar Nod. nolik. 210. p., 212. p. pielik. 4. pktu, valsts fiska tiesība pieprasīt mantošanas nodokli un mantinieka pienākums samaksāt to, iestājas ar mantojuma pieņemšanu, ar kādu momentu notiek mantojuma pāreja (Sen. CKD. spried. № 250 Alekša lietā). Pēdējā izteicās vai nu ar mantojuma sastāvu un vērtības pieteikšanu, lūdzot apstiprināties mantošanas tiesībās, vai atzīt testāmentu par spēkā gājušu, vai ar iestāšanos mantojuma valdīšanā (Sen. spried. 27./336., Kr. Senāta spried. 03./86.). No otras puses,

mantinieku pienākums maksāt mantojuma nodevu iestājas tā tad vai nu no aprādītā mantinieku lūguma iesniegšanas tiesā, vai no mantinieku iestāšanās mantojuma valdīšanā (Senāta spried. 27./336, 28./302.; Kr. Senāta spried. 03./86.). Runā esošā lietā Nodokļu departaments nenoliedz, ka aprādītie termiņi nebūtu jau iestājušies, bet savu kasācijas sūdzību pamato vienīgi uz to, ka apgabaltiesai un tāpat Tiesu palātai neesot bijusi tiesība jautājumu par „noilgumu" aizkustināt no sevis bez mantinieku aizrādījuma. Nodokļu departamenta kasācijas sūdzībā izteiktais uzskats nav atzīstams par pareizu. Aprādītā 223. p. minētais „noilguma laiks" īstenībā, pēc tā juridiskā rakstura, nav noilgums, bet preklusīvs termiņš. Nodokļu departamenta tiesība ierosināt 223. pantā minētos pantos aprādītos pārkāpumus „aprobežota" ar 10 gadiem. Ja likums zināmu darbu izdarīšanas tiesības „aprobežo" ar zināmu laiku, tad likums ar to pašu jau zināmas tiesības neatzīst par spēkā esošām, t. i. par ipso jure pazaudētām ar minētā laika notecēšanu, līdz ar to uzskata attiecīgo termiņu taisni par tipisku preklusīvu termiņu. Tajā laikā, kad ticis rediģets 223. p., likumdošanas terminoloģija un pat teorija pati vēl skaidri nav atšķīrusi preklusīvo termiņu no noilguma, un abus jēdzienus apzīmēja „par noilgumu". Tomēr pēc būtības mūsu likumiem un praksei preklusīvais termiņš nav svešs (Senāta spried. 24./39., 112., 120.). Minētais 223. p. savukārt tieši atsaucas arī uz 210., 211. p. Saskaņā ar Nod. nolik. 210., 211. p., uzraudzība par nodevas samaksu piekrīt Nodokļu departamentam, pie kam nodokļu inspektoriem jāpalīdz Nodokļu departamentam uzzināt ar nodevu apliekamās mantas bez atlīdzības pārejas gadījumos, kā arī šādas mantas sastāvu un vērtību un citas pareizai nodevas aprēķināšanai nepieciešamās ziņas. Tā tad Nodokļu departamenta pienākums, ar nodokļu inspektora palīdzību, ierosināt nodevu pārkāpšanu un šajā nolūkā aprēķināt nodevas un, attiecīgos gadījumos, aprēķināt nodevas no sevis un arī taisīt uzrēķinu, ja mantinieki nav laikā uzdevuši mantas sastāvu resp. nav laikā samaksājuši mantojuma nodevu. Nodokļu departamenta darbība tā tad izteicas, attiecībā pret mantiniekiem, mantojuma nodevu aprēķināšanā un aprēķina pasludināšanā mantiniekiem. Vienīgi ar šādu rīcību Nodokļu departaments ierosina — pret mantiniekiem — viņu „pārkāpumus", un vienīgi ar to Nodokļu departaments ievēro 223. p. paredzēto preklusīvo termiņu (Kr. Senāta spried. 03./86.). Pie tam taisni tiesas uzdevums ir no sevis pārbaudīt vai Nodokļu departaments patiesi ieturējis minēto preklusīvo termiņu, t. i. tā „robežās" sastādījis un pasludinājis mantiniekiem mantojuma nodevu aprēķinu, jo tiesa var Nodokļu departamentam atzīt tiesību pieprasīt nodevu saskaņā ar Nodokļu departamenta taisīto aprēķinu tikai tad, ja šī tiesība, ierosināt lietu par mantojuma nodevu samaksu, izdarīta 10 gadu „robežās", pretējā gadījumā šādas Nodokļu departamenta tiesības iet zudumā ipso jure. Sekot tam, vai kādas tiesības vēl pastāv, vai saskaņā ar likumu pašas par sevi gājušas zudumā, ir tiesas uzdevums, kas viņai jāizpilda ex officio. Jautājums tagadējā lietā grozās nevis ar prasības lietu, uz kādām lietām vien attiektos CPN. 808. (706.) p., bet gan tikai ap lietu, kas izspriežama kā apsardzības lieta, kurā iniciatīva pieder taisni tiesai un kurā, tā tad, arī tiesība pārbaudīt termiņu ievērošanu ieiet tieši tiesas uzdevumos.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, atzīdama apgabaltiesai tiesību no sevis aizkustināt jautājumu par 223. p. paredzētā preklusīvā termiņa ievērošanu, nav likumu pārkāpusi, kādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

32. 1933. g. 28. aprīlī. Minnas Šics pilnvarnieka zv. adv. pal. J. Volkova lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Minnas Šics prasībā pret Trīni un Jāni Benķiem. (L. № 255.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: CL. 2477. p. nosaka, ka celt strīdu pret testāmentu var tikai tie, kas testātora miršanas brīdī bijuši viņa tuvākie likumiskie mantnieki, bet

nevis trešās personas, kuŗas lietā nav tieši ieinteresētas, kā, piemēram, testāmentā neminētu vai no mantojuma atstumtu mantinieku kreditori. Sekojot Erdmaņa paskaidrojumiem pie šā panta (III, 342. u. t. t. lpp.), Tiesu palāta pareizi atzinusi, ka šā panta noteikums, pēc tā izpratnes, piemērojams netikvien testātora tuvākiem intestātmantiniekiem, bet arī citām pēc mantošanas likumiem tieši pie mantojuma aicinātām personām, tā tad arī mantiniekiem pēc agrākā testāmenta, mantiniekiem pēc līguma u. t. t. Tomēr, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, minētais pants nekādā ziņā nav attiecināms uz mantinieka kreditoriem. No tā, ka CL.2477. p. expresis verbis pie trešām personām, kuŗām nav tiesības celt strīdu pret testāmentu pieskaita tikai testāmentā neminēto vai no mantojuma atstumto mantinieku kreditorus, nevar taisīt atzinumu — kā to dara prasītāja — it kā testāmentā minēto mantinieku kreditori šādu strīdu varētu celt 2477. pantā uzskaitīto kreditoru katēgorijas tajā minēti tikai piemēra veidā, bet nevis izsmeļoši, kādēļ prasītājas argumentācija, kuŗa pamatota it kā uz argumentum e contratio, atzīstama par nepareizu. Tiesu palāta, pilnīgi saskaņā ar CL. 2477. panta saturu un izpratni, atzinusi, ka vispāri mantinieka kreditoriem nav vietas testāmenta apstrīdētājos, jo tiesība celt šādu strīdu pieder vienīgi augšā minētiem testātora mantiniekiem. Prasītājas citētie Kr. Senāta spriedumi uz 2477. p. neattiecas un tādēļ konkrētā lietā nav piemērojami. Tiesu palāta tādējādi pareizi atraidījusi prasītājas, kā testātora mantinieku kreditorus, strīdu pret testāmentu, kaut gan šis mantinieks testāmentā pieminēts. Šādos apstākļos Tiesu palātai nebija nekāda iemesla noskaidrot starp testātoru un šo mantinieku, atbildētāju Jāni Benķi, pastāvējušas attiecības, kādēļ Tiesu palāta, pretēji prasītājas aizrādījumam, nav likumu pārkāpusi, nenopratinot viņas uzdotos lieciniekus, ar kuŗiem prasītāja domājusi pierādīt, ka testātors visas savas mājas novēlējis sievai, lai prasītāja nevarētu piedzīt no atbildētāja Benķa piespriesto summu. Ja arī šis apstāklis tiktu pierādīts, tad ar to prasītājai, saskaņā ar minēto 2477. panta saturu, tomēr nerastos tiesība apstrīdēt testāmentu, jo viņa nepieder pie šajā pantā minētiem testātora mantiniekiem.

Atrodot tādēļ, ka prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Minnas Šics pilnvarnieka zv. adv. pal. Volkova kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

33. 1933. g. 28. aprīlī. Jāņa Rīteņa pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Dobeles un apkārtnes piensaimniecības s-bas prasībā pret Jāni Rīteni un Augustu Siļķi. (L. № 343.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: 1928. g. 31. jūlijā Jelgavas apgabaltiesā iesniegtā iesūdzības rakstā prasītāja paskaidrojusi, ka 1927. g. 13. februārī prasītājas grāmatu un kases pārbaudē konstatēts Ls 3166,38 liels naudas iztrūkums; vēlāk šis iztrūkums izrādījies vēl lielāks, proti uz Ls 3371,58. Šajā iztrūkumā esot vainojami atbildētāji, sabiedrības priekšsēdētājs Rītenis un kasieris Siļķe; pēdējais sevi par vainīgu esot atzinies Ls 2166,38 lielā naudas iztrūkumā, bet pārējo summu Ls 1000 viņš vainojams neesot, jo tos esot saņēmis Rītenis un līdz šim laikam tos viņam neesot nodevis. Tā kā Rītenis pienākošos sabiedrībai Ls 1000 esot saņēmis, bet nodošanu kasierim nevarot pierādīt un vispār jau agrāk, pirms revīzijas, zinājis par naudas iztrūkumu kasē un centies to kopā ar kasieri noslēpt, tad par sabiedrībai nodarītiem zaudējumiem atbildot abi atbildētājai solidāri. Tādēļ prasītāja lūgusi piedzīt viņai par labu no atbildētājiem par nodarītiem zaudējumiem Ls 3371,58 solidāri līdz ar procentiem un tiesāšanas izdevumiem.

Jelgavas apgabaltiesa ar 1929. g. 30. marta spriedumu prasību apmierinājusi, kādu spriedumu Tiesu palāta 1930. g. 3. jūlijā apstiprinājusi.

Tiesu palātas spriedumu pārsūdzējis Senātam atbildētājs Rītenis vien. Rīteņa kasācijas sūdzība pelna ievērību.

Gan nav ievērojami atbildētāja Rīteņa paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros viņš apšauba pašu prasītājai nodarīto zaudējumu faktu, aizrādot, ka konkrētā gadījumā varētu būt runa par formālo iztrūkumu dažu attaisnojošo dokumentu nozušanas dēļ, bet ne par faktisko zaudējumu. Atbildētājs Rītenis zemākās instancēs prasītājai nodarīto zaudējumu faktu nav apstrīdējis, kādēļ viņam nav tiesības šo strīdu pacelt pirmo reizi savā kasācijas sūdzībā. Pamatoti, turpretim, atbildētājs apstrīd Tiesu palātas sprieduma motīvus, ar kuriem atbildētājam Rītenim par šiem zaudējumiem uzlikta solidāra atbildība (blakus atbildētāja kasieŗa Siļķes atbildībai). Tiesu palāta savu atzinumu pamato vispirms uz konstatējuma, ka šajā gadījumā iztrūkums cēlies nekārtīgas attaisnojošo dokumentu glabāšanas un nekārtīgas grāmatvešanas dēļ, kādēļ visa valde (un tā tad arī tās priekšsēdētājs-atbildētājs Rītenis) atbildot par zaudējumiem solidāri, saskaņā ar sabiedrības statūtu 37. un 43. §. Šajos statūtu paragrafos valdes solidāra atbildība gan tieši nav paredzēta, bet Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, šādu atbildību acīmredzot pamatojusi uz CL. 3337. p., uz kuŗu apgabaltiesa atsaucas. Šāds Tiesu palātas motīvējums nav pārliecinošs. Savu atzinumu, ka zaudējumi konkrētā gadījumā cēlušies dokumentu neuzglabāšanas un nepareizas grāmatvešanas dēļ, Tiesu palāta pamato vienīgi uz to, ka kriminālvajāšana pret kasieri ar izmeklēšanas tiesneša lēmumu izbeigta pierādījumu trūkumu dēļ, jo krimināllietā nebijis pietiekošu datu par to, ka kasieris Siļķe un priekšnieks Rītenis būtu iztrūkstošo naudu piesavinājušies, bet gan bijuši norādījumi, ka daži attaisnojošie dokumenti, nekārtīgi glabāti, nozuduši. Tomēr Tiesu palāta nepaskaidro, kādēļ izmeklēšanas tiesneša atzinums, ka nav konstatēta naudas piesavināšana no atbildētāja puses, pierādītu (nemaz nerunājot par to, ka, saskaņā ar Krim. proc. lik. 35. [30.] pantu, šis lēmums civiltiesai nav saistošs, sk. Sen. CKD. 27./76.; Apv. sap. 19./77.), ka iztrūkums cēlies taisni nekārtīgas grāmatvešanas un dokumentu zušanas dēļ. Iztrūkums protams varēja rasties arī citā, piemēram, atbildētāja Siļķes norādītā ceļā, t. i. ja izrādītos par patiesu viņa apgalvojums, ka viņš izsniedzis avansus dažām personām, par kuŗām pēdējās nav norēķinājušās. Bez tam, pēc pareiza atbildētāja Rīteņa aizrādījuma, pats par sevi ir iespējams, ka arī nekārtīgā grāmatvešanā un dokumentu glabāšanā, zaudējumi var iztrūkt (ja ieņemtā nauda nav izlietota nelikumīgi vai nepareizi) un tāpat ir iespējams, ka zaudējums var rasties arī pareizā grāmatvešanā un kārtīgā dokumentu glabāšanā. Tādēļ, kā pareizi aizrāda atbildētājs Rītiņš, Tiesu palātai bija tuvāk jāpaskaidro, kādā ceļā konkrētā gadījumā iztrūkums varēja rasties vienīgi ar nekārtības faktu dokumentu glabāšanā un grāmatvešanā. Bet ja arī atzītu Tiesu palātas atzinumu, ka minētās nekārtības pašas par sevi rada valdes, un tā tad arī atbildētāja Rīteņa atbildību par iztrūkumiem — principā — par pareizu, tad tomēr Tiesu palātai bija jāapspriež Rīteņa aizrādījums, ka konkrētā gadījumā šai atbildībai jāatkrīt jau tādēļ vien, ka iztrūkums radies kasē jau 1926. gada vasarā, kad Rītenis valdes priekšnieks vēl nebijis, un ka tajā laikā, kad viņš bijis par priekšnieku, visa darbība sabiedrībā noritējusi vislabākā kārtībā. Tiesu palāta nav arī konstatējusi, ka iztrūkuma celšanās laikā Rītenis būtu bijis vismaz valdes locekļis. Tādējādi jāatzīst, ka Tiesu palāta, atzīstot Rīteņa atbildību par zaudējumiem par nodibinātu jau aiz viņas konstatētas nekārtības dokumentu glabāšanā un grāmatu vešanā, pielaidusi sprieduma motīvu nepilnību un ar to CPN. 444. (339.), 816. (711.) pantu pārkāpumu. Nevar arī piekrist Tiesu palātas domām, ka valde (un tad arī tās priekšnieks) ipso jure atbildētu par katru sabiedrības kasieŗa rīcību, ja tāds kasieris, saskaņā ar statūtiem, ievēlēts no pilnas sapulces; gan valdes locekļiem vispārīgi jāseko kasieŗa rīcībai, bet tomēr tiesai, ja viņa konstatē valdes locekļu solidāro atbildību par kasieŗa rīcību, katrā atsevišķā gadījumā jānodibina šādas atbildības likumīgie priekšnoteikumi, jo statūti, kā jau aizrādīts, paši par sevi valdes locekļu solidāro atbildību šādā gadījumā neparedz. Konkrētā gadījumā Tiesu palāta šajā ziņā vienīgi atzinusi, ka valde nav rūpējusies par kārtīgu grāmatvedību un dokumentu uzglabāšanu, bet šim apstāklim aiz augšā aprādītiem iemesliem nav izšķiŗošas nozīmes tagadējā lietas stāvoklī. Tādējādi

arī šajā ziņā Tiesu palāta pielaidusi motīvu nepilnību, kā arī motīvēšanas nepareizību, ar to pārkāpjot minētos likuma pantus. Jautājums par to, vai Rītenis nav atzīstams par atbildīgu vismaz par Ls 1000, kuŗus viņš, pēc prasītājas apgalvojuma, esot saņēmis no atbildētāja Siļķes, bet pēdējam neesot nodevis, Senātā — tagadējā lietas stāvoklī — nav apspriežams, jo Tiesu palāta no šā jautājuma izšķiršanas izvairījusies.

Atrodot, ka minēto likumu pārkāpumu dēļ Tiesu palātas spriedums par atbildētāju Rīteni atceļams, Senāts, neielaižoties citu kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1930. g. 3. jūlija spriedumu par atbildētāju Rīteni atcelt CPN. 444. (339.), 616. (711.) panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna (attiecībā uz Rīteni) citā tiesnešu sastāvā.

34. 1933. g. 15. jūnijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par bezatlīdzības pārejas nodokļa un zīmognodevas aprēķināšanu no mantas, kas pārgājusi dāvināšanas ceļā no Marijas Nikiforovs viņas bērnu Stachija Nikiforova un Līdijas Gorfeins īpašumā un Stachija Nikiforova paskaidrojums. (L. № 471.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Nodokļu departaments atrod, ka parāds pēc obligācijas Ls 10600 neesot atskaitāms no atdāvinātā immobiļa vērtības, jo obligācija atradusies viena no apdāvinātiem rokās, ar ko obligācijas (hipotēkas) parāds dzēsts pēc CL. 3565. p., t. i. ar konfūziju. Šāds Nodokļu departamenta uzskats nav pareizs. Hipotēkas parāda konfūzija vēl nenotiek ar to vien, ka obligācijas kreditors (hipotēkārs) iegūst ieķīlāto immobili (CL. 1594. p., sk. arī Senāta spried. 12./120.). Tikai tad, ja par obligācijas parāda dzēšanu ar konfūziju tiktu tieši atzīmēts uzrakstā uz obligācijas un resp. pati hipotēka tiktu dzēsta zemes grāmatās, līdzšinējais obligācijas turētājs, resp. hipotēkārs, nevar vairs reālizēt obligācijas prasījumu. Līdz tam immobilis tomēr uzskatāms vēl par apgrūtinātu ar minēto obligācijas (hipotēkas) parādu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta, atskaitīdama obligācijas (hipotēkas) summu Ls 10600 no atdāvinātā immobiļa vērtības, gala atzinumā nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

35. 1933. g. 27. aprīlī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par zīmogsoda nepiespriešanu no firmas „Vilhelm Oerthling" īpašnieka Vilhelma Oerthlinga, firmas „A. Stanke un Co" īpašnieka Aleksandra Stanke, firmas „Šenker un Co" īpašnieka Karpeļa Šenker, Baltijas kokvilnas vērptuves akc. sab. Rēvelē un akc. sab. Latvijas gumijas fabrika „Varonis". (L. № 499.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Apgabaltiesa, pievienojoties miertiesneša lēmuma motīviem, atrod runā esošo dokumentu (kvīti) par atsvabināmu no zīmognodokļa vienīgi uz tā pamata, ka dokumentā minētā firma, kuŗa taisījusi uzrakstu uz dokumenta par šā dokumenta līdz ar preci nodošanu uzrakstā minētai citai firmai, nav bijusi šo preču īpašniece, bet preču īstā īpašniece bijusi taisni tā firma, kuŗai par labu pirmajā firma taisījusi aprādīto uzrakstu. Tādējādi apgabaltiesa nemaz nešaubas par to, ka uzraksts par dokumenta līdz ar preču nodošanu pats par sevi aplickams ar zīmognodevu, bet atsvabina uzrakstu no zīmognodevas vienīgi tāpēc, ka pēc būtības nekāda īpašuma tiesību nodošana (uz precēm) neesot notikusi, jo cesionārei (otrai firmai, kuŗai par labu uzraksts taisīts) jau pirms tā bijusi preču īstā īpašniece. Šāds apgabaltiesas uzskats nav atzīstams par pareizu. Firma, kuŗa runā esošā gadījumā taisījusi uzrakstu, kā nenoliedz arī apgabaltiesa, bija rīkojusies kā spedicijas firma, t. i. uzrakstu taisījusi kā speditore

savā vārdā. Speditors, tāpat kā komisionārs, izpildot viņam uzticēto t. s. „izpildu darījumu" („Ausführungsgeschäft"), rīkojas savā vārdā kā sava mandanta kluss, indirekts pārstāvis, kaut arī uz sava mandanta rēķina un tāpēc taisni viņš pats, bet ne mandants (ekspedients vai komitents) kļūst, attiecībā pret trešām personām un iestādēm, par formālo kontrahentu resp. par attiecīgo preču formālo īpašnieku (sk. 1920. g. 21. aprīļa lik. par tirdzn. komisiju 1., 2. p.) un tāpēc savu (formālo) īpašumu var pārnest mandantam tikai ar atsevišķu formālu nodošanas aktu (CL. 3111. p. 2. teik.). No sūdzētājiem minētajam finanču ministra 1929. g. 31. janvāra 31. rīkojumam („Vald. Vēstn." 27.) nav sakara ar šo lietu. Tāpat arī finanču ministra 1929. g. 8. augusta 208. rīkojumam nav izšķirošas nozīmes, jo šā rīkojuma 8. p. runā vispār tikai par to, ka gadījumā, ja kvīts nav izrakstīta uz ražotāja vārda, tad preču nomuitotājam kvīts otrā pusē jātaisa „atzīme", ka preces nodotas ražotāja rīcībā. Tā tad rīkojums jautājumu par „atzīmes" aplikšanu ar zīmognodevu un ar kādu īsti, nemaz nav aizskāris un arī nav noskaidrojis šādas „atzīmes" juridisko raksturu. Tāpēc tiesai pašai jāizšķir aprādītie jautājumi. Vienīgi attiecībā pret komisionāra kreditoriem (piem., komisionāra speciāla vai ģenerāla konkursa gadījumā) dokumenti un preces „skaitās" (признаются) par mandanta īpašumu bez formāla nodošanas akta, (minētā likuma 17. p.). Atstājot atklātu jautājumu, vai šādā 17. p. izteiktais noteikums būtu piemērojams analoģijas ceļā arī speditoram, Senāts uzsveŗ, ka katrā ziņā no zīmognodevu viedokļa jārēķinās vienīgi ar formālo nodošana aktu, bet ne ar 17. pantā izteikto fikciju. Leģitimēties kā tagadējais formālais īpašnieks mandants var vienīgi ar tā dokumenta cesiju, kas izdots personīgi speditoram, saņemot un pieņemot, savā vārdā dokumentā aprādītās preces no muitas iestādes. Līdz šādai cesijai vienīgi leģitimētais dokumenta un tajā aprādīto preču formālais īpašnieks ir tikai pats speditors (CL. 3111. p. 1. teik.). Uz kāda materiāli-tiesiska pamata cedents nodevis dokumentu un tajā aprādītās preces „īstam" (t. i. materiāli-tiesiskam) īpašniekam, nemaz nekrīt svarā, ja rodas jautājums par dokumenta aplikšanu ar zīmognodevu (piem., ja dokuments būtu izdots kā fiktīvs vai simulēts, vai citādi nederīgs resp. atspēkojams u. t. t.). Speditors resp. viņa mandants būtu varējuši arī neizvēlēties to ceļu, kuŗu viņi bija gājuši konkrētā gadījumā, un proti mandants būtu varējis izdot speditoram attiecīgo pilnvaru (Kr. tirdzn. nolik. 47.—54. p.) tā, kā speditors būtu varējis rīkoties nevis savā vārdā, bet gan (kā atklāts, direkts pārstāvis) tieši mandanta vārdā; tādā gadījumā runā esošā kvīts būtu izdota jau tieši uz mandanta vārda un nekādi nodošanas akti (cesijas uzraksti) nebūtu bijuši vajadzīgi (CL. 3110. p.). Pat arī bez šādas pilnvaras, speditors būtu varējis attiecīgas summas iemaksāt tieši uz sava mandanta vārda, pie kam tad kvīti izdotu tāpat tieši uz paša mandanta vārda. Bet, ja speditors runā esošā gadījumā aprādītos veidos nav rīkojies, tad mandants ar kvīti un precēm var savukārt rīkoties ne citādi, kā tikai atsevišķa (no speditora izgājuša) dispozitīva akta pamata, ar kuŗu speditora formālās tiesības pāriet uz mandantu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, piegriežot izšķirošu vērību tām materiāli-tiesiskām attiecībām, kuŗas bijušas dokumenta cesijas pamatā un tādēļ atzīstot cesiju par atsvabinātu no zīmognodevas, pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 1. p. 3. pk., CPN. 181., 196. p., kādu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums atceļams, Senāts, neielaižoties jautājuma izšķiršanā par zīmognodevas likmes piemērošanu, nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 5./10. decembŗa lēmumu rīkoj. par zīmognod. 1. p. 3. pk., CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

J. Osīts.

36. 1933. g. 24. februārī. Iekšlietu ministrijas pilnvarnieka zv. adv. P. Eglīša lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Marijas Āboliņš prasībā pret Arnoldu Āboliņu un Iekšlietu ministriju. (L. № 527.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: 1) ka apgabaltiesa ir apmierinājusi prasību aiz tā iemesla: a) ka strīdā stāvošās mantas prasītāja ienesusi laulībā kā pūru, kādēļ, saskaņā ar laulāto līgumu par kopmantības atcelšanu, mantas atzīstamas par prasītājas īpašumu un atsvabināmas no aprakstīšanas, b) ka tam apstāklim, ka pret vīru ierosināta kriminālliета, nav izšķirošas nozīmes lietā; 2) ka sieva gan neatbild par vīra parādiem ar to mantu, kuru tā ieguvusi jau pēc laulības kopmantības atcelšanas, tāpat kā viņa neatbild ar savu atsevišķo mantu, kura nav ietilpusi laulības kopmantībā (sal. Sen. CKD. 32./2100.), tomēr līgums par laulāto mantas šķiršanu nevar aizskārt trešo personu jau iegūtās tiesības uz kopmantības masu par vīra ietaisītiem parādiem, neatkarīgi no tā, no kādiem pamatiem šie parādi ir radušies (sal. CL. 38. p.); atbildētājas Iekšlietu ministrijas pārstāvis ir aizrādījis, ka līgums par mantas šķiršanu ir noslēgts tajā laikā, kad pret vīru jau bija ierosināta kriminālliета par naudas piesavināšanos, un ka līgums taisni noslēgts, lai prasījums pret vīru nedabūtu segumu no laulības kopmantības masas; šāda aizrādījuma nozīmi lietā apgabaltiesa nav pareizi sapratusi, jo tajā gadījumā, ja uz vīra kriminālnodarījuma pamata dibinātais naudas prasījums jau varēja tikt vērsts pret laulāto kopmantības masu, nekāda mantu šķiršana starp laulātiem nevarēja atsvabināt no atbildības par vīra parādiem tās sievas mantas, kuras tajā laikā ietilpa mantu kopībā un bija jau apgrūtinātas ar trešās personas prasījumu pret vīru; tādēļ tiesas atzinums par to, ka mantas atsvabināmas no aprakstīšanas aiz tā iemesla, ka prasītāja tās ienesusi laulībā kā pūru, un ka laulātie noslēguši līgumu par mantas šķiršanu, ir nepietiekošs jau tādēļ vien, ka tiesa nav nodibinājusi šīm mantām atsevišķas mantas raksturu; tādējādi apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā kā lietas apstākļu noskaidrošanas, tā arī motivēšanas nepilnību, pārkāpjot ar to CPN. 181. (129.) un 196. (142.) p.; 3) ka minēto likumu pārkāpumu dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1930. g. 19. novembra spriedumu atcelt CPN. 181. (129.) un 196. (142.).p. pārkāpumu dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

37. 1933. g. 22./23. februārī. Latvijas tēlegrafa aģentūras pilnvarnieka zv. adv. pal. M. Kronberga lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Kārļa Gopera prasībā pret Latvijas tēlegrafa aģentūru. (L. № 529.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: 1) ka apgabaltiesa apmierinājusi prasību aiz tā iemesla, ka prasītājs nav vainojams līguma nepildīšanā, kādēļ, saskaņā ar CL. 3209. p. un lik. par autoru tiesībām 65. un 68. p., atbildētājai jāatlīdzina prasītājam zaudējumi nesaņemtā honorāra apmērā; 2) ka lik. par autoru tiesībām 68. p. otrā daļa (X sēj. 1. d. 695[68]. p.) paredz apstākļus, kas autoru piespiež atteikties no sava ražojuma (darba) publicēšanas, bet nevis izdevēju; tādēļ apgabaltiesa varēja aprobežoties ar atsaukšanos uz 68. pantu tajā daļā, kurā ir runa par izdevēja pienākumiem, un varēja arī neapsvērt šā panta otro daļu ar tajā minēto atsaukšanos uz Kr. civ. lik. 684. pantu; pretēji atbildētājas domām, no Ministru kabineta 1928. g. 13. decembra lēmuma (Miert. akts 11. lpp.) nebūt neizriet, it kā pret atbildētāju būtu vērsts valdības prasījums pārtraukt līguma attiecības ar prasītāju; tas vien, ka Ministru kabinets ir sašaurinājis Latvijas tēlegrafa aģentūras darbību, izbeidzot apgādniecību un norādot ceļu kā nokārtot līgumus par jau iegūto manuskriptu izdošanu, vēl nenozīmē, ka atbildētāja būtu pilnīgi brīva no tām civiltiesiskām sekām, kādas izriet no izdevniecības līgumiem, kas noslēgti vēl pirms Ministru kabineta lēmuma; tādēļ gala atzinumā apgabaltiesa pareizi atbildētājas iebildumus šajā ziņā ir atradusi par nepamatotiem; ar to atkrīt aizrādījums kasācijas sūdzībā, ka apgabaltiesa nav apspriedusi Ministru kabineta lēmumu nozīmi lietā; 3) ka tādējādi apgabaltiesas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Latvijas tēlegrafa aģentūras pilnvarnieka zv. adv. pal. M. Kronberga kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

38. 1933. g. 18. maijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas lēmumu par zīmogsoda neuzlikšanu Albertam Leitlantam, Benca Blūma prasības lietā pret Arturu un Klāru Leitlantiem. (L. № 562.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Apgabaltiesa zīmogsodu par runā esošām kvītīm uzlikusi vienīgi to izdevējam, bet ne to saņēmējam. Gan 92. p., kur ir runa arī par „kvītīm", tieši paredz tikai izsniedzēju (ne saņēmēju) un 90. p., kas paredz arī dokumenta sastādīšanas dalībniekus un dokumentu cesionārus, nav attiecināts uz 92. p. minētiem dokumentiem. Tomēr, no tā vēl nevar nākt pie atzinuma, ka kvīts saņēmējs nebūtu atbildīgs par zīmognodevu. Vispārējo normu par to, kas īsti atbild par zīmognodevas nenomaksu, satur sevī nevis 90. p., bet gan 3. p. Pēc šā 3. p. par zīmognodevu nenomaksu atbild visas personas, kas piedalās netikvien dokumenta sastādīšanā un tālāknodošanā, bet arī dokumenta pieņemšanā (sk. arī Senāta spried. 30./1653., 31./30.). Ja 90. p. paredz izņēmumu attiecībā uz 92. p. minētiem dokumentiem, tad šāds izņēmums (no 90. p.) attiecināms nevis uz ar zīmogsodu sodāmu personu aprindām, bet gan vienīgi uz 90. p. paredzēto zīmogsoda apmēru. Zīmogsods, pēc 90. p., noteikts līdz 10 kārtīgam nenomaksātās zīmognodevas apmēram, kurpretim par 92. p. minētiem dokumentiem zīmogsods uzliekams līdz 30 kārtīgam nenomaksātās zīmognodevas apmēram. Tāpēc 92. p., pēc būtības, nemaz neizslēdz vispārējās normas (3. p.) piemērošanu arī 92. p. minētiem dokumentiem, kādēļ arī kvīts saņēmējs uz vispārēja pamata, pēc 3. p., ir tāpat atbildīgs par nenomaksāto zīmognodevu, kā pats kvīts izsniedzējs. 3. p. noteikumus attiecinot uz 92. p. minētiem dokumentiem nenozīmē fiskālās normas paplašinātu interpretāciju, bet gan tikai aizrādījumu uz to, ka 92. panta uzdevums bijis nevis noteikt atbildīgo personu aprindu, bet gan vienīgi noteikt speciālo zīmogsoda apmēru attiecībā uz 92. p. minētiem dokumentiem, pretēji 90. p. paredzētam vispārējam zīmogsoda apmēram.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, atsvabinot no atbildības par zīmognodevas nomaksas paša dokumenta saņēmēju, pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 3., 92. p. un CPN. 181., 196. p., kādēļ apgabaltiesas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1931. g. 18. februāra lēmumu rīkoj. par zīmognod. 3., 92. p. un CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ, atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

39. 1933. g. 17. maijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas lēmumu lietā par uzlikto zīmogsodu Ls 20 Jēkabpils notāram Ernestam Jagdam. (L. № 563.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Apgabaltiesa nenoliedz, ka ar runā esošo dāvinājuma līgumu atdāvinātājs uzlicis apdāvinātai par pienākumu izsniegt atdāvinātājam mūža uzturu un izmaksāt savai māsai summu Ls 500 (līguma 4. § 1. teik.), pie kam „mūža uzturs un naudas izmaksa Ls 500 ir nodrošināmi zemes grāmatās — pirmais kā nekustamo īpašumu apgrūtinošas lietiskās tiesības un otrais kā ķīlu tiesības" (4. § 2. teik.). Gadījumā, ja divi darījumi ietērpti vienā aktā, tad tomēr katrs darījums apliekams atsevišķi ar attiecīgo zīmognodevu, saskaņā ar rīkoj. par zīmognod. 5. p. 2. teik. Līguma 4. § nodibinājis apdāvinātājas saistību izdarīt izmaksu savai māsai Ls 500, kuŗa ir atsevišķi nodrošināma ar hipotēku. Tāpēc arī šī vienošanās par izmaksas saistības nodrošinājumu ar hipotēku, t. i. par immobiļa ieķīlāšanu, kaut arī tāds nācis klāt dāvināšanas līgumam kā tā blakus (akcesorisks) darījums, ir apmaksājams ar atsevišķu zīmognodevu un, proti, pēc nodrošinātās ar immobiļa hipotēku saistības summas, uz rīkoj. par zīmognod. 39. p. 1. pk. pamata, virs pamatdarījuma par immobiļa atdāvināšanu, kas apmaksājams ar zīmognodevu pēc dāvinājuma priekš-

meta vērtības, tāpat uz rīkoj. par zīmognod. 39. p. 1. pk. pamata (sk. Senāta 30./441. spried.).

Aiz aprādītiem iemesliem, atrodot ka apgabaltiesa pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 5. p. un CPN. 181., 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1930. g. 3. decembŗa lēmumu rīkoj. par zīmognod. 5. p. un CPN. 181., 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

40. 1933. g. 17. maijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas lēmumu lietā par uzlikto zīmogsodu Ls 85 Jēkabpils notāram Ernestam Jagdam. (L. № 564.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: ar zīmognodevu apliekams akts, kas formāli nodibina ķīlu tiesības (hipotēku) uz nekustamu mantu, neatkarīgi no tā, vai ķīlu nodibinošais akts pamatots uz līgumu, vai uz tiesas spriedumu (kā piespiedu hipotēka). Šajā pēdējā gadījumā, kā tas ir saprotams pats par sevi un kā uz to tieši aizrāda paša Nodokļu departamenta minētais Senāta spriedums (28./482.), ar zīmognodevu apliekams par tiesas spriedumu izdotais dokuments, proti, sprieduma noraksts, kam pievienojams attiecīgais izpildu raksts. Tikai ierakstot, uz šī akta pamata, zemes grāmatu reģistrā attiecīgo pantu, izceļas un nodibinās hipotēka uz immobili. Tādējādi lūdzējam, kas vēlas viņam piespriesto prasījumu nodrošināt, uz tiesas sprieduma pamata, ar hipotēku uz atbildētāja immobili, jāiesniedz, līdz ar sprieduma norakstu un izpildu rakstu, arī attiecīgā zīmognodeva uz vispārējā pamata, pēc rīkoj. par zīmognod. 39. p. 1. pk. (sk. minēto Senāta spried.). Nekādā ziņā, pretēji Nodokļu departamenta uzskatam, hipotēka uz tiesas sprieduma pamata nenodibinās jau ar pašu (rakstisko) lūgumu, kuŗā lūdzējs lūdz ierakstīt hipotēku zemes grāmatās. Tāpēc notāram, apliecinot lūgumu par hipotēkas ierakstīšanu uz tiesas sprieduma pamata, nav jārūpējas par to, lai pats lūgums jau tiktu apmaksāts ar zīmognodevu pēc 39. p. 1. punkta, bet gan tikai par to, lai lūgums tiktu apmaksāts pēc 16. p. 1. pkta. Tikai pašam lūdzējam jāmaksā zīmognodeva pēc 39. p. 1. pkta, *iesniedzot lūgumu par hipotēkas ierakstīšanu uz tiesas sprieduma pamata.* Pie tam, vienīgās sekas no šādas zīmognodevas nenomaksas par lūgumu varētu būt lūguma noraidīšana, bet ne zīmogsoda uzlikšana lūdzējam, un vēl mazāk notāram, kas lūgumu bija apliecinājis.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, atstājot Nodokļu departamenta blakus sūdzību bez ievērības, nav Nodokļu departamenta minētos likumus pārkāpusi, kādēļ viņa kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības.

41. 1933. g. 15. jūnijā. Latvijas Bankas pilnvarnieka zv. adv. pal. E. Saltupa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu Latvijas Bankas prasībās lietā pret Augustu Helsteinu, Jāni Punti un Konstantīnu Eglīti. (L. № 697.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: Kr. Sen. CK. departaments jau paskaidrojis (1911. g. 27. spr.), a) ka vekseļa avālista atbildības nozīmi un apjomu nosaka Veks. lik. 56.(57.)—58.(59.) p., no kuŗiem pēdējais nosaka, ka vekseļa galvotājs ir atbildīgs gluži tāpat kā tā persona, par kuŗu viņš galvojis, b) ka, saskaņā ar Veks. lik. 54.(55.) p., vekseļa protesta nokavējums atsvabina no atbildības tikai pārvedējus, bet ne vekseļdevēju, kas paliek atbildīgs pēc vekseļa arī tad, ja pēdējais nav protestēts, c) ka tādēļ, arī vekseļdevējs avālists, kuŗa atbildība ir tā pati kā vekseļdevēja atbildība (58. p.), nevar no tās atsvabināties vekseļa neprotestēšanas dēļ, d) ka tādēļ Veks. lik. 72. (73.) panta

noteikums par to, ka vekseļa prasību vekseļa turētājs var celt pret galvotājiem gada laikā, skaitot no tās dienas, kad celts protests vekseļa nesamaksas dēļ, attiecināms tikai uz indosantu (resp. trasantu, sk. Veks. lik. 102. [104.] p.), avālistiem, jo tikai pēdējo atbildība stāv atkarībā no protesta, kuŗa nokavējums atsvabina no atbildības kā indosantus, tā indosantu avālistus; pret vekseļdevēja avālistiem turpretim protests, kā augšā izteikts, nav vajadzīgs, kādēļ arī no protesta izdarīšanas momenta nevar skaitīt Veks. lik. 72. pantā paredzēto prasības celšanas termiņu pret šiem avālistiem, un e) ka īstenībā prasības celšanas termiņš pret vekseļdevēja avālistu noteikts Veks. lik. 74. (75.) pantā un šīs prasības tā tad ceļamas 3 gadu laikā no vekseļa samaksas termiņa iestāšanās dienas. Šim Kr. Senāta uzskatam, kuŗu gandrīz vienbalsīgi atbalsta arī literātūra (sk. Lēbers, Tiesl. min. vēstn. 1924. g. 55. num., 222. un turpm. lpp.; Cvingmans, žurn. „Ж. М. Ю.", 1905. g. 2. num., 27. lpp. piez.; Kaminka, устав о векс. 4. izd. 150. lpp. un c.), pievienojas arī Senāts.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa, nostājoties uz pretēja viedokļa, t. i. atzīstot, ka arī prasība pret vekseļdevēju avālistu ceļama Veks. lik. 73. pantā paredzētā gada laikā no protesta dienas, pārkāpusi šo likuma pantu, kādēļ viņas lēmums nav atstājams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 30. jūnija lēmumu atcelt Veks. lik. 73. (74.) panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

42. 1933. g. 27. septembrī. Olgas Zeiberts pilnvarnieka zv. adv. N. Stakelberga lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas spriedumu Olgas Zeiberts prasībā pret I Jelgavas slimo kasi. (L. № 764.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Apgabaltiesa, konstatējot, ka prasība Ls 279,73 celta par zālēm, kas izsniegtas no prasītājas aptiekas no 1930. g. 11. jūlija līdz 1930. g. 1. septembrim, bet „Noteikumi aptiekām par zāļu izsniegšanu slimo kasu dalībniekiem u. t. t." stājušies spēkā tikai 1930. g. 1. septembrī, atraidījusi prasību, atrodot, ka uz 1930. g. likuma par slimo kasēm 35. panta 2. piezīmes pamata vien prasītāja nevarēja bez atbildētājas piekrišanas sākt izdot zāles slimo kasu dalībniekiem. Nākot pie šāda atzinuma, un atzīstot prasību par nepamatotu, apgabaltiesai tomēr bija jānodibina, ka prasītājas izdarītās zāļu izsniegšanas kārtība runātu pretim Tautas labklājības ministrijas publicētiem noteikumiem. Aptiekas pienākums izsniegt zāles korespondē kases dalībnieku tiesībām prasīt zāļu izsniegšanu, un līdz ar to arī kases pienākumam maksāt par izsniegtām zālēm. Nenodibinot aprādītos apstākļus, un tomēr nākot pie prasības noraidoša atzinuma, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā kā motīvēšanas nepilnību, tā arī motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 196. pantu.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1931. g. 14. augusta spriedumu atcelt CPN. 196. panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

43. 1933. g. 22./23. februārī/1. martā. Rīgas Namīpašnieku krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jēkaba Rozevska, Jāņa Režais, Pēteŗa Frišenfelda un Pēteŗa Zeltiņa prasībā pret Rīgas Namīpašnieku krājaizdevu sabiedrību un Pēteŗa Zeltiņa, Jāņa Režais un Pēteŗa Frišenfelda pilnvarnieka zv. adv. A. Štrausmaņa paskaidrojums. (L. № 774.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis atbildētāju pilnvarnieka zv. adv. Berģa un prasītājas pilnvarnieka Štrausmaņa paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, ar to pašu atzinusi par neesošu 1929. g. 28. februāŗa kārtējo pilnsapulci, kā

arī par neesošiem visus šās pilnsapulces lēmumus. Par pamatu pašas pilnsapulces atzīšanai par spēkā neesošu Tiesu palāta norāda pilnsapulces „sasaukšanas un noturēšanas kārtības" nelikumību. Tomēr no Tiesu palātas sprieduma tālākiem motīviem redzams tikai tas, ka Tiesu palāta apstājusies vienīgi pie jautājuma par pilnsapulces sasaukšanas kārtību, atrodot to par nepareizu un līdz ar to pašu pilnsapulci par nelikumīgu, kā arī pie jautājuma par protokola vešanas uzticēšanu it kā neattiecīgai personai. Tiesu palāta tomēr nav pēc būtības ielaidusies jautājuma apspriešanā par pilnsapulces noturēšanas kārtības nelikumību. Tādējādi Senātam jāpārbauda — jautājumā par pilnsapulces nelikumību — vispirms tas, vai pilnsapulce patiesi sasaukta nelikumīgi, t. i. statūtos neparedzētā kārtībā un vai sasaukšanas kārtības nelikumība dotu prasītājiem tiesību apstrīdēt no sevis pilnsapulces likumību. Tiesu palāta kā pamatu sasaukšanas kārtības atzīšanai par runājošu pretim statūtiem aizrāda, ka pavēstes izsūtītas tikai 15. februārī, t. i. ka par pilnsapulces dienu nav biedriem paziņots vēlākais 14. februārī, proti, vismaz 2 nedēļas iepriekš. Tomēr Tiesu palāta šajā ziņā aprāda tikai vienu pašu gadījumu, kad, pēc viņas domām, vienam biedram, prasītājam Frišenfeldam, par pilnsapulci ticis „paziņots" tikai 15. februārī. Bet Tiesu palāta pie tam arī atzīst, ka, saskaņā ar liecinieku Segliņa un Eglīša liecībām, pavēstes „nodotas" pastā taisni jau 14. februārī apm. plkst. 8 vakarā. Tiesu palāta šajā ziņā nepaskaidro, kādēļ viņa identificē jēdzienu „paziņot" ar jēdzienu „paziņojuma saņemšana". Arī statūti (78. §) runā vienīgi par pilnsapulces dienas „paziņošanu", bet nevis par „paziņojuma saņemšanu". Pēc likumā pieņemtās terminoloģijas abi aprādītie jēdzieni savā starpā nesakrīt, kā tas, starp citu, redzams, piem., no CPN. 951. (828.) p., salīdzinot 828. p. redakciju ar tā iepriekšējo (1864. g.) redakciju, un no Kriminālproc. lik. 886. p. Tā tad, principā, valde izpilda savu pienākumu, ja viņa pavēstes „nodod" uz pastu „2 nedēļas iepriekš". Tiesu palāta nepaskaidro arī, kādēļ viņa 2 nedēļu termiņā, kurā biedriem būtu iespējams iepazīties ar dienas kārtības esošiem jautājumiem, neieskaita arī pašas pilnsapulces dienu, kur sapulce notikusi plkst. 18 un kur biedriem būtu iespējams griezties pie valdes pēc paskaidrojumiem pat tajā pašā dienā parastā darba laikā no 9—16, kad vispār valde būtu tikusi piespiesta pieņemt biedrus, kas vēlas pieprasīt ziņas no valdes vai apskatīt dokumentus u. t. t. Bez tam, ja Tiesu palāta pielaiž varbūtību, ka pavēstes tikušas nodotas uz pastu „apm. plkst. 8 vakarā", tad ar to Tiesu palāta pielaiž varbūtību, ka pavēstes tikušas nodotas arī priekš plkst. 8 vakarā un ka tā tad valde varējusi rēķināties ar to, ka pavēstes izņems no kastītes priekš plkst. 20, kā tas parasti notiek vismaz pilsētas centrālās vietās. Bet neatkarīgi no visa tā, Tiesu palāta nenoliedz, ka taisni prasītāji bijuši ieradušies pilnsapulcē. Tiesu palāta arī nav nodibinājusi, ka prasītājiem nebūtu bijis iespējams „vispusīgi" iepazīties ar dienas kārtībā esošiem jautājumiem pat par laiku no 15. februāŗa līdz 28. februārim. Tiesu palāta nekonstatē, ka prasītāji vismaz būtu apgalvojuši un būtu atsaukušies pilnsapulcē uz sasaukšanas termiņa neievērošanu. Likums aizsargā tikai tiesiski atzīstamas intereses („ein rechtlich geschützites Interesse", pēc Jēringa), bet nepielaiž tādu stāvokli, kur kādas atsevišķas personas varētu kooperātīva noteicošā organa (pilnsapulces) apvērsumu un gāšanu panākt tikai aiz niecīgas formalitātes neizpildīšanas (pat ja atzītu neizpildīšanu), kāda īstenībā nav izrādījusi nekādu iespaidu uz prasītāju tiesību apjomu un nav ierobežojusi viņu kā biedru tiesības un nav arī aizskārusi viņu intereses, un kur prasītāji domājuši tikai pilnsapulci tā sakot noraut un ar to ienest sabiedrības dzīvē pilnīgu perturbāciju. Arī CL. ņem noteiktu stāvokli pret tādu pilsoņa rīcību, kuŗu tas izdarījis ar vienīgo nolūku nodarīt otram zaudējumus, neminot pie tam likumā aizsargājamu interesi (3444. p. 2. teik. beigās). Tādējādi Tiesu palāta nav pietiekoši motīvējusi, kādēļ viņa prasītājiem, kas bija ieradušies pilnsapulcē un tur tās likumību nebija apstrīdējuši taisni aiz tās novēlotās sasaukšanas un nav pie tam aizrādījuši uz to, kādu lomu viņiem spēlējusi tā viena diena, kuŗā, pēc viņu domām, valde šajā ziņā esot pielaidusi nokavējumu, piešķīrusi tiesību no sevis tā tad personīgi, celt tagadējo prasību pašas pilnsapulces atzīšanas dēļ par nelikumīgu un spēkā neesošu. Pēc statūtu 85. § 4. teik., uzaicinātās personas var piedalīties vispārējā sapulcē ar padoma

devēja balsi, tā tad nav izslēgts, ka persona tiktu uzaicināta taisni protokola vešanai. Pret sapulcē uzaicinātā virsgrāmatveža, Segliņa, ievēlēšanu par sekretāru (protokolistu) netikvien nav tikuši celti iebildumi, bet, taisni otrādi, viņu ievēlēja vienbalsīgi. Par protokola saturu atbildīgas ir arī pilnsapulces šajā ziņā ievēlētās personas. Runā esošā gadījumā sapulces sekretārs kopā ar sapulces vadītāju un pilnsapulces vienbalsīgi ievēlētiem balsu skaitītājiem, arī parakstījis protokolu. Neatkarīgi no tā, pats 81. § neparedz nekādu sankciju tam gadījumam, ja par sekretāru ievēlētu nebiedru. Beidzot, paši prasītāji savu prasību nemaz nepamato uz to, ka par sekretāru būtu ievēlēta it kā neattiecīga persona (sk. prasības petitumu). Īstenībā ne katrs statūtu pārkāpums (ja par tādu atzītu neattiecīgas personas ievēlēšanu par sekretāru) noved pie pašas pilnsapulces atzīšanas par spēkā neesošu. Tiesu palāta pat neaizrāda, kādas nelabvēlīgas sekas būtu konkrētā gadījumā taisni Segliņa ievēlēšanai par sekretāru un kādējādi viņa ievēlēšana būtu vispār iespaidojusi pilnsapulces gaitu.

Aiz aprādītiem iemesliem jāatzīst, ka atkrīt tie divi no Tiesu palātas aprādītie pamati, aiz kuriem Tiesu palāta atrod pilnsapulci par „neesošu", proti tās it kā nelikumīga sasaukšanas kārtība un sekretāra amata uzticēšana nebiedram.

Uz pilnsapulces nepareizu atklāšanu, proti uz to, ka to atklājis nevis padomes priekšsēdētājs vai kāds cits padomes locekļis, prasītāji varētu atsaukties tikai tad, ja pilnsapulce vai kāds no biedriem vai no valdes vai revīzijas komisijas locekļiem būtu ņēmis padomei iespēju no savas puses pilnsapulci atklāt. Tomēr prasītāji to nemaz neapgalvo. Taisni otrādi, kā redzams no protokola, kas šajā ziņā nav no prasītājiem apstrīdēts (statūtu 85. § 3. teik.), padomes priekšsēdētājs atteicies atklāt sapulci, neskatoties uz to, ka valdes priekšsēdētājs noteikti uz to pastāvējis, kādēļ šis pēdējais tad griezies pie revīzijas komisijas ar lūgumu atklāt sapulci un tad, viņas uzdevumā, — kā konstatē Tiesu palāta (II, 41. o. p.) — tās locekļis, Ābels, atklājis sapulci, pret ko sapulcē iebildumi (statūtu 85. § 3. teik.) nav celti (I, 14.). Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta (II, 41. o. p.), statūti neparedz, ka padomes priekšsēdētājam būtu tiesības noteikt, ciktāl sasauktā sapulce ir likumīga un, atkarībā no tā, atklāt vai neatklāt sapulci; citādi no viņa paša vien atkarātos noteikt, vai sapulce noturama vai ne. Īstenībā, ja celtos kādas šaubas par sapulces likumību, tad, tikai viņa pati var izteikties jautājumā par to, vai viņa būtu likumīga jeb ne. Ja padomes priekšsēdētājs atrod, ka sapulce nelikumīga, tad viņš varētu uz to aizrādīt, tāpat kā ikkatrs biedrs, jo pēc statūtu 82. § 1. teik., padomes locekļi piedalās sapulcē ar tādām pašām tiesībām kā pārējie, biedri. Bet ar savu varu vienkārši noraut sapulci, kuŗa pēc kvoruma un pašas sapulces atzinuma ir pilntiesīga, padomes priekšsēdētājs nedrīkst. Jāņem vērā šajā ziņā arī tas, ka pašā pamatpantā, kas noteic padomes funkcijas (71. §), par padomes tiesībām atklāt sapulci un spriest par to, vai pilnsapulce būtu likumīga jeb ne, nekas nav teikts. Arī pats 81. § nesatur sevī sankciju it kā tajā ziņā, ka sapulce būtu uzskatāma par nelikumīgu, jau aiz tā iemesla vien, ka to faktiski būtu atklājusi kāda cita amatpersona vai pat kāds no biedriem uz valdes vai revīzijas komisijas priekšlikuma, it sevišķi gadījumā, kad pats padomes priekšsēdētājs atteicas sapulci atklāt un, sapulcei vienbalsīgi piekrītot, uz valdes vai revīzijas komisijas priekšlikuma, sapulci atklāj kāda cita uz to pilnvarota persona. Aiz aprādītiem iemesliem jāatzīst, ka prasītājiem nav tiesības pilnsapulces likumību apšaubīt tāpēc, ka to atklājis ne padomes priekšsēdētājs.

Atceļot Tiesu palātas spriedumu, ar kuŗu pilnsapulce atzīta par nepilnīgu un neesošu, Senātam, tagadējā lietas stāvoklī, nav jāizšķiŗ tālākais jautājums par katra atsevišķa pilnsapulcē pieņemta lēmuma atzīšanu par neesošu, izņemot tomēr jautājumu par padomes locekļu skaitu samazināšanu un līdz ar to iepriekšējā padomes sastāva atvietošanu ar pilnīgi jaunu, pie kāda jautājuma Tiesu palāta it sevišķi apstājusies sava sprieduma motīvos. Tiesu palāta šajā ziņā pareizi aizrāda, ka nupat aprādītie jautājumi, kā nebijuši uz dienas kārtības, nemaz nevarējuši sastādīt pilnsapulces apspriešanas priekšmetu. Atbildētāja nenoliedz, ka pavēstēs atzīmētā dienas kārtībā, kā

arī pašā pilnsapulcē pasludinātā dienas kārtībā — attiecībā uz padomi — ticis aizrādīts vienīgi: „vēlēšanas... 3 padomes locekļu vēlēšanas uz 3 gadiem un 1 padomes locekļa vietnieka vēlēšanas". Tiesu palāta pareizi pilnsapulces lēmumā par padomes locekļu skaita samazināšanu ierauga statūtu 78. § pārkāpumu. Tiesu palāta arī pareizi aizrāda, ka lieta nemaz negrozās vienīgi ap kādu procesuālu jautājumu, proti ap tagadējo padomes locekļu atcelšanu no amatiem, bet gan taisni ap padomes locekļu skaita samazināšanu no 6 līdz 3, t. i. ap konstitucionālu jautājumu. Tāpēc vien jau atkrīt un neprasa apspriešanu jautājums par to, vai līdzšinējie padomes locekļi savukārt devuši iemeslu viņus atcelt no amata, piem., sakarā ar viņu nelikumīgo — pēc atbildētāju domām — izturēšanos pret biedrības interesēm. Tā tad Tiesu palātai bija pietiekošs iemesls pilnsapulces lēmumu kā nelikumīgā kārtā notikušu uzskatīt par spēkā neesošu. Tāpēc šajā daļā atbildētājas kasācijas sūdzība izrādās par nepamatotu.

Aiz aprādītiem iemesliem Tiesu palātas spriedums, daļā attiecībā uz pilnsapulces atzīšanu par neesošu, atceļams atbildētājas statūtu 78. § un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ, bet pārējās daļās atbildētājas kasācijas sūdzībā kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1931. g. 13. aprīļa spriedumu, daļā attiecībā uz 1929. g. 28. februāra pilnsapulces atzīšanu par spēkā neesošu, atcelt Rīgas namīpašnieku krājaizdevu sabiedrības statūtu 78. § un CPN. 816. (711.) p. pārkāpumu dēļ un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā; Rīgas namīpašnieku krājaizdevu sabiedrības kasācijas sūdzību pārējās daļās, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

44. 1933. g. 23. martā. Kristīnes Gertsons pilnvarnieka zv. adv. J. Bērziņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Billes Gertsons, Kristīnes Gertsons un Karlīnes Skudrīts prasībā pret Emiliju Gertsons. (L. № 865.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: šajā lietā dotā spriedumā Senāts atcēlis Tiesu palātas pirmo spriedumu uz tā pamata, ka Tiesu palāta nav paskaidrojusi, uz kāda pamata viņa atzīst par pietiekošām prasītājas, Kristīnes Gertsons, atstumšanas iemeslus, kādus tieši un noteikti neuzrāda Kurz. zemn. lik. 131. p. Sakarā ar šo, tagad, Tiesu palātas uzdevums bija vienīgi noskaidrot, kādus atstumšanas iemeslus domājis minētais 131. p. un vai aiz šādiem iemesliem testātors būtu varējis runā esošā gadījumā atstumt savu māsu, minēto Kristīni Gertsons. Vispirms šajā ziņā jāpiezīmē, ka Kurz. zemn. lik. 131. p. nerunā tieši par māsas atstumšanas iemesliem, bet par intestātmantinieku atstumšanas iemesliem vispār, aizrādot, ka tie apspriežami pēc vispārējiem likumiem. Tāpēc, saprotams, gan nepietiktu pamatoties uz speciālo noteikumu, kuru paredz CL. 2019. p., kas piešķir testātoram pilnīgu brīvību māsas atstumšanā, ja vien priekšrocība pret viņu nebūtu dota negodīgai vai nicināmai personai. Tiesu palāta šajā ziņā pareizi atzinusi, ka atstumšana pielaižama aiz vispārējiem CL. 2015., 2016. p. paredzētiem iemesliem, jo Kurz. zemn. lik. 131. p. atsaucas uz vispārējiem likumiem. Prasītāja šādu Tiesu palātas atzinumu apstrīd uz tā pamata, ka tie runājot tikai par ascendentu un descendentu atstumšanas iemesliem, bet tie neesot piemērojami māsas atstumšanai. Prasītājas uzskats nav atzīstams par pareizu. Pēc CL. ievada XXI p., gadījumā, ja likumā nav tieša noteikuma konkrētā jautājuma izšķiršanai, tad jāpiemēro pēc analoģijas noteikums, ar kuru tam ir kopējs pamats un tā tad iekšēja radniecība. Taisni uz šīs analoģijas pamata Tiesu palātai bija jāpiemēro CL. 2015., 2016. p. paredzētie atstumšanas iemesli arī gadījumam, kad testātors atstumj savu māsu. Ja tie iemesli piemērojami ascendentiem un descendentiem, proti, 1. pakāpes, t. i. vistuvākiem radiniekiem, tad jo vairāk tie piemērojami testātora kolatorāliem, piem., māsai, kuŗa atrodas ar testātoru tikai 2. pakāpē, t. i. tālākā radniecībā. Tiesu palāta atradusi, ka konkrētā gadījumā testātoram bijis pietiekošs pamats prasītāju atstumt aiz tā, 2015. p. 1. punktā paredzētā iemesla, ka prasītāja aizskārusi testātoru ar darbiem. Šādu apstākli Tiesu

palāta atzinusi par pierādītu ar miertiesneša spriedumu prasītājas apsūdzībā pēc Sodu lik. 475. p. Kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, pie tam nekrīt svarā, vai prasītāja ar to pašu spriedumu atsvabināta no soda tādēļ, ka testātors viņai atspītējis ar līdzīgu, jo vispār CL. 2015. p. nemaz neprasa, ka aizskārums būtu arī sodāms kriminālā tiesāšanas kārtībā un ar kriminālu sodu un vēl mazāk, ka atstumtā mantiniece tiktu faktiski nosodīta vai būtu izcietusi sodu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus un ka tāpēc prasītājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Kristīnes Gertsons pilnvarnieka zv. adv. Bērziņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

45. 1933. g. 27. oktobrī. Antona Kalniņa no sava vārda un kā savas sievas Alvīnes Kalniņš likumīgā pilnvarnieka lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Krišjāņa un Zuzannas Klinču prasībā pret Antonu un Alvīni Kalniņiem. (L. № 878.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: pretēji atbildētāju paskaidrojumiem viņu kasācijas sūdzībā apgabaltiesa pilnīgi pareizi atzinusi, ka prāvnieku attiecības kvalificējamas kā personisks darba līgums, bet ne kalpotāju līgums, jo prasītāji ir izpildījuši pie atbildētājiem laukstrādnieku pienākumus, un tās personas, kas izpilda laukstrādnieku pienākumus, ir atzīstamas par vienkāršiem strādniekiem, kuŗu attiecības ar darba devējiem, saskaņā ar I piez. pie CL. 4173. p., rēgulējamas pēc personiska darba līguma noteikumiem (sal. arī Bukovska komment. pie CL. 4207. p. III pkts). Ar to atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tie cenšas pierādīt, ka prāvnieku attiecības rēgulējamas pēc kalpotāju līguma (CL. 4192. un turpm. p.) noteikumiem, kādēļ, atzīstot iesniegto kasācijas sūdzību par nepamatotu, Senāts nolemj: Antona Kalniņa no sava vārda un kā savas sievas Alvīnes Kalniņš likumīga pilnvarnieka kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

46. 1933. g. 29. septembrī. Zālamana Šimkina pilnvarnieka zv. adv. A. Libinsona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Zālamana Šimkina prasībā pret Dāvīdu Joffi. (L. № 886.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasību, kuŗā prasītājs lūdzis piedzīt viņam par labu no atbildētāja Ls 500. Apgabaltiesa atzinusi, ka izdodot vekseli vekseļdevējs uzņemoties atbildību par samaksu pret vekseli (Veks. lik. 27. p.), bet gadījumā, ja vekseļa valdītājs vekseli pazaudējis, tas varot lūgt attiecīgo tiesu atļaut saņemt pret pietiekošu nodrošinājumu nozaudētā vekseļa samaksu, ja vekseļdevējs nododot par vekseli pienācīgo summu glabāšanai (Veks. lik. 80. p.); citā ceļā saņemt nozaudētā vekseļa samaksu likums neparedzot.

Minētais apgabaltiesas uzskats atzīstams par nepareizu, jo — kā to Sen. CKD. jau paskaidrojis (1928. g. 52. spr. Bēma 1.) — vekseļa pazaudēšanas gadījumā attiecīgam kreditoram nemaz nav ņemta tiesība prasīt vekselī uzrādīto summu uz to materiālo juridisko attiecību (piem., aizdevuma) pamata, kuŗas bijušas paša vekseļa pamatā, un kreditoram tādēļ arī nevar nogriezt ceļu, taisni šādas juridiskas attiecības, kā prasības tiešo pamatu, pierādīt ar visiem procesuāliem līdzēkļiem (Kr. Sen. CKD. 16./43.), tomēr pirms šādas prasības iesniegšanas iepriekš pieteicot par vekseļa zaudēšanu Veks. lik. 77. un turp. p. paredzētā kārtībā. Tādējādi apgabaltiesa celto prasību būtu varējusi atzīt par nepielaižamu tikai tad, ja viņa būtu konstatējusi šās prasības nupat minēto priekšnoteikumu neesamību, ko apgabaltiesa nav darījusi.

Atrodot tādēļ, ka apgabaltiesa savā spriedumā pielaidusi motīvēšanas nepareizību un tādējādi pielaidusi CPN. 196. p. pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums atceļams, Senāts

nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 16. jūlija spriedumu atcelt CPN. 196. panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

47. 1933. g. 27. oktobrī. Gustava Veibeļa pilnvarnieka zv. adv. A. Lipšica lūgums atcelt Liepājas apgabaltiesas spriedumu Annas Timbars, kā sava mazg. dēla Miervalda Timbara dabiskās aizbildnes prasībā pret Gustavu Veibeli. (L. № 895.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa apmierinājusi prasību, atrodot, ka, saskaņā ar CL. 165. p., prasītājai gan būtu jāpierāda miesīgi sakari ar atbildētāju, bet, ņemot vērā, ka tādus ir grūti un bieži pat neiespējami pierādīt, prasītāja var aprobežoties ar piedzimšanas iespējas pierādīšanu. Pēc tiesas domām prasītāja šādu piedzimšanas resp. bērna ieņemšanas iespēju no atbildētāja ir pierādījusi, kādēļ, uz lietas apstākļu apsvēruma pamata, apgabaltiesa ir guvusi iespaidu, ka atbildētājs ir prasītājas bērna tēvs.

Pretēji apgabaltiesas domām, tiesa savos atzinumos nevar vadīties no varbūtībām, bet viņai savi atzinumi jāpamato uz lietā noskaidrotiem faktiem (Sen. CKD. 27./132.). Tādēļ tiesa nevarēja pamatoties uz varbūtēji iespējamas bērna ieņemšanas no atbildētāja, bet tai savs spriedums bija jāpamato ar lietā noskaidrotiem faktiem. Gan lietas faktu un pierādījumu apsvērumā tiesa var pēc sirdsapziņas noteikt to nozīmi un pierādīšanas spēku, bet tas nenozīmē, ka tiesa tos var atmest, un pamatot spriedumu vienīgi uz savas nekontrolējamas pārliecības pamata, vadoties no lietā subjektīvi izjustas taisnības viedokļa, jo spriedums nedrīkst runāt pretim likumam un pēdējais taisni prasa pamatot spriedumu uz visiem lietas apstākļiem (CPN. 181. [129.] p.; bij. Kriev. Sen. spried. 72.—73. g.). Bet konkrētā gadījumā arī pati apgabaltiesa atkāpjas no sava krasi uzstādītā taisnības viedokļa, un savu spriedumu mēģina pamatot uz partu miesīgu sakaru fakta, atrodot to par noskaidrotu ar to apstākli, ka parti pavadījuši divātā nakti atbildētāja dzīvoklī, kur izdzēruši divas pudeles vīna, kādēļ esot ticams prasītājas apgalvojums, ka atbildētājs viņu piedzirdījis un pēc tam izdarījis kopošanos. Ciktālu partu miesīgo sakaru konstatēšanā apgabaltiesa tos mēģina noskaidrot ar „piedzimšanas iespēju" laika ziņā, jāatzīst, ka tiesa pamatojas uz varbūtībām, bet ciktāl savā konstatējumā tiesa iziet no notikumiem atbildētāja dzīvoklī, apgabaltiesa nav ar vajadzīgo precizitāti piegājusi liecinieku liecībām, jo neviens no tiem nav apliecinājis, ka parti būtu pavadījuši „visu nakti divātā", un atbildētājs arī nav teicis liec. Grāvers, ka taisni naktī būtu izdzēruši divas pudeles vīna. Tādos apstākļos, ja tiesa ar pilnu pārliecību nerunā par pierādītiem partu miesīgiem sakariem, bet aprobežojas ar aizrādījumu, ka „gūst iespaidu" par to, ka atbildētājs ir bērna tēvs, un tiesa pie tam nepaskaidro, vai izšķirošu nozīmi savā atzinumā viņa piedod varbūtībai par bērna piedzimšanas iespēju laika ziņā vai konstatējumiem par partu atrašanos kopā, jāatzīst, ka tiesas spriedumam piemīt motīvēšanas trūkumi, un, pielaižot spriedumā kā motīvēšanas nepilnību tā motīvēšanas nepareizību, tiesa ir pārkāpusi ar to CPN. 196. (142.) p.

Atzīstot tādēļ, ka CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, nolemj: Liepājas apgabaltiesas 1931. g. 3. septembŗa spriedumu atcelt CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

48. 1933. g. 26. oktobrī. Annas Višnakovs lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas spriedumu Annas Vasiļija m. Višņakovs prasībā pret Aļekseju Michailovu par bērna uzturu. (L. № 911.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: savu kasācijas sūdzību prasītāja pamato uz to, ka apgabaltiesa nav pielaidusi viņas lūgto asinsgrupu ekspertīzi, kādu lūgumu apgabaltiesa atraidījusi

uz tā pamata, ka atbildētājs nav piekritis tādai ekspertīzes izdarīšanai. Senāts savā 1933. g. spriedumā Bleiva lietā (№ 5) jau paskaidrojis, ka asinsgrupu noteikšanā paternitātes nodibināšanai jāizmeklē bērna, mātes un tēva asinis un, ja viens no partiem šādai izmeklēšanai nepiekrīt, tad ekspertīze nav pielaižama. Prasītājas minētais CPN. 271[1]. p. nemaz nav šajā jautājumā piemērojams, jo tas zīmējas uz gadījumu, kad parts neatbild uz uzstādītiem jautājumiem vai izvairas dot noteiktus paskaidrojumus par tiem.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi prasītājas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Annas Višņakovs kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības.

49. 1933. g. 26. oktobrī. Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja Alfrēda Ruka lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Paula Tenesa prasībā pret Latvijas Dzelzceļu virsvaldi. (L. № 916.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: 1927. g. 21. jūnija Latvijas Dzelzceļu likuma noteikumi par prasības noilgumu neatšķiras pēc būtības no Kr. dzelzceļu nolikuma noteikumiem. Pēc Latv. dzelzc. likuma 136. p. 1. pk. viena gada noilgums dzēš, starp citu, atlīdzības prasības par personīgiem un materiāliem zaudējumiem, kas cēlušies ar dzelzceļu ekspluatāciju, neatkarīgi no šās likuma nosacījumu pārkāpšanas. Šis 136. p. atbilst Kr. nolik. 135. p. 1. teik., kur gan nav nupat minētās frāzes: „neatkarīgi no šā likuma pārkāpšanas". Jājautā, vai no šās frāzes uzņemšanas tagadējā 136. pantā izriet, ka 1 gada noilgumam padota arī prasība par materiālu zaudējumu atlīdzību, kas cēlušies kaut arī dzelzceļu ekspluatācijā, bet ārpus līguma attiecībām. Latv. dzelzc. likums nesatur noteikumus, kas sevišķi paredzētu dzelzceļu atbildību par materiālu zaudējumiem ārpus līguma nedz pie, nedz ārpus, ekspluatācijas, bet gan paredz vispārējo atbildību nāves vai veselības bojājumu dēļ (97.—100. p.), bagāžas un rokas bagāžas pārvadāšanā, resp. glabāšanā (101.—107. p.) un preču sūtījumu pārvadāšanā uz pārvadājuma līguma pamata (108.—112. p.). Tā tad, dzelzceļu atbildība par nodarītiem materiāliem zaudējumiem ārpus (pārvadājuma) līgumiem nokārtojama uz vispārēja pamata pēc civīllikuma. Sakarā ar to, L. dzelzc. likuma 137. p., kas tāpat kā arī Kr. dzelzc. nolik. 136. p. paredz 1 gada noilguma aprēķinu, gan runā par prasību noilgumu, kuras ceļas sakarā ar bagāžas un preču pārvadāšanas līgumiem (1.—6. pk.) un no zaudējumiem nāves vai veselības bojājumu dēļ (7. pk., kas tieši atsaucas uz 97. pk.), bet nemaz neparedz noilguma aprēķinu prasībās par materiālo zaudējumu atlīdzību, kas ceļas kaut arī sakarā ar dzelzceļa ekspluatāciju, bet tomēr ārpus līguma. Tāpēc, arī pastāvot spēkā L. dzelzceļa likumam, pilnā mērā piemērojama konstanta tiesu prakse līdzīgās lietās, kas bija izcēlušies, kad vēl bija spēkā Kr. dzelzc. nolikums. Šajā ziņā Senāts noteikti paskaidrojis, ka tamlīdzīgas prasības lietas, un līdz ar to arī jautājums par noilguma laiku, apspriežams uz vispārēja pamata pēc civīllikumiem (Senāta 25./402.; 31./104. u. c. spried. un Kr. Senāta 86./113.; 04./3.; 86. spried.). Tieši uz civīllikumiem prasītājs šajā lietā pamato savu prasību, līdz ar to gan uzņemoties pierādīt taisni atbildētājas vainu (CL. 3444. p.) kurpretim, ja prasība būtu pamatota uz Dzelzc. lik., tad dzelzceļiem savukārt būtu — ekskulpācijas veidā — jāpierāda tādu apstākļu esamība, kas atsvabinātu viņu no atbildības (Dzelzc. lik. 97. p. 2. pk., 114., 115. p.). Tādējādi atbildētājai nav tiesības šajā lietā atsaukties uz saīsinātu prasības noilgumu. Pretēji atbildētājas domām, no tā, ka prasītājs prasību cēlis pret Dzelzceļu virsvaldi, bet ne pret vainīgiem ierēdņiem, nemaz neizriet, ka prasītājs nebūtu domājis celt civīltiesisku prasību, jo arī pēc civīllikumiem uzņēmējs atbild par saviem kalpotājiem (CL. 3288., 3447., 4236., 4260. p.). Jautājumā par vainu, apgabaltiesa, pievienojoties miertiesneša sprieduma motīviem, konstatējusi, ka atbildētāja ir vainīga ar to, ka tā atļauj satiksmi pār sliedēm, negādājot par varbūtējo sadursmju

novēršanu vagonu sastāva manevrēšanas gadījumos. Otrkārt apgabaltiesa atradusi arī par nepierādītu, ka pats prasītājs būtu vainojams neuzmanībā. Šādi apgabaltiesas konstatējumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuros tā apstrīd aprādīto konstatējumu pareizību pēc būtības. Tāpat nav kasācijas kārtībā pārbaudāms apgabaltiesas atzinums par nopratināto liecinieku liecību ticamību un nozīmi; apgabaltiesa noteikti paskaidrojusi, kādēļ nav ņemama vērā liecinieku Upmaļa, Kalniņa un Frīdenberga liecības. Beidzot nav arī pārbaudāms kasācijas kārtībā apgabaltiesas atzinums par prasības apmēru saskaņā ar liecinieka Tumašuna liecību.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Dzelzceļu virsvaldes pārstāvja Alfrēda Ruka kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

50. 1933. g. 26. oktobrī. Frīdricha Lāča pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša lūgums atcelt Jelgavas apgabaltiesas spriedumu Frīdricha Lāča prasībā pret Tērvetes pagasta s-bu un Annu Lācis. (L. № 939.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors R. Alksnis.

Ievērojot: 1) ka apgabaltiesa prasību atraidījusi, starp citu, aiz tā iemesla, ka prasītājam kā Annas Lācis dēlam sava māte jāuzturot vienam pašam, jo sociālās apgādības iestādei nav jāpārliecinās par visu bērnu pienākumiem un nav jāprasa mātei uzturs no visiem bērniem, tāpat sociālās apgādības iestādei neesot pat iespējams zināt, cik apgādājamam esot bērnu; 2) ka pareizs ir gan apgabaltiesas uzskats, ka prasītājam jāpiedalās mātes uzturēšanā, bet no tā vēl neizriet, ka prasītājam vienam pašam jāgādā par mātes uzturu; saskaņā ar CL. 209. p. 2. d. (1928. g. redakcijā) pienākums uzturēt vecākus gulstas uz visiem bērniem līdzīgās daļās un tikai saskaņā ar šā panta (209.) pēdējo daļu tajā gadījumā, kad bērnu mantas stāvoklis ir nevienāds, tiesa var noteikt viņu apgādāšanas dalības apmēru samērā ar katra bērna līdzekļiem. Tādēļ prasītājam varētu uzlikt pienākumu apgādāt viņa māti vienam pašam tikai tajā gadījumā, *ja pēc tiesas konstatējuma pārējie Annas Lācis bērni nebūtu spējīgi piedalīties* mātes uzturēšanā; šādus apstākļus apgabaltiesa savā spriedumā tomēr nav konstatējusi; arī likuma par sociālo apgādību (Lkr. 28/73) 4. p. norāda, ka tuvinieku pienākums un tiesības nosaka attiecīgie civillikumi; tā tad CL. 209. p. (1928. g. redakcijā) ir saistošs arī sociālās apgādības iestādei un pēdējai nevar piederēt lielākas tiesības nekā pašai apgādājamai personai; ja arī sociālās apgādības iestādei pārvaldes kārtībā nav iespējams katrā gadījumā pārbaudīt un noskaidrot cik apgādājamai personai ir bērnu, tad tomēr tiesai, kur tiek izšķirts jau prasības kārtībā (lik. par soc. apgādību 4. p. beigās) jautājums par tuvinieku apgādāšanas pienākumiem, šie pienākumi arī ir jānoskaidro, saskaņā ar attiecīgo likumu noteikumiem; tādējādi atzīstot, ka prasītājam vienam pašam jāuztur viņa māte Anna Lācis, apgabaltiesa ir nepareizi iztulkojusi CL. 209. p. un lik. par soc. apgādību 4. p. un arī pielaidusi savā spriedumā motīvu nepareizību, ar ko pārkāpusi CPN. 196. p.; 3) ka jau šo pārkāpumu dēļ vien apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, kādēļ neielaižoties pārējo kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1931. g. 28. augusta spriedumu CL. 209. p., lik. par sociālo apgādību 4. p. un CPN. 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un šo lietu nodot izspriešanai no jauna tai pašai tiesai citā tiesnešu sastāvā.

51. 1933. g. 22. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par nepietiekoša zīmogsoda uzlikšanu Bēra Fradkina lietā ar Cilu Levenšteins-Burins, Ilgu Grīnvaldu, Dāvīdu Zekundi un akc. sab. „Laima". (L. № 941.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc rīkoj. par zīmognod. 48. p. 3. pk. zīmognodeva nomaksājama, starp citu, „uzlipinot zīmogmarkas". Tomēr, kā redzams no 90. p., bez markas uzlipināšanas, prasāms vēl, ka markas tiktu „dzēstas pienācīgā kārtībā", jo nedzēstas markas skaitās par nenomaksātām, par ko tad akta daļībniekiem uzliekams zīmogsods. Pie tam 90. pantā nekas nav teikts, ka no zīmogsoda būtu atvelkama nepareizi dzēsta zīmognodeva. Tikai uz 1932. g. 5. janvāŗa rīkojuma papildinājuma (Lkr. 2) pamata, kas šajā lietā nav piemērojams, no soda summas atvelk arī nepareizi dzēsto zīmognodevu.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa, atvelkot no soda summas nepareizi dzēstās markas 90 sant. vērtībā, pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 90. p., kā arī CPN. 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 26. augusta / 2. septembŗa lēmumu rīkoj. par zīmognod. 90. p., CPN. 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

52. 1933. g. 27. oktobrī. Viktora Lazdiņa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Viktora Lazdiņa prasībā pret Antonu Filingeru un atbildētāja Antona Filingera paskaidrojums. (L. № 962.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa, konstatējot, ka prasītājs no atbildētāja pieņemts izmēģināšanai par sētnieku un atlaists kā nederīgs, atraidījusi prasību, kuŗā prasītājs lūdzis piedzīt viņam par labu no atbildētāja Ls 118 par atlaišanu bez iepriekšējas uzteikšanas.

Prasītāja kasācijas sūdzība nepelna ievērību. Ja darba devējs pieņem darbinieku vai kalpotāju izmēģināšanai, tad līguma spēks nostādīts atkarībā no atliekošā nosacījuma, kas pastāv iekš tā, vai darba devējs darbinieka vai kalpotāja darbu atzīs par nederīgu sev, pie kam darba novērtējums pilnīgi atkarājas no darba devēja ieskata un tiesas ceļā nav pārbaudāms. Prasītājs neapgalvo, ka prāvnieki būtu norunājuši kādu termiņu darba devēja atsauksmei, un arī neapgalvo, ka šajā ziņā pastāvētu kāda paraša, tāpat prasītājs neapgalvo, ka darba devējs klusējot būtu atzinis prasītāju par derīgu un iestājies ar viņu galīga līguma attiecībās. Šādos apstākļos jāatzīst, ka ar momentu, kad prasītājs atlaists kā nederīgs, bija iestājies CL. 3172. panta piemērošanas priekšnoteikums, t. i. prāvnieku līgums bija uzskatāms it kā pavisam nenoslēgts un tādēļ darba ņēmējam arī nevarēja rasties tiesība prasīt no atbildētāja atlīdzību par atlaišanu bez iepriekšējas uzteikšanas.

Ievērojot, ka prasība jau aiz šā iemesla bija atraidāma, Senāts neatrod par vajadzīgu apstāties pie prasītāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš apstrīd apgabaltiesas motīvējumu par to, ka atbildētājam bijis iemesls atlaist prasītāju arī saskaņā ar CL. 4219. un 41891. p. bez iepriekšējas uzteikšanas.

Atrodot tādēļ, ka prasītāja kasācijas sūdzībā, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Viktora Lazdiņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības.

53. 1933. g. 27. oktobrī. Zentas Bērziņš un Emilijas Apīnis lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Emilijas Apīnis un Zentas Bērziņš prasībā pret Jāni Vanagu. (L. № 973.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. F. Konrādi; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, nākot pie atzinuma, ka visus pārbūves darbus sakarā ar strīda nama pievienošanu pilsētas kanālizācijas tīklam ir iespējams izdarīt arī īrniekiem telpas lietojot, ir atraidījusi prasību par īrnieku izlikšanu no dzīvokļa, noraidot arī prasītāju lūgumu par jaunas ekspertīzes izdarīšanu. Tāpat apgabaltiesa atraidījusi prasības daļu par īres maksas piedzīšanu, jo īres maksa no atbildētāja neesot pieprasīta.

Senāts jau ir paskaidrojis (Sen. CKD. 32./948), ka namsaimniekam, kas izdara pieslēgumu pilsētas kanālizācijai, nevar liegt tiesību pieturēties pie labierīcību ziņā labāka būvprojekta, un viņš nav spiests atsevišķu īrnieku intereses dēļ pārbūves taisīt pēc minimālā labuma projekta (p. piem., ar kopējiem klozetiem koridoros) vai ievērojami sadārdzināt būvprojektu. Bet konkrētā gadījumā prasītāji pat nemēģina apgalvot, ka tas būvprojekts, uz kura pamata viņi prasa īrnieku izlikšanu, ir vienīgi iespējamais projekts labierīcības ziņā, un ka tas projekts, kādu liek priekšā eksperti sava atzinuma 5. punktā, būtu minimālā labuma projekts, kas uzspiestu mājai nesanitāru un nesociālu kārtību. Tāpat jautājumā par kanālizācijas darbu sadārdzināšanos eksperti ir devuši paskaidrojumu, ka viņu atzinuma 5. punktā aprādītais projekts nesadārdzinātu darbus. Tādējādi ekspertu atzinums nemaz nesatur nekādas neskaidrības vai nepilnības, bet ja prasītāji nav ar to mierā, tad acīmredzot aiz tā maldīgā uzskata, ka jārēķinājas vienīgi ar to būvprojektu, kas atrodas lietā, un it kā taisni tādēļ, ka tas ir apstiprināts no būvvaldes. Prasītāji paši atzīst, ka ir iespējami daudzi kanālizācijas pieslēgšanas varianti, un pat nemēģina apgalvot, ka tie nedabūtu būvvaldes apstiprinājumu, ja būtu sastādīti saskaņā ar būvnoteikumiem. Tādos apstākļos, izejot no tā, ka lūgums par papildu ekspertīzi uzstādīts vienīgi sakarā ar prasītāju ciešu pieturēšanos pie sava būvprojekta, bet ka par lietā izspriežamiem jautājumiem par telpu atbrīvošanu jau izdarītā ekspertīze ir devusi pietiekošu atbildi, apgabaltiesa varēja jaunas ekspertīzes izdarīšanu atrast par lieku, un ar to atkrīt visi apcerējumi, kas minēti kasācijas sūdzības 1. punktā. Tāpat nepelna ievērību kasācijas sūdzības 2. punktā minētais aizrādījums, it kā tiesa nedevusi prasītājai Apīnis vārdu paskaidrojumu došanai, jo attiecīgais protokols par to nesatur nekādas atzīmes, un prasītāja pat neapgalvo, ka būtu taisījusi piezīmi protokolā, un to tiesa nebūtu ievērojusi.

Turpretim pelna ievērību aizrādījums kasācijas sūdzības 3. punktā par to, ka tiesa nepamatoti noraidījusi prasību par īres naudu. Prasītāji apgalvo, ka atbildētājam īre jāmaksā praenumerando Ls 12 katra mēneša pirmā datumā un šādu līgumu atbildētājs ir atzinis īres valdes sēdē, neapstrīdot apgalvojumu par īres parādu no 1. aprīļa 1931. g. Tādēļ uz prasības iesniegšanas momentu (14. aprīli 1931. g.) atbildētājs jau bija parādā īres naudu no 1. aprīļa 1931. g. Īpaša atgādinājuma nokavējums pēc lik. par telpu īri 32. p. 1. pk. gan vajadzīgs, lai izīrētājs iegūtu tiesību prasīt īrnieka izlikšanu, bet īres naudas piespriešanai tāds atgādinājums nav vajadzīgs, un maksāšanas nokavējums iestājas uz vispārēja pamata ar maksāšanas termiņa palaišanu (CL. 3306. p. 3. pkts). Rīkojoties pretēji tam, un atraidot prasību par nokavēto īres maksu no 1. aprīļa 1931. g. it kā īpaša atgādinājuma iztrūkuma dēļ, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā motivēšanas nepareizību, pārkāpjot CPN. 196. (142.) p.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā daļā par īres parāda noraidīšanu, bet pārējā daļā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 29. septembra spriedumu daļā par īres parāda noraidīšanu atcelt CPN. 196. (142.) p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna šajā daļā citā tiesnešu sastāvā; pārējā daļā prasītāju Zentas Bērziņš un Emilijas Apīnis kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

54. 1933. g. 22. novembrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par atsavināšanas nodevas aprēķināšanu Joseļa un Sprinces Ābrāmoviču nekustamas mantas dalīšanas lietā un Joseļa un Sprinces Ābrāmoviču paskaidrojums. (L. № 1026.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Ievērojot: 1) ka atsavināšanas nodoklis ņemams tikai pie nekustamas mantas pārejas no vienas personas uz otru īpašumā pret atlīdzību (Nod. nolik. 235. p. 1903. g.

izd.); 2) ka turpretim uz dalīšanas līguma pamata nenotiek kopējās nekustamās mantas pāreja īpašumā no vienas personas uz otru, jo ar dalīšanu īpašuma tiesības netiek nodotas, bet gan tikai noteikti nozīmētas tās daļas, kuras katram dalībniekam jau piederējušas, kā uz to taisni bija aizrādījis Kr. Sen. Apv. sapulces 1911. g. 35. lēmums, uz kuru atsaucas pats Nodokļu departaments savā lēmumā; 3) ka pie tam nemaz nekrīt svarā, kādējādi un uz kāda pamata starp vairākiem līdzīpašniekiem bija nodibinājies līdzīpašums; sadalīšanas vai atdalīšanas jēdziens nemaz neatkarājas no tā, vai līdzīpašums nodibinājies uz kopējām mantošanas tiesībām un vai līdzīpašnieki būtu taisni līdzmantinieki; jo mazāk tam ir nozīme no privātlikuma viedokļa, resp. no Latvijas Baltijas daļā spēkā esošo civīlprocesa likuma viedokļa pēc kuriem dalīšanas kārtība (CPN. 2024. u. turpm. p.) piemērojama netikvien mantojuma dalīšanai (kā pēc CPN. 1409. u. turpm. p.), bet visu veidu kopējo mantību dalīšanas kārtībai (CPN. 2029. p.); 4) ka tāpēc Nod. nolik. 235. p., kurš kā fiskāla likuma noteikums nav paplašināti tulkojams, nav attiecināms uz nekustamas mantas pārēju ar dalīšanas līgumu; izņēmumu varētu pielaist tikai tad, ja zem dalīšanas līguma segas būtu domāts apiet nodokļu likumu, lai izvairītos no nodokļu samaksāšanas; tomēr šāds kontrahenta nolūks būtu sevišķi jāpierāda sakarā ar katra konkrētā gadījuma apstākļiem; kā tāda simulatīva līguma piemēru Kr. Senāts, augšā aprādītā lēmumā, min, kad īpašnieks pārdod niecīgu ideālu daļu savā nekustamā mantā un tad, zem dalīšanas līguma segas, nodod pircējam pārējo daļu (sk. arī Sen. 29 1659.); tomēr runā esošā gadījumā nedz Nodokļu departaments, nedz Tiesu palāta neaizrāda uz apspriežamā dalīšanas līguma simulatīvo raksturu (Sen. spried. 33. 1120.); 5) ka tādējādi Tiesu palāta nepiemērojot dalīšanas līgumam 235. p., nav likumu pārkāpusi, kādēļ Nodokļu departamenta kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības.

55. 1933. g. 15. decembrī. Ata Ķeniņa pilnvarnieka zv. adv. V. Dāles un Jāņa Purgaļa lūgumi atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Jāņa Purgaļa prasībā pret Ati Ķeniņu un pēdējā pretprasība. (L. № 1030.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis atbildētāja un pretprasītāja pilnvarnieka zv. adv. Dāles paskaidrojumus, Senāts atrod: apgabaltiesa, pievienojoties Īres valdes sprieduma motīviem, atzinusi, ka, ja īrnieks labprātīgi samaksājis apkurināšanas naudu un no viņa rīcības izriet, ka viņš negribot celt strīdu, un skaitot darījumu par galīgi nokārtotu, tad arī vēlāk nevarot prasīt atpakaļ samaksāto; pretējais viedoklis radītu neskaidrību, jo neviens namsaimnieks vispār (un dažreiz arī īrnieki) nezinātu savu pasīvu, kādas neskaidrības un juku radīšana neatbilstot lik. par telpu īri nolūkam un mērķim. Pēc lik. par telpu īri 46. panta izpratnes īrniekam esot tiesība prasīt galīgu norēķināšanos tikai par notecējušo apkurināšanas sezonu, bet nevis par iepriekšējiem gadiem, par kuriem norēķināšanās uzskatāma par izbeigtu no tā momenta, kad īrnieks pieņēmis namsaimnieka noteikumu par nākošo apkurināšanas sezonu. Konstatējot, ka konkrētā gadījumā atbildētājs no gada gadā pieņēmis namsaimnieka apkurināšanas noteikumus, neceļot nekādu strīdu par agrākiem maksājumiem, apgabaltiesa atzinusi, ka namsaimniekam bijis pamats domāt un, acīmredzot, tas bijis toreiz arī atbildētāja nolūks, skaitīt maksājumus par galigi nokārtotiem. Visi minētie apgabaltiesas lēmumi un atzinumi atzīstami par pilnīgi pareiziem un saskanošiem ar lik. par telpu īri izpratni un CL. 2939. p. noteikumiem, ka gribas izteikumu var izdarīt arī ar konkludentu rīcību, kuŗa konkrētā gadījumā augšā minētā nozīmē no atbildētāja puses notikusi ar to, ka viņš no gada gadā pieņēmis apkurināšanas noteikumus, neprotestējot pret apkurināšanas maksas apmēru iepriekšējos gados. Tādēļ jāatzīst par pareizu arī tālākais apgabaltiesas atzinums, ka atbildētājs nevar ar it kā pārmaksāto iepriekšējos gados apkurināšanas uaksu kompensēt to apkurināšanas naudu, kuŗa no viņa prasītājam pienācās saņemt

1931. g. 1. janvārī un kuŗas nemaksa, starp citu, uzdota kā atbildētāja izlikšanas iemesls. Tie paši apsvērumi attiecīgi piemērojami arī iepriekšējos gados izdarītem maksājumiem par lifta lietošanu. Ar sacīto atkrīt visi atbildētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos viņš cenšas pierādīt savas tiesības uz kompensāciju augšā aprādītā nozīmē. Pretēji atbildētāja domām, apgabaltiesas uzskats nemaz nerunā pretim Senāta spriedumam Alkšņa-Hiršberg lietā, pēc kuŗa ir iespējams tāds maksājums par apkurināšanu, kādu atbildētājs pēc sava aprēķina atrod par piemērotu. No šā paša sprieduma tomēr izriet (sk. Sen. CKD. 32./796.), ka gadījumā, ja šis atbildētāja aprēķins — kā konkrētā lietā — izrādās par nepamatotu, tad viņš riskē ar no tā izrietošām nelabvēlīgām sekām, t. i. ar izlikšanu. Atbildētāja aizrādījums, ka apgabaltiesa neesot apspriedusi atbildētāja šajā sakarā aprādītos paskaidrojumus viņa apellācijas sūdzībā, Senātā nav ievērojams, jo atbildētājs konkrēti neaizrāda, kādus īsti priekš lietas relevantus atbildētāja paskaidrojumus tiesa nebūtu apsvērusi. Saskaņā ar izteikto, norēķini par apkurināšanas izdevumiem iepriekšējos gados šajā lietā nekrīt svarā, kādēļ apgabaltiesai nebija iemesla šo norēķinu neiesniegšanu no prasītāja puses apskatīt no CPN. 532. (444.) panta viedokļa. Uz to, it kā Īres valde, piešķiŗot atbildētājam tiesību norēķināties pēc sezonas beigām par 1930./31. g. sezonu, esot spriedusi par to, par ko viņa neesot lūgta, atbildētāja aizrāda pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ šis aizrādījums Senātā nemaz nav apsveŗams.

Aiz aprādītiem iemesliem atbildētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma. Tāpat atraidāma arī prasītāja pretkasācijas sūdzība, kuŗa izsmeļas ar aizrādījumu, it kā apgabaltiesa neesot motīvējusi, kāpēc viņa atstājusi bez ievērības viņa apellācijas sūdzību par lifta lietošanas maksu. Šis prasītāja paskaidrojums ir nepamatots, jo apgabaltiesa atzinusi par pareizu īres valdes uzskatu, ka īres maksā ietilpst arī atlīdzība par lifta lietošanu, kādu uzskatu prasītājs pat nemēģina atspēkot.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Ata Ķeniņa pilnvarnieka zv. adv. Dāles kasācijas sūdzību un Jāņa Purgaļa pretkasāciju, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības.

56. 1933. g. 22. novembri. Urzulas Ljačinskis lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Urzulas Ljačinskis prasībā pret Vladislavu Bružu. (L. № 1054.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, konstatējot, ka sētnieka dzīvoklim pieprasītās telpas ir veikals ar piederošu pie tā dzīvokli, atzinusi, ka namsaimnieks varētu prasīt atbildetāja izlikšanu vienīgi tad, ja telpas būtu vajadzīgas vai nu tam pašam mērķim, kādam tās lieto īrnieks, vai kādām citām ne dzīvokļa vajadzībām, t. i. izīrētāja vajadzībai ir jābūt adekvātai īrnieka vajadzībām, kādēļ, atrodot, ka atbildētājs lieto telpas veikala vajadzībām, bet sētniekam ir vajadzīgs dzīvoklis, apgabaltiesa ir atraidījusi prasību par izlikšanu. Šāds apgabaltiesas uzskats nav atzīstams par pareizu konkrētā gadījumā. Senāts jau ir paskaidrojis, ka ja namsaimniekam ir vajadzīgs dzīvoklis, tad nekrīt svarā, kādam nolūkam īrnieks telpas lietojis: dzīvoklim, vai veikalam, vai abām vajadzībām kopīgi; izīrētājs tādā gadījumā var prasīt īrnieka ieņemto telpu atbrīvošanu izīrētāja dzīvoklim neatkarīgi no šo telpu lietošanas veida no īrnieka puses (Sen. CKD. 30./567.). Tāpat Senāts ir aizrādījis, ka likums neierobežo namsaimnieku telpu brīvā izvēlē, ja namā nav konkrēti fiksēts sētnieka dzīvoklis, un nepadod tiesas pārbaudīšanai jautājumu par to, kādas telpas namā ir piemērotas sētnieka vajadzībām (Sen. CKD. 31./1314). Tā tad namsaimnieks var brīvi izvēlēties (ar lik. par telpu īri 32. p. 2. piez. ierobežojumiem) telpas, ja tās viņam vajadzīgas dzīvoklim uz lik. par telpu īri 32. p. 7. vai 8. pkta pamata, un šāda izvēle nav atkarīga no telpu lietošanas veida no īrnieka puses. Šādam uzskatam nerunā pretim apgabaltiesas minētais Senāta spriedums 26./235. Alkšņu u. c. lietā pret Michelsonu, jo tajā spriedumā Senāts gan runā par izīrētāja un īrnieka adekvātām vajadzībām, bet vienīgi tajā nozīmē,

ka jāuzsveŗ absolūta priekšrocība dzīvokļa vajadzības momentam, un namsaimnieks varētu gan pieprasīt īrnieka dzīvokli savam dzīvoklim, vai veikala telpas savam veikalam, bet nevarētu pieprasīt īrnieka dzīvokli savam veikalam. Konkrētā gadījumā atbildētāja ieņemtās telpas pieprasītas sētnieka dzīvoklim, un sētnieka vajadzību namā apgabaltiesa neapšauba, tāpat kā nekonstatē namā jau fiksētu sētnieka dzīvokli, kādēļ prasītājam taisni piederēja telpu brīva izvēle, neatkarīgi no tā, kādam nolūkam atbildētājs telpas lieto.

Nākot pie pretēja atzinuma, apgabaltiesa ir pielaidusi savā spriedumā motīvēšanas nepareizību, pārkāpjot ar to CPN. 196. p.

Atrodot tādēļ, ka CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ apgabaltiesas spriedums nav uzturams spēkā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 14. novembŗa spriedumu atcelt CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ un lietu nodot tai pašai tiesai izspriešanai no jauna citā tiesnešu sastāvā.

57. 1933. g. 22. novembrī. Leonīda Ostrouchova pilnvarnieka zv. adv. P. Sīversa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Jūlijas Ludvigs un Kristiana Kimmeļa prasībā pret Leonīdu Ostrouchovu. (L. № 1055.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: apgabaltiesa, pievienojoties īres valdes sprieduma motīviem, ir apmierinājusi prasību par izlikšanu uz tā pamata: a) ka ir pierādīta prasītāja Kimmeļa patiesa vajadzība pēc dzīvokļa savā namā; b) ka 6. dzīvoklis ir atbrīvojies citā hipotēkāriskā vienībā, par kuŗu prasītājam Kimmelim nebija rīcības tiesības, bet prasītāja namā Rūpniecības ielā 1 nav bijis brīva dzīvokļa; c) ka prasība nav uzskatāma par priekšlaicīgu, it kā aiz tā uzdotā iemesla, ka prasītājs bijis ar mieru atstāt dzīvokli atbildētājam līdz 1931. g. 1. septembrim.

Pretēji atbildētāja domām, apgabaltiesa varēja noraidīt iebildumu, ka uz divām hipotēkāriskām vienībām būvtechniskā ziņā savienoti uzcelti nami būtu jāuzskata par juridiski nedalāmu vienību, kuŗā katram atsevišķās hipotēkāriskās vienības īpašniekam piederētu uz visu namu kopību izīrētāja tiesības lik. par telpu īri 32. p. nozīmē, jo tāds viedoklis runātu pretim kā CL. 811., 812. p., tā arī noteikumiem par īpašnieka ekskluzīvām tiesībām vienam pašam lietot savu mantu (CL. 873., 874. p.), kuŗa, kā atsevišķa hipotēkāriska vienība, taisni neietilpst it kā kādā kopīpašumā (Sal. CL. 927. p. 1. piezīmi). Tādēļ tiesa varēja arī neielaisties namu apskatē uz vietas un aprādītā jautājumā varēja izšķirties vienīgi uz zemes grāmatu datu un liec. Seikala izteikumu pamata. Konstatējot, ka 6. dzīvoklis, par kuŗu liecinājis liec. Bogdanovičs, neietilpst prasītājam piederošā hipotēkāriskā vienībā, tiesa varēja atrast atbildētāja atsaukšanos uz šādu it kā atbrīvojušos dzīvokli par irrelevantu lietā. Jautājumā par prasības priekšlaicību tiesa ir paskaidrojusi, ka prasītāja piekrišana atstāt atbildētājam dzīvokli līdz 1931. g. 1. septembrim ir dota vienīgi ar nosacījumu par paraksta došanu, kādam atkrītot, nebija vairs nozīmes piekrišanai, un šādu paskaidrojumu pareizību neatspēko kasācijas sūdzībā šajā ziņā minētie apcerējumi. Ar to atkrīt visi aizrādījumi kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Leonīda Ostrouchova pilnvarnieka zv. adv. P. Sīversa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

58. 1933. g. 15. decembrī. Natalijas-Marijas Spalveters pilnvarnieka zv. adv. J. Tumbila lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Natalijas-Marijas Spalveters prasībā pret Rūdolfu Spalveteri. (L. № 1091.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa atraidījusi prasītājas, kā atbildētāja šķirtās sievas, alimentu prasību, atrodot, ka šķirta sieva uz lik. par laul. 60. panta pamata varot prasīt

uzturu no vīra, ja viņa trūcīga, kas konkrētā gadījumā neesot pierādīts, jo prasītāja strādājot kā kalpone Rīgā un pelnot pie visa brīva Ls 10 mēnesī. Šāds apgabaltiesas motīvējums nav pareizs, jo, lai spriestu par sievas trūcīgumu (tāpat kā par alimentu apmēru), tiesai jāņem vērā un jāapspriež vīra sabiedriskais stāvoklis un viņa materiālie līdzekļi, atkarībā no kuŗiem tad arī izšķiŗami jautājumi, vai sieva atzīstama par trūcīgu lik. par laulību 60. p. nozīmē un vai viņai pienākas alimenti un kādā apmērā (sk. Sen. CKD. 25./46., 33./914.). Konkrētā lietā prasītāja otrā instancē noteikti aizstāvējusi to viedokli, ka salīdzinot prasītājas stāvokli ar atbildētāja, kā patstāvīga lauksaimnieka stāvokli, viņa uzskatāma par trūcīgu, neskatoties uz to, ka viņa pelna augšā mīnēto kalpones algu; šo prasītājas aizrādījumu apgabaltiesa tomēr pat nav apsvērusi.

Atrodot, ka apgabaltiesa tādējādi pielaidusi motīvēšanas nepilnību un ar to CPN. 181., 196. panta pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums nav atstājams spēkā, Senāts, nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1931. g. 20. novembŗa spriedumu atcelt CPN. 181., 196. panta pārkāpumu dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

59. 1933. g. 14. decembrī. Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. A. Lavrentjeva, Ernesta Kiršfelda pilnvarnieka zv. adv. E. Grīnberga un Jēkaba Pužaka, Viktora Veidemaņa u. c. pilnvarnieka zv. adv. J. Ķuža lūgumi atcelt Tiesu palātas spriedumu Jēkaba Pužaka, Viktora Veidemaņa prasībā pret Ernestu Kiršfeldu un Finanču ministriju. (L. № 1407.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis atbildētājas Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva un prasītāju pilnvarnieka zv. adv. Ķuža paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas aprādīto datu un it sevišķi uz izmeklēšanas kollēģijas 1927. g. 15. janvāŗa lēmuma pamata un aiz viņas paskaidrotiem iemesliem, kā arī apsveŗot lietā noprātināto liecinieku uzticamību un viņu doto liecību ticamību, nozīmi un saturu, nākusi pie atzinumiem: 1) ka sadursmē pirmā kārtā vainīgs „Hidrografa" kapteiņa v. i. Kiršfelds, bet 2) ka zināma vaina krīt arī uz velkoņa „Vija" kapteini, kas pārkāpis obligātoriskos noteikumus, nedodot signālu. Šādi Tiesu palātas atzinumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībās, kuŗos tie apstrīd aprādīto Tiesu palātas atzinumu pareizību pēc būtības, un kuŗos atbildētāji uzsveŗ, ka sadursme esot notikusi aiz prasītāju burenieka kapteiņa vainas vien, resp. paša brauciena piederuma (tauvas) nederīguma dēļ. Atkrīt arī atbildētāju paskaidrojumi, kuŗos tie apstrīd Tiesu palātas apsvērumus par iemesliem, kādēļ viņa vienas grupas liecinieku liecībām piešķīrusi priekšrocību pret otrām. Jautājumā par vainas sadalīšanu un sekām Tiesu palāta pareizi nav likusi vadīties no Kr. tirdzn. nolik. 475. p., pēc kuŗa cietušā kuģa vadītājam, prasot atlīdzību, vispirms būtu jāsniedz no savas puses ekskulpācijas pierādījums. Nerunājot nemaz par to, ka vispār Kr. tirdzn. lik. visumā nav spēkā Latvijā, izņemot Latgali (Sk. Senāta spried. 27./52.; 28./799.; Cvingmaņa spried. krāj. 8, 1616; 7, 1405; Kr. Sen. spried. Saara l. 1894. g. № 3890, pēc Bukovska komm. II 1865. lpp., lit. „Л"), it sevišķi Kr. tirdzn. nolikumā paredzētie noteikumi par kuģa sadursmi nav tieši attiecināmi uz Latviju. Finanču ministrijas minētais 1842. g. 14. decembŗa likums (kr. lik. kop. 16331), kas iegājis Kr. tirdzn. nolik. 498. p. piezīmē, tieši nosaka, ka lietās par kroņa jūŗas kuģu sadursmi ar privātiem kuģiem līdz Baltijas zemju tirdzniecības likumu pārlūkošanai (до пересмотра торговых законов Прибалтийскаго края) jāvadās — kā agrāk — no vietējiem noteikumiem un tiesībām (tā tad nevis tikai no „likumiem" vien, kā nepareizi apgalvo Finanču ministrija), cik tālu tie nav atcelti ar sevišķiem noteikumiem vai ukaziem u. t. t., Tā tad šajās lietās un jo vairāk lietās par privātu kuģu sadursmi savā starpā, jāpiemēro pirmā kārtā vietējie noteikumi un tiesības, to starpā, saprotams, arī ieradumu tiesības un ieradumi, par kuŗiem liecina tiesu

prakse un statūti (tiesību grāmatas), to starpā arī Rīgas pilsētas statūti un tiesības (Gasmaņa un Nolkena paskaidrojumi pie CPN. 1805. p. 19. p. [261. lpp. ar piez.], kur Rīgas statūti minēti pirmā rindā kā „действующие во всех городах Лифл. и Курл. губ.“). Šajā ziņā minētā grāmata „Rīgas pilsētas statūti un tiesības“ (Der Stadt Riga Statuten und Rechte 1673. g.) V grām. 5. titul. 3. § nosaka: „So ein Schiff unversehens auf das das andere segelt oder treibet, es sei Tag oder Nacht un thate dem andern Schaden, dasselbe soll dem andern den Schaden gelten, oder schwören, dass es ohne Schuld geschehen sei, als dann den halben Schaden tragen“. Tā tad, pēc minētās tiesību grāmatas, uzskrējušam kuģim katrā ziņā jāatlīdzina zaudējumi (kaut arī vienā pusdaļā) cietušam, bez tā, ka uzskrējušam kuģim būtu iepriekš no sevis jāpierāda sava ekskulpācija. Jāpiezīmē, ka arī vietējā prakse kuģu sadursmes lietās tieši atsaucas uz minēto 3. § (sk. Cvingmaņa spried. krāj. VI. № 1227, 435. lpp). Katrā ziņā, Kr. tirdzn. nolik. 475. p., kā arī pārējie panti par kuģu sadursmi uzskatāmi par atceltiem un atkritušiem jau krievu laikā ar to, ka Krievija bija pievienojusies Briseles 1910. g. 23. sept. konvencijai par glābšanu jūrās, ar savu 1913. g. 19. februāra likumu (Kr. lik. krāj. burtn. № 113). Uz šā pamata Tiesu palāta varēja no saviem minētiem atzinumiem nākt pie sava tālākā atzinuma par to, ka vainīgā kuģa „Hidrografs“ kapteinim, Kiršfeldam, un šā kuģa īpašniekam, Finanču ministrijai, jāatlīdzina zaudējumi cietušā burenieka „Magda“ īpašniekiem. Pretēji atbildētāju paskaidrojumiem viņu kasācijas sūdzībā, Tiesu palāta taisni rēķinājusies ar izmeklēšanas kollēģijas 1927. g. 15. janvāra lēmumu, noteikti uzsverot, ka tās lēmums ir saistošs civiltiesai un ka taisni tāpēc sadursmes apstākļu vēlreizēja pārbaudīšana nav pielaižama. Pamatojoties tieši uz minēto lēmumu un tājā aprādītiem apstākļiem un motīvem, Tiesu palāta arī nākusi pie atzinuma par atbildētāju pienākumu atlīdzināt prasītājiem nodarītos zaudējumus. Jautājumā par prasības apmēru, Tiesu palāta aprēķinājusi, uz viņas minēto datu pamata zaudējumu kopējo summu visumā, tāpat kā apgabaltiesa, samazinot tikai inventāru vērtības summu, t. i. izslēdzot no tās summu Ls 2500 (par inventāra daļu); uz šā pamata Tiesu palāta zaudējumu kopsummu noteikusi par Ls (8000+3410+4068) — Ls 15478. Šāds Tiesu palātas atzinums par zaudējumu kopējo apmēru attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Tādējādi Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētāju minētos likumus. Tomēr, Tiesu palāta atrod, ka šajā gadījumā atbildētājiem esot jāatbild prasītājiem tikai pusapmērā, un proti tāpēc, ka uz cietušā burenieka „Magda“ krītot līdzvaina (culpa mixta), pateicoties tam, ka starp velkoni „Vija“ un burenieku „Magda“ esot nodibinājusies „nautiska vienība“. Šāds Tiesu palātas tālākais atzinums nav atzīstams par pareizu. Hipotēze par velkoņa „nautisko vienību“ ar velkamo kuģi, pēc būtības nozīmētu it kā „atbildības vienību“ (Haftungseinheit), proti velkamā kuģa atbildību it kā par velkoņa vainu, t. i. par svešu vainu. Pamatot tādu atbildību par svešu vainu, tiesību zinātnei līdz šim nav izdevies. „Nautiska vienība“, uz ko jau aizrāda pats šās vienības apzīmējums, zīmējas īstenībā uz velkamā kuģa faktisko nautisko atkarību no velkoņa, bet ne uz juridisko problēmu par atbildību par svešu vainu. Tāpēc tiesai, atzīstot velkamā kuģa vainu, noteikti un katēgoriski jānoteic sevišķs un patstāvīgs tiesisks pamats, kādēļ un kādā ziņā konkrētā gadījumā velkoņa tauvā gājušais kuģis būtu atbildīgs par velkoņa pielaisto vainu. Tiesu palāta uz šādu pamatu neaizrāda. Tiesu palāta arī neatsaucas uz kādām vietējām ieraduma tiesībām vai parašām, kuras attaisnotu aprādīto, tauvā vilktā kuģa, t. i. burenieka „Magda“, paplašināto atbildību par velkoņa „Vija“ vainu runā esošā sadursmē ar „Hidrograf“; sk. Šaps (Schaps), Das deutsche Seerecht 2. izd. (1921.) komment. pie vācu HGB. pielik. pie 735. §, 1., 2., 12., 31. piezīme: (739., 745. lpp.). Ar to atkrīt Tiesu palātas atzinums par uz prasītāju burenieka „Magda“ it kā kritušo „culpa mixta“. Nenoteicot šā burenieka patstāvīgo vainu un nenoskaidrojot, uz kāda pamata tas atbildētu par svešu (t. i. velkoņa) vainu, Tiesu palāta pielaidusi sprieduma motīvu nepareizību un nepilnību. Tādēļ — prasītāju kasācijas sūdzībā — Tiesu palātas spriedums daļā attiecībā uz prasības vienā pusdaļā no summas Ls 15478 atceļams CP N.444., 816. p. pārkāpuma dēļ.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts nolemj: Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Lavrentjeva un Ernesta Kiršfelda pilnvarnieka zv. adv. Grīnberga kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības. Tiesu palātas 1931. g. 5. oktobŗa spriedumu Jēkaba Pužaka, Viktora Veidemaņa un Kārļa Vītola mantinieku kasācijas sūdzībā — atcelt daļā attiecībā uz prasības atraidīšanu vienā pusdaļā no summas Ls 15478, CPN. 444., 816. p. pārkāpumu dēļ un lietu šajā daļā nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

60. 1933. g. 27. aprīlī. Ēricha Šēnfelda lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par viņa neatsvabināšanu no tiesas nodokļa un zīmognodevas viņa prasības lietā pret Anfisu Krutovs. (L. № 1453.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Ievērojot: 1) ka Tiesu palāta atraidījusi prasītāja pārsūdzību par apgabaltiesas *lēmumu, ar kuŗu noraidīts prasītāja lūgums atsvabināt viņu no tiesas nodokļa samaksas* saskaņā ar CPN. 1004. (880[1].) p. 1. punktu, aiz tā iemesla, ka advokātam pienācīgā atlīdziba par konkrētas lietas izvešanu tiesu iestādēs neesot atzīstama par darba algu CPN. 404. (300[1].) p. piezīmē aprādītā nozīmē; 2) ka pretēji prasītāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā vienošanās starp advokātu un viņa klientu (pilnvaras devēju) par konkrētās lietas vešanu nav uzskatāma par personiska darba (pakalpojuma) līgumu CL. 4172. p. nozīmē, bet šāds līgums ir uzskatāms par pilnvarojuma līgumu (CL. 4363. p. piezīme); šāda līguma priekšmets ir juridisku pakalpojumu un aktu izpildīšana uz pilnvaras devēja rēķina, turpretim personiska darba līguma priekšmets ir faktisku pakalpojumu izpildīšana, kas pēc būtības ir darbs, un kā redzams no CL. 4173. p. 1. piezīmes, tad tāds līgums (personiska darba) attiecināms vienīgi: a) uz fiziska darba strādniekiem, b) saimnieciskiem darbiniekiem, un c) privātiem mācības spēkiem; ar to atkrīt visi prasītāja sūdzības iesniedzēja paskaidrojumi, ar kuŗiem tas cenšas pierādīt, ka noslēgtais starp advokātu un viņa klientu līgums par konkrētās lietas vešanu būtu atzīstams par personiska darba (pakalpojuma) līgumu; ja šajā lietā šādu līgumu Tiesu palāta kvalificējusi kā individuālu darba līgumu, tad tomēr šādai kvalifikācijai nav izšķiŗošas nozīmes, jo Tiesu palāta nākusi pie pareiza gala atzinuma, ka advokāta honorārs nav uzskatāms par darba algu; nevietā prasītājs atsaucas uz Senāta spriedumu no 1298. g. № 41, jo minētā lietā Senāts nemaz nav ņēmis stāvokli kā būtu kvalificējams līgums starp advokātu un viņa klientu par konkrētās lietas vešanu; 3) ka tādējādi prasītāja iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Ēricha Šēnfelda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

61. 1933. g. 15. jūnijā. Jāņa Galviņa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Jēkaba Dančauska nekustama īpašuma pārdošanu un Karlīnes Ziediņš paskaidrojums. (L. № 1485.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: 1) ka jautājumā par sūdzētāja, kā hipotēkāra kreditora, tiesībām paturēt immobili tā izsoles nenotikšanas dēļ, Tiesu palāta ir konstatējusi, ka visi piedzinēji šajā lietā bija tikai chirografāri kreditori, un ka tādēļ priekšrocības baudošo prasību summa aprēķināma uz Ls 30933,76, izejot no tā, ka chirografāriem piedzinējiem pretim jāierēķina šajā summā visas hipotēkas. Šāds Tiesu palātas v edoklis ir atzīstams par pareizu, jo katrs kreditors (neizņemot arī hipotēkāro kreditoru) viar paturēt immobili sev par to summu, no kuŗas izsole sākusies (CPN. 1316. [1880.] p.), bet šī summa nevar būt zemāka par to prasījumu summu, kas bauda priekšrocību vai prioritāti pret visām uz immobili vērstām piedziņām (CPN. 1293. [1871.] un 1326. [1885.] p.); jaunākais hipotēkārs nevar summu, par kuŗu viņš immobili patur, mākslīgi

samazināt, atsakoties no sava hipotēkāriskā prasījuma vienas daļas; tādēļ arī šajā gadījumā sūdzētājs, kā jaunākais hipotēkārs, varēja immobilu paturēt tikai par Ls 30933,76, kādēļ tiesa pareizi noraidījusi viņam tiesību paturēt immobili par Ls 20.000, ar to atkrīt sūdzētāja aizrādījumi kasācijas sūdzības 1. un 2. punktā; 2) ka, turpretim, jautājumā par 1931. g. 10. decembra cesijas raksta apmaksu ar zīmognodevu pēc rīk. par zīmognod. 39. p. 1. pk. ar 1% no akta summas, Tiesu palātas lēmums nav pareizs; kā to paskaidrojusi Senāta Apvienotā sapulce (1933. g. 14. februāra 95. spried.), paziņojums par izsolē iegūto tiesību uz nekustamu mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu pēc rīk. par zīmognod. 44. p. 7. pkta; atrodot, ka sods uzliekams par zīmognodevas nesamaksu pēc rīk. par zīmognod. 39. p. 1. pk., Tiesu palāta ir pārkāpusi rīk. par zīmognod. 44. p. 7. pk., 39. p. 1. pk. un CPN. 816. (711.) p.; 3) ka tādējādi Tiesu palātas lēmums daļā par zīmogsoda uzlikšanu nav uzturams spēkā rīk. par zīmognod. 44. p. 7. pk., 39. p. 1. pk. un CPN. 816. (711.) p. pārkāpuma dēļ, bet pārējā daļā sūdzētāja kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 3. marta lēmumu atcelt daļā par zīmogsodu uzlikšanu Jānim Galviņam un lietu nodot tai pašai tiesai izlemšanai šajā daļā no jauna citā tiesnešu sastāvā, pārējā daļā Jāņa Galviņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

62. 1933. g. 24. martā. Miķeļa Puriņa mant. masas aizgādņa Leo Svempa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jēkaba Starka prasībā pret mir. Miķeļa Puriņa mant. masu un prasītāja Jēkaba Starka paskaidrojums. (L. № 1502.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta uz viņas spriedumā minēto apsvērumu un aprādīto datu pamata konstatējusi, ka pēc noslēgtā starp Grietu Starks, dzim. Puriņš, un viņas tēvu Miķeli Puriņu līguma, Miķelis Puriņš atdevis lietošanā savai meitai Grietai visu savu mantu; rentes tiesības uz gruntsgabalu Solitūdē līdz ar ēkām un citu kustamu mantu, ar to noteikumu, ka meitai jādod tēvam un pamātei uzturs līdz to miršanai un ka pēc tēva nāves visa lietošanā nodotā mantība pāriet meitas Grietas īpašumā, un šādu līgumu Tiesu palāta atzinusi par līgumu sui generis, kas nav tieši paredzēts mūsu civīllikumos. Šādi Tiesu palātas konstatējumi par līguma saturu attiecas uz lietas faktisko pusi un nav pārbaudāmi kasācijas kārtībā un pareizi arī noslēgto līgumu Tiesu palāta kvalificējusi kā līgumu sui generis, jo tieši šādus līgumus mūsu civīllikumi neparedz; kā to jau paskaidrojis Senāts (CKD. spried. 26. 45.), tad līgums, kuŗā viens kontrahents (uztura ņēmējs) nodod otram kontrahentam (uztura devējam) savu mantu, kamēr pēdējais apņemas dot pirmajam mūža uzturu, pēc savas dabas līdzinas mūža rentes līgumam un ir pazīstams literātūrā un ārvalstu kodekos ar nosaukumu „alimentācijas līgums" (Verpfründungsvertrag), kuŗam, kā to jau minētā spriedumā aizrādījis Senāts, sevišķa forma nav vajadzīga; ar to atkrīt visi atbildētājas paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, ar kuŗiem tā apstrīd Tiesu palātas slēdziena pareizību un cenšas pierādīt, ka noslēgtā līgumā īstenībā esot divi līgumi: a) dāvinājums nāves gadījumā (donatio mortis causa), un b) līgums par mir. Miķeļa Puriņa mantas nodošanu viņa meitas Grietas lietošanā. Nepareizs ir atbildētāja uzskats, ka ir iespējams noslēgt tikai tāda tipa līgumus, kas tieši paredzēti mūsu civīllikumos, jo ikviena vairāku personu vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu, vai izbeigšanu uzliek šīm personām par pienākumu cieši izpildīt apsolīto, un ja par līguma ārējo formu, izņemot likumā tieši norādītus gadījumus, nepastāv sevišķi noteikumi, tad tā atkarājas no slēdzēju gribas (CL. 2993., 3105. un 3209. p.), tādēļ arī Tiesu palāta nebija spiesta tuvāk motīvēt, kāpēc uz mūsu civīllikumu pamata ir pielaižami un izpildāmi arī līgumi sui generis, jo vairāk vēl tāpēc, ka atbildētāja zemākās instancēs tādu iespēju nemaz netika apstrīdējusi. Nepamatots ir arī atbildētājas uzskats, it kā šī prasība būtu jāceļ pret Jūliju un Mariju Puriņš un Olgu Ulmanis, dzim. Puriņš, jo

viņas esot apstrīdējušas iesūdzības rakstā minēto mantu piederību mir. Grietai Starks; šajā gadījumā mir. Grietas Starks mantinieki ceļ prasību par to, ka strīda mantas neietilpst mir. M. Puriņa atstātā mantojumā, bet piederējušas Grietai Starks, un tā kā mir. M. Puriņa mantinieki nav vēl apstiprināti, tad arī šo prasību varēja vērst vienīgi pret mir. M. Puriņa mant. masu.

Uz aprādīto apsvērumu pamata iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, kādēļ Senāts nolemj: Miķeļa Puriņa mantojuma masas aizgādņa L. Svempa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

63. 1933. g. 19. maijā. Karlīnes Mačs pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Karlīnes Mačs prasībā pret Dāvīdu Gūtmani un atbildētāja Dāvīda Gūtmaņa pilnvarnieka zv. adv. E. Grīnberga paskaidrojums. (L. № 1553.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: ka Tiesu palāta, apstiprinot apgabaltiesas spriedumu, atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla, ka parti, iepriekš jau zinot, ka darba izvešana prasa nevis nenoteiktu bet skaidri zināmu virsstundu skaitu katru dienu, vienojušies ar nolīgtu mēnešalgu apmaksāt paušālsummas veidā katrā mēnesī kā normālo darba laiku pēc normālas atlīdzības, tā arī virsstundu laiku pēc paaugstinātas atlīdzības, sevišķi ņemot vērā, ka efektīvais darbs prasa tikai 4 stundas dienā, bet smaguma punkts darba attiecībās ir 12 stundas ilgā dežūra, lai darbinieks, vilcienam pienākot, būtu uz vietas; 2) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas domām, Tiesu palāta nebūt nenoliedz, ka visas 12 stundas, kuŗās prasītājai bija jādežūrē, ir jāuzskata par darba laiku likuma 8. panta nozīmē (Sen. CKD. spried. 29./88.); tāpat tiesa nenoliedz, ka arī pie mēnešalgas atlīdzības ieturams darba laika iedalījums normālā un virsstundu laikos (Sen. CKD. spried. 26./199.); Tiesu palāta taisni uzsveŗ, ka parti pie mēnešalgas nolīgšanas ir izgājuši no normālā laika un no virsstundu laika, kas viņiem iepriekš noteikti jau bijis zināms, un nolīgtā atlīdzībā zināmu daļu no atlīdzības ir atskaitījuši kā atlīdzību par virsstundu darbu; prasītāja savā kasācijas sūdzībā pat nemēģina apstrīdēt, ka Tiesu palātas uz liec. Ašaka un Šmeidzera liecību pamata konstatētais darba līgums aptveŗ 12 stundu darba laiku par norunāto paušālatlīdzību mēnešalgas veidā, tāpat viņa neapstrīd, ka šajā laikā ietilpstošās virsstundas ir apmaksātas no mēnešalgas pēc lik. par darba laiku 17. p. paredzētām normām un pat nemēģina aizrādīt savā kasācijas sūdzībā, ka Tiesu palātas atzinums par virsstundu pienācīgu apmaksu pēc likuma kaut kādi aprēķina ziņā būtu bijis nepareizs, t. i. ka, p. piem., prasītāja nebūtu saņēmusi lik. par darba laiku 17. p. paredzētās piemaksas, bet tikai vienkāršu stundu atlīdzību; šādus aizrādījumus prasītāja savā kasācijas sūdzībā nav taisījusi, bet vienīgi paskaidro, ka vispār nevar pastāvēt paušālalgas nolīgums, kas aptvertu atalgojumu kā par normālo darbu, tā arī par virsstundām (neatkarīgi no darba ilguma), kā pretimrunājoša lik. par darba laiku noteikumiem kā publiski-tiesiskai normai; šāds prasītājas uzskats pašā principā uzskatāms par nepareizu, jo mēnešalgas līgums var gan palikt spēkā, ja tas paredz, ka darbs, kas nostrādāts virs normālā darba laika, ir atalgojams taisni kā virsstundu darbs ar likumā paredzētām piemaksām, kuŗas kontrahenti aprēķina jau pie mēnešalgas noteikšanas; šādam uzskatam nerunā pretim prasītājas minētie Senāta spriedumi (№ 199./26. g.; № 86./28. g.) un ar to atkrīt visi apcerējumi, kas minēti kasācijas sūdzības 1. un 2. punktā; 3) ka liecinieku nopratināšanu prasītāja bija pieprasījusi to apstākļu noskaidrošanai, ka prasītāja strādājusi 12 stundas dienā un nevarējusi darba vietu pa šo laiku atstāt; šos apstākļus Tiesu palāta nenoliedz un savā spriedumā taisni iziet no tā, ka 12 stundas, kuŗās prasītājai bija jādežūrē, jāuzskata par darba laiku lik. par darba laiku 8. p. nozīmē; tādos apstākļos tiesa varēja atrast par lieku prasītājas uzdoto liecinieku nopratināšanu; ar to atkrīt kasācijas sūdzības 3. punkts; 4) ka tādējādi Tiesu palātas spriedums neuzrāda likuma

pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota noraidāma, Senāts nolemj: Karlīnes Mačs pilnvarnieka zv. adv. A. Buševica kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

64. 1933. g. 24. februārī. Pēteŗa Tikana pilnvarnieka zv. adv. pal. Ž. Stūŗa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Pēteŗa Tikana prasībā pret Frici Graudu un atbildētāja Friča Grauda pilnvarnieka zv. adv. pal. J. Klīsmeta paskaidrojums. (L. № 1648.)

Sēdi vadā priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: apgabaltiesa atzinusi, ka vienreizēja atlīdzība (2 mēnešu algas apmērā), kuŗa jūrniekam pienākas saskaņā ar noteik. par jūrniekiem 39. p. (1930. g. 27. jūnija lik. red. Lkr. 94), atzīstama par jūŗas prasību 1928. g. 4. jūnija likuma par kuģu hipotēkām un jūŗas prasībām nozīmē (Lkr. 126); apgabaltiesa tādēļ tālāk atzinusi, ka arī par šo atlīdzību, kā vispārīgi par jūŗas prasībām, atbildot vienīgi kuģa saimnieka jūŗas manta un ka arī šī prasība kā jūŗas prasība sekojot kuģim neatkarīgi no tam, kā īpašumā tas atrodas (1928. g. 4. jūnija lik. 7. p.), kādēļ arī šī prasība bijusi vēršama pret kuģa īpašnieku, bet nevis pret agrāko kuģa īpašnieku, atbildētāju, ar kuŗu prasītājs slēdzis savu līgumu. Šāds apgabaltiesas uzskats nav pareizs, jo tas runā pretim 1925. g. 8. jūnija konvencijas par bezdarba atlīdzību kuģa bojā iešanas gadījumā (Lkr. 119) 2. p., uz kuŗu prasītājs jau bija atsaucies pirmā instancē (I sēj. 22. lpp.). Šis konvencijas pants nosaka, ka atlīdzību par bezdarbu (t. i. tā pati atlīdzība, kuŗu paredz noteik. par jūrniekiem 39. p.) jūrniekam kuģa bojā iešanas gadījumā jāmaksā personai, ar kuŗu jūrnieks ir slēdzis līgumu par kalpošanu uz kuģa. Tādējādi prasītājs pareizi atrod, ka šī atlīdzība nav parastā jūŗas prasība, bet gan sevišķa uz likuma pamatota prasība, kuŗa vēršama taisni pret jūrnieka līguma kontrahentu. Atbildētāja uzskats, ka šī konvencija esot piemērojama tikai starptautiskās attiecībās, nesaskan ar konvencijas 7. pantu, pēc kuŗa katrs starptautiskas darba organizācijas loceklis, kas šo konvenciju ratificē, uzņemas tās noteikumus izvest dzīvē un spert visus priekš tam vajadzīgos soļus; tādējādi Latvijā konvencijas 2. p. piemērojams pilnā mērā. Nav pārliecinošs arī atbildētāja uzskats, it kā ar šādu interpretāciju jūrniekiem tiktu atņemts privilēģētais jūŗas prasības raksturs, jo šādu raksturu šīm prasībām nodrošina konvencijas 3. pants; ja atzītu, ka arī kuģa bojā iešanas gadījumā atlīdzība aprobežotos ar kuŗa saimnieka jūŗas mantu, tad pretēji atbildētāja domām, jūrnieku stāvoklis — kuģa neapdrošināšanas gadījumā — varētu taisni pasliktināties un viņš riskētu nesaņemt nekādu atlīdzību.

Tādējādi apgabaltiesa, atraidot prasību kā it kā nepareizi vērstu pret prasītāja līguma kontrahentu, atbildētāju, pielaidusi motīvēšanas nepareizību un ar to CPN. 196. panta pārkāpumu, kādēļ viņas spriedums atceļams. Tāpēc, un neielaižoties citu prasītāju aprādīto sprieduma kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, Senāts nolemj: Rīgas apgabaltiesas 1932. g. 2. jūnija spriedumu atcelt CPN. 196. panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot apgabaltiesai izspriešanai no jauna citu tiesnešu sastāvā.

65. 1933. g. 15. jūnijā. Pēteŗa Plūča lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Augusta Goldmaņa un Roberta Šillinga tirg. zem firmas „A. Goldmanis un R. Šillings" atzīšanu par maksātnespējīgiem parādniekiem. (L. № 1662.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Pēterim Plūcim, saskaņā ar apgabaltiesas 1931. g. 8. jūlija un 22. oktobŗa lēmumiem, A. Goldmaņa un R. Šillinga, tirg. zem firmas „A. Goldmanis un R. Šillings" naudas sadalīšanas lietā ir izmaksāta viņa darba alga par pēdējiem trijiem mēnešiem Ls 393,58 apmērā. Tā kā jau 1931. g. 16. maijā bija ievadīta lieta par A. Goldmaņa un R. Šillinga tirg. zem firmas „A. Goldmanis un R. Šillings", atzīšanu par maksātnespējīgiem parādniekiem, tad, saskaņā ar pielik. pie CPN. 1396. (1400.) p. 12. p., apgabal-

tiesai nebija tiesības izmaksāt Plūcim pārējo viņa darba algu, kamēr nebija izšķirta insolvences lieta. Tādos apstākļos Tiesu palāta varēja atzīt par pareizu apgabaltiesas 1932. g. 16. marta lēmumu par insolvences lietas izslēgšanas no dienas kārtības uz CPN. 955. (832.) p. pamata un Tiesu palātai nebija iemesla uzdot apgabaltiesai skatīt cauri Plūča 1932. g. 11. marta lūgumu par pārējās algas prasības apmierināšanu, jo, kā jau minēts, Plūcis bija saņēmis to, kas viņam pienācās pēc pielik. par CPN. 1396. (1400.) p. 12. p., un insolvences lietu apgabaltiesai uz CPN. 955. (832.) p. pamata bija tiesības izslēgt no dienas kārtības.

Tādējādi iesniegtā Plūča kasācijas sūdzība par Tiesu palātas lēmumu, ar kuru noraidīta viņa sūdzība par apgabaltiesas 1932. g. 16. marta lēmumu, atzīstama par nepamatotu, kādēļ Senāts nolemj: Pēteŗa Plūča kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

66. 1933. g. 13. decembrī. Minnas Gulbis pilnvarnieka zv. adv. J. Krūmiņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Pēteŗa Kaspara d. Penica prasībā pret Minnu Jāņa m. Gulbis un prasītāja Pēteŗa Penica paskaidrojums. (L. № 1692.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: jautājums par to, vai uz tiesā noslēgta miera līguma pamata var pieprasīt tieši nekustamas mantas apstiprināšanu tam kontrahentam, kam tā pienākas pēc miera līguma, izšķirts apstiprinoši ar Senāta spriedumu Ongirsku lietā (Sen. spried. krāj. 23./3.) attiecībā uz civīllikumu. Senāts tajā spriedumā uzsvēris, ka miera līgums kā galīgs, konstitutīvs atsavināšanas akts noder par nekustamas mantas īpašuma tiesības iegūšanas pamatu, pie kam nekustamas mantas pārvešana zemes grāmatās taisni būtu miera līguma izpildīšana, kurpretim, nav prasāms, ka par to noslēgtu vēl atsevišķu līgumu, kas tad būtu korroborējams. Saskaņā ar 1928. g. 9. jūnija likumu par pārgroz. zemes grām. lietās Latgalē (Lkr. 134), tie paši Senāta paskaidrojumi tagad piemērojami arī Latgalē. Pēc minētā likuma 1, 7. p., uz Latgali attiecināti starp citu CL. 810., 3015. p. Pēc 810. p. zemes grāmatās jāieraksta nevien katrs nekustamas mantas atsavinājums, bet arī vispār katra tās īpašnieka maiņa. Tālāk, pēc 3015. p. 2. teik., ja kāds ieguvis lietisku tiesību publiskā izsolē vai ja viņam tāda piespriesta ar likumīgā spēkā gājušu tiesas spriedumu, tad korroborāciju, ja vien ievēroti visi pārējie nosacījumi, var izdarīt arī uz ieguvēja vienpusīga prasījuma pamata, neprasot otru pusi. Tagadējā prasībā prasītājs nu prasa nekustamās mantas ierakstīšanu zemes grāmatās uz viņa vārda pēc miera līguma. Pēc kr. Senāta spried. Barbatenko lietā (1873. g. № 1511) tiesas sēdes protokolā ienests miera līgums pēc savām sekām pielīdzināms tiesas spriedumam saskaņā ar CPN. 1364. p. (tagad 1485. p.), pie kam tiesas protokolā ievests miera līgums pierāda, bez kāda atsevišķa apstiprināšanas akta (акта укрепления) tās personas īpašuma tiesību, kam pēc miera līguma pienāktos nekustamā manta. Tā tad, Tiesu palātai bija pilnīgs pamats atzīt, ka uz runā esošā miera līguma pamata prasītājam tiesība tieši prasīt nekustamās mantas apstiprināšanu viņam zemes grāmatās. Visi atbildētājas kasācijas sūdzībā minētie likumi, spriedumi un literātūra tagad, sakarā ar minēto 1928. g. likumu, zaudējuši savu nozīmi un spēku.

Par to, ka pēc miera līguma prasītājam neesot tiesības uz savas sievas daļu tāpēc, it kā tā nomirusi šķirta, atbildētāja runā pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā; no lietas nav redzams, ka atbildētāja būtu maz lūgusi nopratināt lieciniekus tā apstākļa pierādīšanai, ka prasītāja sieva dzīvojusi šķirta no viņa. Tāpēc vien atbildētājas paskaidrojums nav Senātā vērā ņemams.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi atbildētājas minētos likumus, kādēļ viņas kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Minnas Gulbis pilnvarnieka zv. adv. Krūmiņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

67. 1933. g. 22./23. februārī. Hajas Šlēzinger, tirg. zem firmas „Bally, H. Šlēsinger", pilnvarnieka privātadv. Rēķa lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 3. marta spriedumu apavu fabr. akc. sab. „Bally" prasībā pret Haju Šlēzinger un cit., tirg. zem firmas „Bally, H. Šlēzinger". (L. № 1707.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Hercenberga un atbildētājas pilnvarnieka zv. adv. Rūbinšteina paskaidrojumus, Senāts atrod: prasītāja lūdz: 1) aizliegt atbildētājiem viņu firmā lietot nosaukumu „Bally", atzīt par neesošu atbildētāju tiesībdevējai, firmai „Bauman & Šlēzinger" 1927. g. 4. aprīlī reģistrēto un 1928. g. 27. martā uz atbildētaju vārdu pārrakstīto preču nozīmi, sastāvošu no vārda „Bally", 2) nelikumīgi uzliktās preču nozīmes atzīt par iznīcināmām, un 3) uzlikt atbildētājiem civīlsodu Ls 5000 apmērā. Savu prasību prasītāja pamato uz to: 1) ka prasītāja jau no 1851. g. savā firmā lieto vārdu „Bally" pēc viņas nodibinātāja uzvārda, 2) ka minētais vārds pārgājis arī visos vēlākos tās pašas firmas pārveidojumos, proti „sabiedrībā C. F. Bally dēli", „akc. sab. C. F. Bally" un beidzot jaundibinātai „Bally, apavu fabrika akc. sab. Šēnenverdā", kuŗai jau no 1908. g. reģistrēta Šveicē preču nozīme, proti vārds „Bally", 3) ka ar nosaukumu „Bally" Rīgā atklāts apavu veikals, kuŗu no 1928. g. atbildētāji ved zem firmas „Bally, Šlēzinger & Kān", Rīgā, 4) ka 1928. g. 27. martā atbildētājiem izdota apliecība ar preču nozīmi, kas pastāv no vārda „Bally", un 5) ka savā veikalā atbildētāji lieto vārdu „Bally" netikai kā preču nozīmi, bet arī savā firmā. Atbildētāji prasību neatzīst uz tā pamata: 1) ka prasītāja nevarot aizliegt viņiem lietot vārdu „Bally", jo prasītāji nav izņēmuši aizsardzības apliecību, un 2) arī neesot preču nozīmi „Bally" pieteikuši Latvijā pēc 1927. g. 21. aprīļa, kāds termiņš ticis paredzēts starptautiski reģistrēto preču nozīmju aizsardzības iegūšanai Latvijā pēc 1926. g. 5. oktobŗa noteikumiem (Lkr. 141). Apgabaltiesa nolēmusi: 1) atzīt, ka atbildētājai savā firmas nosaukumā nav tiesība lietot nosaukumu „Bally", un 2) atzīt par neesošu uz atbildētāju pārgājušo reģistrēto preču nozīmi, sastāvošu no vārda „Bally", bet pārējā daļā apgabaltiesa prasību atraidījusi. Apgabaltiesas spriedumu pārsūdzējuši atbildētāji vien. Tiesu palāta apstiprinājusi apgabaltiesas spriedumu, pievienojoties tās motīviem. Tiesu palāta konstatējusi, ka vārds „Bally" iegājis prasītājas kā akciju sabiedrības firmas nosaukumā („vārdā") kā tā sastāvdaļa, ka atbildētāju lietotais apzīmējums „Bally" var dot iemeslu samainīt viņu uzņēmumu un preces ar jau pastāvošo prasītājas uzņēmumu un ka atbildētāji zinājuši par prasītājas firmas nosaukumu „Bally", izvēlējoties uzkrītošā veidā taisni preču nozīmi „Bally". Šādi Tiesu palātas konstatējumi, it sevišķi par atbildētājas preču nozīmē un firmā ieejošā vārda „Bally" samainīšanas iespēju ar prasītājas precēm un firmu vai uzņēmumu, attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi atbildētāju paskaidrojumi viņu kasācijas sūdzībā, kuŗos tie apstrīd aprādīto Tiesu palātas konstatējumu pareizību pēc būtības. No saviem minētiem konstatējumiem Tiesu palāta varēja nākt pie atzinuma, ka atbildētāji, lietojot tādu apzīmējumu, kuŗu varētu samainīt ar prasītājas preču un uzņēmuma apzīmējumu, pielaiduši likumā aizliegto negodīgo konkurenci. (Lik. 5. p., Lkr. 27./174.)

Pretēji atbildētājas domām, katrs, kas apstrīd citai personai izslēdzošo tiesību lietot reģistrēto preču nozīmi, var tiesā celt prasību par šādai personai iesniegtās preču nozīmes apliecības atzīšanas par neesošu 3 gadu laikā pēc sludinājuma par apliecības izsniegšanas, kā to tieši nosaka Rūpn. lik. 138. p. Pie tam nemaz nav prasāms un minētais 138. p. to nemaz neparedz, ka prasītājam pašam jau būtu tikusi izdota preču nozīmes apliecība. Taisni otrādi, likums drīzāki iziet no pretējās hipotēzes, jo Finanču ministrija (Patentu valde) neizsniedz apliecību par preču nozīmi, par kuŗu citai personai tāda apliecība jau tikusi izdota, kā tas noticis taisni tagadējā lietā. Citādi 138. p. nebūtu nekādas nozīmes. Prasītājam, kas ceļ 138. p. paredzēto prasību, jāpierāda tikai tas, ka viņš patiesi lietojis to pašu preču nozīmi agrāk. Atbildētāji nenoliedz

prasītājas paskaidrojuma pareizību par to, ka prasītājas apavi ar nosaukumu „Bally" priekškara laikā bijuši ļoti izplatīti Rīgā. Atbildētāji arī neapstrīd savā kasācijas sūdzībā Tiesu palātas aizrādījuma pareizību uz to, ka prasītāja savu preču nozīmi, t. i. vārdu „Bally", pieteikusi savā zemē Šveicē (I, 22) un ka Latvija pievienojusies Parīzes 1883. g. 20. marta Konvencijai par rūpnieka īpašuma aizsardzību, pēc kuras (2., 5. p.) *katras līgumslēdzējas valsts pilsoņiem visās citās līgumslēdzējās valstīs bauda attiecībā* uz preču nozīmēm un firmām to pašu aizsardzību, kā savā valstī (I, 34, II, 20). Minētai Konvencijai Latvija pievienojusies un proti nevis tikai 1930. g. 1. novembrī (kā maldīgi aizrāda Tiesu palāta), bet jau 1925. g. 19. maijā („Vald. Vēstn." 1925. g. 3. oktobra 221. *num. un „Vald. Vēstn."* 1930. g. 29. *decembra 293. num., kura pēdējā numurā* ir minētas visas kollektīvās konvencijas, kurām Latvija pievienojusies), un proti jau tajā laikā, kad atbildētājiem preču nozīme nemaz vēl nebija reģistrēta,. Šādos apstākļos Tiesu palātas atsauksmei uz Rūpn. lik. 128. p., kā blakus motīvam, nav izšķirošas nozīmes un pat šādas Tiesu palātas atsauksmes nepareizība pati par sevi nevar novest pie Tiesu palātas sprieduma atcelšanas. Pa lietas gaitu atbildētāji bija atsaukušies arī uz 1926. g. 5. oktobra noteikumiem (Lkr. 141) par starptautiski reģistrēto preču nozīmju aizsardzības iegūšanu Latvijā. Tiesu palāta pareizi noraidījusi šādu atbildētājas atsauksmi un atbildētāji savā kasācijas sūdzībā pret Tiesu palātas apcerējumiem šajā jautājumā iebildumus nav cēluši. Īstenībā, minētie noteikumi paredz vienīgi to, ka rūpnieki un tirgotāji, kuru preču nozīmes starptautiski reģistrētas līdz 1926. g. 21. decembrim, baudījuši priekšrocību Latvijā vēl 4 mēnešu laikā, ja vien tie šajā laikā pieteikuši tās Latvijā. Noteikumi atkārto vienīgi Rūpn. nolik. 145. p. paredzēto nosacījumu, tikai restituejot 4 mēnešu termiņu personām, kas savas starptautiski reģistrētas preču nozīmes nebija vēl pieteikušas, līdz 1926. g. 21. decembrim; pie tam vienīgā sankcija, kuru savukārt paredz noteikumi, ir tā, ka nepieteikšanas gadījumā Finanču ministrija (Patentu valde) nedzēš citām personām agrāk reģistrētās preču nozīmes. Bet ar to nemaz nav izšķirts jautājums par to, ka nepareizi reģistrētas preču nozīmes tomēr būtu sakarā ar cietušās personas prasību — jādzēš uz tiesas sprieduma pamata, kā zaudējušas savu spēku uz Rūpn. nolik. 140. p. 4. pk. pamata.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav atbildētājas minētos likumus pārkāpusi, kādēļ atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Hajas Šlēzinger, tirg. zem firmas „Bally, H. Šlēzinger", pilnvarnieka privātadv. Rēķa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) panta pamata, atstāt bez ievērības.

68. 1933. g. 25. oktobrī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Vidzemes vilnas manufaktūras akciju sabiedrības nekustama īpašuma pārdošanu. (L. № 1746.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: Tiesu palāta, konstatējot, ka parādniece akc. sav. „Vidzemes vilnas manufaktūra" ir atzīta par maksātnespējīgu parādnieku, un ka tādēļ izsolē ienākušā summa par parādnieces pārdoto immobili ir sadalāma pēc CPN. 1396. p. pielik. noteikumiem, atstājusi bez ievērības Nodokļu departamenta blakus sūdzību aiz tā iemesla, ka pretenzija par nekustamas mantas nodokli ir pieskaitāma pie pirmās šķiras parādiem, kas apmierināmi konkursa kārtībā, bet konkrētā gadījumā palikuši neapmierināti obligāciju parādu prasījumi ārpus konkursa, kādēļ Nodokļu departamenta pretenzija vispār nav vairs apmierināma.

Pretēji Nodokļu departamenta domām, Tiesu palātas lēmums neatrodas pretrunā ar CPN. 1308. (1163.) p. un 1358. (1890.) p. noteikumiem, jo pēdēji minētais pants un tajā paredzētā nekustamas mantas nodokļa prasījuma apmierināšana attiecas vienīgi uz speciālkonkursa gadījumiem, bet pirmais pants attiecas uz gadījumiem, kad parādnieka manta nav sadalāma speciālā vai ģenerālā konkursā, bet immobiļa izsoles ienā-

kums sadalāms pēc vispārīgiem procesa noteikumiem par sprieduma izpildīšanu. Šajā gadījumā, turpretim, kā to nenoliedz Nodokļu departaments, parādnieces manta sadalīta ģenerālkonkursa kārtībā, kāds apstāklis taisni atņēma tiesai iespēju apmierināt nekustamas mantas nodokļa parāda pretenziju CPN. 1308. (1163.) p. kārtībā no immobiļa pircēja izsolē iemaksātās summas. Sūdzētājas aizrādījumam uz to, ka nekustamas mantas nodoklis ir uzskatāms par immobiļa reālnastu, nav izšķirošas nozīmes, jo, saskaņā ar ģenerālkonkursa noteikumiem, kā nekustamas mantas nodokļu parādi, tā arī reālnastas, ierindoti blakus pārējo kreditoru pretenzijām kā pirmās šķiras parādi. Pretēji Nodokļu departamenta domām, obligāciju parādi ir apmierināmi ārpus konkursa, bet jautājumā par nodokļu prasījumu apmierināšanas kārtību jāpiemēro vispārējie noteikumi par atlikušās masas sadalīšanu šķirās starp konkurskreditoriem, kādu viedokli atbalsta arī CPN. 1396. p. V pielik. 5., 6. un 12. p.

Atrodot tādēļ, ka iesniegtā kasācijas sūdzība nepelna ievērības, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

69. 1933. g. 28. aprīlī. Pēteŗa Īkstiņa pilnvarnieka zv. adv. V. Lazdiņa lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu Pēteŗa un Martas Īkstiņu, Jadvigas un Ludvigas Kindzuļu prasībā pret Aļekseju Kindzuli. (L. № 1773.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: prasītāji lūguši atzīt, ka atbildētājs ir zaudējis tiesības uz ceļu caur viņu, prasītāju, 13. viensētu, un lūdz noliegt atbildētājam šo ceļu lietot. Tiesu palāta šo lietu atzinusi par nepiekrītošu tiesu iestādēm, aizrādot savā spriedumā: a) ka pēc apgabaltiesas konstatējuma, strīda ceļš uzskatāms par publisku ceļu lik. par zemes ceļu (Lkr. 1929. g. red. 116) 1. panta nozīmē, b) ka prasītāji turpretim apgalvojot, ka šajā lietā esot runa vienīgi par ceļu, kas apzīmēts viņu lietošanai, un ka šo ceļu neviens cits, izņemot viņus, neesot lietojis, c) ka tādējādi strīds grozoties ap to, vai runā esošais ceļš uzskatāms par I—III šķiras ceļu (lik. par zemesceļiem 7. p., Lkr. 1925. g. red. 26), vai par IV šķiras ceļu (tā paša lik., 1929. g. red., 7. p.), d) ka pēc lik. par zemes ceļiem 2. p. (1929. g. red.) atzīt ceļus par I—III vai IV šķiras ceļiem piekrītot šajā pantā minētām administrātīvām iestādēm, kādēļ arī prāvnieku strīds piekrītot šīm iestādēm, bet ne tiesai. Pretēji Tiesu palātas aizrādījumam, šajā lietā nav strīds par to, vai ceļš atzīstams par I—III vai IV šķiras ceļu. Kā I—III, tā arī IV šķiras ceļi ir publiski zemes ceļi, t. i. tādi, kuŗus attiecīgā iestāde (2. p.) atzinusi par vajadzīgiem vispārējai lietošanai (lik. par zemes ceļiem 1. p., 1929. g. red.). Atbildētājs šajā lietā visā procesa gaitā apgalvojis, ka strīda ceļš ir publisks ceļš (1. sēj. 32. lpp. op., II sēj. 14. lpp.), bet prasītāji savā blakus sūdzībā apgalvojuši, ka ceļš apzīmēts vienīgi viņu lietošanai un nepieder pie LCL. 434. pantā minētiem lieliem ceļiem; tā tad prasītāji otrā instancē aizstāvējuši viedokli, ka strīda ceļš nav publisks ceļš. Saskaņā ar iesūdzības raksta petītumu Tiesu palātai bija jāizšķir jautājums par to, vai atbildētājs zaudējis tiesību uz ceļu caur prasītāju viensētu tādēļ, ka viņš jau vairāk kā 10 gadus ceļu nav lietojis. Apgabaltiesa atzinusi, ka šis strīds nepiekrīt tiesu iestāžu kompetencei, motivējot šo atzinumu ar to, ka strīda ceļš skaitās iezīmēts prasītājam piederošās viensētas plānā, un tādēļ, saskaņā ar lik. par zemes ceļiem 4. pantu, uzskatāms par publisku ceļu. Prasītāji savā blakus sūdzībā gan, kā jau teikts, aizstāvējuši pretējo viedokli, bet tomēr minēto apgabaltiesas motivējumu pat nav mēģinājuši atspēkot. Tiesu palāta jautājumu par ceļa raksturu gan tieši nav izšķīrusi, bet no tā, ka viņa apgabaltiesas lēmumu atzinusi par pareizu un pati savā spriedumā atsaucas uz lik. par zemes ceļiem 2. pantu, jāatzīst, ka arī Tiesu palāta ceļu atzinusi par publisku, atrodot par neizšķirtu tikai jautājumu, vai tas uzskatāms par I—III vai par IV šķiras ceļu. Beigās arī prasītājs Pēteris Īkstiņš savā kasācijas sūdzībā vairs neuztur savu otrā instancē izvirzīto uzskatu, ka strīda ceļš nav publisks ceļš, bet aizstāv vienīgi viedokli, ka strīds attiecībā uz lik. par zemes

ceļiem 2. p. minēto četru šķiru ceļu (t. i. par publisku ceļu) lietošanu piekrīt tiesu iestāžu kompetencei. Tādos lietas apstākļos arī Senātam lietā paceltais strīds jāizšķir, izejot no tā, ka strīda ceļš uzskatāms taisni par publisku ceļu. Izbeidzot kā nepiekrītošu tiesu iestādēm šo lietu, kurā prasītāji lūdz atzīt, ka atbildētājs zaudējis lietošanas tiesības uz šo publisko ceļu, Tiesu palāta gala atzinumā nav likumu pārkāpusi. Valsts iedzīvotāju tiesība lietot publisku ceļu nav civiltiesība, bet tā pieder pie publiskām tiesībām, kādēļ arī strīds par šīm tiesībām uz vispārēja pamata, piekrīt ne tiesu, bet gan administrātīvu iestāžu kompetencei, kurām tādēļ arī piekrīt konkrētā lietā paceltais strīds par atbildētāja tiesību uz runā esošā ceļa lietošanu (sal. arī Kr. Sen. Civ. kas. dep. spried. 1879. g. № 220 u. c.; Kr. Sen. Apv. Sap. spried. 1910. g. № 32; Васьковский курс гражданск. процеса 523. lpp.

Atrodot tādēļ, ka prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Pēteŗa Īkstiņa pilnvarnieka zv. adv. Lazdiņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

70. 1933. g. 18. maijā. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu par vērtības pieauguma nodokļa neaprēķināšanu Dāvida Eciņa nekustamas mantas atsavināšanā un Dāvida Eciņa paskaidrojums. (L. № 1827.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Nodokļu departaments nenoliedz, ka pirkšanas-pārdošanas līgums noslēgts 1930. g. 23. maijā un ka līdz tam laikam pārdotais immobilis nav bijis ieķīlāts Latvijas hipotēku bankai. Kā pareizi aizrāda apgabaltiesa, kuŗas lēmuma motīviem pievienojusies Tiesu palāta, vērtības pieauguma nodokļa aprēķināšanai krīt svarā vienīgi tas, vai atsavināšanas līguma noslēgšanas brīdī pārdodamais immobilis patiesi jau bijis apgrūtināts ar tādas ilgtermiņa kreditiestādes aizdevumu, kuŗas novērtējums būtu jāievēro, noteicot immobiļa augstāko vērtību, bet nekad nekrīt svarā šās kreditiestādes novērtējuma izdarīšanas laiks, ja vien pati ieķīlāšana nav ierakstīta zemes grāmatās līdz atsavināšanas līguma noslēgšanai. Novērtēšanai vien ir tikai sagatavošanas darba raksturs un tai varētu būt nozīme vērtības pieauguma nodokļa aprēķināšanai tikai tādā gadījumā un skaitot ar to momentu, kad aizdevums, kuŗa dēļ novērtēšana izdarīta, patiesi izsniegts un hipotēka ierakstīta zemes grāmatās. Tikai tā var saprast lik. par nekustamas mantas atsav. 8. p. 3. pk. (Lkr. 28./129). Notārs, apliecinot līgumu vērtības pieauguma nodokļa aprēķināšanai, var rīkoties pēc tāda no zemes grāmatām redzamā immobiļa stāvokļa, kuŗā tas ir līguma noslēgšanas brīdī. Ja tāpēc pēc zemes grāmatām, līguma slēgšanas momentā, immobilis izrādās par neapgrūtinātu kādai ilgtermiņa kreditiestādei par labu, tad notāram arī nav iemesla meklēt pēc kādiem līdz tam laikam varbūt no ilgtermiņa kreditiestādēm izdarītiem novērtējumiem. Tāpēc arī nav nozīmes ieķīlāšanas aktam, kuŗu immobiļa pircējs bija noslēdzis ar minēto kreditiestādi jau pēc pirkšanas-pārdošanas līguma noslēgšanas. Ar šādu ieķīlāšanas aktu pārdevējs, kas vien maksā pieauguma nodokli, vispār nebūtu saistīts (lik. par nek. mantas atsav. 20. p.).

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi likumu, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

71. 1933. g. 26. aprīlī. Ludzas pilsētas valdes lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas lēmumu lietā par pierādījumu nodrošināšanu Martas Pētersons prasības lietā pret Ludzas pilsētas pašvaldību. (L. № 1892.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: apgabaltiesa atzīst, ka lūdzējas, Martas Pētersons, nodomātā administrātīvā sūdzība piekristu administrātīvai tiesai pēc būtības. Par šādu administrā-

tīvu tiesu, saskaņā ar likuma par administrātīvām tiesām 6. p. 2. teik. (Lkr. 21./59), atzīstama Latgales apgabaltiesa. Gan pēc minētā likuma 37. p., administrātīvai tiesai atļauts savākt attiecīgus pierādījumus, nopratināt lieciniekus, pieprasīt lietpratēju atzinumus un nolikt apskatīšanu uz vietas. Tāpat, saskaņā ar likuma 74. p., ja administrātīvā tiesa atduras uz nepilnībām tiesāšanas kārtībā, tad viņai jāpiemērojas, sakarā ar šo likumu, civīlprocesa likuma noteikumiem. Tomēr ar to vēl nav izšķirts jautājums par to, vai persona, kura nodomā celt administrātīvu sūdzību (tā tad ne civīlprasību) pēc būtības, kas piekrīt apgabaltiesai kā administrātīvai tiesai, būtu tiesība no sevis tieši griezties pie miertiesneša ar lūgumu par pierādījumu nodrošināšanu uz CPN. 108. u. turpm. p. pamata. Miertiesnesis, kā administrātīva tiesa, rīkojas vienīgi izspriežot administrātīvu sūdzību, bet nevis nodrošinot pierādījumus nākamai administrātīvai sūdzībai, un vēl mazāk tādai administrātīvai sūdzībai, kura viņam nemaz nepiekrīt. No otras puses miertiesnesis, ciktālu viņš nerīkojas kā administrātīva tiesa (saskaņā ar lik. par administrātīvām tiesām 6. p. 1. teik.) atrodas ārpus administrātīvu tiesu instanču kārtības un nav tāpēc šajā ziņā padots administrātīvai tiesai kā augstākai instancei. Tā tad lūdzējam nav tiesības, par pierādījumu nodrošināšanu nākamās administrātīvās sūdzības celšanai, tieši griezties pie miertiesneša, kam nodomātā administrātīvā sūdzība pati pēc būtības nepiekristu; tik tālu Lik. par admin. tiesām 73. pantā pielaistā analoģija nav piemērojama.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka tagadējā lieta par pierādījumu nodrošināšanu nepiekrīt miertiesneša kompetencei un ka apgabaltiesa, nākot pie pretēja atzinuma, pārkāpusi CPN. 196. p., kādēļ apgabaltiesas lēmums atceļams, Senāts nolemj: Latgales apgabaltiesas 1932. g. 15. septembra lēmumu CPN. 196. p. pārkāpuma dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

72. 1933. g. 22./23. februārī. Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas lēmumu Boļeslava Čerņavska sūdzības lietā par Pildas pagasta valdes rīcību spriedumu izpildot. (L. № 1893.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc CPN. 222. p. miertiesneša spriedumus izpilda vietējie policijas ierēdņi vai pie apgabaltiesas pastāvošie tiesu izpildītāji, bet spriedumus par naudas piedzīšanu summā ne augstāk par 500 latiem uz laukiem pagasttiesas, vai, Latgalē, pagastu valdes (1068. [1841[2].] p.). Tā tad pagastu valdes Latgalē šajā ziņā pilnīgi pielīdzinātas pagastu tiesām pārējā Latvijā un arī pagastu valdes Latgalē šajā ziņā rīkojas kā miertiesneša spriedumu izpildu organi taisni uz tiem pašiem pamatiem un pēc *tiem pašiem noteikumiem kā pagastu tiesas pārējā Latvijā. Arī pagastu valdes Latgalē*, izpildot miertiesneša spriedumus, uzstājas miertiesneša civīllietās, pie kam miertiesu iestāžu spriedumu izpildīšana ir nekas cits, kā pašas civīllietas turpināšana izpildīšanas stādijā. Tā tad nav nekādas izšķirības starp pagasta valdes (Latgalē) un pagasta tiesas (pārējā Latvijā) darbību, izpildot miertiesneša spriedumu, jo abos gadījumos jautājums grozās ap miertiesneša civīllietu. Tāpēc šajā ziņā abu iestāžu darbībai piemērojami *tie paši noteikumi un tāpēc arī tie, likumos expressis verbis tikai attiecībā uz pagasta* tiesām paredzētie noteikumi, analoģijas veidā attiecināmi līdzīgā mērā arī uz pagastu valdēm Latgalē. Pēc rīkoj. par zīmognod. 46. p. 10. pk. un CPN. 296. p. lietās par miertiesnešiem un pagastu tiesās zīmognodeva nav ņemama, arī izpildot to spriedumus ne. Tie paši noteikumi, aiz aprādītiem iemesliem, attiecināmi arī uz pagastu valdēm Latgalē. Pie šāda atzinuma jānāk nevis de lege ferenda, kā nepareizi domā Nodokļu departaments, bet gan jau de lege lata, un proti uz analoģijas pamata. Ja pēc minētiem noteikumiem no zīmognodevas ir brīvi visi raksti miertiesu iestādēs un pagastu tiesās un tur nav paredzēts izņēmums par rakstiem spriedumu izpildīšanas lietās, tad, pretēji Nodokļu departamenta domām, taisni arī šādi pēdējie raksti atzīstami par neapliekamiem ar zīmognodevu. Apgabaltiesa sava lēmuma vēsturiskā daļā burtiski attēlo kā mier-

tiesneša lēmuma motīvus, tā arī Nodokļu departamenta blakus sūdzībā aprādītos apcerējumus un tāpēc viņa varēja aprobežoties ar aizrādījumu uz miertiesneša motīviem, kam apgabaltiesa pievienojusies. Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa nav pārkāpusi kasācijas sūdzībā minētos noteikumus, Senāts nolemj: Finanču ministrijas Nodokļu departamenta kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

73. 1933. g. 18. maijā. *Finanču ministrijas Nodokļu departamenta lūgums* atcelt Jelgavas apgabaltiesas lēmumu lietā par notāra Eduarda Grīna sodīšanu ar zīmogsodu Ls 11. (L. № 1909.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: pēc 1924. g. 4. oktobra „Noteikumu" 4. p. par nek. mantas pirmpirkšanas tiesību piešķ. viet. pašvald. (Lkr. 163), atsavinot nekustamu mantu, pārdošanas akts pirms ierakstīšanas zemes grāmatās iesniedzams norakstā attiecīgai pašvaldībai, kura par akta saņemšanu izdod kvīti, norādot (kvītī) nekustamo mantu, līguma slēdzēja vārdu un noraksta saņemšanas laiku. Tā tad 4. p. nemaz neparedz un neprasa, ka līguma norakstu iesniegtu līdz ar kādu lūgumu. Otrkārt, 4. p. neuzliek akta (norakstā) iesniegšanu taisni notāram, kas aktu bija apliecinājis, bet gan runā vispār par akta obligātorisko iesniegšanu vietējai pašvaldībai. Tāpēc, ja arī notārs uzņemas no sevis iesniegt aktu (norakstā) pašvaldībai, saskaņā ar minēto 4. pantu, tad notārs rīkojas nevis kā notārs, bet vienīgi līgumslēdzēju uzdevumā un pilnvarā. Tā tad, uz vispārējā pamata jāiesniedz attiecīgi (piem., notāriāli) apliecināts akta noraksts, bez pavadlūguma, par kādu norakstu jārūpējas pašiem līgumslēdzējiem. Šajā gadījumā, kā pareizi aizrāda Nodokļu departaments, norakstam, kā patstāvīgam oficiālam dokumentam, jābūt apmaksātam ar attiecīgo zīmognodevu (Senāta 31./774. spried.). Šādos *apstākļos rīkoj. par zīmognod. 46. p. 1. vai 2. pk. nav minētiem norakstiem piemērojami.* Tāpat arī miertiesneša minētais 4. p. nav piemērojams, jo taisni pavadlūgums vispār nav iesniedzams, un pašvaldībai svarīgi saņemt tikai paša līguma norakstu, kā patstāvīgu dokumentu, kas paliek pašvaldībai un pēc kura viņa tad arī varēja spriest, vai tā izlietos pirmpirkšanas tiesības (5. p.). Nākot pie pretējā atzinuma, apgabaltiesa pārkāpusi rīkoj. par zīmognod. 46. p. 1.—2. pktu, 47. p. un CPN. 181., 196. p., kādēļ viņas lēmums atceļams.

Aiz aprādītiem iemesliem Senāts, neielaižoties pārējo Nodokļu departamenta kasācijas sūdzībā minēto iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Jelgavas apgabaltiesas 1932. g. 10. *septembra lēmumu rīkoj. par zīmognod. 46. p. 1.—2. pktu, 47. p. un CPN. 181.,* 196. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot tai pašai apgabaltiesai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

74. 1933. g. 27. oktobrī. Aizputes krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Kārkliņa lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 19. maija lēmumu lietā par Jurim Slakterim piederošo Skrundas pagasta Slakteru mājas pārdošanu publiskā izsolē. (L. № 1939.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis Aizputes krājaizdevu sabiedrības pilnvarnieka zv. adv. Kārkliņa paskaidrojumus, Senāts atrod: par parādnieka Jura Slaktera nekustamu īpašumu „Slakter 25" mājām, 1929. g. 15. februārī un 1929. g. 19. jūlijā noturētas izsoles atzītas par nenotikušām ar Liepājas apgabaltiesas lēmumiem. Ar tiesas 1930. g. 13. oktobra lēmumu paturēšanas tiesības uz „Slakter 25" mājām piešķirtas Aizputes krājaizdevu sabiedrībai par Ls 22010 un ar 1931. g. 19. novembra lēmumu tiesa nolēmusi mājas nostiprināt uz minētās sabiedrības vārda zemes grāmatās, kā iegūtas par Ls 22010, ieskaitot šajā summā, starp citu, pircēja prasības, kas nostiprinātas zemes grāmatās, un pircēja iemaksāto summu, kā arī atlikumu no drošības naudas, izdalot starp Finanču ministriju, Skrundas pagasta valdi (nodokļu samaksai) un kreditoru Ernestu Paupi

viņa prasības pēc zemes grāmatās 1930. g. 21. februārī nostiprinātām 3 obligācijām segšanai. Apgabaltiesas lēmumu pārsūdzējuši Finanču ministrijas Nodokļu departaments (par vērtības pieauguma nodokli) un kreditori Anna Dzērve, Skrundas krājaizdevu sabiedrība un Kārlis Kasperovičs, kuŗi atrod par nepareizu apgabaltiesas lēmumu daļā par naudas sadalīšanu starp Aizputes krājaizdevu sabiedrību un Ernestu Paupi.

Tiesu palāta, apmierinot visas iesniegtās blakus sūdzības, nolēmusi atcelt apgabaltiesas lēmumu daļā par naudas sadalīšanu atzīstot, ka vērtības pieauguma nodoklis šajā lietā ir piedzenams Ls 126. Apmierinot minēto kreditoru sūdzības Tiesu palāta vadījusies no šādiem apsvērumiem.

Aizputes krājaizdevu sabiedrībai, kuŗai immobilis atstāts CPN. 1320. (1881.) panta kārtībā, jāapmierina visi pārējie kreditori ar summām, kas viņiem pienākas pēc aprēķina (CPN. 1319. [1173.] p.). Jautājumā par to uz kādu dienu šis aprēķins zīmējas, jāievēro, ka pretenziju ierindošana pēc zināmas priekšrocību kārtības nodibina atsevišķiem kreditoriem materiāltiesisko pozīciju, kuŗu nevar grozīt tālākās procesuālās operācijas (otro izsoļu nolikšanu, immobiļa atstāšana kreditoram). Tādēļ pirmai izsolei nodibināta priekšrocības kārtība (CPN. 1293. [1871.] p.) nevar grozīt par sliktu priekšrocības pretendentiem ar immobiļa tālāko pārdošanu, resp. atstāšanu kreditoriem un tā tad arī otrai izsolei, un arī immobiļa paturēšanai no kreditoru puses ir spēkā tas pats pirmai izsolei nodibinātais priekšrocības aprēķins, pieskaitot tam vienīgi tekošās pretenzijas, kā procentus, tekošus nodokļus un jaunos piedzīšanas izdevumus. Augšā aprādītais konstatējums tālāk nozīmē, ka nekādas pēc CPN. 1293. (1871.) p. kārtībā pirmajām izsolēm nodibinātās priekšrocības pārmaiņas nav pielaižamas, tas ir, ka nekādas pēc šā datuma ievestās tiesu hipotēkas nav uzskatāmas kā priekšrocības, bet apmierināmas CPN. 1358. (1890.) p. 9. punkta, resp. 1365. (1892.) p. kārtībā pēc samērības ar neprivilēģētām prasībām. Šajā gadījumā Aizputes krājaizdevu sabiedrība un Ernests Paupe savas chirografārās prasības ir pārvērsuši tiesu hipotēkās pēc 1929. g. 15. februāŗa, tas ir pēc pirmās izsoles un tādēļ šīs pretenzijas ir apmierināmas, resp. ieskaitāmas pirkšanas summā (CPN. 1312. [1877.] p.), tikai ierindojot šīs pretenzijas 1358. (1890.) p. 9. pktā paredzēto neprivilēģēto pretenziju katēgorijā. Atrodot, ka apgabaltiesas lēmums par naudas sadalīšanu ir taisīts bazējoties uz aprēķinu, kas sastādīts pretēji šiem apsvērumiem, Tiesu palāta šo lēmumu arī atcēlusi.

Tiesu palātas lēmumu šajā daļā, t. i. ciktālu ar to atcelts apgabaltiesas lēmums par naudas sadalīšanu, pārsūdzējusi Aizputes krājaizdevu sabiedrība. Šī kasācijas sūdzība ievērojama.

Tiesu palāta strīdā esošo jautājumu apskātījusi un izšķīrusi izejot no CPN. 1293. (1871.) panta noteikumiem par to, no kādas summas jāsākas izsolei. Bet konkrētā gadījumā vispār nav pacelts strīds par to, vai tiesu izpildītājs pareizi noteicis summu, no kuŗas bija jāsākas izsolei, saskaņā ar CPN. 1293. (1871.) pantu, bet ir izšķiŗams tikai jautājums par ieņemtās naudas sadalīšanu pēc CPN. 1358. (1890.) panta. Pati Tiesu palāta atzīst, ka Aizputes krājaizdevu sabiedrība var pretendēt uz apmierinājumu arī pēc hipotēkām, kas nostiprinātas uz immobiļa starplaikā starp pirmo un otro izsoli, bet tikai atrod, ka tās apmierināmas pēc samērības, t. i. saskaņā ar CPN. 1358. (1890.) p. 9. pk. otro teikumu. Šāds Tiesu palātas uzskats nav pareizs, jo hipotēku apmierināšanas kārtību nosaka 1358. p. 6. pk., pēc kuŗa šie prasījumi apmierināmi pēc prioritātes, kāda katram no tiem pieder uz likuma pamata, pie kam likums netaisa izšķirību starp hipotēkām, kuŗas nostiprinātas pirms pirmās izsoles, un hipotēkām, kuŗas ingrosētas starplaikā starp pirmo un otro izsoli. Ja arī atzītu par pareizu Tiesu palātas uzskatu, ka pēdējās nav ievērojamas no CPN. 1293. (1871.) panta viedokļa tās summas aprēķināšanā, no kuŗas izsolei jāsākas (kas tām eventuāli garantētu pilnīgu apmierinājumu), tad tomēr nebūtu pamata nepiešķirt tām privilēģiju naudas sadalīšanā pret jaunākām hipotēkām un chirografāriem, ja nosolītā summa ir pietiekoša, lai apmierinātu prasījumus pēc runā esošām hipotēkām.

Atrodot tādēļ, ka Tiesu palātas lēmums pārsūdzētā daļā nesaskan ar CPN. 1358. (1890.) pantu, Senāts nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 19. maija lēmumu pārsūdzētā daļā atcelt CPN. 1358. (1890.) panta pārkāpuma dēļ un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna šajā daļā citu tiesnešu sastāvā.

75. 1933. g. 22. martā. Evalda Osten-Sakena lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Evalda Osten-Sakena prasībā pret Īsāka Helmaņa tiesību pārņēmēju Jēkabu Hoziosku. (L. № 2001.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Ievērojot: 1) ka apgabaltiesa, apstiprinot miertiesneša spriedumu, atraidījusi prasību, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka miertiesneša rezolūcija uz protestēta vekseļa par akta izpildīšanu piespiedu izpildīšanas kārtībā nav pielīdzināma aizmuguriskam spriedumam; b) ka tādēļ uz aktiem ar izpildu uzrakstu uz tiem piespiedu izpildīšanas kārtībā, kuŗus nodod piespiedu izpildīšanai pēc noteikumiem par spriedumu izpildīšanu, kādu aizmuguriskiem spriedumiem paredz CPN. 844. (735.) p., jo likums vispāri nav domājis piespiedu izpildīšanas kārtībā doto spriedumu spēku ierobežot ar kādiem speciāliem noilguma termiņiem; 2) ka, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, piespiedu izpildīšana pēc aktiem (CPN. 226. [161[1].] — 251. [161[23].] p.) kā procesa kārtība noteikti jāatšķiŗ no vispārējā strīda procesa kārtības, jo pēc piespiedu izpildīšanas kārtībai padotiem dokumentiem var celt prasību arī vispārējā prasības kārtībā (sal. CPN. 249. [161[21].] p., 251. [161[23].] p.); piespiedu izpildīšanas kārtībā likums iziet no formāli neapšaubāmiem aktiem, un no pilnīgas nevajadzības kaut ko iepriekš sevišķi vēl pierādīt, kādēļ taisni noraida piespiedu izpildīšanas piemērošanu, ja saistības izpildīšana stādīta atkarībā no apstākļa, kuŗu prasītājam iepriekš būtu jāpierāda; šajā kārtībā atbildētājs netiek aicināts uz tiesu, un viņam pat nav iespējams sniegt savus iebildumus un ierunas pirms uzraksta taisīšanas uz dokumenta, un vienīgais procesuālais aizstāvēšanās līdzeklis pret prasījumu ir viņam no likuma dotā tiesība celt prasību pēc CPN. 239. (161[11].) p. pret lūdzēju, lai apgāztu viņa prasījuma būtību; turpretim, aizmugurisks spriedums vispārējā prasības kārtībā ir tāds spriedums, pie kuŗa taisīšanas atbildētājs ir aicināts vispārējā kārtībā sniegt savus iebildumus un ierunas, un par kuŗu ir iespējama atbildētāja atsauksme, kuŗas caurskatīšanas rezultātā var nākt jauns, pilnīgi patstāvīgs spriedums, it kā agrākā sprieduma nebūtu; jau šāda starpība atbildētāja procesuālā stāvoklī spiež atzīt, ka piespiedu izpildīšana pēc aktiem ir īpatnēja procesuāla kārtība, kuŗā atbildētāja aizstāvēšanās iespējas izsmeļas ar šajā kārtībā paredzētiem noteikumiem, kuŗi taisni neparedz atbildētājam tiesību iesniegt atsauksmi, ar kādu tiesību cieši saistīts katrs aizmugurisks spriedums, kas dots pret atbildētāju; tādēļ apgabaltiesa pareizi atzinusi, ka vispārējās prasības kārtības noteikumi par aizmuguriskiem spriedumiem nav attiecināmi uz tiem tiesas izpildu uzrakstiem uz aktiem, kuŗus tiesa dod piespiedu izpildīšanas kārtībā, un ka tādēļ šiem izpildu uzrakstiem nav piemērojams CPN. 844. (735.) p. paredzētais noilguma termiņš; ar to atkrīt visi plašie apcerējumi kasācijas sūdzībā, kuŗu saturs grozās vienīgi ap jautājumu, vai CPN. 844. (735.) p. piemērojams piespiedu izpildīšanas kārtībā izpildāmiem aktiem; 3) ka tādējādi apgabaltiesas spriedums neuzrāda likuma pārkāpumus un iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: prasītāja Evalda Osten-Sakena kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

76. 1933. g. 15. decembrī. Jāņa Bērzupa pilnvarnieka zv. adv. Ž. Freudenfelda lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Jāņa Bērzupa prasībā pret Finanču ministriju, Nodokļu un Muitas departamenta personā. (L. 2002.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Ž. Freudenfelda un atbildētājas pilnvarnieka zv. adv. Petkoviča paskaidrojumus, Senāts atrod: sakarā ar prasītāja kasā-

cijas sūdzību Senātam jāizšķir jautājums, vai prasība, kuŗā prasītājs lūdz piespriest viņam par labu vēl neizmaksāto atlīdzību par kontrabandas notveršanu, piekrīt civīltiesu izšķiršanai. Prasītājs pareizi atrod, ka gadījumā, ja nav speciāla likuma par lietas piekritību, ir jāizšķir, vai ar likumu ir fiksētas pilsoņa privāttiesības jeb nē. Taisni no *šā viedokļa jāatzīst, ka konkrētā prasība nepiekrīt civīltiesai. Cīņa ar kontrabandu* pamatojas uz publiska likuma tāpat kā tiesība uz gratifikāciju par kontrabandas notveršanu, kādu gratifikāciju tas pats publiskais likums noteicis, lai veicinātu cīņu ar kontrabandu. Privātpersona, kuŗa piedalās kontrabandas notveršanā, neiestājas privāttiesiskās attie*cībās ar valsti, bet izdara darbību, kuŗa vērsta uz valsts publisku interešu apsargāšanu.* Tādēļ arī jautājums, vai kontrabandas notvērējam izmaksājama gratifikācija un kādā apmērā, izšķiŗams, kā pareizi atzinusi Tiesu palāta — no valsts administrātīvu organu puses, kuŗi šajā ziņā rīkojas kā publiskas varas nesēji, bet nevis kā kontrahents uz privāt*tiesiska darījuma pamata. Tādējādi Tiesu palāta, izbeidzot šo lietu kā nepiekrītošu* civīltiesu izšķiršanai (CPN. 1. p. piez.) nav likumu pārkāpusi, kādēļ prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Jāņa Bērzupa pilnvarnieka zv. adv. Freudenfelda kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

77. 1933. g. 27. oktobrī. Compagnie Generale Transatlantique (French Line) pilnvarnieka zv. adv. R. Sades lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Zālamana Michlina prasībā pret Compagnie Generale Transatlantique (French Line) un prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Kalniņa paskaidrojums. (L. № 2026.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors F. Konrādi.

Izklausījis prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Kalniņa un atbildētājas pilnvarnieka zv. adv. Sades paskaidrojumus, Senāts atrod: Tiesu palāta konstatējusi, ka prasītājs strādājis pie atbildētājas par kantoristu viņas satiksmes līdzēkļu uzņēmumā. Pretēji kasācijas sūdzības iesniedzējas aizrādījumam, Tiesu palāta pareizi atzinusi, ka uz pra*sītāju nav attiecināms lik. par darba laiku 19.* p., *kas no padotības šim likumam neiz*ņem visus satiksmes līdzēkļu uzņēmuma darbiniekus, bet gan tikai satiksmes līdzēkļu darbiniekus (ar šajā pantā minētiem izņēmumiem) šaurā nozīmē, t. i. darbiniekus, kuŗu darbs stāv tiešā sakarā ar satiksmes līdzekļa kustību vai funkcionēšanu. Satiksmes *līdzekļu uzņēmuma* kantorists šādas katēgorijas darbiniekiem nepieder, jo atbildētājas uzņēmuma satiksmes aparāts (kuģi) darbojas, t. i. izpilda savas tiešas satiksmes operācijas, neatkarīgi no uzņēmuma kantoŗa darbības, kuŗā norit uzņēmuma komerciālas un administrātīvas operācijas. Tādēļ Tiesu palāta pareizi noteikusi prasītāja, kā kantorista, darba laiku saskaņā ar *lik.* par darba laiku 2. p. Tas pats princips izteikts arī 1923. g. 13. septembŗa noteikumu par darba laiku dzelzceļu darbiniekiem 2. p. (Lkr. 123), pēc kuŗiem Dzelzceļu virsvaldes un līniju iecirkņu un rajonu kantoŗu amatpersonu (izņemot dežūrējošos un tēlegrafistus) darba laiks noteikts uz 6 stundām, t. i. saskaņā ar *lik.* par darba laiku paredzēto normu; arī 1923. g. 4. oktobŗa noteikumu par darba laiku pasta-tēlegrafa un tēlefona darbiniekiem 1. p. piezīmē (Lkr. 135) paredzēts, ka Pasta-tēlegrafa virsvaldes un pasta-tēlegrafa kantoŗu kanceleju amatpersonām, kuŗu darbs nav tieši saistīts ar satiksmes uzturēšanu vai publikas apkalpošanu, darba laiks ir 6 stundas dienā. No tā apstākļa, ka *lik.* par darba laiku 19. p. sevišķi min kuģu kalpotājus, kuŗi, protams, pieder pie satiksmes līdzekļu darbiniekiem augšā aprādītā nozīmē, nevar, pretēji atbildētājas domām, taisīt atzinumu, ka satiksmes līdzekļu darbinieku jēdzienam būtu piešķiŗama plašākā nozīmē, t. i. ka par šiem darbiniekiem būtu saprotami visa uzņēmuma dalībnieki. Ja likums sevišķi min kuģu kalpotājus, tad tas izskaidrojams ar to, ka likumdevēja nodoms bija 19. pantu attiecināt ne tikai uz satiksmi uzturošo kuģu personālu, bet arī uz cita tipa kuģu, kā, piemēr., uz darbnīcu kuģu (Sen. CKD. 28./910.), kuģu prāmju (Sen. CKD. 31./1230.) kalpotājiem. Tādējādi Tiesu palāta rīkojusies pareizi, atzīstot prasītāja tiesību uz virsstundu atlī-

dzību saskaņā ar likumu par darba laiku noteikumiem. Ar sacīto atkrīt atbildētājas kasācijas sūdzības 1. punkts.

Savā kasācijas sūdzības 2. punktā, atbildētāja pilnīgi nepamatoti pārmet Tiesu palātai apellācijas sūdzībā it kā uzdoto lieciniekū nenopratināšanu, kamēr no lietas redzams, ka atbildētājas apellācijas sūdzībā tamlīdzīgs lūgums nemaz nav izteikts.

Pretēji atbildētājas domām, tas apstāklis, ka prasītājs virsstundas strādājis bez darba inspekcijas piekrišanas, neatņem viņam tiesību prasīt virsstundu atlīdzību (Sen. CKD. 25./165.). Ar to atkrīt arī kasācijas sūdzības 3. pkts.

Atrodot tādēļ, ka atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Compagnie Generale Transatlantique (French Line) pilnvarnieka zv. adv. Sades kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. panta pamata, atstāt bez ievērības.

78. 1933. g. 27. septembrī. Doma vācu draudzes pilnvarnieka zv. adv. Rīdīgera lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Doma baznīcas prasībā pret Doma vācu draudzi un prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Štrausmaņa paskaidrojums. (L. № 2051.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Izklausījis prasītājas pilnvarnieka zv. adv. Štrausmaņa un atbildētājas pilnvarnieka zv. adv. Sticinska paskaidrojumu, Senāts atrod: apgabaltiesa ar savu 1932. g. 6./8. jūlija spriedumu apmierinājusi Doma baznīcas prasību par atbildētājas Doma vācu draudzes izlikšanu no viņas ieņemtām Doma baznīcas telpām un dzīvokļiem līdz ar visām no atbildētājas atkarīgām amatpersonām, kalpotājiem, iestādēm un organizācijām, kā arī mantām, starp citu, aiz tā iemesla: a) ka ar 1931. g. 29. septembŗa likumu juridiskai personai Doma baznīca ir radīts likumīgs organs, kam vienīgi ir tiesība rīkoties ar Doma baznīcas īpašumiem, kādēļ agrākam šo īpašumu tiesiskam stāvoklim nav nozīmes lietā; b) ka nodibinātam organam — Doma baznīcas pārvaldei — ir tiesība noteikt baznīcas mantas lietošanas veidu, un šajā ziņā viņa nav ierobežota it kā ar kādām atsevišķas draudzes tiesībām uz baznīcas mantas daļu, nedz tai ir pienākums dalīties valdīšanā ar kādu baznīcas draudzi; c) ka līdz 1931. g. 29. septembŗa likuma papildinājuma izdošanai atbildētāja baznīcas īpašumus pārvaldījusi un lietojusi savā vārdā, kā baznīcas mantas faktiskā lietotāja suo nomine, bet ne kā Doma baznīcas pārvaldnieks, kādēļ arī viņas noslēgtie līgumi un rīcība par baznīcas mantu saista tikai pašu atbildētāju, bet ne prasītāju, kuŗa tādēļ var nerēķināties ar atbildētājas nepamatotām saistībām baznīcas mantā iepretim trešām personām; d) ka Doma baznīcas pārvaldei, kā ar likumu noteiktam pārvaldes organam, ir tiesība reprezentēt juridisko personu Doma baznīcu, starp citu, arī tiesība uzstāties viņas vārdā tiesā.

Par šo spriedumu iesniegtā kasācijas sūdzībā atbildētāja, atrodot, ka apgabaltiesas spriedums kā nepareizs atceļams, starp citu, aizrāda: a) ka prasība vispār bijusi priekšlaicīga, jo pēc 1931. g. 29. septembŗa noteikumu izdošanas prasītājai radās vienīgi līdzlietošanas tiesības uz Doma baznīcas mantu, kādēļ tai iepriekš bija jāuzstāda lietošanas sadalīšanas plāns, nozīmējot vācu draudzei viņas lietošanā atstājamās telpas, un tikai pēc tam tā varējusi uzstāties ar prasību par pārējo telpu atbrīvošanu; b) ka atbildētājas lietošanas tiesības uz baznīcas mantu ar 31. g. 29. IX noteikumiem nav atceltas, kādēļ prasītājai savas pārvaldīšanas tiesības bija jāizlieto arī atbildētājas, kā lietošanas tiesību subjekta, interesēs, jo citādi vispār nebūtu saprotams, kādēļ vācu draudze aicināta līdzpārvaldīšanā, ja viņai nepastāvētu līdzlietošanas tiesības; c) ka, bez tā, 81. panta kārtībā izdotie 1931. g. 29. septembŗa noteikumi, kā vērsti pret atbildētājas kā draudzes mantiskām tiesībām, laužot pie tam ev.-lut. baznīcas pārvaldīšanas un pašnoteikšanās principu, atrodas pretrunā ar 1923. g. 24. maija likumu par nekustamas mantas atsavināšanu un 1928. g. noteikumiem par ev.-lut. baznīcas stāvokli un vispār satur sevī valsts satversmes pārkāpumus, kādēļ apgabaltiesas pienākums bijis pārbaudīt

izdotās normas saistošo spēku uz tiesai pēc satversmes piederošo likumu pārbaudes tiesību pamata; d) ka, neatkarīgi no tā, apgabaltiesa nepareizi atradusi, it kā vācu draudzes noslēgtie īres līgumi nebūtu saistoši pašai Doma baznīcai kā juridiskai personai.

Atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievērību.

Vispirms, kas attiecas uz to juridisko stāvokli, kuŗā vispār ev.-lut. draudzes atrodas pret baznīcu (vietējo baznīcu) un tās mantu, tad jāatzīmē, ka juridiskās attiecības starp draudzi un vietējo baznīcu vispār kārto Latvijā 1919. g. 27. oktobŗa pagaidu noteikumi par ev.-lut. draudžu padomēm („Vald. Vēstn." 61. num.). Uz šo pagaidu noteikumu pamata draudzes ar saviem izpildu organiem (padomi un valdi) darboļas tajā pašā laikā arī kā vietējās baznīcas organi. Pie tam kā vietējai baznīcai, tā arī draudzei piešķirta juridiska personība un ir sava īpaša manta. Tā tad noteikumi radījuši to savādo stāvokli, ka viena juridiska persona (draudze) caur saviem organiem tajā pašā laikā atzīta arī par otras juridiskas personas (vietējās baznīcas) organu un minētie draudzes organi par vietējās baznīcas vienīgiem organiem. Tiklab vietējai baznīcai, kā arī draudzei ir sava manta (mantība); padome un valde pārzina tādējādi vienā laikā kā vietējās baznīcas, tā arī draudzes mantu (sk. arī L. ev.-lut. baznīcas satversmes 39. p. 2. pk.). Ar to arī izskaidrojams, ka „padomes" pašos pagaidu noteikumos saucas par „draudžu padomēm" (noteikumu virsrakstā), tā arī par „baznīcas padomēm" (pagaidu noteikumu 1. un 12. p.). Minētos pagaidu noteikumos draudzes organiem, kas līdz ar to ir arī vietējās baznīcas organi, proti, padomei, starp citu, uzdots saņemt no agrākiem draudzes konventiem, padomēm, administrācijām un patroniem — visu baznīcas mantu un aprēķinus (10. p. 8. pk.), apstiprināt (valdes sastādīto) gada budžetu, gada pārskatu un valdes darbības plānu (10. p. 5. pk.). Valde ir padomes izpildu organs un draudzes pārstāvis, viņa pārvalda visu draudzes un baznīcas mantu, pieņem baznīcas apkalpotājus un draudzes kopējus un vadu visus baznīcai un draudzei vajadzīgus darbus (12. p. 1., 2., 5. pk.). Tā tad draudze, caur saviem, kopējiem ar baznīcu, organiem (padomi un valdi), pārzina un pārvalda baznīcas mantu kā svešu mantu un šajā ziņā draudze rīkojas par baznīcas mantu un to lieto kā baznīcas mantas pārvaldniece un pašas baznīcas pārstāve. Jēdziens „lietot" šajā ziņā zīmējas nevis tieši uz uzufrukta tiesībām (izmantot mantu it kā sev par labu, пользоваться), bet gan tikai uz draudzes funkcijām rīkoties caur saviem minētiem organiem par baznīcas mantas ienākumiem (lietot — verwenden, употреблять) un proti vienīgi vietējās baznīcas, t. i. reprezentējamās iestādes interesēs, bet nevis pašas draudzes interesēs.

Jau pēc savas būtības, juridiskas personas (vietējās baznīcas) organs (draudze resp. tās organi) nevar būt tajā pašā laikā par tās mantas vai to tiesību subjektu, kādas pieder ar šo organu (vai organiem) reprezentētai juridiskai personai (baznīcai). Šāds draudzes, kā baznīcas mantas pārvaldnieces, stāvoklis skaidri noteikts 1919. g. 23. septembŗa pagaidu noteikumos par ev.-lut. konsistorijām („Vald. Vēstn." 47. num.), kuŗi (3. p. 1. teik.) tieši nosaka: „Draudze caur saviem pārstāvjiem vēl mācītāju un pārvalda baznīcas mantu". Minētais 3. pants netika aizskārts ar vēlākiem noteikumiem, t. i. nedz ar 1922. g. 5. janvāŗa noteikumiem par Vidzemes ev.-lut. konsistorijas likvidēšanu (Lkr. 4), nedz ar 1928. g. 14. aprīļa noteikumiem par ev.-lut. baznīcas stāvokli (Lkr. 182). Par to, ka draudzei piederētu kādas mantiskas (izmantošanas) tiesibas sev par labu uz baznīcas mantu nedz šajos noteikumos, nedz kādos iepriekšējos vai vēlākos noteikumos nav teikts. Tas pats baznīcas un draudzes savstarpējās attiecībās un to stāvokli atzīts un sankcionēts arī Latvijas ev.-lut. baznīcas satversmē (41., 42. p.). Pēc 41., 42. p. „tiesības lietot un pārvaldīt baznīcas mantu" (ar kādu jāsaprot baznīcas un draudzes mantas, 40. p.) paliek ikkatrai draudzei arī turpmāk tādos apmēros, kādos tās likumīgi pastāvēja Satversmes pieņemšanas dienā (1928. g. 26. janvārī). Tādējādi draudze (caur saviem organiem, kas ir arī baznīcas organi) lieto un pārvalda (vietējās baznīcas) mantu kā svešu mantu. Baznīcas mantas

ienākumi nāk par labu baznīcas mērķiem bet nevis draudzei. Arī pēc satversmes vārds „lieto" jāsaprot tikai sakarā ar mantas „pārvaldīšanu", t. i. saņemot un pārņemot baznīcas mantas ienākumus izlietošanai baznīcai par labu, lai ar to segtu baznīcas prasījumus, vajadzības un izdevumus baznīcas interesēs. Latvijas likumi nekur nerunā par draudzes lietošanas tiesībām. Par to, ka draudze „lieto" un pārvalda (vietējās) baznīcas mantu, pirmo reizi runā baznīcas satversme, proti savā 41. p. 1. teik. Satversme ar šādu frāzi nekad nav domājusi nedz konstatēt, ka draudzei uzufrukta tiesības būtu piekritušas agrāk, nedz arī ievest šādas it kā uzufrukta tiesības draudzei par labu, bet gan satversme šo apzīmējumu „lietošana" saprot kā administrātīvu rīkošanos par baznīcas mantu un tās ienākumiem, pārvaldot šo mantu baznīcai par labu un baznīcas interesēs. 41. p. 2. teik. korelats būtu tās pašas satversmes 48. p., kas (L. sinodes 1931. g. 8. aprīļa sēdē pieņemtā 48. p. redakcijā) nosaka, kādam stāvoklim jābūt draudzes likvidācijas gadījumā, proti, tad Baznīcas virsvalde līdz jaunas draudzes nodibināšanai lieto un pārvalda vietējās baznīcas mantu, baznīcas (Landeskirche) vispārējiem mērķiem. Saprotams, nav domājams, ka te Baznīcas virsvaldei piešķirtas patstāvīgas uzufrukta tiesības, it kā pašai Baznīcas virsvaldei par labu, bet gan domāts piešķirt tikai administrātīvas tiesības par tās vietējās baznīcas mantu, kuras draudze pagaidām beigusi savu eksistenci, t. i. taisni šās pašas (tagad izbeigušās) draudzes vietā. Nav pielaižams vienā un tajā pašā likumā 2 reizes minēto vārdu „lietot" iztulkot un saprast dažādās nozīmēs. Tā tad arī pēc Baznīcas Satversmes draudzei netika piešķirtas patstāvīgas uzufrukta tiesības uz vietējās baznīcas mantu.

Kas attiecas uz Doma baznīcas un draudzes stāvokli, tad jāatzīst, ka ar vēlākiem 1931. g. 29. septembra noteikumiem šādas, Doma vācu draudzei līdz tam piederējušās, administrātīvās, pārvaldīšanas tiesības (par kuŗām runāja jau 1919. g. 27. oktobra pagaidu noteikumi) piešķirtas jaunajai pārvaldei. Šai pārvaldei, saprotams, tāpat nepiederētu it kā uzufrukta tiesības uz Doma baznīcas mantu, bet gan vienkāršas lietošanas, pārvaldīšanas un rīkošanās tiesības uz Doma baznīcas mantu, šīs pašas baznīcas mērķiem un interesēs. Bet jaunradītā stāvokļa nozīme ir tā, ka tagad pēc 1931. g. 29. septembra noteikumu izdošanas, atbildētājai nav vairs pārvaldīšanas un rīkošanās tiesību par Doma baznīcas mantu, to starpā arī par ēkām un telpām, it ka izlietojot tās vienīgi savas „draudzes amatpersonu vajadzībām" (apell. sūdzības 18. lpp.), bet gan šādas ēku un telpu lietošanas veidu un kārtību tagad var noteikt tikai jaunā pārvalde sakarā ar Doma baznīcas vajadzībām. Doma baznīcā ar 1931. g. 29. septembra noteikumiem radīts viens pats patstāvīgs organs, jauna pārvalde, ar ko tad Doma baznīcas draudžu organi vairs nav Doma baznīcas organi, bet paliek tikai par draudžu organiem vien. Atbildētāja savas kasācijas sūdzības 3. pktā (10. lpp.) tieši atzīst, ka arī jaunā pārvalde pārvalda Doma baznīcas mantu kā svešu mantu, bet — nekonsekventi — tomēr atrod, ka tiesai no tā esot bijis jāspriež, ka šai parvaldīšanai jānotiek „lietošanas tiesību nesēju" (arī vācu draudzes) interesēs. Taisni otrādi, pārvalde „lieto" (noteik. 5. pkta izpratnē) ienākumus tieši Doma baznīcas interesēs, bet ne atbildētājas vienpusīgās interesēs. Šādam atzinumam nerunā pretim atbildētājas atsaukšanās uz L. ev.-lut. bīskapa lietošanas tiesībām, kuras it kā tiekot iznīcinātas ar apgabaltiesas pielaisto interpretāciju par Doma baznīcas lietošanas un pārvaldīšanas kārtību. Īstenībā bīskapa „lietošanas tiesības" pēc būtības krasi atšķiras no tām lietošanas funkcijām, kas piešķirtas jaunradītai pārvaldei. Bīskapam piederošās „lietošanas tiesības" jāattiecina uz garīgo un ceremoniālo pusi, kāda saistīta ar Doma baznīcas, kā bīskapa katedrāles, raksturu. Turpretim pārvaldei piederošās lietošanas tiesības zīmējas uz Doma baznīcas administrātīvo pusi un Doma baznīcas mantiskām interesēm. Tā tad bīkaps lieto Doma baznīcu kā katedrāli garīgai pārvaldīšanai, bet pārvalde lieto baznīcu mantiskai pārvaldīšanai. Bīskapa lietošanas tiesības pastāvēja jau tajā laikā, kad Doma draudzes „pārvaldīšanas" un „lietošanas" tiesības vēl nebija pārgājušas uz pārvaldi un kolīzija no tā nebija radusies. 1931. g. 29. septembra noteikumi stāvokli groza tajā ziņā, ka draudzes organiem (padomei un valdei) attiecībā

uz Doma baznīcas mantu piederējušās administrātīvās, pārvaldīšanas, rīkošanās funkcijas un no šādām funkcijām izrietošās un ar tām saistītās „lietošanas tiesības" nodotas īpašai jaunai pārvaldei ar „draudzes padomes tiesībām", kuŗa, attiecībā uz Doma baznīcu un tās mantu, atvieto Doma draudzes (draudžu) organu kā administrātīvo pārvaldīšanas organu funkcijas. *Pie tam, pats par sevi saprotams (kā uz to pareizi* aizrāda prasītāja savā paskaidrojumā uz atbildētājas kasācijas sūdzību), ka, ja 1931. g. 29. septembŗa noteikumi (5. pk.) piešķiŗ pārvaldei draudzes padomes funkcijas, tad implicite pārvaldei piekrīt arī draudzes valdes funkcijas, t. i. ar citiem vārdiem, pārvaldei piekrīt jau visas ar Doma baznīcas mantu pārvaldīšanu saistītās administrātīvās un lietošanas funkcijas un tiesības augšā aprādītā nozīmē.

Visos savos paskaidrojumos (sk. apellācijas sūdzību) atbildētāja vienmēr iziet no savām mantiskām tiesībām uz Doma baznīcas mantu, nosaucot sevi par „no īpašuma tiesībām izrietošo" mantisko tiesību subjektu ar „nudum jus dominii" baznīcai, kā juridiskai personai. Šajā ziņā atbildētāja vienmēr sajauc jēdzienus par Doma baznīcas mantu ar atbildētājas kā draudzes mantu un pat atzinusi, ka ar 1931. g. 29. septembŗa noteikumiem esot notikusi „Doma baznīcas atsavināšana", kādu versiju atbildētāja vēlāk gan vairs nav uzturējusi, atsaucoties vienīgi uz savām „lietošanas tiesību nesēja" (vai līdzlietotāja resp. līdzpārvaldītāja) tiesībām. Tomēr atbildētāja pat nav mēģinājusi tuvāk noskaidrot vārdu „lietot", nedz pierādīt, ka šis vārds „lietot" (baznīcas satversmes un 1931. g. 29. septembŗa noteikumu izpratnē) nozīmētu it kā uzufrukta tiesības. Arī Doma baznīcas (vācu) draudzei tāpat kā vispār visām L. ev.-lut. draudzēm līdz 1931. g. 29. septembrim — pēc būtības — nepiederēja mantiskas (uzufrukta) lietošanas tiesības attiecībā uz Doma baznīcas mantu vispār, bet, kā tās organu (pārvaldes un valdes) centram tikai Doma baznīcas mantas ienākumu pārzināšanas un rīkošanās funkcijas un tiesības (kuŗas Satversme apzīmē par „lietošanas" tiesībām, pirmo reizi piemērojot šo vārdu „lietot", kurpretim agrākos likumos un noteikumos vārds „lietot" attiecībā uz draudzēm nav sastopams). *Taisni tās pašas* funkcijas un tiesības, t. i. visas bez izņēmuma Doma baznīcas — tās organu veidā — funkcijas un tiesības attiecībā uz Doma baznīcas mantu, uz 1931. g. 29. septembŗa noteikumu pamata pārgājušas uz jaunu pārvaldi, kuŗa, tajā pašā nozīmē, kā agrākie Doma baznīcas organi (Doma draudzes resp. draudzes padome un valde), funkcionē vienīgi kā Doma baznīcas organs.

Atbildētāja pat nepaskaidro, kādas īsti mantiskas (lietiskas un nelietiskas) izmantošanas (uzufrukta) tiesības uz Doma baznīcas mantu un uz kāda pamata piederētu viņai un kādas tad viņai atņemtas ar 1931. g. 29. septembŗa noteikumiem. Īstenībā šādas mantiskas uzufrukta (ne administrātīvas) tiesības atbildētāja nevarēja uzrādīt; tādas nav paredzētas nedz kādos agrākos, nedz Latvijas likumos. Draudzes tiesība *lietot baznīcas mantu it kā uzufrukta veidā neizriet arī no Kr. nolik. par ev.-lut. baznīcu.* Pēc pirmskaŗa noteikumiem par baznīcas vai draudzes stāvokli vispār draudzei netika piešķirta noteicošā loma baznīcas mantiskās attiecībās. Kr. nolikums vispār nerunā par draudzes „lietošanas" tiesībām un tā noteikumi nekad nav iztulkojami tajā izpratnē, it kā draudzei piederētu kādas patstāvīgas uzufrukta tiesības uz vietējās baznīcas mantu. Atbildētāja nenoliedz, ka ne tikai Doma baznīca kā ēka, bet arī visi Doma baznīcas nekustamie īpašumi zemes grāmatās apstiprināti pašai Doma baznīcai kā juridiskai personai. Katrs īpašums prezumējams kā neaprobežots un ierobežojumi un aprobežojumi ir noteikti jāpierāda (CL. 708. p.). Šādus pierādījumus atbildētāja neuzrāda un uz tādiem neatsaucas. Tā tad Doma baznīcas īpašuma tiesības uz tai piederošām nekustamām un kustamām mantām atzīstamas par brīvām un neierobežotām ar kaut kādām atbildētājas mantiskām tiesībām. Uzufrukts kā personīgs servitūts ar noilgumu (iesēdējumu) nevar nodibināties (CL. 1261. p.), tāpēc tam apstāklim, ka atbildētāja — varbūt — faktiski bija lietojusi Doma baznīcas mantu, t. i. saņēmusi tās ienākumus sev par labu it kā uzufruktuāre (ne kā svešas mantas pārvaldniece), nav nozīmes, jo

ar faktisko izlietošanu vien atbildētāja nekādas patstāvīgas mantiskas uzufrukta tiesības uz šiem ienākumiem nav ieguvusi. Ar to tad sabrūk visa atbildētājas argumentācija, kuŗa galvenā kārtā iziet no tā, it kā viņai piederētu patstāvīgas mantiskas lietošanas (uzufrukta) tiesības uz Doma baznīcas mantu, kāda hipoteze taisni ne ar ko nav pamatota. Viss tas vēsturiskais materiāls, kuŗu atbildētāja sniedz savu „tiesību" pierādīšanai uz baznīcas ēkām (II, 46.—56.), apstiprina — taisni otrādi — tikai to, ka atbildētājai piederēja vienīgi baznīcas mantas pārvaldīšana un tās ienākumu lietošana Doma baznīcas mērķiem, t. i. tās pašas funkcijas, kuŗas atbildētājai līdz 1931. g. 29. septembrim paredzēja agrāk Latvijas izdotie 1919. gada noteikumi un baznīcas satversme, bet kuŗas tagad pārgājušas uz jauno pārvaldi. Šis vēsturiskais materiāls nekādi nepierāda, ka atbildētājai vispār būtu piederējušas mantiskas tiesības par Doma baznīcas mantu, un taisni viņai, kā draudzei, par labu. Ja nu Doma baznīcas draudzei nebija nekādas mantiskas (uzufrukta) lietošanas tiesības uz Doma baznīcas mantu un nekādas patstāvīgas tiesības lietot Doma baznīcas mantu sev par labu, un tās ienākumi nebija pieskaitāmi Doma baznīcas draudzes mantai vai tās ienākumiem, tad gan 1931. g. 29. septembŗa noteikumi arī loģiski nevareja tādas (neeksistējošas) lietošanas tiesības atņemt vai ierobežot. Ar 1931. g. 29. septembŗa noteikumiem uz jauno pārvaldi pārgājušas tikai tās funkcijas un tiesības, kas līdz tam piederējušas Doma baznīcas padomei un valdei, t. i. Doma baznīcas bijušiem organiem, kas tajā pašā laikā bijuši arī vācu draudzes organi, un proti tikai administrātīvas (t. i. pārvaldīšanas un lietošanas, proti, rīkošanās) tiesības. Bet pašai vācu Doma baznīcas draudzei, kā juridiskai personai un mantiski tiesiskam subjektam, nekādas mantiskas tiesības attiecībā uz viņas (draudzes) mantu netika ar 1931. g. 29. septembŗa noteikumiem atņemtas vai ierobežotas. Tādēļ atbildētājai nav pamata apgalvot, ka Doma vācu draudzei būtu iznīcinātas kādas tiesības, izrietošas no īpašuma tiesībām, tāpat, ka nav pamata apgalvot, ka arī pēc šo noteikumu izdošanas viņai būtu palikušas kādas līdzpārvaldīšanas un līdzlietošanas tiesības uz baznīcas mantu, it kā kopā ar likumā nodibināto Doma baznīcas pārvaldi. Šāda atzinuma pareizību neatspēko arī aizrādījums kasācijas sūdzībā uz to, ka 1931. g. 29. septembŗa noteikumu 5. pants nosaka, ka baznīcas pārvalde lieto un rīkojas ar baznīcas mantu ar draudzes padomes tiesībām, kas pēc atbildētājas domām norādot, ka pārvaldei jālieto manta un jārīkojas ar to draudžu (to starpā arī vācu draudzes) interesēs, respektējot jau agrāk pastāvējušās vācu draudzes lietošanas tiesības uz baznīcas mantu. Ar šādu nosacījumu par baznīcas pārvaldes tiesību kvalitātīvo saturu un to apmēriem likumdevējs ir gribējis vienīgi nospraust jaundibināmā organa kompetenču robežas, pielīdzinot tiesību ziņā pārvaldi draudzes padomēm, kuŗas, no vienas puses, pašas nosaka savas baznīcas mantas lietošanas un pārvaldīšanas kārtību, bet, no otras puses, ir padotas Latvijas ev.-lut. baznīcas satversmes 41., 42. un 43. p. paredzētiem aprobežojumiem, t. i. zināmos jautājumos padotas baznīcu virsvaldei, kaut vai, p. piem., atļaujas izprasīšanas ziņā gadījumos, kad baznīcas īpašumus apgrūtina ar parādiem u. t. t. Katrā ziņā, no tā, ka baznīcas pārvaldei pieder draudzes padomes tiesības, neizriet, ka pārvalde būtu identificējama ar draudzes padomi, un šajā ziņā apgabaltiesa pareizi atradusi, ka baznīcas mantas pārvaldīšanas ziņā pārvalde stāv pāri par tām atsevišķām draudzēm, kuŗu interešu pārstāvji pēc likuma ieiet pašā pārvaldē. Tā tad 1931. g. 29. septembŗa noteikumi nav vērsti uz kādu labiegūtu mantisku (it kā uzufrukta, jus in re aliena) lietošanas, izmantošanas tiesību piespiedu atsavināšanu (atņemšanu) un tāpēc arī šos noteikumus nevar — pēc satura — uzskatīt it kā par konfiskācijas vai ekspropriācijas likumu un viņa spēku apšaubīt aiz tā iemesla, ka tie nav izdoti 1923. g. 23. maija likumā (Lkr. 59) paredzētā kārtībā. Īstenībā, 1931. g. 29. septembŗa noteikumi pēc būtības vienīgi pārorganizē Doma baznīcas administrātīvo struktūru, nemaz neielaižoties materiāli-civiltiesiskās attiecībās nedz par Doma baznīcas mantu, nedz par Doma baznīcas draudzi (draudzēm). Ekspropriācija vispār zīmējas vienīgi uz mantisku tiesību piespiedu atsavināšanu,

bet nezīmējas uz pārvaldīšanas, administrātīvu funkciju atņemšanu, par ko vien ir runa 1931. g. 29. septembŗa noteikumos. Īstenībā pat, ja Doma vācu draudzei domātu atzīt kādas patstāvīgas tiesības uz Doma baznīcas mantu, runā esošā gadījumā vispār nevarētu runāt par „ekspropriāciju" jau tāpēc vien, ka par ekspropriācijas priekšmetu 1923. g. 23. maija likuma (Lkr. 59) izpratnē var būt vienīgi īpašuma tiesības uz nekustamu mantu kā ķermenisku priekšmetu (quoad dominium), bet nevis kādas lietošanas tiesības vai izmantošanas tiesības (uzufrukts) uz svešu mantu (quoad usum), kādas bija, piem., paredzējis bij. Kriev. CL. 602.—608. p., kuŗus 1923. g. 24. maija likums (21. p.) atcēlis. Tāpēc, šādu aprobežotu tiesību (jura in re aliena) piespiedu atsavināšanai (kādas, tomēr, atbildētājai, vispār nekad nav piederējušas) Saeimā pieņemts likums nebūtu prasāms. Argumentācija „e majore ad minus" šajā gadījumā nemaz nav piemērojama; zināmas formālitātes būtu prasāmas, ja domātu piespiedu kārtā atsavināt īpašuma tiesības (t. i. pilnīgas tiesības), bet šādas formālitātes varētu neprasīt mazāku tiesību (jura in re aliena) piespiedu atsavināšanai, un vēl mazāk, vienkāršu pārvaldīšanas tiesību atņemšanai vienam iestādes organam un to nodošanai kādam citam organam. Jau tādēļ vien ir lieki apstāties pie jautājuma apspriešanas par to, vai Latvijas tiesām ir vai nav tiesība pārbaudīt Latvijas likumu vai Latvijas Satversmes 81. p. kārtībā izdoto noteikumu likumību vai to saskaņu ar Latvijas Satversmi.

Par strīdā esošo īres līgumu saistīgumu Doma baznīcai, kā juridiskai personai, kasācijas sūdzības iesniedzēja gan aizrāda, ka atbildētājas noslēgtie līgumi ir saistoši Doma baznīcai kā pārstāvju pārstāvamam noslēgti līgumi, jo līdz 1931. g. 29. septembŗa noteikumu izdošanai vācu draudzes organi ir bijuši arī baznīcas mantas pārvaldītāji un citu organu baznīcai, kā juridiskai personai, nav bijis. Bet apgabaltiesa jau ir paskaidrojusi, ka minēto līgumu noslēgšanā atbildētāja nav uzstājusies kā pārvaldnieks, bet kā baznīcas mantas fakstikais lietotājs suo nomine, kuŗš saistījis tikai sevi, bet nevis Doma baznīcu kā juridisku personu, un ka paši līgumu kontrahenti resp. strīdā esošo telpu faktiskie lietotāji par savu tiesību devēju atzīst nevis prasītāju, bet gan atbildētāju. Šajā ziņā apgabaltiesas aprādītie apcerējumi atrod pastiprinājumu pašas atbildētājas apellācijas sūdzībā, kuŗā viņa taisni ir uzsvērusi, ka Doma vācu draudze ir patstāvīgs tiesību subjekts par Doma baznīcas mantu, ka pēdējā viņai pieder uz īpašuma tiesībām un ka viņas rīcība ar Doma baznīcas mantu izriet no īpašnieka tiesībām (sk. apgabalt. akts 7., 8. lpp.). Jau šādi atbildētājas paskaidrojumi deva apgabaltiesai pamatu taisīt atzinumu, ka nedz pie minēto līgumu noslēgšanas, nedz pie to izvešanas dzīvē, Doma vācu draudze nav uzstājusies kā pārvaldnieks citas personas vārdā, bet gan uzstājusies pilnīgi patstāvīgi, kā patstāvīgs tiesību subjekts ar visām tām tiesībām, kuŗas aptveŗ Doma baznīcas, kā juridiskas personas, mantu. Tādos apstākļos apgabaltiesas atzinums, ka ar minētiem līgumiem atbildētājs saistījusi vienīgi sevi, bet ne Doma baznīcu, kā juridisku personu, atrod savu attaisnojumu CL. 3111. pantā, jo klusais vietnieks, kuŗš atklāti uzstājas vienīgi savā vārdā, nesaista atvietojamo, izņemot gadījumu, kad līgums uz pēdējo sevišķi pārvests, kādu apstākli, tomēr, apgabaltiesa lietā nav noskaidrojusi. Tiesas konstatējumi un atzinumi šajā ziņā attiecas uz lietas faktisko pusi, kuŗa kasācijas kārtībā nav pārbaudāma. Tamlīdz arī atkrīt pirmo reizi kasācijas sūdzībā minētais aizrādījums, it kā Doma vācu draudze baznīcas mantu būtu pārvaldījusi un lietojusi nevis savā vārdā, bet caur baznīcas organu (baznīcas valdi), jo pa visu lietas izspriešanas laiku pēc būtības atbildētāja vienmēr ir apgalvojusi par savām pārvaldīšanas un lietošanas tiesībām uz baznīcas mantu. Ja nupat minētam atbildētājas apgalvojumam būtu piešķiŗama kāda nozīme, tad tikai tā vienīgā nozīme, ka vismaz šajā vietā atbildētāja atzīst, ka viņa Doma baznīcas mantu lietojusi un pārvaldījusi nevis sev par labu, t. i. nevis kā uzufruktuāre, bet gan kā Doma baznīcas pārstāve.

Bet ja tā, tad atbildētājai jāapmierinājas ar to, ka uz jauno noteikumu pamata šādas viņas pārstāvības funkcijas tagad pārgājušas uz jauno pārvaldi, kuŗai tad arī ir tiesība citādi rīkoties par Doma baznīcas mantu un immobiļu telpām.

Tiesas atzinumam par atbildētājas nodibināto saistību nesaistīgumu prasītājai Doma baznīcai ir izšķiroša nozīme lietā, bet pārējiem tiesas apsvērumiem par telpu faktisko lietotāju attiecībām ar atbildētāju un viņu dienesta attiecībām ir piešķirama tikai blakus motīvu nozīme, kuru pareizība vai nepareizība nevar satricināt tiesas gala atzinuma pareizību. Jau tādēļ vien, ievērojot augšā teikto, nav izšķirošas nozīmes aizrādījumiem kasācijas sūdzībā, it kā tiesa nebūtu pietiekoši apsvērusi atbildētājas pieņemto amatpersonu stāvokli baznīcā. Kas sevišķi attiecas uz mācītājiem, tad tie pēc būtības ir baznīcas ierēdņi; pie tam nemaz nekrīt svarā, kā likums vai noteikums tos nosauc. 1919. g. 27. oktobra noteikumi mācītājus gan nosauc par „draudzes mācītājiem" (10. p. 1. pk.), tāpat arī ev.-lut. baznīcas satversme (30. p.). No otras puses, satversme tomēr attiecina mācītājus uz „baznīcas garīgiem darbiniekiem" un proti uz baznīcas „ordinētiem garīgiem darbiniekiem", bet pārējos baznīcas garīgos darbiniekus par „neordinētiem garīgiem baznīcas darbiniekiem" (satversmes 6. nodaļa 79. u. turpm. 100. p.). Rīkošanās par baznīcas mantu, tajā skaitā arī par baznīcas nekustamo mantu — telpām — ieiet, bez šaubām, baznīcas organa administrātīvās (baznīcas mantu pārvaldīšanas) funkcijās. Ja 1931. g. 29. septembra noteikumi Doma baznīcas taisni „draudzes" padomes līdzšinējās administrātīvās funkcijas pārnes uz jauno pārvaldi, tad līdz ar to uz jauno pārvaldi pārgājusi arī rīkošanās par Doma baznīcas mantā ieejošo nekustamo mantu telpām, kuru sadalīšana starp visiem „ordinētiem un neordinētiem baznīcas garīgiem darbiniekiem" tagad atkarājas tikai no jaunās pārvaldes. *Turpretim atbildētājai nav vairs noteicošas lomas šajā ziņā un par viņas ieņemtām telpām* tagad var rīkoties tikai jaunā pārvalde.

Konstatējot, ka ar 1931. g. 29. septembra noteikumiem nodibinātai Doma baznīcas pārvaldei ir tiesība noteikt baznīcas mantas lietošanas veidu, un šajā ziņā viņa nav ierobežota it kā ar kādām atsevišķas draudzes tiesībām uz baznīcas mantas daļu, nedz tai ir pienākums dalīties valdīšanā vai lietošanā ar kādu baznīcas draudzi, apgabaltiesa pareizi atstājusi bez ievērības atbildētājas aizrādījumu par prasības priekšlaicību it kā uz tā pamata, ka, pirms griešanās pie tiesas, prasītāja nav uzstādījusi sadalīšanas plānu par atsevišķo dienesta dzīvokļa lietošanu un nav nozīmējusi Doma vācu draudzei atstājamās telpas. Tāpat no 1931. g. 29. septembra noteikumu 5. panta satura tiesa aiz viņas paskaidrotiem iemesliem pareizi atradusi, ka Doma baznīcas pārvaldei, kā ar likumu nodibinātam pārvaldes organam, ir tiesības reprezentēt juridisko personu Doma baznīcu arī tiesā, un tiesas apsvērumu neatspēko šajā ziņā kasācijas sūdzībā minētie *aizrādījumi. Ar to akrīt visi apcerējumi, kas minēti kasācijas sūdzībā ar nolūku atspēkot* tiesas gala atzinuma pareizību.

Atrodot, ka tādējādi apgabaltiesa, atzīstot prasību par apmierināmu, gala atzinumā nav atbildētājas minētos likumus pārkāpusi, Senāts nolēma: Doma vācu draudzes pilnvarnieka zv. adv. V. Rīdigera kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

79. 1933. g. 17. maijā. Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Zāmuēļa un Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. Volkova lūgumi par Tiesu palātas sprieduma atcelšanu Tobiasa Vestermaņa prasībā pret Rīgas pilsētu un Latvijas valsti Finanču ministrijas personā. (L. № 2071.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis prasītāja pilnvarnieka zv. adv. Holcmaņa un atbildētājas Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. Volkova paskaidrojumus, Senāts atrod: pretēji Rīgas pilsētas domām, Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, pareizi atzinusi Apgādes padomi par Rīgas pilsētas organu, bet ne par valsts varas organu (sk. Senāta 33./21. spried. Amendes lietā). Tāpat Tiesu palāta atzinusi, ka cukura rekvizīciju izdarījusi taisni minētā Apgādes padome un ka faktiski pašu rekvizīciju izdarī-

juši pilsētas organi. Vispār šādi Tiesu palātas atzinumi attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāmi kasācijas kārtībā. No tā vien, ka Apgādības ministrija devusi rīkojumu par rekvizētā cukura nodošanu Apgādes padomei, nemaz neizriet, ka pašu rekvizīciju būtu izdarījuši taisni valsts ierēdņi. No šādiem saviem atzinumiem Tiesu palāta varēja nākt pie sava tālākā atzinuma, ka pilsētas izdarītā rekvizīcija bijusi nelikumīga un ka tāpēc pilsēta atbildīga par prasītājai ar nelikumīgo rekvizīciju nodaritiem zaudējumiem. Kā tālāk pareizi atzinusi Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, pilsētai pašai rekvizīcijas tiesības vispār nav un tādas viņai nevarēja piešķirt arī valsts organi. Bez tā, arī pašai Apgādības ministrijai rekvizīcijas tiesības nav bijušas tajā laikā, kad notikusi runā esošā rekvizīcija, jo 1918. g. 18. decembra rīkojums (V. V. 2), kas stājies spēkā tikai 23. decembrī, pašas rekvizīcijas izdarīšanas laikā vēl nebija spēkā. Tāpēc Apgādības ministrija nebūtu varējusi ar minēto rīkojumu nedz pati izdarīt apstrīdēto rekvizīciju, nedz attaisnot pilsētas izdarīto nelikumīgo rekvizīciju. Ar to atkrīt visi Rīgas pilsētas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, kuros tā apstrīd Tiesu palātas atzinuma pareizību par to, ka pilsēta atbild par viņas nelikumīgi izdarīto rekvizīciju. Tiesu palātas aizrādījumam uz Tiesu palātas spriedumu Amendes lietā, šajā ziņā piešķirama tikai blakus motīva nozīme. Īstenībā, kā apgabaltiesa, tā arī Tiesu palāta pilnīgi patstāvīgi izspriedušas tagadējo lietu uz viņu sīki aprādīto datu un apcerējumu pamata. Ar to atkrīt arī pilsētas aizrādījumi, it kā Tiesu palāta šajā ziņā esot pārkāpusi CPN. noteikumus.

Kas attiecas uz Finanču ministrijas iesniegto kasācijas sūdzību, tad Tiesu palāta atzīst valsti — Finanču ministrijas personā — par atbildīgu par prasītājam ar pilsētas nelikumīgi izdarīto rekvizīciju nodarītiem zaudējumiem uz tā pamata, ka valsts netikvien nelikumīgi sankcionējusi un segusi ar minētā 1918. g. 18. decembra rīkojuma (V. V. 2) pilsētas rīcibu, bet arī — galvenais — pārņēmusi nelikumīgi rekvizēto cukuru valsts glabāšanā un arī izlietojusi to, izdalot iedzīvotājiem, kurpretim valdībai (Apgādības ministrijai) rekvizīcijas tiesības piešķirtas (un pie tam vienīgi „ārkārtējos gadījumos") tikai ar 1919. g. 13. augusta rīkojumu (Lkr. 113). Finanču ministrija savā kasācijas sūdzībā nupat minētos Tiesu palātas apcerējumus nav atspēkojusi. Finanču ministrija savā kasācijas sūdzībā gan apstrīd Tiesu palātas aizrādījuma pareizību par to, ka 1919. g. 4. februāra rīkojums (Lkr. 42) it kā attiecoties tikai uz karaspēku izdarītām rekvizīcijām. Tomēr Finanču ministrija pie tam neaizrāda, kādā ziņā šāds, pat it kā nepareizs, Tiesu palātas aizrādījums būtu iespaidojis vai varējis iespaidot Tiesu palātas gala atzinuma pareizību par valsts atbildību kopā ar Rīgas pilsētu. Ja Finanču ministrija domā atspēkot Tiesu palātas atzinumu jau agrāk izšķirtā jautājumā par lietas piekritību civiltiesai, tad šāds strīds jau galīgi atkritis ar to, ka Tiesu palāta Finanču ministrijas celto noraidījumu atraidījusi ar savu 1930. g. 20. februāra lēmumu, kas palicis saistošs kā tiesai tā arī partiem. Tāpēc Finanču ministrijas kasācijas sūdzība nav ievērojama.

Jautājumā par prasības apmēru, Tiesu palāta, uz viņas minēto datu pamata un aiz viņas aprādītiem iemesliem, prasības apmēru atzinusi par mērenu. Šāds Tiesu palātas atzinums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. Ar to atkrīt visi pilsētas paskaidrojumi viņas kasācijas sūdzībā, ar kuriem tā apstrīd minēto Tiesu palātas atzinuma pareizību pēc būtības. Pretēji pilsētas domām, Tiesu palāta noteikti paskaidrojusi, kādas īsti cenas viņa likusi savā aprēķina pamatā. Tiesu palāta šajā ziņā, pievienojoties arī apgabaltiesas sprieduma motīviem, noteikti aizrāda, ka prasības summa pat nesasniedz 1918. g. 18. decembra (V. V. 2) aprādītās cenas un vēl mazāk brīvā tirgus cenas. Konstatējot nupat minētos datus, Tiesu palāta varēja taisni pamatoties uz paša prasītāja uzdotām cenām. Nepelna, beidzot, ievērību pilsētas atsaukšanās uz 1920. g. 18. marta un 1923. g. 17. marta likumiem, jo tie, kā zinams, attiecas uz „darījumiem", t. i. uz labprātīgas vienošanās aktiem, kurpretim runā esošā gadījumā lieta grozās taisni ap rekvizīciju, t. i. ap piespiedu kārtībā notikušiem administrātīvo iestāžu rīkojumiem.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka abas kasācijas sūdzības nepelna ievērību, Senāts nolemj: Finanču ministrijas pilnvarnieka zv. adv. Zāmuēļa un Rīgas pilsētas pilnvarnieka zv. adv. Volkova kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. (793.). p. pamata, atstāt bez ievērības.

80. 1933. g. 19. maijā. Aleksandra Krona lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Jēkaba Kleina prasībā pret Aleksandru Kronu un Jēkaba Kleina paskaidrojums. (L. № 2141.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: atbildētājs ir iesniedzis sūdzību par apgabaltiesas spriedumu, ar kuru prasība apmierināta, saskatot sprieduma nepareizību iekš tā, ka tiesa pārdotā immobiļa cenas konstatējumā apmierinājusies ar liec. Šūmaņa liecību, nepieprasot no prasītāja pirkuma cenas pierādīšanu ar notāriāli apliecināto līgumu. Liec. Šūmanis liecinājis, ka immobilis pārdots par Ls 30000, kurpretim no notāriāli apliecinātā pirkšanas līguma, kas uzrādīts notāra Zemgaļa kantorī 1932. g. 4. aprīlī ar 10795. reģ. num., kā noslēgts starp Kronu un Šūmani, redzams, ka immobilis pārdots par Ls 24.000. Tādējādi, pretēji CPN. 139. (106.) p. notāriāla līguma saturs esot apgāzts ar liecinieka liecību, kādēļ spriedums nevarot palikt spēkā. Līdz ar kasācijas sūdzību, tajā pašā lūgumrakstā, atbildētājs pieteicis lūgumu par sprieduma jaunu caurskatīšanu uz CPN. 284. (187.) p. pamata, atrodot, ka lietā atklājušies jauni apstākļi, jo slimības dēļ nevarējis būt lietas iztiesāšanā, un tikai pēc sprieduma došanas dabūjis zināt par liecinieka Šūmaņa nepareizu liecību, kuŗa ienesusi tiesas spriedumā ar faktiskiem apstākļiem nesaskanošu konstatējumu par immobiļa pārdošanas cenu. Prasītājs, apstrīdot kasācijas sūdzības pareizību, ir arī aizrādījis savā kasācijas instancei iesniegtā paskaidrojumā, ka atbildētājs nevarējis apvienot vienā lūgumrakstā divus dažādus lūgumus par sprieduma atcelšanu uz CPN. 283. (186.) un 284. (187.) p. pamata.

Senāts atrod, ka lūgumi par likumīgā spēkā gājuša sprieduma atcelšanu, pamatoti uz CPN. 906. (702.) panta dažādiem punktiem, nav savienojami vienā lūgumā, bet par katru no šiem lūgumiem iesniedzams atsevišķs lūgumraksts, jo katram no šiem trim lūguma veidiem par sprieduma atcelšanu ir atsevišķs no citiem pamats, aprādīts vai nu CPN. 907. (793.), 908. (794.), vai 909. (795.) pantā; tamlīdz arī par katru atsevišķu lūgumu, saskaņā ar CPN. 914. (800.) p., ir iesniedzama arī atsevišķa drošības nauda (sal. bij. Kriev. Sen. 31./1900. g. spried.). Atsevišķi ņemot, kasācijas sūdzības un lūgumi par spriedumu jaunu caurlūkošanu krasi atšķiŗas cits no cita: kasācijas sūdzības iesniedz pret spriedumiem, kas satur likuma pārkāpumus, un kur kasācijas procesam jāapsargā likuma spēks; turpretim lūgumi par spriedumu jaunu caurlūkošanu attiecas arī uz tādiem spriedumiem, kas paši par sevi pilnīgi likumīgi un pareizi, bet kuŗos lūguma nolūks panākt parta materiālās taisnības pasargāšanu lietas izspriešanā pēc būtības jaunu apstākļu atklāšanas gadījumā. No šādu apcerējumu viedokļa Senāts atrod, ka atbildētājam nebija tiesība vienā lūgumā savienot kasācijas sūdzību un lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu, un ka tādēļ no Senāta skatāma cauri vienīgi viņa kasācijas sūdzība, atstājot lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu bez caurskatīšanas.

Aizrādījumu par to, ka prasītāja uzdotā no liec. Šūmaņa apliecinātā immobiļa cena neatbilst faktiskiem apstākļiem, proti, nesaskan ar notāriāli apliecinātā pirkuma-pārdevuma līguma cenu, atbildētājs runā pirmo reizi tikai kasācijas sūdzībā, kaut gan jau pirmā instancē atbildētājam bija iespēja apstrīdēt prasītāja uzstādīto pirkuma cenu Ls 30.000 un pierādīt šās cenas nesaskaņu ar notāriāli apliecinātā līguma cenu. Tādos apstākļos aizrādījums uz notāriālā līguma cenu un šā aizrādījuma pastiprināšanai kasācijas instancē iesniegtais līgums, nav apspriežami Senātā. Pretēji atbildētāja domām, tas fakts, ka immobilis pārdots par Ls 30.000, ir pierādāms arī ar liecinieku liecībām, kādēļ tiesai nebija pienākuma pašai no sevis, bez atbildētāja ierosinājuma,

pārbaudīt šāda fakta pareizību pēc notāriālā līguma. Ar to atkrīt visi apcerējumi, kādus atbildētājs minējis savā kasācijas sūdzībā.

Atrodot tādējādi, ka atbildētāja kasācijas sūdzība nepelna ievērības, un ka lūgums par sprieduma jaunu caurlūkošanu atstājams bez caurskatīšanas, bet ka no fiskālā viedokļa tiesas konstatējums par īsto pirkuma cenu Ls 30.000, ievērojot tās nesaskaņu ar notāriāli apliecinātā lūguma cenu Ls 24.000, var pacelt jautājumu par nodokļu un nodevu pareizas apmaksas pārbaudi immobiļa atsavināšanas darījumā, kādēļ par to ziņojams nodokļu uzraudzības iestādēm, Senāts nolemj: atbildētāja Aleksandra Krona kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. (186.) panta pamata, atstāt bez ievērības, bet viņa lūgumu par sprieduma jaunu caurlūkošanu atstāt bez caurskatīšanas; šā sprieduma norakstu piesūtīt Finanču ministrijas Nodokļu departamentam.

81. 1933. g. 25. oktobrī. Latvijas bankas pilnvarnieka zv. adv. K. Pauļuka lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Kārļa, Viktora un Edgara Kroiču Jelgavas pilsētas immobili ar zemesgr. reģ. 195., 197.-a un 198. num. subhastāciju. (L. № 2437.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: atstājot atklātu jautājumu par to, vai CPN. 904. (790[1].) p. piemērojams arī gadījumā, ja blakus sūdzētājs nepārmet apgabaltiesai kādu nepareizību, bet atsaucas tikai uz jaunu, pēc apgabaltiesas lēmuma taisīšanas iestājušos apstākli, Senāts vispirms atrod par vajadzīgu noskaidrot 1321. p. īsto izpratni. Pēc šā 1321. p. 1. d. gadījumā, ja pircējs 1 mēneša laikā no izsoles dienas neiemaksā attiecīgās summas, immobilis noliekams pārdošanai pēc CL. 3968. p. noteikumiem, ja neviens no kreditoriem nevēlas to paturēt sev. Ja pēc pirmās izsoles pircējs vēl var izlietot savu privilēģiju, proti novērst sekas, kas izriet no pirmās izsoles atzīšanas par nenotikušu arī tad, ja kāds kreditors jau pa to laiku jau pieteicis vēlēšanos immobili paturēt sev, tad tomēr pircējs šādu privilēģiju nekad nevar vairs izlietot gadījumā, ja jau otrā izsole atzīta par nenotikušu. Šajā gadījumā 1321. p. paredzētā galīgā sankcija (noliekot immobili par jaunu pārdošanā) vispār nevar iestāties, jo trešā izsole nav pielaižama (CPN. 1320. p.). Ja otrā izsolē nav piemērojama 1321. p. paredzētā sankcija, tad jau tāpēc vien, vispār šis 1321. p. nav piemērojams otrā izsolē (Senāta 30./995. spried.). CPN. 1320. p., kas runā par otro izsoli, nemaz, pretēji 1321. p., neatsaucas uz CL. 3968. p. un CPN. 1316. p. Bez tā, 1321. p. kā izņēmuma norma, nekad nav iztulkojams paplašināti, attiecinot to it kā arī uz otro izsoli, kur 1321. p. bez šaubām runā tikai par pirmo. Par nepareizu uzskatāms arī Tiesu palātas aizrādījums, ka 1321. p. paplašinātā interpretācija izrietot no tā, ka pircējam otrā izsolē esot tās pašas tiesības kā pirmā izsolē. Arī Latgalē pircējs izsolē ir saistīts ar savu pirmo solījumu līdz kamēr notiks otrā izsole (1882. p., tagad 1321. p.), tomēr pircējs Latgalē nebūt nebauda CL. 3968. p. paredzēto privilēģiju (sk. 1321. p. 2. teik.). Tā tad, šī privilēģija nestāv nekādā sakarībā ar pircēja saistīgumu, kas guļ uz viņa pirmā izsolē izdarītā noslēguma dēļ.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta pārkāpusi CL. 3968. p. un CPN. 1321., 816. p., kādēļ viņas lēmums atceļams, Senāts, neielaižoties pārējo sūdzētāja minēto kasācijas iemeslu pārbaudīšanā, nolemj: Tiesu palātas 1932. g. 26./29. septembra lēmumu CL. 3968. p., CPN. 1321., 816. p. pārkāpumu dēļ atcelt un lietu nodot Tiesu palātai izspriešanai no jauna citā sastāvā.

82. 1933. g. 13. decembrī. Jēkaba Michelsona pilnvarnieka zv. adv. Berģa lūgums atcelt Tiesu palātas 1932. g. 17./24. novembra, 1. decembra lēmumus lietā par satiksmes akc. sab. Latbus atzīšanu par maksātnespējīgu parādnieku. (L. № 2444.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Izklausījis Jēkaba Michelsona pilnvarnieka zv. adv. Berģa paskaidrojumus, Senāts atrod: pēc Tirdzn. proc. nolik. 410. p. (1931. g. red.) maksātnespējīgo parād-

nieku tiesa neapcietina, ja no parādnieka iesniegtiem paskaidrojumiem un pierādījumiem izriet, ka viņš kļuvis par maksātnespējīgu bez paša vainas t. i. nelaimīgu saimniecisku apstākļu dēļ un pie tam trūkst pazīmes, ka no parādnieka puses pielaista kāda ļaunprātība. Sūdzētājs pieturas pie tām domām, ka ļaunprātība tikai tad varot novest pie maksātnespējīga parādnieka apcietināšanas, ja ļaunprātība bijusi maksātnespējības cēlonis. Tāds 410. p. iztulkojums nav atzīstams par pareizu. Vispirms jāatzīmē, ka 410. p. a priori uzstāda to principu, ka katrs parādnieks, kas izsludināts par maksātnespējīgu tirdzniecībā, ir „reizē ar to" apcietināms (410. p. 1. teik.), pie kam 410. p. uzrāda tikai zināmus izņēmumus no minētā vispārējā principa. Katrs izņēmums iztulkojams visšaurākā izpratnē. Tie 410. p. minētie izņēmumi (vainas trūkums un ļaunprātības pazīmju trūkums) saprotami nevis alternatīvi, bet gan kumulatīvi. Tas tieši izriet no 410. p. 2. teik. sintaksiskās interpretācijas, proti: pirmais blakus teikums „... *ka viņš kļuvis par maksātnespējīgu bez paša vainas, nelaimīgu saimniecisku* apstākļu dēļ..." atkarājas tieši no iepriekšējā teikuma „izriet". Turpretim, tālākā frāze „*un lietā trūkst pazīmes, ka no parādnieka puses pielaista kāda ļaunprātība*", atkarīga no kondicionālā saikļa „ja", bet nevis no augšā minētā pakārtojamā saikļa „ka". Tā tad, 410. p. gan piegriež vērību tam, ka maksātnespējība netiktu radīta ar parādnieka vainu un tāpēc šajā ziņā atzīst zināmu sakarību starp parādnieka vainu un viņa maksātnespējību, bet parādnieka ļaunprātības pazīmes uzskata par iemeslu lai absolūti izslēgtu parādnieka lūgumu neapcietināt viņu. Tāpēc, lai maksātnespējīgu parādnieku atzītu par apcietināmu, pietiktu ar ļaunprātības pazīmju esamību vien, pat ja būtu konstatēts, ka maksātnespējība tieši cēlusies nelaimīgu saimniecisku apstākļu dēļ, bet nemaz nav pie tam prasāms, ka bez tā vēl būtu konstatēts, ka parādnieka ļaunprātība taisni radījusi maksātnespējibu. Ar to tad atkrīt sūdzētāja argumentācija, kas iziet no ļaunprātības it kā cēloniskas sakarības ar parādnieka maksātnespējibu. Tiesu palāta uz viņas aprādīto lietas apstākļu pamata un aiz viņas aprādītiem iemesliem konstatējusi, ka visā sūdzētāju, to starpā tā tad arī tagadējā sūdzētāja, Jēkaba Michelsona, darbībā un izturēšanās saskatāmas ļaunprātības pazīmes. Šāds Tiesu palātas konstatējums attiecas uz lietas faktisko pusi un nav tāpēc pārbaudāms kasācijas kārtībā. *Ar to tad atkrīt arī visi sūdzētāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuros tas apstrīd minētā Tiesu palātas konstatējuma pareizību pēc būtības un analizē atsevišķos, Tiesu palātas aprādītos apstākļus pēc to faktiskās esamības. It sevišķi, Tiesu palātas* minētās liecinieku Kalmeiera un Bitaliņa liecības (II, 47., 45.) pilnā mērā apstiprina Tiesu palātas atsauksmi uz šo liecinieku liecībām, kas apliecinājuši netikvien Jēkaba Michelsona vieglprātību un nolaidību, bet tieši vēl viņa ļaunprātību (sk. sevišķi Kalmeiera liecības beigas). Atsaucoties uz liecinieku Kalmeiera un Bitaliņa liecībām par sūdzētāja pielaisto neuzmanību un pat ļaunprātību, Tiesu palāta nemaz nebija spiesta sevišķi un izsmeļoši minēt visus liecinieku izteicienus, kas paši par sevi liecinātu par sūdzētāja neuzmanīgo un ļaunprātīgo darbību. Jāpiezīmē vēl, ka Jozefs Michelsons un tagadējais sūdzētājs, viņa ģenerālpilnvarnieks Jēkabs Michelsons, netika atrasti viņu dzīves vietā Rīgā, Valdemāra ielā 15 (I, 92.), kas pats par sevi gan norāda uz ļaunprātīgu maksātnespējību (sk. Nosenko, kommentāru pie Tirdzn. proc. nolik. 483. [tagad 390.] p. 4. §, lit. „d" un tur minētos Kr. Senāta spriedumus).

Tiesu palātas minētie fakti un dati paši par sevi deva viņai pietiekošu iemeslu atzīt, ka apgabaltiesa (I, 85.) pareizi sūdzētāju apcietinājusi.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi sūdzētāja minētos likumus, kādēļ viņa kasācijas sūdzība atraidāma, Senāts nolemj: Jēkaba Michelsona pilnvarnieka zv. adv. Berga kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

83. 1933. g. 18. maijā/15. jūnijā. *Krišjāņa Jaunmisiņa pilnvarnieka zv. adv.* Rūša lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Krišjāņa Jaunmisiņa prasībā pret Kati Rikmans, dzim. Jaunmisiņš. (L. № 2445.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta apstiprinājusi par mir. J. Jaunmisiņa mantiniekiem kā prasītāju, tā arī atbildētāju, līdzīgās daļās aiz tā iemesla, ka šajā gadījumā esot piemērojams Kurz. zemn. lik. 114. p., jo pēc mir. J. Jaunmisiņa kā mantinieki palikuši tikai viņa bērni: prasītājs un atbildētāja, bet Kurz. zemn. lik. 107. p. esot piemērojams tikai tādā gadījumā, kad kā mantinieki palikuši atraitne kopā ar bērniem.

Pretēji prasītāja paskaidrojumiem viņa kasācijas sūdzībā, Tiesu palāta pilnīgi pareizi uz šo gadījumu attiecina Kurz. zemn. lik. 114. p., jo konkrētā lietā pēc Tiesu palātas konstatējuma tēva mantojums netika sadalīts līdz pat atraitnes (mātes) nāvei. Tāpēc arī atkrīt Kurz. zemn. lik. 106. un 107. p. noteikumi, kas paredz bērnu pakāpenisku apmierināšanu ar mantojumu. Šādos apstākļos ir piemērojams Kurz. zemn. lik. 114. p., kas tieši paredz tādu gadījumu, kad kā mantinieki pēc tēva ir palikuši tikai viņa bērni. Ja arī Tiesu palāta nav konkrēti izšķīrusi jautājumu par mantas pievienošanu (collatio), t. i. jautājumu, kas tieši katram no mantiniekiem būs jākonferē sadalāmā masā, tad tas vien nevar būt par iemeslu Tiesu palātas sprieduma atcelšanai, jo konkrētā lietā ir runa tikai par prāvnieku apstiprināšanu mantošanas tiesībās un kolācijas jautājums būs izšķirams, kā to pareizi aizrāda Tiesu palāta, saskaņā ar vispārējiem noteikumiem par mantas pievienošanu (CL. 2745. un turpm. p.) mantojuma sadalīšanā, kad kolācija būs jāizdara.

Nepareizs ir gan Tiesu palātas uzskats, ka Kurz. zemn. lik. 107. p. paredzēta saņemtas mantas pievienošana (collatio) būtu attiecināma tikai uz tādu atdalīšanu, kas notikusi pēc tēva nāves, jo pēc vispārēja principa viss tas, ko mantinieks saņem no mantojuma atstājēja ir jāpievieno sadalāmai mantai (CL. 2745. p.), bet šī nepareizība nevar būt par iemeslu Tiesu palātas sprieduma atcelšanai, kuŗa gala atzinumu pareizību attaisno jau iepriekš aprādītie apsvērumi, ka uz šo gadījumu attiecināms Kurz. zemn. lik. 114. p.

Atzīstot, ka uz konkrēto gadījumu attiecināms Kurz. zemn. lik. 114. p. un ka jautājums par kolāciju izšķiŗams mantojuma sadalīšanā, Tiesu palāta arī nebija spiesta vēl sevišķi apsvērt, vai atbildētājas Tiesu palātas sēdē izteiktā gatavība izpildīt kolācijas pienākumus bija principā pielaižama vai ne, jo arī šis jautājums tagadējos lietas apstākļos neatstāj iespaidu uz Tiesu palātas gala atzinumu pareizību.

Aiz aprādītiem apsvērumiem atrodot, ka Tiesu palātas spriedums gala atzinumā ir pareizs, bet prasītāja iesniegtā kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolēma: Krišjāņa Jaunmisiņa pilnvarnieka zv. adv. H. Rūša kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

84. 1933. g. 13. decembrī. Sroļa Šmuklera pilnvarnieka zv. adv. V. Kārkliņa lūgums atcelt Tiesu palātas spriedumu Sroļa Šmuklera prasībā pret akc. sab. „Rīgas kreditbanka" un atbildētājas Rīgas kreditbankas akc. sab. pilnvarnieka zv. adv. V. Kīna paskaidrojums. (L. № 2508.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: Tiesu palāta, pievienojoties apgabaltiesas sprieduma motīviem, atzinusi, ka līguma attiecības starp Zālmani Šmukleru un atbildētāju pamatojas uz akcepta kredita atklāšanas līgumu, sakarā ar rambursa darījumu. Šāda līguma kodols pastāv iekš tā, ka vietējā banka, klienta uzdevumā, uzdod savam korespondentam, ārzemes bankai (t. s. rambursbankai, Rambourssstelle) akceptēt un izpirkt (samaksāt) uz vietējās bankas rēķina tratas (pārvedu vekseļus), kuŗas kāda trešā persona, vietējās bankas klients pārdevējs-kreditors, trasē uz minēto ārzemes banku iepriekš noteiktā summā, kuŗa līdzinās starp 3. personu un vietējās bankas klientu norunātai pirkšanas cenai (I, 17., 40; II, 11; I, 37.—39; II, 14.—25; Staubs, kommentārs pie vācu HCB. priekšpiezīmes pie 373. § №№ 65, 65a—65d). Tā tad no vienas puses, vietējai bankai jānogādā vai jānodrošina savam korespondentam (ārzemes bankai kā rambursbankai) segums par pēdējā akceptētām resp. samaksātām trattām, ar garantijām vai

citādi. No otras puses, vietējā banka arī sev par labu pieprasa attiecīgo nodrošinājumu no sava klienta, kuŗa pienākums ir atlīdzināt savai vietējai bankai tās summas, ar kuŗām viņas korespondents ārzemēs (rambursbanka) debitē vietējo banku par minētām uz viņas rēķina akceptētām resp. samaksātām tratām. Šāds vietējai bankai no viņas klienta nododams nodrošinājums var — starp citu — pastāvēt arī rokas ķīlā, piem., obligācijās, kādu rokas ķīlu var pēc vienošanās iedot vietējai bankai — paša klienta vietā — arī kāda cita persona (CL. 1387. p.). Konkrētā gadījumā rokas ķīlu, obligācijas, *vietējai bankai, t. i. atbildētājai, nodevis prasītājs sava brāļa Zālmaņa Šmuklera vietā.* Tādējādi, kā pareizi aizrāda Tiesu palāta, atbildētāja ir atbildīga tikai savam korespondentam un pie tam nevis pēc vekseļiem it kā uz vekseļu pamata, bet gan tikai ārpus vekseļiem uz — starp abām bankām pastāvošā — materiāli-tiesiskā pamatdarījuma (Geschäftsbesorgungsauftrag), otras bankas uzdevumā uz garantijas, pamata. Tāpāt arī vietējās bankas klients neatrodas vekseļa attiecībās nedz ar vietējās bankas ārzemes korespondentu (rambursbanku) nedz ar savu vietējo banku. Vekseļu attiecības nodibinās vienīgi starp minēto korespondentu un trešo personu (vietējās bankas klientu tiešo kontrahentu-pārdevēju), kas trasē pārvedu vekseli uz minēto korespondentu, lai ar šo pārvedu vekseli saņemtu ekvivalentu, t. i. pirkšanas cenu par vietējās bankas klientam padotām un šim pēdējam uz Latviju piegādājamām precēm. Atbildētāja (vietējā banka) savu prasījumu pret savu klientu (Zālmani Šmuklers) pamato tāpēc nevis uz kādiem vekseļiem, bet uz minētā kreditatklāšanas līguma, kas atspoguļojas kontokorenta attiecībās, pie kam atbildētājas prasījums un šāda prasījuma apmērs redzams no kontokorenta izvedamā saldo bankai (t. i. atbildētājai) par labu. Ar to tad atkrīt *visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, kuŗos tas savā argumentācijā iziet* no Zālmaņa Šmuklera vekseļtiesiskām saistībām. Nevar būt šaubas — pretēji prasītāja domām—ka kreditatklāšanas darījumi ir arī garantiju uzņemšanās vai izdošana, un tieši ieiet kreditiestāžu, sevišķi akciju banku, operācijās (sk. arī Sen. CKD. 30./1482; 32./1758). Tāpēc atkrīt prasītāja blakus lūgums (prasības I petītumā) par kādu rēķinu norakstu izsniegšanu tiesai, lai konstatētu, ka Zālmana Šmuklera parāds sastādoties no neatļautām atbildētājai operācijām. Tagadējā lietā prasītājs nodevis atbildētājai, tās klienta, Zālmaņa Šmuklera, saistību nodrošināšanai, rokas ķīlu veidā, savas 3 obligācijas (CL. 1387. p.). Pie tam, saskaņā ar rokas ķīlas darījuma noteikumiem (I, 5.), kā nodrošināmā prasījuma apmēra pierādījums atzīstams vienīgi atbildētājas veikala grāmatas. Tā tad ķīlas devējs ir prasītājs, bet ķīlas ņēmējs ir atbildētāja. Ja nu prasītājs tagad prasa no ķīlas ņēmējas atpakaļ savu rokas ķīlu, tad prasītājam iepriekš noteikti jāpierāda, ka viss tas parāds, kuŗa nodrošinājumam obligācijas iedotas, tiešām ir dzēsts visumā (CL. 1484. p.). Prasītājs pat neapgalvo, ka Zālmaņa Šmuklera parāds atbildētājai būtu dzēsts. Ar to atkrīt visi prasītāja paskaidrojumi viņa kasācijas sūdzībā, *kuŗos tas apstrīd minētā Tiesu palātas atzinuma pareizību par to, ka prasība nav noteikta* pašā pamatā. Savu strīdu pret Rīgas Biržas komitejas apliecības (II, 23.) nozīmi un pierādīšanas spēku, prasītājs pieteicis pirmo reizi tikai savā kasācijas sūdzībā, kādēļ vien šādi viņa paskaidrojumi nav Senātā ievērojami.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Tiesu palāta nav pārkāpusi prasītāja minētos likumus, kādēļ prasītāja kasācijas sūdzība, kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: Sroļa Šmuklera pilnvarnieka zv. adv. Kārkliņa kasācijas sūdzību, uz CPN. 907. p. pamata, atstāt bez ievērības.

85. 1933. g. 15. jūnijā. Jāņa Riekstiņa lūgums atcelt Valkas apr. 2. iecirkņa miertiesneša lēmumu par Rauzas pagasttiesas amatpersonu nepareizu rīcību mantu *aprakstīšanā viņa, Riekstiņa, prasības lietā pret Jāni Krūmiņu.* (L. № 2596.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē priekšsēdētājs.

Ievērojot: 1) ka, kā to Senāts paskaidrojis savā 1929. g. 21. marta 941. lietā dotā spriedumā, ar 1921. g. 29. decembŗa noteikumu izdošanu par pagasttiesu kompetenci,

visi miertiesas, kā otrās instances, lēmumi pārsūdzami Senātam kasācijas kārtībā pēc noteikumiem, paredzētiem CPN. par tiesāšanas kārtību miertiesās 282. (185.) līdz 289. (192.) pantā un kasācijas drošības nauda bija iemaksājama nevis pēc agrākā Pagastu tiesas nolik. 132. panta 2 latu apmērā, bet gan pēc CPN. 286. (190.) panta paredzētā apmērā; 2) ka kasācijas sūdzība, bez likumā paredzētās drošības naudas nemaz nav pieņemama un tādēļ, ka gadījumā, ja kasācijas sūdzība iesniegta bez kautkādas drošības naudas iemaksas, tā arī gadījumā, ja drošības nauda iemaksāta nepilnā likumā paredzētā apmērā, kasācijas sūdzība izsniedzama iesniedzējam atpakaļ (CKD. 30./605.); 3) ka aiz minētā iemesla Valkas apriņķa 2. iecirkņa miertiesnesim nebija tiesība pieņemt un tālākvirzīt no Jāņa Riekstiņa iesniegto kasācijas sūdzību ar Ls 2 drošības naudas iemaksu un viņa iesniegtā kasācijas sūdzība, drošības naudas neiemaksas dēļ likumā paredzētā apmērā ir no Senāta atstājama bez caurskatīšanas — nolemj: Jāņa Riekstiņa kasācijas sūdzību atstāt bez caurskatīšanas.

86. 1933. g. 27. oktobrī. Jāņa Lībarta, Bruno Midunskija un Ernas Tumše lūgums atcelt Tiesu palātas lēmumu lietā par Rūdolfa Skujiņa atzīšanu par maksātnespējīgu pārdnieku. (L. № 2715.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors F. Konrādi; referē senātors R. Alksnis.

Senāts atrod: Tiesu palāta atraidījusi kasācijas sūdzību iesniedzēju lūgumu par viņiem pienākošās darba algas prasījuma apmierināšanas ārpus konkursa aiz tā iemesla, ka kasācijas sūdzības iesniedzēji neesot bijuši nodarbināti parādnieka nekustamā mantā; šādu Tiesu palātas ieņemto stāvokli kasācijas sūdzības iesniedzēji apstrīd, aizrādot, ka, saskaņā ar piel. pie CPN. 1396. (1400.) p. 5., 6. un 12. p. noteikumiem, viņiem pienākošās alga izmaksājama ārpus konkursa, kādēļ Senātam jāizšķir jautājums par to, vai pēc parādnieka maksātnespējas lietas ierosināšanas aizliegums par piedzītās naudas izsniegšanu attiecas arī uz to darbinieku prasījumiem par darba algu, kuri nav nodarbojušies parādnieku nekustamā mantā.

Kad ar 1928. g. noveli (Lkr. 90) izcelta darba algas prasījumu priekšrocība (prioritāte) pret pārējiem prasījumiem kā speciālā, tā ģenerālā konkursā, tad pēc šiem noteikumiem darba algas prasījumi speciālā konkursa gadījumos, kad jāsadala nauda, kas ienākusi no pārdotās kustamās mantas, par pēdējo gadu līdz prasības celšanai ierindoti II katēgorijā (CPN. 1215a. p. 1928. g. redakcijā). Tajos gadījumos, kad speciālā konkursā sadalīta nauda, kas ienākusi par pārdoto nekustamo mantu, prasījumi par darba algu pēdējo triju mēnešu apmērā apmierināmi tūliņ pēc piedzīšanas izdevumu segšanas, bet pārējā darba algas prasījuma daļa par pēdējo gadu ierindota IV katēgorijā (CPN. 1890. p. 1. d. 4. pkts 1928. g. redakcijā). Ģenerālkonkursa gadījumos prasījumi par neizmaksātu darba algu ne vairāk kā par pēdējo gadu līdz prasības celšanai apmierināmi ārpus konkursa un ierindoti V katēgorijā, pie kam algas prasījumi par pēdējiem trim mēnešiem ierindoti pat pirmā vietā (piel. pie CPN. 1899. p. 22. p. 4^1. pkta). Sakarā ar šādu priekšrocību piešķiršanu prasījumiem par darba algu par pēdējiem 3 mēnešiem grozīti arī noteikumi par šo prasījumu apmierināšanas laiku un noteikts: a) ka pēc insolvences lietas ierosināšanas aizliegums izmaksāt kreditoriem piedzītās summas neattiecas uz prasījumiem par neizmaksātu darba algu pēdējo triju mēnešu apmērā (piel. pie CPN. 1400. p. 5. un 6. p.), b) ka noteikums par piedzīto naudas summu ieskaitīšanu konkursa masā neattiecas arī uz prasījumiem par neizmaksātu darba algu pēdējo triju mēnešu apmērā.

Ar 1931. g. pārgrozījumiem CPN. (Lkr. 137) arī grozīti noteikumi par darba algas prasījumu apmierināšanas kārtību. Šie darba algas prasījumi par pēdējo gadu līdz prasības celšanai, ciktāl tie nepārsniedz Ls 500 speciālā konkursā — pie naudas sadalīšanas, kas ienākusi no kustamas mantas, ir ierindoti 3. katēgorijā (CPN. 1357. p. 3. pkts), bet speciālā konkursā — pie naudas sadalīšanas, kas ienākusi no nekustamas mantas, algotu darbinieku prasījumi, kas darbojušies pārdotā nekustamā mantā, par neizmaksātu darba algu ne vairāk kā par pēdējo gadu līdz prasības celšanai ir ierindoti

pirmā katēgorijā (CPN. 1358. p. 1. pkts). Generālkonkursā pēc 1931. g. pārgrozījumiem CPN. ārpus konkursa apmierināmi tikai tie prasījumi par neizmaksātu darba algu par pēdējo gadu līdz prasības celšanai, ciktāl algotais darbinieks darbojies nekustamā mantā (piel. pie CPN. 1396. p. 83. p. 1. pkta), bet pārējie darba algas prasījumi apmierināmi konkursa kārtībā (turpat 97. p. 6. pkts). Salīdzinot šos noteikumus ir redzams, ka ar 1931. g. pārgrozījumiem CPN. tas privilēģētais darba algas prasījumu stāvoklis, kas nodibināts ar 1928. g. noveli, ir mainījies un izcilus stāvoklis ir palicis vienīgi tiem darba algas prasījumiem, par pēdējo gadu līdz prasības celšanai, ciktāl algotais darbinieks darbojies pārdotā nekustamā mantā. Ja nu tagad arī pēc 1931. g. pārgrozījumiem piel. pie CPN. 1396. (1400.) p. 5., 6. un 12. p. redakcija ir palikusi tāda pati, kāda tā ievesta ar 1928. g. noveli, t. i.: a) ka aizliegums izsniegt kreditoriem piedzītās naudas summas neattiecas uz prasījumiem par neizmaksātu darba algu pēdējo triju mēnešu apmērā, un b) ka noteikums par piedzīto naudas summu ieskaitīšanu konkursa masā nezīmējas arī uz prasījumiem par darba algu pēdējo triju mēnešu apmērā — tad, ievērojot, ka ārpus konkursa var apmierināt tikai tādus algas prasījumus, ciktāl algotais darbinieks darbojies pārdotā nekustamā mantā, jāatzīst, ka paredzētie pielik. pie CPN. 1396. p. 5., 6. un 12. p. nosacījumi nav saskaņoti ar vēlāk 1931. g. izdotiem noteikumiem par darba algas apmierināšanas kārtību konkursa gadījumos un ka pirmiem nav izšķirošas nozīmes šajā lietā. Šajā gadījumā nauda ir ieņemta no pārdotās parādniekiem piederošās tipografijas, kas ir pārdota kā kustama manta, kādēļ kasācijas sūdzību iesniedzēju prasījumi nepaiet zem piel. pie CPN. 1396. p. 83. p. 1. pkta, jo kasācijas sūdzību iesniedzēji nav darbojušies parādnieka nekustamā mantā, tādēļ arī apgabaltiesa, kā Tiesu palāta pilnīgi pareizi atraidījusi kasācijas sūdzību iesniedzēju lūgumus par viņiem pienākošās darba algas izmaksu ārpus konkursa.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Jāņa Lībarta, Bruno Midunskij un Ernas Tumše kasācijas sūdzības, uz CPN. 907. (793.) p. pamata, atstāt bez ievērības.

87. 1933. g. 22. septembrī. Akc. sab. „Lignum" pilnvarnieka zv. adv. pal. H. Brēma lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Jūlija Šakalina prasībā pret akc. sab. „Lignum". (L. № 2894.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi.

Senāts atrod: atkarībā no darbinieku atlīdzības veida jāšķiro divi personiska darba līguma tipi: a) laika darba algas līgumi (Zeitlohnverträge), un b) akorda līgumi (Akkordverträge). Ja darbinieka atlīdzība noteikta atkarībā no nostrādātā darba laika un darba rezultāts nespēlē lomu, tad ir darīšana ar pirmā tipa līgumu; ja turpretim atlīdzības apmērs atkarājas no nostrādātā darba rezultāta, no tā daudzuma, tad ir konstatējams akorda līgums, pie kam šajā pēdējā gadījumā atlīdzību parasti noteic pēc izgatavotiem gabaliem (sal. Stier-Somlo u. Elster, Handwörterbuch der Rechtswissenschaft, I. sēj. 83. lpp). Kasācijas sūdzības iesniedzējas uzskats, it kā pastāvētu kāda principiāla starpība starp akorda un gabalu darbiem nav pareizs, jo gabalu darbs ir taisni dzīvē visbiežāk sastopamais akorda darbs. Pie pretēja atzinuma nenoved arī atbildētājas citētais Rūpn. darba lik. 53. p., kas taisni identificē akorda un gabalu darbus, runājot par akorda vai gabalu darbiem. Ja — kā tas ir konstatējams konkrētā gadījumā — darbiniekam ir garantēta minimāla atlīdzība tādējādi, ka viņš saņem noteiktu atlīdzību par katru nostrādātu stundu gadījumā, ja viņš nav paspējis izpelnīt to pašu vai lielāko summu gabalu darbos, tad, — no teorētiskā viedokļa — tomēr, pretēji kasācijas sūdzības iesniedzēja domām, nebūtu jārunā par kādu atsevišķu, patstāvīgu darba līguma tipu, bet gan par laika darba algas līgumu (Zeitlohnvertrag) un akorda līguma kombināciju. Pastāvošais likums par darba laiku tomēr pat netaisa tādu izšķirību, bet runā par akorda līgumu arī tad, ja darbiniekam garantēta stundu vai dienas izpeļņa, kā tas izriet no 1930. g. 23. decembra papildinājuma likumā par darba laiku (Lkr. 194) trešās rindkopas. Tā tad saskaņā ar pastāvošu likumu prasītājs, kas strādājis

gabalu darbus ar garantēto stundas izpeļņu, uzskatāms taisni par akorda strādnieku un tādēļ apgabaltiesa, attiecinot uz prasītāju likumu par darba laiku, un tā tad arī virsstundu atlīdzību, rīkojusies gala atzinumā pareizi. Tā kā pēc pašas kasācijas iesniedzējas aizrādījuma partu starpā pastāv strīds vienīgi par to, vai prasītājam pamatā pienākas atlīdzība par virsstundām un šo strīdu apgabaltiesa pareizi izšķīrusi apstiprinoši, tad jāatzīst par irrelevantiem apgabaltiesas motīvus jautājumā par to, vai prasītājs virsstundu atlīdzību saņēmis. Ja, kā apgalvo atbildētāja, šajā jautājumā partu starpā strīda nav un apgabaltiesa tā tad pilnīgi lieki pie tā apstājusies, tad tas, protams, nevar novest pie viņas sprieduma atcelšanas, reiz atbildētāja neapgalvo, ka apgabaltiesa šo jautājumu izspriedusi nepareizi.

Atrodot tādēļ, ka atbildētājas kasācijas sūdzība kā nepamatota atraidāma, Senāts nolemj: akc. sab. „Lignum" pilnvarnieka zv. adv. pal. Brēma kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. panta pamata, atstāt bez ievērības.

88. 1933. g. 13. decembrī. Mir. Pēteŗa Stepiņa mantas un bērnu aizbildņa Pēteŗa Stupeļa un Paulīnes Stepiņš lūgums atcelt Latgales apgabaltiesas lēmumu par viņa kasācijas sūdzības nepieņemšanu Donāta Branča prasības lietā pret mir. Pēteŗa Stepiņa mant. masu par izlikšanu no zemes. (L. № 2901.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: sūdzības, tādēļ arī kasācijas sūdzība, uzskatāmas kā pareizi iesniegtas arī tad, ja to iesniedzis viens pats aizbildnis, jo aizbildnības vienādība un nedalāmība prasāmas taisni tikai pašas aizbilstamās personas interesēs, ja vien nav konstatēts, ka otrais aizbildnis būtu pret kasācijas sūdzības iesniegšanu protestējis (Sen. 28./498., 29./90. spried.). Tāpēc apgabaltiesai nebija pamata kasācijas sūdzību izsniegt atpakaļ atbildētājai uz tā pamata vien, ka kasācijas sūdzība parakstīta tikai viena paša aizbildņa, Paulīnes Stepiņš vārdā. Apgabaltiesas minētais Kr. Senāta (76./459. spriedums: sk. arī 72./375., 641.) nav pārliecinošs, jo tas pamatojas vienīgi uz CPN. 19. (tagad 27.) p. Minētais 19. p. paredz tikai vispārējo noteikumu, ka personu vietā, kuŗas stāv aizbildniecībā, prasa un atbild tiesā viņu aizbildņi; bet ar to nemaz vēl nav izšķirts jautājums par to, vai un cik tālu gadījumā, ja ir vairāk aizbildņu, procesa papīru parakstīšanai prasa taisni visu aizbildņu piedalīšanās. Šis jautājums izšķiŗams nevis pēc procesuālām, bet gan pēc materiāli-tiesiskām normām, un, proti, no solidāro attiecību viedokļa, kas pastāv starp vairākiem aizbildņiem, un vienīgi aizbilstamās personas interesēs. Ja tāpēc tiesa nenoskaidro, ka kaut arī viens no vairākiem aizbildņiem būtu atteicies parakstīt procesa papīru (kasācijas sūdzību), tad nav pamata prezumēt neparakstījušās personas nepiekrišanu kasācijas sūdzības iesniegšanai, sevišķi ievērojot to, ka aizbildņu pienākums vispār ir nepielaist tāda sprieduma galīgā spēkā nākšanu, kas aizskārtu atbilstamās personas tiesības un intereses. Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka Latgales apgabaltiesai nebija pietiekoša pamata, atbildētājas, mir. Pēteŗa Stepiņa mantojuma masas un bērnu vārdā iesniegto kasācijas sūdzību izsniegt atpakaļ, Senāts nolemj: Latgales apgabaltiesas 1933. g. 4. maija lēmumu atcelt un uzdot viņai mirušā Pēteŗa Stepiņa mantas un bērnu aizbildņu kasācijas sūdzībai dot attiecīgo virzienu.

89. 1933. g. 25. oktobrī. Latvijas Linkopju centrālās savienības pilnvarnieka zv. adv. P. Berģa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas spriedumu Viļa Klāsona prasībā pret Latvijas Linkopju centrālo savienību. (L. № 2904.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors O. Ozoliņš.

Senāts atrod: atbildētāja savā kasācijas sūdzībā aizrāda, ka grāmatvedība ir ikviena uzņēmuma tik svarīga nozare, ka no grāmatveža prasa kā lietas speciālas zināšanas, tā arī izcilas morāliskas īpašības, jo uzņēmuma vadībai jāpaļaujas uz grāmatvežu uzstādītiem pārskatiem, aprēķiniem, bilancēm, gada pārskatiem u. t. t. Sevišķi uzņēmuma vienīgais grāmatvedis pēc sava stāvokļa, uzticības un atbildības ziņā ne ar

ko neatšķiroties no galvenā grāmatveža, par kuru neesot šaubu, ka tas pieskaitāms uzticības personām lik. par darba laiku 19. p. nozīmē.

Senāts jau ir paskaidrojis, ka grāmatvedis kā zināmas kantora darbības speciālists, nav eo ipso atzīstams par uzticības personu lik. par darba laiku 19. p. nozīmē, t. i. par personu, kura pieņemta darbā ar sevišķi rūpīgu izlasi, kuram darba devējs piešķir sevišķu uzticību un kuŗai garīgā vai morāliskā ziņā jāstāv tik augsti, ka viņu nevar katrā laikā viegli atvietot ar citu personu (Sen. CKD. 32./1863). Izejot no šādām pazīmēm, apgabaltiesa ir konstatējusi, ka prasītājs nav ieņēmis izcilus stāvokli darbā un viegli atvietots ar otro grāmatvedi-mašīnrakstītāju Jurke, un ka šādā viņa stāvoklī neko nav ienesis tas apstāklis, ka prasītājs strādājis par grāmatvedi viens pats un bijis atbildīgs par grāmatvedību, kādēļ apgabaltiesa atzinusi, ka prasītājs nav padots lik. par darba laiku 19. pantam. Apgabaltiesas atzinums atzīstams par pareizu, jo pretēji atbildētājas domām, prasītāja stāvokliis ir kvalificējams taisni pēc konkrētiem darba apstākļiem, un, saskatot tajos sevišķas uzticības momenta iztrūkumu un viegli notikušo prasītāja aizvietošanu ar citu darbinieku, apgabaltiesa ir pareizi atradusi, ka, iztrūkstot dažām svarīgām uzticības personas pazīmēm, prasītāju nav iespējams pieskaitīt uzticības personām lik. par darba laiku 19. p. nozīmē, kaut arī viņš būtu bijis uzņēmuma vienīgais grāmatvedis. Apgabaltiesas konstatējums par prasītāja konkrēto stāvokli darbā atbildētāja savā kasācijas sūdzībā pat nemēģina sevišķi apstrīdēt, bet viņas minētiem teorētiskiem apcerējumiem par grāmatveža, kā sevišķas uzticības personas stāvokli vispār, kā arī vispārīgiem apcerējumiem par vienīgā grāmatveža stāvokli uzņēmumā, nav izšķirošas nozīmes.

Atrodot tādējādi, ka atbildētājas kasācijas sūdzība nepelna ievērības, Senāts nolemj: Latvijas Linkopju centrālās savienības pilnvarnieka zv. adv. P. Berģa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

90. 1933. g. 22. novembrī. Paula Kaķa lūgums atcelt Rīgas apgabaltiesas lēmumu par lietas izbeigšanu lietā ar Tautas labklājības ministrijas Veselības departamentu. (L. № 2940.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors A. Lēbers; referē senātors A. Lēbers.

Senāts atrod: prasītājs bijis Tautas labklājības ministrijas, t. i. valsts, dienestā kā grāmatvedis valsts darbinieku sanātorijā Vaiņodē un, pēc tā, kā sanātorijas saimniecības vadītājs līdz 1928. g. 31. decembrim. Sakarā ar sanātorijā no Valsts kontroles 1929. g. februārī izdarīto revīziju, Valsts kontrole taisījusi uzrēķinu Tautas labklājības ministrijai par veļas iztrūkumu. Par notikušo uzrēķinu paziņots prasītājam, kā par uzrēķinu atbildīgai amatpersonai (Valsts kontroles rēglamenta 49. p.) un uzrēķina summas piedzīšanai neapstrīdamu summu piedzīšanas kārtībā dots attiecīgais rīkojums (turp. 67. p.). Par Tautas labklājības ministrijas rīkojumu par piedzīšanu prasītājs bija iesniedzis sūdzību Senāta Administrātīvam departamentam, kas ar savu 1932. g. 26. septembŗa spriedumu prasītāja sūdzību atstājis bez ievērības. Pēc tam prasītājs 1933. g. 5. oktobrī iesniedzis savu tagadējo prasības sūdzību. Pretēji prasītāja domām, viņa prasījums par viņa atsvabināšanas no uzrēķina summas maksāšanas taisni un tieši izriet no viņa kā valsts ierēdņa dienesta attiecībām (kaut arī pats uzrēķins noticis tikai pēc viņa atlaišanas no dienesta), ko arī pats prasītājs bija atzinis, pārsūdzot Senāta Administrātīvam departamentam Tautas labklājības ministrijas rīkojumu par uzrēķina summas piedzīšanu. Saskaņā ar minētiem 49., 67. p., uzrēķins piedzenams no atbildīgām amatpersonām taisni neapstrīdamu summu piedzīšanas kārtībā. Tā tad tagadējā prasība nepiekrīt civiltiesas izspriešanai.

Aiz aprādītiem iemesliem atrodot, ka apgabaltiesa pareizi atzinusi lietu par nepiekrītošu civiltiesai, kādēļ prasītāja kasācijas sūdzība kā nepamatota, atraidāma, Senāts nolemj: Pauļa Kaķa kasācijas sūdzību, uz CPN. 283. p. pamata, atstāt bez ievērības.

Likumu rādītājs

Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1933. gada spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likumu, resp. noteikumu pantu, otrie — sprieduma numuru pēc šā krājuma.

Lik. par **administrātīvām** tiesām (Lkr. 21./59)

6, 37, 73, 74 71

Agrārās reformas lik. (Lkr. 20./213)

2, 11, 15, 43 13

Lik. par sociālo **apgādību** (Lkr. 28./73)

4 50

Lik. par nekustamas mantas **atsavināšanu** (Lkr. 28./129)

1. p. 11. pk. 14
8 70
20 70
28, 29 14

Lik. par **autoru tiesībām** (X sēj. I d.)

68 37

Latvijas ev.-lut. **baznīcas** satversme.

30, 39, 40, 42, 48, 79 78

Rīgas **biržas** ieradumi

118 3

Valsts **budžeta** likums (Lkr. 24./111)

27. p. piez. 2

Civīllikumi (CL.)

Ievads XII 22
„ XXI. 44
38 36
209 50
434 69
626 15
641 15
708 78
810 66
811, 812, 873, 874 57
927. p. 1. piez. 57
929 9
1013, 1048, 1050, 1055 20
1261 78
1387, 1484 84
2012 17
2015, 2016, 2019 44
2060 . . . . . 16, 17
2061, 2090 16
2091 17
2477 32

2681 9
2801 22
2922 7
2930, 2937 24
2939 . . . . . 24, 55
2951 7
2993 62
3015 66
3081, 3088 9
3093, 3094 4
3105 62
3110 35
3111 . . . . . 35, 78
3172 52
3206 4
3209 . . . . . 37, 62
3228, 3232 24
3273, 3275 4
3288 49
3306 53
3337 33
3441 4
3444 . . . . . 43, 49
3447 . . . . . 21, 49
3452 4
3565 34
3618 6
3620, 3625, 3627 9
3968 81
4106 4
4172 60
4173 . . . . . 45, 60
4185 21
4189[1] 52
4192 45
4207 45
4219 52
4236 . . . . . 21, 49
4260 49
4363 60

Latgales **civillikumi** (LCL.)

684 37

Civilprocesa nolikums (CPN.) (1932. g. izd.)

1. p. piez. 76
27 88
108 71
139 80
222 72
226, 239, 249, 251 75
271[1] 48
282, 286, 289 85
296 72
532 55
675 2
724 15
795 2
808 31
809 5
844 75
904 81
906, 907, 908, 909, 914 80
951 43
1004 60
1068 72
1222, 1234 15
1292 26
1293 . . . . . 26, 61, 74
1308 68
1316 81
1319 74
1320 . . . . . 74, 81
1321 81
1339, 1341 15
1357 86
1358 . . . . . 30, 68, 74, 85
1396. p. pielik. 5. p., 1396. „ „ 6. p. . . 68, 86
1396. „ „ 12. p. . 23, 65, 68, 86
1396. „ „ 17. p., 1396. „ „ 18. p., 1396. „ „ 19. p. . . 26

1396. p. pielik. 83. p. . . 86
1396. „ „ 85. p. . . 23
1396. „ „ 88. p.} . . 26
1396. „ „ 90. p.}
1396. „ „ 92. p.} . . 26
1396. „ „ 96. p.}
1396. „ „ 97. p. . . 86
1399} 2
1400}
1485 66
1494 4
1641}
1657} 54
1736}

Likums par **darba** laiku (Lkr. 22./74)
2 77
8 63
17 63
18 87
19 . . . . . 77, 89

Rūpniecības **darba** likums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d. 1913. g. izd.)
53 87

Pag. noteik. par ev.-lut. **draudžu** padomēm (V. V. 19./61)
1}
10} 78
12}

Dzelzceļu likums (Lkr. 27./127)
97}
114}
115} 49
136}
137}

Vispārējais **dzelzceļu** nolikums (Kr. lik. kop. XII sēj. 1. d.)
135} 49
136}

Likums par telpu **īri** (Lkr. 24./91)
32 57
32. p. 1. pk. 53
32. p. 7. un 8. pk. . . 56
32. p. 2. piez. 56

Noteikumi par **jūrniekiem** (Lkr. 30./94)
39 64

Papild. lik. par **katedrāļu** piešķiršanu (Lkr. 31./192)
5 78

Noteikumi par negodīgas **konkurences** apkaroš. (Lkr. 27./174)
5 67

Valsts **kontroles** revīzijas rēglaments (Lkr. 31./107)
49} 90
67}

Bernes **konvencija.**
5. p. 5. pk. 18

Hagas 1905. g. 17. jūl. **konvencija.**
18 19

Latvijas - Lietuvas **konvencija** (Lkr. 22./143)
11 19

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)
35 33
886 43

Pag. not. par ev.-lut. **konsistoriju.**
3 78

Likums par **laulību** (Lkr. 21./39)
60 58

Ministru kabineta iekārtas lik. (Lkr. 25./60)
12}
30} 2
32}

Nodevu nolikums (Kr. lik. kop. V sēj.)
210} 31
211}
212. p. pielik. 4. pk. . . 31
213 25
223 31
226 . . . . . 12, 25
233 . . . . . 28, 31
235 . . . . . 27, 54

Notariāta nolikums (1914. g. izd.)
317 23
340 13

Not. par nekustamas mantas **pirmpirkšanas** tiesībām (Lkr. 24./163)
4 73

Not. par starptautiski reģistrēto **preču** zīmju aizsardzību (Lkr. 26./141)
1 67

Rūpniecības likums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)
128, 138, 140, 145 67

1930. g. likums par **slimo** kasēm (Lkr. 30./114)
35. p. 2. piez. 42

Tirdzniecības nolikums (Kr. lik. kop. XI, 2. d.)
47, 54 35
475, 498 59

Tirdzniecības procesa nolikums (Kr. lik. kop. XI sēj. 2. d.)
410, 483 82

1902. g. **vekseļu** nolikums (1925. g. izd.)
27 46
54, 56, 58, 72, 74 41
77, 80 46
102 41

Kurzemes **zemnieku** likumi.
107, 114 83
130 17
131 44
134 17

Vidzemes **zemnieku** likumi (1860. g.)
1013, 1014, 1015 22

Lik. par **zemes** ceļiem (1925. g. red.)
2, 4, 5 . . . . . 10, 69
7 69
42 . . . . . 10, 69

1925. g. 18. apr. papild. pie 1869. g. lik. par bij. Kroņa **zemnieku** mājām (Lkr. 25./72)
1 11

Rīkojums par **zīmognodevu** (Lkr. 21./165)
3 38
16. p. 1. pk. 40
39. p. 1. pk. 39, 40, 61
40 29
44. p. 7. pk. 61
46. p. 1. pk. 73
46. p. 10. pk. 72
47 73
48. p. 3. pk. 51
60 29
90 . . . . . 38, 51
92 38

Latv. Nod

Oficiāls izdevums.

VII C

Latvijas senāts

34
765 m/f

Senāta Apvienotās sapulces spriedumi

1930.—1934. g.

1936.

Izdevusi Valsts tipografija Rīgā, pilī.

1933.

1. 1933. gada 14. februārī. Senāta Civīlā kasācijas departamenta 1932. g. 7 jūnija ziņojums jautājuma izšķiršanai par to, vai nosolītāja paziņojums tiesai par tiesības uz izsolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu un, apstiprinošā gadījumā, ar kādu īsti. (L. № 3/33.)

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors F. Konrādi; atzinumu dod virsprokurora biedrs F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu un izklausījis virsprokurora biedra atzinumu, Senāts atrod: 1930. g. 17. maijā Jānis Kalnietis, kā Ilūkstes apr. krājaizdevu sabiedrības „Kopkase" pilnvarnieks, ieguvis publiskā izsolē Ēduardam Brezinskim Ilūkstes apriņķa Sventes pag. piederošās „Litovki № 19" mājas (hip. № 1377.). 1930. g. 16. jūnijā minētais Kalnietis un Konstantīns Striguns iesnieguši Latgales apgabaltiesai šāda satura „paziņojumu un lūgumu": „Ar šo paziņoju, ka es, Kalnietis, kā krājaizdevu sabiedrības „Kopkase" pilnvarnieks, izpildot sabiedrības valdes, padomes un revīzijas komisijas šā gada 25. maija lēmumu, visas tiesības uz iegūto nekustamo mantu cedēju no mums Strigunam. Uz izteiktā pamata lūdzam apgabaltiesu — ūtrupi apstiprināt un nekustamo mantu apstiprināt manā, Konstantīna Striguna, īpašumā". Tālāk Striguns paskaidro, ka viņš pirkuma summu Ls 12.300 sedzis tādējādi, ka uzņēmies uz sevim parādu Valsts zemes bankai Ls 4054,28, krājaizdevu sabiedrībai „Kopkase" iemaksājis daļu viņas prasības apmierināšanai Ls 5582,50 un iemaksājis apgabaltiesas depozitā Ls 2663,22, kopā Ls 12.300; bez tam Striguns paziņojis, ka viņš atsavināšanas, zīmog- un aktu nodevas tāpat iemaksājis apgabaltiesas depozitā. Sakarā ar šo Latgales apgabaltiesa ar 1930. g. 28. novembŗa lēmumu minēto immobilu nostiprinājusi Strigunam par labu. Līdz ar to apgabaltiesa ar atsevišķu tās pašas dienas lēmumu, ievērojot, ka minētais „paziņojums un lūgums" nav apmaksāts ar zīmognodevu pēc rīk. par zīmognodevu 39. p. 1. pkta, uzlikusi Kalnietim un Strigunam zīmogsodu Ls 123 apmērā katram. Šo pēdējo lēmumu starp citu pārsūdzējuši Kalnietis un Striguns. Tiesu palāta šo sūdzību atstājusi bez ievērības. Tiesu palāta atradusi, ka lūdzēju paziņojums taisni ietveŗot sevī pašu cesiju un tādēļ esot uzskatāms par civiltiesiska darījuma dokumentārisku fiksējumu, kāds dokuments esot apliekams ar zīmognodevu neatkarīgi no iesniegšanas tiesai (rīk. par zīmognod. 1. p. 3. pk. un 16. p. 1. pk.). Šis cesijas akts attiecoties uz nekustama īpašuma pirkšanu-pārdošanu, proti, vairāksolīšanā, kādu gadījumu taisni paredzot 39. p. 1. pk., bet nekādā ziņā nevarot atzīt šo rakstisko cesiju par aktu vai dokumentu, kas attiecoties uz līgumiem vai nosacījumiem par īpašuma vai lietošanas u.t.t. tiesībām uz kustamu mantu. Sakarā ar Kalnieša par šo lēmumu iesniegto kasācijas sūdzību Senāta Civīlais departaments 1932. g. 1. jūnijā nolēmis lietu nodot Senāta Apvienotai sapulcei jautājuma izšķiršanai par to, vai nosolītāja paziņojums tiesai par tiesības uz izsolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu un, apstiprinošā gadījumā, ar kādu īsti.

Sakarā ar lietas apstākļiem un Tiesu palātas lēmumā minētiem motīviem Senāta Apvienotai sapulcei vispirms jāizšķiŗ jautājums, vai apspriežamais „paziņojums"

tiešām sevī ietveŗ likumīgā kārtā izdarīto prasījuma cesiju un, apstiprinošā gadījumā, vai šī cesija attiecas uz kustamu vai nekustamu mantu.

CL. 3467. p. nosaka: „Par tālāk došanas priekšmetu var būt visādi prasījumi, vienalga, vai tie izriet no līguma, vai no neatļautas darbības, starp tiem arī tādi, kuŗiem vēl nav iestājies termiņš, kā arī nosacīti prasījumi, kuŗiem vēl jāiestājas nākamībā, un pat tādi, par kuŗiem vēl nav zināms, vai tie iestāsies".

No šā likuma nepārprotama satura izriet, ka arī no pirkuma līguma izrietošos prasījumus var cedēt, jo 3467. pants runā vispārīgi par līgumiem, kādēļ šis pants attiecas arī uz divpusīgiem līgumiem (CL. 3106. p.) un tā tad arī uz pirkuma līgumiem. Par to teorijā un priekškaŗa tiesu praksē arī nepastāv nekādas šaubas (sk. Erdmann, System des Privatrechts, IV, 187. lpp.; Cvingmaņa spried. kr. I, № 88; Zeuffert arķ. VIII, № 35, XI, № 32 un c.).

Jāpasvītro, ka likums pielaiž tikai prasījumu cesiju, kas arī sevišķi uzsvērts CL. 3470. pantā, pēc kuŗa pie cesijas uz personu, kuŗai dod tālāk, pāriet tikai prasījuma tiesība, bet ne tā līgumiska attiecība, no kuŗas viņa izriet. Tādējādi pircējs vai pārdevējs ar vienkāršu cesiju nevar panākt to, ka viņu vietā līgumā kā pircējs vai pārdevējs iestātos kāda trešā persona, uz kuŗu tad pārietu viss tas attiecību komplekss, kas kontrahentu starpā nodibinājies ar pirkuma līguma noslēgšanu; šādas sekas var iestāties tikai ar jauna līguma noslēgšanu, piedaloties arī parādniekam, jo šajā gadījumā uz trešo personu pāriet netikai kreditora prasījums, bet arī viņa pienākumi, kas, protams — bez parādnieka piekrišanas — nav iespējams, jo priekš parādnieka var būt no vislielākā svara, lai par viņa kontrahentu — pienākumu izpildīšanas ziņā — paliktu taisni tā persona, ar kuŗu viņš noslēdzis līgumu; citādi viņa stāvoklis tādas kreditoru maiņas dēļ varētu pasliktināties, ko likums, saprotams, pielaist nevar.

Ja turpretim par pienākumu pāreju uz citu personu nav runas, tad parādnieks kreditora personas maiņai — principā, t. i. izņemot turpmāk minētos gadījumus — nevar pretoties; viņa intereses ar to necieš, jo viņam nevar būt svarīgi, vai viņam saistība jāizpilda cedentam vai cesionārijam pretim, bet gan ir tikai svarīgi, lai viņa kontrahents netiktu atsvabināts no tiem pienākumiem, kuŗus viņš uzņēmis pēc līguma. Citiem vārdiem, nav cedējama līgumiskas attiecības pasīvā, bet gan tikai tās aktīvā puse (sk. Zeufferta arķ. XIII, № 89.).

No šā principa likums pielaiž tikai CL. 3468. un 3469. pantos minētos izņēmumus, kas nosaka: „No 3467. panta noteikuma izņemami: 1) visi prasījumi, kuŗu izvešana saistīta, vai nu pēc pusu vienošanās vai uz likuma pamata, ar kreditora personu (3468. p.); 2) prasījumi, kuŗu priekšmetam, ja to izpildītu nevis īstajam kreditoram, bet kādai citai personai, vajadzētu pilnīgi pārgrozīties, kā, piemēram, personisku pakalpojumu vai personisku servitūtu u. t. l. prasījumi (3469. p.)". Šādi izņēmumi pilnīgi saprotami: darbinieka stāvoklis pie personiska pakalpojuma līguma nepaliek tas pats, bet gan pārgrozās, ja iepriekšējā darba devēja vietā iestājas cits; tas pats notiktu pie personiska servitūta cesijas, pie kuŗa, starp citu, ir svarīgi, kreditora mūža ilgums (sk. Erdmann, IV lpp. 187); pie 3468. pantā minētiem prasījumiem pieder, piemēr., vecāku alimentu prasījumi pret bērniem, kuŗi tik cieši saistīti ar kreditoru personu, ka tie uz citiem pāriet nevar.

Ir skaidrs, ka šie izņēmumi nav attiecināmi uz pirkuma līgumiem. Ja, piemēram, pircējs ir cedējis savu prasījumu par pirktās mantas nodošanu, tad pārdevējs nevarētu atsaukties uz 3468., 3469. pantu, jo no pārdevēja viedokļa ir pilnīgi irrelevants, vai viņš pārdoto mantu nodod A vai B; šajā gadījumā kreditora persona nespēlē nekādu lomu un prasījums paliek tas pats, kādēļ arī 3468., 3469. panti šajā gadījumā nav piemērojami (prezumējot, protams, ka cedents savus pienākumus parādniekam pretim ir izpildījis,

vai kā šos pienākumus viņa vietā izpilda cesionārs, stājoties cedenta vietā). Par šādas cesijas pielaižamību izteikusies arī tiesu prakse un literātūra („Das aus dem Kaufvertrag dem Käufer zustehende Recht konnte derselbe an den Kläger übertragen. Mittels der vom Kläger behaupteten Zession ist das gesamte Recht des Käufers aus dem Vertrag auf die Kläger übergegangen. Das folgt aus der Natur des in Rede stehenden Geschäftes, welches sich in ein reines Forderungsgeschäft auflöst, das durch Übergabe von der einen und Zahlung von der andern Seite getilgt wird, also kein weiteres wechselseitiges Verhältnis herbeiführt. Das Eintreten des Zessionars in die Verbindlichkeit des Zedenten, bare Zahlung zu leisten, war nach den über die Zahlung geltenden rechtlichen Grundlagen zulässig, da diese auch durch einen Dritten gechehen, und der Gläubiger deren Annahme nicht verweigern kann, wenn er nicht ein besonderes Interesse hat, dass sie durch den Schuldner selbst geschehe. Mit der bewirkten Verkündung der Zession ist der Schuldner [hier der Verkäufer"] ausschliesslich dem Zessionar zur Leistung verpflichtet worden, und da die Abtretung des Rechts auch die Abtretung der Klage enthält, so folgt, dass der Zessionar wegen der verweigerten Übergabe auf Erfüllung oder auch auf Auflösung des Vertrags und Entschädigung gegen den Schuldner klagen kann—Zeufferta arķ. VIII, № 35 (tāpat XI, № 32.); „Es kann der Käufer seine auf Tradition der Sache gerichtete Forderung abtreten" — Mühlenbruch, Die Lehre von der Zession der Forderungsrechte, 311. lpp., kāda zinātnieka uzskats sevišķi svarīgs tādēļ, ka tas iespaidojis CL. 3467. panta redakciju — sk. Нольде, происхождение части текста действующаго Свода Гражд. Узаконений губерний Прибалтийских).

Tāpat pārdevējs var cedēt no pirkuma līguma izrietošo prasījumu par pirkšanas summas samaksu (Kr. Sen. Civ. kas. dep. spried. 1891. g. № 66 Beka lietā). Šie atzinumi izriet no augšā uzstādītā vispārējā principa par prasījumu cesijas pielaižamību, ja arī tie izriet no divpusīgiem līgumiem (sk. vēl Дернбург, Обязат. право, Sokolovska tulk.: „Допускается также цессия требований, истекающих из двусторонных договоров, но при этом остается в силе право должника — debitor cessus — исполнить только при наличности предшествующаго или одновременнаго исполнения контрагента"; Sintenis, Das praktische gem. Zivilrecht, II., 808. lpp.; „Auch von gegenseitigen Obligationen kann immer nur die Forderung jedes Kontrahenten zediert werden, wahrend die Verpflichtung daraus ihm verbleibt, so z. B. kann beim Kauf der Käufer seine Forderung in Betreff der gekauften Sache ebensowohl einem Dritten zedieren, wie der Käufer seine Forderung des Preises"; tādā pat nozīmē: Puchta, Vorlesungen über das heutige römische Recht, II, 139. lpp; Windscheid - Kipp, Lehrb. des Pandentenrechts, 8. izd., II sēj., 335. lpp., piez. 10.).

Ja tas tā, ja prasītājs var cedēt savu prasījumu par pirkšanas summas samaksu un pircējs savu prasījumu par mantas nodošanu, tad nevar būt šaubu par to, ka pie nekustamas mantas pārdošanas pircējs var arī cedēt savu prasījumu par formāla līguma noslēgšanu (pie labprātīgas pārdošanas) un par izsolē pārdotā īpašuma apstiprināšanu uz viņa vārda, jo abi šie prasījumi ir pilnīgi analogi prasījumam par mantas nodošanu pie kustamas mantas pārdošanas. Tādējādi jāatzīst, ka izsolē iegūtās prasījuma tiesības nodošana (šī tiesība taisni pastāv prasījumā apstiprināt immobilu uz ieguvēju vārda) citai personai ir pilnīgi pielaižama (prezumējot, protams, arī šinī gadījumā pirkšanas summas samaksu no cedenta vai cesionāra, kā tas konkrētā lietā arī noticis). Neatļaut šo prasījumu cesiju nozīmētu rīkoties tieši pretim augšā minētajam uz likuma dibinātam principam, ka visi no līgumiem izrietošie prasījumi ir cedējami, izņemot 3469., 3470. pantos minētie, pie kuŗiem apspriežamie prasījumi, kā augšā aprādīts, nepieder. Nevar arī teikt, ka ar šo prasījumu cesiju uz jaunu kontrahentu pārietu visas līguma attiecības, jo ar pirkšanas summas samaksu un pirkuma objekta nodošanu šīs attiecības patiesībā ir izsmeltas un pēc tam kādas

abpusīgas attiecības vairs vispār nepastāv, kādēļ 3476. p. nav pārkāpts. Jāpiezīmē, ka šajā jautājumā pie tā paša atzinuma ir nācis arī jau Kriev. Senāta Civ. kas. dep. Savā 1904. g. spried. № 37 Brudnicka lietā Senāts izteicies: „если таким образом перехода права собственности к покупщику (имения с публичнаго торга) — до взноса им всей покупной цены и укрепления за ним купленнаго имения надлежащею властью нет, то о двух переходах права собственности..... не может быть речи: при переуступке покупщиком с публичнаго торга до укрепления за ним купленнаго имения, следовательно, до перехода к нему права собственности, своих прав третьему лицу и укрепления, затем, этого имения за этим последнии совершается не два, а один переход права собственности — от прежняго владельца (должника) к этому третьему лицу, и этот один переход и подлежит только оплате крепостною пошлиною". Šajā spriedumā Kr. Senāts tā tad atzinis par pielaižamu pircēja izsolē iegūto prasījumu cesiju trešai personai, neprasot, lai nekustama manta būtu pārvesta uz trešo personu ar īpašu atsavināšanas līgumu pēc nekustamas mantas apstiprināšanas pirmajam ieguvējam zemes grāmatās. Šis spriedums gan tieši attiecas tikai uz Polijas gub., bet vēlākos spriedumos Senāts to attiecinājis arī uz Balt. gub. Tā Kr. Senāts savā 1909. g. spriedumā Kučinska lietā (minēts Bukovska Civīllik. izdev. II sēj., 1425. lpp.), izejot no sava 1907. g. № 60. sprieduma, kas, saskaņā ar Kr. lik. kop. X sēj. 1. d. 1509. p., noliedzis iespēju cedēt izsolē iegūtos prasījumus, paskaidro: „Решение 1907 г. № 60 основано не на общих суждениях, а на истолковании специальнаго правила ст. 1509. т. X ч. I Св. зак., вследствие чего могло бы иметь применение за пределами действия общеимперскаго права лишь при условии, если бы соответствующее правило находилось и в местных законах; указанным решением не исключена возможность распространения на Прибалтийский край решения 1904 г. № 37, так как Сенат в действительности отверг применимость этого последняго решения только в губерниях общеимперскаго права; соображения же, изложенныя в решении 1904 г. № 37, с необходимостью предполагают допустимость в царстве польском переуступки купленнаго с торгов имения до его укрепления за покупателем; надо признать, что подобная переуступка допустима и в Прибалт. крае, так как в ч. III Св. местн. указ. не имеется запретительнаго правила, которое бы сколько нибудь соответствовало ст. 1509 т. X ч. I Св. зак., и так как при наличности ст. 3859, 3860, 2919, 3831 и 3833 ч. III, к автентическому истолкованию по общеимперскому праву обращаться нет достаточнаго основания". Līdzīgs uzskats izteikts arī Kr. Senāta spried. Īra lietā no 1910. g. 17. maija (sk. Bukovski, II, 1425. lpp.). Ievērojot visu sacīto un atrodot arī no savas puses, ka nav nekāda pamata piemērot (ārpus Latgales) X sēj. 1. d. 1509. p., Senāta Apvienotā sapulce atzīst, ka prasījumu tiesības par izsolē pārdoto nekustamu īpašumu ir cedējamas, ja pirkšanas summu cedents vai cesionārs ir samaksājis, un kā šāda tālāk došana nerunā pretīm Latvijā (izņemot Latgali) pastāvošiem likumiem. No šā viedokļa akts, kuŗā izpaužas šī cesija (konkrētā gadījumā cedenta un cesionāra „paziņojums" par notikušo cesiju) nav apliekams ar proporcionālo zīmognod. pēc rīk. par zīmognod. 39. p. 1. pkta vai 43. p. 3. pkta, kuŗos ir runa par rīcību ar nekustamu mantu, bet gan pēc rīk. par zīmognod. 44. p. 7. pkta (1928. g. red.), kas attiecas uz kustamu mantu; apspriežamā gadījumā ir runa taisni par obligātorisku tiesību (prasījumu) tālāk došanu, bet tiesības, kaut arī to priekšmets būtu nekustama manta, pieskaitāmas taisni pie kustamas mantas (CL. 537. p.).

Jautājums par to, vai ar izsolē iegūto prasījumu cesijas pielaišanu netiek aizskārtas fiska intereses, nevar iespaidot apspriežamā jautājuma izšķiršanu tiesā. Ja no fiskāla viedokļa šis institūts būtu atzīstams par nevēlamu, tad tas būtu atceļams likumsdošanas kārtībā. Šādu viedokli savā laikā ieņēmis arī Kr. Senāts, kas, apspriežot 1852. gadā

savā Apvienotā sapulcē šo jautājumu un atzīstot, ka izsolē iegūto tiesību tālāk došana nav vēlama, tomēr pats nav atradis par iespējamu izšķirt šajā nozīmē šo jautājumu, bet nolēmis „упомянутый вопрос подвергнуть постановлению в законодательном порядке", pateicoties kādam ierosinājumam arī tika izdots X. sēj. 1. d. 1509. pants. Šā jautājuma ierosināšana likumdošanas kārtībā, protams, nebūtu bijusi vajadzīga, ja tas būtu izšķirams jau uz pastāvošo likumu pamata. Beigās jāaizrāda, ka pat nostājoties uz pretēja viedokļa, tas ir, atzīstot, ka apspriežamā cesija nav pielaižama un ka īstenībā cesijas formā ir noslēgts atsavināšanas līgums, nevarētu nākt pie cita gala atzinuma. Jo arī tādā gadījumā atsavināšanas objekts būtu nevis nekustama manta, bet gan notiktu tiesību pārdošana (CL. 3833.), un tā tad arī tādā gadījumā līguma priekšmets būtu kustama manta un šis līgums tādēļ būtu apmaksājams ar zīmognodevu pēc 44. p. 7. pkta.

Aiz visiem aprādītiem iemesliem Senāta Apvienotā sapulce nolemj: atzīt, ka nosolītāja paziņojums tiesai par tiesības uz izsolē iegūto nekustamo mantu nodošanu citai personai apliekams ar proporcionālo zīmognodevu pēc rīk. par zīmognod. 44. p. 7. pkta.

2. 1933. gada 11. maijā. Zvērināta advokāta palīga Valdemāra D. sūdzība par Tiesu palātas departamentu kopsapulces 1932. g. 17. decembra lēmumu, ar kuru apstiprināts Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1932. g. 14. janvāra lēmums, attiecībā uz viņa, D., līguma noraidīšanu atjaunot apliecību svešu lietu vešanai. (L. № 10/33.).

Sēdi vada priekšsēdētājs senātors K. Ozoliņš; referē senātors A. Lēbers; atzinumu dod virsprokurora v. i. F. Blūms.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: zvēr. adv. pal. Valdemārs D. 1933. g. 12. janvārī iesniedzis Senātam sūdzību, kuŗā lūdz atcelt uzraudzības kārtībā Tiesu palātas kopsapulces 1932. g. 17. decembŗa lēmumu. Ar šo lēmumu Tiesu palātas kopsapulce apstiprinājusi Rīgas apgabaltiesas nodaļu kopsapulces 1932. g. 14. janvāŗa lēmumu, ar kuŗu D. lūgums par apliecības atjaunošanu svešu lietu vešanai Rīgas apgabaltiesas miertiesās, īres valdēs, to apellācijas instancē, kā arī apgabaltiesas pamatnodaļās, atraidīts aiz diskrecionāriem iemesliem, kas tiesas kopsapulcei nākuši zināmi tikai 1932. gada janvārī. No lietas redzams, ka D. ar Rīgas apgabaltiesas nodaļas 1929. g. 26. septembŗa lēmumu pielaists pie svešu lietu vešanas minētai apgabaltiesai padotās miertiesās un to apellācijas instancē, bet ar 1930. g. 30. oktobŗa lēmumu arī apgabaltiesas pamatnodaļās. Apliecība lietu vešanai izdota viņam arī uz 1931. gadu.

Skatot cauri šo lietu un izklausījusi virsprokurora atzinumu, Senāta Apvienotā sapulce atrod, ka D. sūdzība skatāma cauri uzraudzības kārtībā uz Tiesu iek. lik. 174. (250.) panta pamata, pie kam šajā gadījumā — ja otrās instances lēmums izrādītos par nepareizu — nebūtu arī šķēršļu piemērot šā panta 2. pktu, jo tas nerunātu pretim Civīl- vai Kriminālprocesa likumu nosacījumiem par augstākas iestādes varas un tiesību robežām un par kārtību, kādā lēmumi un rīkojumi atceļami. Tomēr pēc lietas apstākļiem otrās instances lēmums uzskatāms par pareizu, kādēļ D. sūdzība kā nepamatota atraidāma.

Gan no Tiesu iek. lik. 335. (406[5].) un 344. (406[13].) p. izriet, ka privātadvokāts, kuŗam tikusi izdota 338. (406[7].) pantā paredzētā apliecība, var zaudēt tiesību būt par advokātu — izņemot 346. (406[15].) pantā paredzēto gadījumu — tikai tad, ja tiktu konstatēts disciplinārkārtībā, ka viņš darbojies nepareizi vai peļami 344. (406[13].), vai ari tad, ja ar krimināltiesas spriedumu būtu nodibināts, ka, pretēji viņa paskaidrojumam, bijuši šķēršļi, kādi paredzēti Civīlproc nolik. 348. (246.) pantā (sk. arī Kr. Sen. Apvien. sap. spried. 1881. g. № 2). Sacītais tomēr attiecināms tikai uz to likumā paredzēto privātadvokāta nepareizo darbību, kuŗa izpaudusies pie lūguma iesniegšanas par aplie-

cības izdošanu vai arī tad, kad viņš jau darbojies kā privātadvokāts, t. i. tajā laikā, kad tiesai, kā uzraudzības iestādei, jau radusies iespēja kontrolēt privātadvokāta darbību un, vajadzības gadījumā, spert likumā paredzētos soļus viņa sodīšanai disciplīnār- vai kriminālkārtībā. Turpretim nav pamata piemērot 335. un 344. pantu noteikumus arī tad, ja pēc pirmās apliecības izdošanas atklātos kādi apstākļi, kuri tiesai, apliecību izdodot, nebija zināmi un kuri būtu iespaidojuši tiesas lēmumu par pirmās apliecības izdošanu, ja tie tiesai būtu bijuši zināmi. Šādā gadījumā tiesai piešķiŗama tiesība revidēt savu agrāko lēmumu, jo tam var būt spēks tikai tiktālu, cik izrādās par pareizām un izsmeļošām tiesas rīcībā bijušās ziņas par lūdzēja personību. Konkrētā gadījumā apgabaltiesa atraidījusi lūdzēja lūgumu par apliecības atjaunošanu taisni tādēļ, ka viņai nākuši zināmi neformāli (vai diskrecionāri) iemesli, kuŗi viņai nebija zināmi pie pirmās apliecības izdošanas. Saskaņā ar izteikto jāatzīst, ka apgabaltiesai bija tiesība tā rīkoties un ka tādēļ arī Tiesu palāta, apstiprinot pirmās instances lēmumu, nav likumu pārkāpusi.

Ievērojot sacīto, Senāts nolemj: Valdemāra D. sūdzību atstāt bez ievērības.

3. 1933. gada 12. decembrī. Senāta virsprokurora 1932. g. 16. decembŗa priekšlikums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu: vai krizes laika atvilkums (Lik. kr. 1932. g. 8) ņemams no kontrabandas lietās izmaksājamām gratifikācijām, ja gratifikāciju izpelnījusē darbība notikusi pirms 1932. g. 1. janvāŗa, bet lēmums par gratifikācijas piešķiršanu stājies likumīgā spēkā pēc 1932. g. 1. janvāŗa. (L. № 6/33).

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: saskaņā ar noteikumiem par krizes laika atvilkumiem no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma u t. t. (Lik. kr. 1932. g. 8) 20% atvilkumi izdarāmi, starp citu, arī no muitnīcu darbinieku gratifikācijām kontrabandas lietās (7. pants), pie kam instrukcijas pie minētiem noteikumiem 21. pantā (Lik. kr. 1932. g. 20) paredzēts, ka „no algām un papildatlīdzībām, kas pienākas līdz 1932. g. 1. janvārim, kaut arī tās izmaksā vēlāk, atvilkumi nav izdarāmi". Šādu noteikumu piemērošana praksē ir radījusi šaubas tajā ziņā, vai 20% atvilkums no gratifikācijām ir izdarāms tajās kontrabandas lietās, kuŗās gratifikācijas piešķiršana un izsniegšana gan notikusi pēc 1932. g. 1. janvāŗa, bet pati kontrabanda atklāta pirms 1932. g. 1. janvāŗa. Muitas lik. 1164. p. paredz, ka soda naudas par kontrabandu, kā arī summas, kas ieņemtas no pārdotām kontrabandas precēm un pārvadāšanas līdzekļiem, atvelkot izdevumus sakarā ar attiecīgām kontrabandas lietām, sadalāmas zināmā kārtībā, starp citu, 35% izdalāmi kā gratifikācija starp kontrabandas uzrādītājiem un turētājiem. Gratifikācija sadalāma ar īpašu muitnīcas kopsēdes lēmumu (Muit. lik. 1165. p.) starp atklājējiem un tiem muitas uzraudzības, robežapsardzības un citu resoru darbiniekiem, kas tieši piedalījušies kontrabandas aizturēšanā, pie kam, ja kontrabandas preču atklāšanā un aizturēšanā piedalījušās vairākas personas, muitnīcas, sadalot gratifikācijām izsniedzamās summas, vispirms noteic noteiktās daļas tām personām, kuŗām šī tiesība ir piešķirta ar likumu (piem., Muit. lik. 1166. p. paredzētā gratifikācija uzrādītājam), bet pārējo summu sadala atkarībā no tā, kādā mērā katrs dalībnieks piedalījies un sekmējis kontrabandas atklāšanu un preču aizturēšanu. Lēmumi par naudas sadalīšanu izpildāmi tādos apmēros, kādos tiešām ienākušas gratifikācijām atskaitāmās summas. Saskaņā ar Muit. lik. 1056. p. finanču ministrs var, ievērību pelnošos gadījumos, atdot ar muitas iestāžu lēmumiem atņemtās preces un pārvietošanas līdzekļus, kā arī atlaist vai samazināt uzliktos sodus. Tādējādi, kontrabandas uzrādītājiem un tvērējiem rodas iespēja saņemt gratifikāciju tikai tad, kad nauda faktiski ienākusi un ar attiecīgu lēmumu (Muit. lik. 1165. p.) sadalīta resp. piešķirta. Pirms tam soda nauda var nemaz neienākt, sodu var

pārvērst arestā (Muit. lik. 1057. p.; Kriminālproc. lik. 1047. p. I piel., vispār. piezīme 1929. g. red.), un sodu finanču ministrs var atlaist. Tāpat arī summas par precēm un pārvadāšanas līdzekļiem var neienākt, ja finanču ministrs izlieto Muit. lik. 1056. p. paredzētās tiesības. Ja uzrādītāja vai tvērēja iespēju saņemt gratifikāciju atvasinātu no kaut kādas viņu tiesības, kas it kā būtu nodibinājusies jau pašā kontrabandas atklāšanas momentā, tad nebūtu saprotama likumdevēja pārāk vienaldzīgā izturēšanās pret šādas iegūtas tiesības annullēšanu ar vienkāršu administrātīvu aktu pēc Muit. lik. 1056. p. Tādēļ no minēto likumu noteikumu satura jānāk pie atzinuma, ka pati tiesība uz konkrētas gratifikācijas saņemšanu rodas tikai ar gratifikācijas summu faktisku ienākšanu un piešķiršanu, un muitnīcas lēmums (Muit. lik. 1165. p.) likumā tvērējiem un uzrādītājiem vispār paredzēto tiesību konkretizē un pārvērš reālā prasījumā. Piegriežoties no minēto apsvērumu viedokļa 1932. g. noteikumu prasījumam par 20% atskaitīšanu no papildatlīdzībām, kas „pienākas" pēc 1932. g. 1. janvāra, jāatzīst, ka muitnīcu darbinieku, kā kontrabandas uzrādītāju un tvērēju, tiesībai uz konkrēti izmaksājamu gratifikāciju, par kuru var teikt, ka tā viņam „pienākas", nav tieša sakara ar kontrabandas atklāšanas momentu, tā viņiem rodas kā „papildatlīdzība" 1932. g. likuma 7. panta un instrukcijas 21. panta nozīmē tikai ar muitnīcas lēmumu pēc Muit. lik. 1165. p. Katrā ziņā par šādu „papildatlīdzību" minēto 1932. g. likuma un instrukcijas pantu nozīmē nav pamata pieņemt iedomātas (teorētiskas) gratifikāciju summas, kuras līdz faktiskai piešķiršanai ar muitnīcas lēmumu var mainīties. Teikto ievērojot, Senāts, izklausījis virsprokurora atzinumu, nolemj: atzīt, ka jautājums izšķirams apstiprinoši.

4. 1933. gada 12. decembrī. Senāta virsprokurora 1933. g. 1. marta iesniegums, tieslietu ministra uzdevumā, izšķirt jautājumu, vai piespiedu izpildkārtībā dotie miertiesneša spriedumi — uzraksti ir apliekami ar Civīlproc. nolik. 305. pantā paredzēto kancelejas nodevu Ls 0,50 apmērā. (L. № 17/33.)

Sēdi vada priekšsēdētāja v. senātors K. Valters; referē senātors O. Ozoliņš; atzinumu dod virsprokurors A. Kaņepītis.

Lūkojis cauri lietu, Senāts atrod: izejot no tā, ka Civīlproc. nolik. 238. pantā paredzētais izpildu uzraksts uz akta pilnīgi atvieto izpildu rakstu, tiek izteiktas domas, ka izdodot izpildu uzrakstu ir piemērojams Civīlproc. nolik. 305. p. noteikums par kancelejas nodevas ņemšanu. Jautājuma izšķiršanā par to, vai ņemama kancelejas nodeva Civīlproc. nolik. 305. p. kārtībā no uzrakstiem uz aktiem piespiedu izpildīšanas kārtībā, Civīlproc. nolik. 305. p. ir jāiztulko sakarā ar Civīlproc. nolik. 983.—984. p. un šo pantu redakciju agrākā, 1914. g. izdevumā (Civīlproc. nolik. 201. p.; 854. — 855. p. — 1914. g. red. izd.). Agrākā šo pantu redakcija paredzēja: 201. pants — nodevas ņemšanu „par labu kancelejai", 854. pants — par „pārrakstīšanu" (за переписку), bet 855. pants — īpašu nodevu 20 kapeiku apmērā par „zīmoga piespiešanu". 1921. gadā šo pantu izdarītie grozījumi (Lik. kr. 1921. g. 72) nav grozījuši pantu saturu pēc būtības: viņi gan atmetuši vārdus „par labu kancelejai" un „par pārrakstīšanu", tāpat pilnīgi atmetuši īpašu nodevu par zīmoga piespiešanu, bet pēc būtības šie panti tāpat kā agrāk nosaka nodevu par kancelejas darbu. 1924. g. grozījumi (Lik. kr. 1924. g. 204) skaŗ tikai šo pantu likmes. Tādējādi no minēto pantu satura ir jāatzīst, ka, lai ņemtu kancelejas nodevu, pamatā ir vajadzīgs kancelejas darbs. Turpretim izpildu uzraksts uz akta piespiedu izpildīšanas kārtībā jāizdara pašam miertiesnesim (Civīlproc. nolik. 236. p.), tāpat kā uzraksts uz akta par lūguma noraidīšanu (Civīlproc. nolik. 237. p.). Abi uzraksti principā ir sekas no vienas un tās pašas miertiesneša procesuālas darbības lūguma caurskatīšanā, un ja Civīlproc. nolik. 237. pants noraidīšanas gadījumā pavēl atdot lūdzējam atpakaļ visas nodevas, neminot par kancelejas nodevas ieturēšanu, tad tas ir pastiprinājums tam viedoklim, ka kancelejas nodeva par tiesneša rezolūciju vispār

nav ņemama, neatkarīgi no tā, vai šī rezolūcija atbilstu Civīlproc. nolik. 236. vai 237. p. saturam, jo abos gadījumos nav nekāda kancelejas darba, bet tiesneša darbs tiek atlīdzināts uz vispārējā pamata. Tādēļ un ievērojot: a) ka nodevu noteikumi, kā speciālas normas, nav iztulkojami paplašinoši, b) ka pats akts ar izpildu uzrakstu uz tā nav uzskatāms nedz par izpildrakstu civīlprocesa nolikuma nozīmē, nedz vispār par papīru, kuŗu izgatavo kanceleja, jāatzīst, ka Civīlproc. nolik. 305. p. paredzētā kancelejas nodeva Ls 0,50 apmērā no loksnes nav ņemama par Civīlproc. nolik. 238. pantā paredzēto izpildu uzrakstu uz akta, kas taisīts rezolūcijas veidā uz paša akta Civīlproc. nolik. 236. p. kārtībā.

Teikto ievērojot, Senāts, uzklausījis virsprokurora atzinumu, nolemj: atzīt, ka jautājums izšķiŗams noraidoši.

Likumu rādītājs

Senāta Apvienotās sapulces 1927.—1934. g. spriedumiem.

Likumi sakārtoti alfabētiski. Pirmie skaitļi nozīmē attiecīgo likuma pantu, otrie — sprieduma taisīšanas gadu, bet trešie — spriedumu pēc attiecīgā gada spriedumu krājuma.

Likums par **administrātīvām tiesām**(Lkr. 21./59)

54 . . . . . 1934. 9
74 . . . . . 1930. 9

Agrārās reformas likuma papildinājums (Lkr. 29./117)

12[1] 1930. 10

Likums par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 21./83)

— 1928. 2

Papildinājums 1921. g. 20. aprīļa likumā par **akciju biedrībām un paju sabiedrībām** (Lkr. 24./124)

10[2-3] 1932. 3

Pagaidu noteikumi jaunu **akciju sabiedrību dibināšanai** (V. V. 23./223)

— 1932. 9

Instrukcija **akciju un paju sabiedrību likvidācijas komisijām** (Lkr. 25./58, 27./151, 28./210, 29./186)

2, 4, 8—11, 15, 17—20 . . . . . 1932. 3

Aktu nodevu likums (Lkr. 26./77)

2. p. „a" pk. . . . 1934. 7

Likums par **algas izmaksu apsardzības resora darbiniekiem** iestāžu likvidēšanas vai amatu skaita samazināšanas gadījumos (Lkr. 22./77)

4 . . . . . 1932. 2

Noteikumi par kriminālvajāšanas kārtību lietās par **amatpersonu dienesta noziedzīgiem nodarījumiem** un atlīdzības prasību celšanu par viņu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p. 1930. 5

1916. gada 31. jūlija noteikumi par **aptiekām** (Kriev. lik. kr. 16./265, 2072. p.)

1—2 . . . . . 1927. 4

1912. gada 12. februāra likums par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Kriev. lik. kr. 12./33, 267. p.)

— 1927. 4

Papildinājumi likumā par dažām pārgrozībām **aptieku atvēršanas kārtībā** (Lkr. 24./182)

6—7 . . . . . 1927. 4

Likums par dienesta gaitu **armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Ārstniecības nolikums (Kriev. lik. kop. XIII sēj.)

353—356 . . . . . 1927. 4

1923. gada 20. marta noteikumi par tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 23./29)

— 1930. 13

1925. gada 7. jūlija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 25./133)

16 . . . . . 1929 1
— 1930. 13

1929. gada 27. jūnija noteikumi par valsts darbinieku **atalgojumu** (Lkr. 29./156)

14, 17. p. piez. 1931. 8

1925. gada 25. augusta instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 25./150)

10, 19 . . . . . 1929. 1

1929. gada 17. septembra instrukcija par valsts darbinieku **atalgojuma noteikumu piemērošanu** (Lkr. 29./190)

— 1931. 8

1917. gada 1. augusta noteikumi par nosacītu pirmstermiņa **atsvabināšanu** (Kriev. lik. kr. 17./1326)

— 1927. 13
1—2 . . . . . 1930. 3

Noteikumi par krizes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./8)

7 . . . . . 1933. 3

Instrukcija pie noteikumiem par krizes laika **atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./20)

21 . . . . . 1933. 3

1922. gada 12. janvāra noteikumi par **autonomiem valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

— 1929. 1

Baltijas provinču likumi

540—556 . . . . . 1927. 11

1920. gada 31. marta likums par **civīldienestu** (Lkr. p. 20./53)

22 . . . . . 1927. 12
27 . . . . . 1927. 3

1927. gada 4. oktobra noteikumi par **civīldienestu** (Lkr. 27./172)

1 . . . . . 1929. 1
45 . . . . . 1934. 5
62 . . . . . 1932. 2
68 . . . . . 1929. 1

1928. gada 7. jūnija instrukcija par **civīldienesta noteikumu piemērošanu** (Lkr. 28./148)

— 1929. 1

Civīllikumi (Kriev. lik. kop. X sēj.)

1509 . . . . . 1933. 1
2138, 2140, 2153, 2158. p. 1. piez. pielik. 8. p. piez., 2189 . . . . . 1932. 9

Civīllikumi (Viet. lik. kop. III daļa)

199 . . . . . 1931. 8
537 . . . . . 1933. 1
2922, 3131—3133, 3159 . . . . . 1934. 8
3467—3470, 3833 . . . . . 1933. 1
4104 . . . . . 1932. 8

Civīlprocesa likumi (1914. g. izd.)

9—10 . . . . . 1931. 1
62 . . . . . 1927. 5
201 . . . . . 1933. 4
203, 207, 211 . . . . . 1930. 9
. . . . . 1931. 4
220 . . . . . 1930. 9
239—240 . . . . . 1930. 1
241 . . . . . 1930. . . . . 1, 3, 10
667 . . . . . 1931. 4
711, 793 . . . . . 1929. 6
808 . . . . . 1930. 4
854—855 . . . . . 1933. 4

861—864 . . . . . 1930. 2
953 . . . . . 1932. 1
972[1] 1930. 7
1001, 1094—1208 . . . . . 1928. 5
1211[1] 1930. 7
1285 . . . . . 1928. 9
1460[62-85] 1932. 4
1556—1591 . . . . . 1928. 5
1801 . . . . . 1930. 10

Civīlprocesa likumi (1923. g. izd.)

1 . . . . . 1932. 3
11 . . . . . 1932. 4
39 . . . . . 1931. 4
57. p. 9. pk. 1931. 3
66. p. 4. pk. 1930. 1
79 . . . . . 1927. 5
90. p. 2. pk. 1930. 1
292 . . . . . 1931. 4

Civīlprocesa nolikums (1932. g. izd.)

236—238, 305 . . . . . 1933. 4
806, 818, 859—860, 892, 894—895 . . . . . 1934. 2
908, 911 . . . . . 1934. 3
956 . . . . . 1934. 2
983—984 . . . . . 1933. 4
1477—1521 . . . . . 1934. 1

1922. gada 24. marta likums par **darba laiku** (Lkr. 22./74) ar tā 1930. gada 23. decembŗa papildinājumu (Lkr. 30./194)

17 . . . . . 1932. 6

1927. gada 8. marta likums par **darbiem un piegādēm valsts vajadzībām** (Lkr. 27./44)

31—34, 36—37, 42, 44—45, 47 . . . . . 1928. 8

Likums par **dienesta gaitu armijā un flotē** (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Dienesta noziedzīgi nodarījumi — kriminālvajāšanas kārtība un atlīdzības prasību celšana par amatpersonu nodarītiem zaudējumiem (Lkr. 22./209)

II d. 2. p. 1930. 5

Disciplīnārsodu likums

I d. 10.—28. p., II d. 2. p. . . . 1934. 5

1928. gada 7. augusta kaŗa **disciplīnas rēglaments** (Lkr. 28./180)

6, 65 . . . . . 1928. 12
111 . . . . . 1931. 5

Drošības un labierīcības nolikums (1916.g. izd.)

17—21 . . . . . 1929. 8

Dzelzceļu virsvaldes 1925. gada 10. februāŗa 39. rīkojums par **dzelzceļu attālumiem** (V. V. 25./35)

— 1930. 4

1924. gada 4. decembŗa noteikumi par pasažieŗu un kravu pārvadāšanu pa **dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

— 1930. 4

Flotē un armijā — dienesta gaita (Lkr. 30./192)

438 . . . . . 1932. 2

Kaŗa disciplīnas rēglaments — sk. disciplīnas.

Kaŗaklausības likums (Lkr. 23./94)

12. p. 1. pk. un 1. piez. . 1928. 6
88 . . . . . 1930. 11

Kaŗa sodu likumi (1869. g. kaŗa lik. kop. XXII gr.)

8. p. 1. pielik. 4[2]. piez. 6. pk., 49—50, 52 . . . . . 1928. 6
60 . . . . . 1931. 5

Pārgrozījumi **kaŗa sodu likumos** (Lkr. 28./159)

39 . . . . . 1931. 5

1921. gada 11. augusta papildinājums noteikumos par **kara stāvokli** (Lkr. 21./156)

16[1] . . . . . 1927. . . . 8

Kara tiesu likumi (1869. g. kara lik. kop. XXIV gr.)

244 . . . . . 1930. 11

275—276 . . . . . 1930. 8
1934. 11

314—318, 329, 334, 470—474, 477 . . . . . 1930. 11

1117. p. piez., 1268 . . . . . 1927. 1

Krievijas **kārtu likums**

160—168, 317—331 . . . . . 1927. 11

Likums par **Kodifikācijas nodaļu** (Lkr. 26./30)

8 . . . . . 1927. . . . 1, 5, 9

1917. gada 20. marta likums par **kooperātīvām sabiedrībām** (Kriev. lik. kr. 1917. g. 72)

— 1928. 10

1919. gada 5. septembra noteikumi par **kooperātīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 19./126)

— 1928. 10

1, 4 . . . . . 1934. 6

7. p. 2. d. 1932. 4

11, 36 . . . . . 1934. 6

1933. gada 28. aprīļa papildinājumi noteikumos par **kooperātīvām sabiedrībām un viņu savienībām** (Lkr. 33./129)

— 1934. 6

1928. gada 12. aprīļa noteikumi par **kooperātīvu sabiedrību un to savienību likvidāciju** pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu (Lkr. 28./77)

1 . . . . . 1932. 4

— 1934. 6

1927. gada 16. jūnija likums par **kooperātīvu sabiedrību un viņu savienību revīzijām** (Lkr. 27./124)

21 . . . . . 1932. 4

— 1934. 6

Likums par **kreditiestāžu un tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** (Lkr. 23./150) ar vēlākiem pārgrozījumiem un papildinājumiem (Lkr. 29./221, 31./17)

— 1932. 9

Kreditlikumi (Kriev. lik. kop. XI sēj.)

86—114[26] 1928. 10

Pārgrozījumi un papildinājumi **kreditlikumos** (25./10, 26./6, 144; 29./122, 30./21, 31./9)

— 1932. 9

— 1934. 6

Kriminālprocesa likumi (1914. g. izd.)

56 . . . . . 1927. 5

963—964 . . . . . 1927. 1

Kriminālprocesa likumi (1926. g. izd.)

1 . . . . . 1928. 7

45 . . . . . 1930. 8

49 . . . . . 1931. 3

67 . . . . . 1927. 5

175, 182 . . . . . 1931. 3

210, 234 . . . . . 1930. 6
. 7

253 . . . . . 1934. 4

261—262 . . . . . 1934. 11

275 . . . . . 1927. 8
1934. 11

281—283 . . . . . 1927. 10
1930. 9
1934. 4

284—312 . . . . . 1928. 7

434, 460 . . . . . 1928. 7

461 . . . . . 1928. 7
1930. 11

462.—469. . . . . 1930. 11

470 . . . . . 1928. 7
1930. 11

471.—477. . . . . 1930. 11

673 . . . . . 1929. 5
949 . . . . . 1930. 6
972 . . . . . {1927. 7
1932. 10
974, 976 . . . . . 1931. 5
981 . . . . . 1927. 7
985 . . . . . {1928. 5
1930. 7
1031 . . . . . 1934. 1
1047. p. 1. pielik. I d.
2. pk. . . . . 1928. . . . . 3, 4
1052 . . . . . {1928. 1
1929. 4
1058, 1074, 1076—1077 . . . . . 1928. 4
1083, 1091, 1190 . . . . . 1928. . . . . {3, 7, 6

Kriminālvajāšanas kārtība lietās par dienesta noziedzīgiem nodarījumiem u. t. t. — sk. amatpersonu.

Noteikumi par **krizes laika atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./8)

7 . . . . . 1933. 3

Instrukcija pie noteikumiem par **krizes laika atvilkumiem** no valsts darbinieku un strādnieku atalgojuma un no valsts izmaksājamām pensijām (Lkr. 32./20)

21 . . . . . 1933. 3

Kurzemes zemnieku likums

133—134 . . . . . 1931. 6

Drošības un **labierīcības nolikums** (1916. g. izd.)

17—21 . . . . . 1929. 8

Lauksaimniecības likums (Kriev. lik. kop. XII sēj. 2. d. 1903. g. izd.)

429 . . . . . 1929. 7

1921. gada 18. augusta pārgrozījumi **lauksaimniecības likumā** (Lkr. 21./167)

— 1929. 7

Likums par **laulību**

56 . . . . . 1931. 8

1920. gada 15. marta likums par **likumu un valdības rīkojumu spēkā nākšanas laiku** (Lkr. 20./176)

— 1927. 2

1928. gada 12. aprīļa noteikumi par kooperātīvu sabiedrību un to savienību **likvidāciju pēc slēgšanas ar tiesas lēmumu** (Lkr. 28./77) — sk. kooperātīvu sabiedrību.

Medību likums (Lkr. 23./169)

8 . . . . . 1929. 7

Ministru kabineta iekārta (Lkr. 25./60)

12 . . . . . 1927. 2

Muitas likumi

1045. p. 3. pk. 1928. 3
1056 . . . . . 1933. 3
1059 . . . . . 1929. 4
1064—1065 . . . . . 1928. 3
1067 . . . . . 1929. 4
1070. p. 1. pk. 1928. 3
1115 . . . . . {1928. 4
1929. 4
1149—1150, 1152 . . . . . 1929. 4
1164—1165 . . . . . 1933. 3

1912. gada 28. maija likums par vietējās **muitas pārvaldes satversmi** (Kriev. lik. kr. 12./865)

5. p. piez., 6—11, 38 . . . . . 1928. 4

Nodevas — sk. aktu nodevas.

1920. gada 19. marta noteikumi par valsts **nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzīšanas kārtību** (Lkr. p. 20./48) ar 1924. gada 4. oktobra papildinājumiem (Lkr. 24./160) un 11. oktobra instrukciju (V. V. 24./235)

— 1927. 6

1917. gada 1. augusta noteikumi par **nosacītu pirmstermiņa atsvabināšanu** — sk. atsvabināšanu.

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības sodu izcietušo un **nosacīti pirmsterminā atsvabināto personu uzraudzības veidiem** (V. V. 26./88, 90—92)

— 1927. 13

Notāriāta nolikums

5 . . . . . 1932. 7
15—16 . . . . . 1929. 3
17, 20—24 . . . . . 1934. 7
41 . . . . . 1929. 3
43 . . . . . 1934. 10
57, 59—65, 141 . . . . . 1934. 7
154. p. 2. pk., 274—275 . . . 1929. 3
289 . . . . . 1934. 10
301 . . . . . 1930. 5
334, 337, 369 p. 2. pk., pielik. 9. p. . 1934. 7

Tieslietu ministra 1920. gada 23. decembra rīkojums par **notāru pienākumu piesūtīt Nodokļu departamentam savas darbības pārskatus** (V. V. 20./297)

— 1929. 3

Paju sabiedrības — sk. akciju biedrības u. t. t.

1924. gada 4. decembra noteikumi par **pasažieru un kravu pārvadāšanu pa dzelzceļiem** (V. V. 24./277)

— 1930. 4

Pasta un tēlegrafa virsvaldes iekārta (Lkr. p. 27)

2—3, 9—10 . . . . . 1928. 9

Noteikumi par Satiksmes ministrijas **pasta un tēlegrafa departamentu** (Lkr. 27./159)

2—3, 5 . . . . . 1928. 9

Vispārējais **pensiju likums** (Kriev. lik. kop. III sēj.)

11, 172, 172[2], 176, 181, 184 . . . . . 1927 11

1927. gada 8. marta likums par darbiem un **piegādēm valsts vajadzībām** — sk. darbiem

1927. gada 16. jūnija likums par kooperātīvu sabiedrību un viņu savienību **revīzijām** — sk. kooperātīvu sabiedrību.

Valsts kontroles **revīzijas pagaidu rēglaments** (Lkr. p. 10)

11 . . . . . 1927. 12

1920. gada 15. marta likums par likumu un valdības **rīkojumu spēkā nākšanas laiku** (Lkr. 20./176)

— 1927. 2

Latvijas Republikas **Satversme**

28—30 . . . . . 1928. 7
64—68 . . . . . 1927. 1
69 . . . . . 1927. 2
70—80 . . . . . 1927. 1
81 . . . . . 1927. . . . . 1, 2
82—83, 86 . . . . . 1928. 7

Senāta iekārtas likums

8[1] 1927. 9
33[1] 1927. 12
1930. 4
36 . . . . . 1934. 10
74[1]. p. 10. pk. . . . 1930. 4
76. p. 10. pk. . . . 1934. 10
220 . . . . . 1930. 4

Likums par **sociālo apgādību** (Lkr.28./73.) ar 1930. gada 30. septembra papildinājumiem tajā (Lkr. 30./143)

31, 31[1] 1931. 1

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama **sodu izcietušo** un nosacīti pirmsterminā atsvabināto personu uzraudzības veidiem — sk. nosacīti.

1885. gada **Sodu likumi**

140	1928.	6

1903. gada **Sodu likumi**

1	1928.	11
2	1928.	6
5	1928.	11
16	1927.	13
22	1932.	10
30	1928.	6
34—35	1927.	13
57. p. 4. pk.	1928.	6
59	1928.	5
	1931.	5
63	1932.	10
68—71	1928.	11
636, 672, 674	1932.	7

1933. gada **Sodu likums**

27—28	1934.	5
43. p. 2. un 3. d., 147	1934.	1

1920. gada 21. janvāra likums par valdības un pašvaldības iestāžu **svinamām dienām** (Lkr. 20./160) ar 1921. gada 22. decembra papildinājumu tajā (Lkr. 21./262)

—	1929.	8

Pasta un **tēlegrafa virsvaldes iekārta** — sk. pasta.

Noteikumi par pasta un **tēlegrafa departamentu** — sk. pasta.

1924. gada 16. jūnija likums par **telpu īri**

27	1934.	8
31—32	1932.	8

1918. gada 6. decembra pagaidu nolikums par Latvijas **tiesām un tiesāšanas kārtību** (Lkr. 19./10) un 1920. gada 26. janvāra likums par pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 20./164)

1. p. c pk.	1930.	2
7, 9	1927.	9

1923. gada 20. marta noteikumi par **tiesnešu un dažu citu tiesu resora darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

Tiesu iekārtas likumi

1	1934.	10
8—9	1932.	7
57—59	1927.	9
60	1934.	10
60. p. 3. pk.	1932.	5
60. p. 9. pk.	1927.	9
62	1932.	7
80	1932.	5
101. p. 5. pk.	1930.	6
102	1930.	6
	1932.	5
128—129, 143—144	1934.	10
146—147, 155	1927.	9
158	1927.	3
163	1934.	10
170	1927.	9
	1934.	10
171	1932.	7
172	1929.	5
	1931.	3
	1934.	7, 10
173	1931.	3
174	1931.	3
	1932.	4
185	1930.	4
	1934.	10
208	1930.	6
214	1930.	6
	1932.	5
227—228	1932.	1
235	1930.	7
254	1932.	1
281	1930.	12
302	1932.	5
303, 306—309, 332—333	1931.	2
335	1933.	2

336. p. 1. pk. . . . . 1929. . . . . 2, 6
336. p. 2. pk. 1929. 6
338 . . . . . 1931. 2
344 . . . . . 1931. 7
1933. 2
345 . . . . . 1931. . . . . 2, 7
1932. 5
346 . . . . . 1931. 7
349 . . . . . 1931. . . . . 3, 7
388¹ 393 . . . . . 1934. 10

1923. gada 26. jūlija likums par **tiesu iekārtas** un civīl- un kriminālprocesa likumu dažu pantu grozīšanu (Lkr. 23./97)

„A" 4. p. 1927. 9

Likums par kreditiestāžu un **tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu norēķiniem un iesniedzamām ziņām** — sk. kreditiestāžu.

Vispārēji nosacījumi par spaidu darbu un pārmācības nama sodu izcietušo un nosacīti pirmstermiņa atsvabināto personu **uzraudzības veidiem** — sk. sodu izcietušo.

1925. gada 7. jūlija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1929. gada 27. jūnija noteikumi par **valsts darbinieku atalgojumu** — sk. atalgojumu.

1925. gada 25. augusta instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

1929. gada 17. septembra instrukcija par **valsts darbinieku atalgojuma noteikumu piemērošanu** — sk. atalgojuma.

Valsts kontroles revīzijas pagaidu rēglaments — sk. revīzijas.

Likums par **Valsts kontroli** (Lkr. 23./102)

27 . . . . . 1927. 12
1930. 4

1920. gada 19. marta noteikumi par **valsts nodokļu un citu neapstrīdami valstij pienācīgo naudas summu piedzīšanas kārtību**— sk. nodokļu.

1922. gada 12. janvāra noteikumi par autonomiem **valsts uzņēmumiem** (Lkr. 22./10)

— 1929. 1

1928. gada 9. jūnija likums par pārgrozījumiem **zemes grāmatu lietās Latgalē** (Lkr. 28./134)

— 1934. 10

Kurzemes **zemnieku likums**

133—134 . . . . . 1931. 6

1921. gada 17. septembra rīkojums par **zīmognodokli** (Lkr. 21./165) ar 1928. gada 16. jūnija pārgrozījumiem un papildinājumiem tajā (Lkr. 28./147)

3, 4. p. 1. pk. 1930. 5
25, 29 . . . . . 1932. 8
39. p. 1. pk. 1933. 1
43. p. 1. un 2. pk. . 1932. 8
43. p. 3. pk., 44. p. 7. pk. . . . 1933. 1
46—47 . . . . . 1929. 7
50, 80, 90—91, 100, 104 . . . . . 1930. 5

Lm 2175
LATVIJAS BIBLIOTĒKA VALSTS

Tipografijā saņemot broš. eks. maksā
Ls 2,50.

31. MAR. 1936

Ls 2175